

universität
wien

MASTERARBEIT / MASTER'S THESIS

Titel der Masterarbeit / Title of the Master's Thesis

„Die Heilige Liturgie – Ein terminologischer Vergleich
Kirchenslawisch – Serbisch - Russisch”

verfasst von / submitted by

Cvija Janjić

angestrebter akademischer Grad / in partial fulfilment of the requirements for the degree of
Master of Arts (MA)

Wien, 2020 / Vienna 2020

Studienkennzahl lt. Studienblatt /
degree programme code as it appears on
the student record sheet:

UA 070 363 331

Studienrichtung lt. Studienblatt /
degree programme as it appears on
the student record sheet:

Masterstudium Translation
Bosnisch/Kroatisch/Serbisch Deutsch

Betreut von / Supervisor:

Univ.-Prof. Mag. Dr. Gerhard Budin

„Wer die Heilige Liturgie nicht versteht, versteht somit nicht den orthodoxen Glauben.“

(Hl. Vater Justin Popovć)

Danksagung

An dieser Stelle möchte ich mich bei allen herzlich bedanken, die mich bei der Entstehung dieser Masterarbeit unterstützt haben. Somit gebührt mein Dank in erster Linie meinem Betreuer Herrn Univ.-Prof. Mag. Dr. Gerhard Budin, der mein Thema annahm, es betreut hat und mir bei allen Fragen mit Rat und Tat zur Seite stand.

Ganz besonders möchte ich mich bei meinen Eltern, Aleksa und Joka, sowie bei meinen Schwestern, Aleksandra und Jelena, bedanken, die mir während meines ganzen Studiums Mut zugesprochen und bedingungslosen Rückhalt gegeben haben. Ein großes Dankeschön gilt den Priestern, die sich Zeit für meine Fragen genommen, meine Arbeit durchgelesen, auf inhaltliche Fehler überprüft haben und mir mit Rat zur Seite standen.

Den größten Dank möchte ich meinem Freund, Marko Ćosić, aussprechen, der mich während meines gesamten Masterstudiums stets motiviert hat und immer einen Weg fand, alle Hürden zu überwinden, vor allem auf dem Weg der Entstehung dieser Arbeit. Vielen Dank für dein Vertrauen in mich, deine Geduld und Hilfe.

Nicht zuletzt gilt mein herzlichster Dank dem lieben Gott, der meine Gebete erhört und mich beim Verfassen meiner Arbeit die ganze Zeit geistlich geleitet hat und somit noch einmal bewies, dass mit Gottes Hilfe alles möglich ist.

1. Inhaltsverzeichnis

Danksagung.....	2
1. Inhaltsverzeichnis.....	3
2. Einleitung.....	5
2.1. Thema und Ziel der Masterarbeit.....	6
2.2. Forschungsfrage.....	7
2.3. Struktur der Arbeit.....	8
3. Die Heilige Liturgie.....	10
3.1. Begriffsdefinition.....	10
3.2. Geschichtlicher Hintergrund.....	13
3.3. Die Formen der Heiligen Liturgie und ihre Unterschiede.....	19
4. Struktur und Ablauf der Heiligen Liturgie Johannes des Goldmündigen.....	21
4.1. Ablauf der Heiligen Liturgie im Überblick.....	21
4.2. Die Proskomidie.....	24
4.3. Die Liturgie der Katechumenen.....	26
4.4. Die Liturgie der Gläubigen.....	27
5. Die Heilige Liturgie in drei Sprachen.....	29
5.1. Entwicklung der kirchenslawischen Sprache.....	33
5.2. Die Heilige Liturgie in den drei Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch, Russisch.....	37
5.3. Unterschiede in den Übersetzungen.....	110
5.3.1. Große Ektenie.....	110
5.3.2. Ekphonese des Priesters vor dem Trishagion.....	111
5.3.3. Apostolischer Segen.....	112
5.3.4. Dankeslied.....	113

5.4. Übersetzung der Heiligen Liturgie in Bezug auf die Tradition der Bibelübersetzung von Eugene Nida.....	114
6. Terminologie.....	117
6.1. Begriffserklärung.....	117
6.2. Gestaltung des Glossars.....	120
6.2.1. Umfang, Inhalt und Zielgruppe des Glossars.....	120
6.2.2. Aufbau des Glossars.....	121
6.2.3. Gliederung des Glossars.....	122
6.3. Glossar.....	125
6.3.1. Mitwirkende bei der Heiligen Liturgie.....	125
6.3.2. Teile der Heiligen Liturgie.....	131
6.3.3. Texte der Heiligen Liturgie.....	161
7. Schlussfolgerung.....	216
Abbildungsverzeichnis.....	217
Literaturverzeichnis.....	218
Primärliteratur.....	218
Sekundärliteratur.....	218
Online Quellen.....	221
Abstract.....	224

2. Einleitung

Die Heilige Liturgie nimmt den zentralen Platz in der orthodoxen Kirche und somit im Leben eines jeden orthodoxen Christen ein. Es handelt sich hierbei um das Mysterium der Vereinigung Gottes mit den Menschen und der Menschen mit Gott (vgl. Radović 2011:53f.).

An dieser Stelle soll der Priester Gojko Perović paraphrasiert werden, der in einer seiner Predigten den Menschen mit einem Handy verglich. Er tat dies, um auf eine einfache Weise, die allen Menschen des 21. Jahrhunderts verständlich ist, die Wichtigkeit der Heiligen Liturgie für das Leben der orthodoxen Christen hervorzuheben. Nach seinen Worten hat ein Handy viele Apps, mit denen fast unendlich viele Sachen gemacht werden können, z. B. im Internet surfen, fotografieren, Musik hören und vieles mehr. Wenn das Handy jedoch nicht von Zeit zu Zeit aufgeladen wird, kann es nicht funktionieren. Der Mensch hat ebenso unendlich viele „Apps“. Er kann singen, fotografieren, Videoaufzeichnungen machen, sich etwas merken oder wiederholen usw. Die menschlichen „Apps“ sind aber viel komplexer als die eines Handys. Trotzdem haben das Handy und der Mensch eines gemeinsam: Wie das Handy muss auch der Mensch „aufgeladen“ werden. Wie geschieht das? In den zehn Geboten Gottes steht, dass der Mensch sechs Tage lang arbeiten und all seine Aufgaben erledigen sollte, wogegen der siebte Tag jedoch Gott gewidmet werden sollte. Ohne die Teilnahme an der Heiligen Liturgie (mindestens sonntags) können die Gaben (Intelligenz, Kreativität etc.), die wir von Gott erhalten haben, einfach nicht funktionieren. Gott ist unser „Ladegerät“ und nur durch ihn kann unser „Akku“, der unter der Woche verbraucht wird, aufgeladen werden. Durch die Teilnahme an der Heiligen Liturgie sind wir der Heiligen Dreifaltigkeit am nächsten. Sie ist somit die Quelle unserer Energie, unseres Glücks und unseres Segens (vgl. URL 1: 29’42”).

Aus diesem Grund ist es mir als orthodoxe Christin wichtig, den Übersetzern und Dolmetschern - unabhängig von ihrer Glaubenseinstellung - ein Material in die Hände zu geben, das ihnen das Verständnis der Heiligen Liturgie näher bringt, um sie und ihre Texte adäquat übersetzen bzw. dolmetschen zu können. Dies soll durch den terminologischen Vergleich zwischen der Ausgangssprache Kirchenslawisch und den beiden Zielsprachen Serbisch und Russisch unterstützt werden. Da diese Arbeit jedoch auf Deutsch verfasst wird, wird auch eine entsprechende deutsche Übersetzung der jeweiligen Termini bereitgestellt.

In dieser Arbeit wird auf eine gendergerechte Sprache verzichtet, da es um die Heilige Liturgie geht, die ein Bestandteil der orthodoxen Kirche ist, in der es nicht üblich ist, solch eine

Sprache zu verwenden. Alle Menschen sind die Kinder Gottes und eine gendergerechte Sprache spielt in diesem Zusammenhang keine wesentliche Rolle. Darüber hinaus fühlt sich die Verfasserin dieser Arbeit als Frau dadurch keineswegs diskriminiert. Sie betont außerdem, dass mit jeder männlichen Form auch Frauen gemeint sind. Dies gilt jedoch nicht für die kirchlichen Ämter, in denen nur Männer tätig sind, z. B. Episkop, Priester u. ä.

2.1. Thema und Ziel der Masterarbeit

Das Thema dieser Masterarbeit sind die bedeutenden Termini der Heiligen Liturgie in Bezug auf die Ausgangssprache Kirchenslawisch und die beiden Zielsprachen Serbisch und Russisch. Die Bearbeitung dieses Themas soll, wie bereits im vorhergehenden Kapitel erwähnt, den Translatoren, die sich mit dem Thema der Heiligen Liturgie befassen, durch die Erläuterung der Heiligen Liturgie, ihres geschichtlichen Hintergrunds, ihrer Struktur und durch den wichtigsten Teil der Arbeit - das Glossar - bei einem Übersetzungs- bzw. Dolmetschauftrag helfen.

Außerdem entschied ich mich dazu, dieses Thema zu bearbeiten, weil die Übersetzung der liturgischen Texte - im Gegensatz zur Bibelübersetzung, die sehr detailliert erforscht wird und wurde - ein eher unerforschtes Thema ist.

Darüber hinaus fiel die Entscheidung auf dieses Thema, da die Russisch-Orthodoxe Kirche im Gegensatz zur Serbisch-Orthodoxen Kirche ihre Gottesdienste und somit auch die Heilige Liturgie ausschließlich in der kirchenslawischen Sprache hält, die für die meisten Menschen schwer verständlich ist. Obwohl die Mehrheit der Hierarchen der Russisch-Orthodoxen Kirche den Standpunkt vertritt, dass es die Aufgabe jedes Gläubigen ist, die kirchenslawische Sprache zu erlernen, gibt es jedoch weiterhin Stimmen, die dazu aufrufen, die Gottesdienste in der zeitgenössischen russischen Sprache zu halten. Dies wurde bis jetzt noch nicht realisiert, da es eine zu große Meinungsverschiedenheit zwischen den Vertretern beider Ideen gibt, die darüber hinaus zu einer Glaubensspaltung innerhalb der Russisch-Orthodoxen Kirche führen könnte. Trotzdem wird immer noch darüber diskutiert und man ist der Meinung, dass die Kirche ihrerseits den Gläubigen die kirchenslawischen liturgischen Texte mit russischer Übersetzung bereitstellen sollte, um ihnen auf diese Weise einerseits das Verständnis der kirchenslawischen liturgischen Texte näherzubringen und andererseits somit auch das Erlernen der kirchenslawischen Sprache zu

ermöglichen (vgl. Alfeyev 2019a:186ff.). Da das ein sehr aktuelles Thema ist, soll auch diese Masterarbeit die Übersetzer bei diesem zukünftigen Übersetzungsauftrag unterstützen.

Daher ist das Ziel dieser Arbeit, die Termini aus den typischen, immer gleichbleibenden und laut gesprochenen Teilen der Heiligen Liturgie und ihre Bedeutungen aufzuschlüsseln und somit den Translatoren ein entsprechendes Ausgangsmaterial als Hilfe bei der Vorbereitung auf ihren Übersetzungs- bzw. Dolmetschauftrag zu geben. Um diesen Vorgang zu unterstützen, werden nicht nur die einzelnen Termini bearbeitet, sondern es wird auch der Text der Heiligen Liturgie in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch bereitgestellt- mit dem Ziel, das Verständnis der Heiligen Liturgie und ihrer Termini zu unterstützen. Hierbei muss allerdings hervorgehoben werden, dass sich bei dieser Masterarbeit in erster Linie auf die typischen, immer gleichbleibenden Teile der Heiligen Liturgie sowie auf die Texte bzw. Gebete konzentriert wurde, die der Priester laut vorspricht. Die wechselnden Teile sowie die Gebete, die vom Priester leise aufgesagt werden und die somit von den Anwesenden bei der Heiligen Liturgie auch nicht rezipiert werden, werden nicht genauer erläutert. Das betrifft auch die Termini aus dem ersten Teil der Liturgie der Proskomidie. An diesem Teil der Liturgie nehmen nur die Geistlichen teil und es werden vorwiegend Stillgebete gelesen. Deshalb finden die Proskomidie und deren Termini keinen Platz in dieser Masterarbeit, da diese Termini irrelevant für die Übersetzer und Dolmetscher sind. All dies stellt ein eigenes breites Thema dar, zu dem eine weitere Arbeit verfasst werden könnte. Mit anderen Worten: Die Übersetzer bzw. Dolmetscher werden selbst Vorbereitungen treffen müssen, da ihnen diese Arbeit keine Erläuterung der wechselnden Teile, der stillen Gebete der Heiligen Liturgie und der Proskomidie geben kann.

Um dies zu untermalen enthält auch die Forschungsfrage den Teil „typische, immer gleichbleibende und laut gesprochene Teile der Heiligen Liturgie“. Die Forschungsfrage selbst und weitere Unterfragen, die bearbeitet werden, thematisiert jedoch das nächste Kapitel.

2.2. Forschungsfrage

Da es sich bei dieser Masterarbeit um eine Terminologiearbeit handelt, lautet die Forschungsfrage dementsprechend: „Welche Begriffe werden in den drei Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch in den typischen, immer gleichbleibenden und laut

gesprochenen Teilen der Heiligen Liturgie verwendet bzw. wie werden diese entsprechend übersetzt?“

Damit die jeweiligen Begriffe für den Rezipienten jedoch einen Sinn ergeben können, muss zunächst einmal die Heilige Liturgie selbst erklärt und anschließend von den Rezipienten auch verstanden werden. Demzufolge wird auch auf folgende weitere Fragen geantwortet: Was wird unter der Heiligen Liturgie in der orthodoxen Kirche verstanden? Woraus besteht die Heilige Liturgie? Welche Formen der Heiligen Liturgie gibt es? Welche Besonderheiten gibt es in der orthodoxen Heiligen Liturgie? Diese und weitere Fragen dienen zur Untermauerung der Terminologie-Arbeit.

2.3. Struktur der Arbeit

Im folgenden Kapitel wird ein Überblick über die Gliederung der Masterarbeit gegeben. Sie besteht aus zwei Teilen. Dementsprechend befasst sich der erste Teil mit der Theorie und der zweite Teil mit der Praxis, in dem ein Glossar mit den Termini der immer gleichbleibenden Teile der Heiligen Liturgie folgt.

Zu Beginn wird der theoretische Teil bearbeitet. In diesem werden folgende Fragen behandelt: Was wird unter der Heiligen Liturgie in der orthodoxen Kirche verstanden? Welche Bedeutung hat sie für die gläubigen orthodoxen Christen? Wie ist die historische Entwicklung der Heiligen Liturgie verlaufen? Worauf beruht die Heilige Liturgie? Welche Formen der Heiligen Liturgie existieren in der orthodoxen Kirche? Gibt es Unterschiede zwischen den jeweiligen Formen der Heiligen Liturgie? Aus welchen Teilen besteht die Heilige Liturgie?

Daher befasst sich diese Masterarbeit zuerst mit der Begriffserklärung der Heiligen Liturgie. Sie wird definiert und es werden Synonyme sowie Begriffe genannt, die häufig synonym mit der Heiligen Liturgie verwendet werden, jedoch keine Synonyme sind. Die Heilige Liturgie wird in diesem Kapitel (Kapitel 3.1.) auch von solchen Begriffen abgegrenzt. Anschließend folgt die Erklärung der Entstehung der Heiligen Liturgie durch eine geschichtliche Darstellung ihrer Entwicklung vom ersten Menschen, über die ersten Christen, bis hin zur heutigen Zeit, was in Kapitel 3.2. thematisiert wird. Danach werden in Kapitel 3.3. die Formen der Heiligen Liturgie erläutert und dabei auf ihre Ähnlichkeiten und Unterschiede hingewiesen. Es wird eine Erklärung

gegeben, mit welcher Form der Heiligen Liturgie sich diese Arbeit im weiteren Verlauf bzw. im zweiten Teil befassen wird und warum.

Anschließend wird in Kapitel 4 die Struktur der Heiligen Liturgie erklärt. Dabei wird auf die einzelnen Teile - die Proskomidie, die Liturgie der Katechumenen (der Ungetauften) und die Liturgie der Gläubigen - eingegangen. Dies dient zum besseren Verständnis einiger Begriffe, z. B. Ambon, Ektenie, Altar, die im zweiten Teil der Arbeit besprochen werden. Darüber hinaus wird vor der Bearbeitung ein kurzer Überblick über den Ablauf der Heiligen Liturgie gegeben.

Im nachfolgenden Kapitel 5 werden die typischen, immer gleichbleibenden Teile bzw. Texte, die laut gesprochen werden, in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch tabellarisch nebeneinander dargestellt. Dies dient zur Verdeutlichung der Ähnlichkeiten und Unterschiede zwischen den jeweiligen Übersetzungen der Heiligen Liturgie. Zuvor wird jedoch kurz die Wichtigkeit der kirchenslawischen Ausgangssprache der Heiligen Liturgie betont und erläutert. Dies wird unter anderem durch den Überblick über die geschichtliche Entwicklung der kirchenslawischen Sprache näher erklärt. Nach den Texten der Heiligen Liturgie in den genannten drei Sprachen folgt eine Darstellung von vier wichtigen terminologischen Unterschieden in der serbischen und russischen Übersetzung. Am Ende des Kapitels 5 (Kapitel 5.4.) wird die Übersetzung der Heiligen Liturgie mit der Tradition der Bibelübersetzung von Eugene Nida verglichen.

Die oben beschriebenen Kapitel sollen alle notwendigen Hintergrundinformationen geben, um den nachfolgenden Teil der Masterarbeit besser verstehen zu können. Dieser befasst sich mit der Terminologielehre, mit der Gestaltung sowie dem Aufbau des Glossars. Daher ist es wichtig, zunächst eine Basis zu schaffen, um später mit dem Glossar arbeiten zu können. Nur so kann es einen Nutzen für die Translatoren bzw. den Translationsauftrag haben.

Aus diesem Grund wird im zweiten Teil zunächst eine Einführung in die Terminologielehre mit einer Begriffserklärung der wichtigsten Ausdrücke gegeben. Dies wird in Kapitel 6.1. bearbeitet. Anschließend werden in Kapitel 6.2. die Gestaltung und der Aufbau des Glossars erläutert. Dies soll den Lesern eine Hilfe bei der Suche nach bestimmten Ausdrücken bieten.

Zum Schluss folgt der Hauptteil (Kapitel 7) mit dem dreisprachigen Glossar, in dem sich die wichtigsten Termini (mit der jeweiligen deutschen Übersetzung) der Heiligen Liturgie befinden. Dabei wird auf die Mitwirkenden der Heiligen Liturgie, die Teile der Heiligen Liturgie

mit ihren wichtigsten Bestandteilen und die Texte der Heiligen Liturgie eingegangen. Am Ende der Masterarbeit befindet sich eine Schlussfolgerung mit einer kurzen Zusammenfassung.

3. Die Heilige Liturgie

„Die Heilige Liturgie ist der wichtigste christlich-orthodoxe Gottesdienst und der Mittelpunkt aller anderen Gottesdienste, die als eine Art Vorbereitung auf die Heilige Liturgie dienen“ (Übers. von URL 2)¹. In der orthodoxen Kirche wird zwischen drei Kreisen von Gottesdiensten unterschieden: 1. dem Tageskreis, 2. dem Wochenkreis und 3. dem Jahreskreis (vgl. Taušev 2012:83), wobei die Heilige Liturgie zum Tageskreis gehört (vgl. Taušev 2012:85). Da das Thema die Heilige Liturgie ist, wird auf die anderen Kreise der Gottesdienste nicht näher eingegangen, um den Rahmen der Masterarbeit nicht zu sprengen.

Es gibt drei verschiedene Formen der Heiligen Liturgie, worauf in Kapitel 3.3. näher eingegangen wird. Zunächst sollte jedoch der Begriff der Liturgie selbst erläutert werden.

Die Heilige Liturgie wird in der Literatur, aber auch im Volksmund oft mit unterschiedlichen Namen bezeichnet: göttliche Liturgie, Gottesdienst und Eucharistie. Hier stellt sich die Frage, ob diese oben genannten Bezeichnungen auch wirklich alle synonym sind.

Die Definitionen dieser Begriffe werden im folgenden Kapitel gegeben, um somit Klarheit zu schaffen sowie den Begriff der Heiligen Liturgie von anderen ggf. abzugrenzen.

3.1. Begriffsdefinition

Dieses Kapitel widmet sich der Antwort auf die Frage, ob die Bezeichnungen „göttliche Liturgie“ oder „Heilige Liturgie“, „Gottesdienst“ und „Eucharistie“ die gleiche Bedeutung haben bzw. welche Unterschiede es zwischen diesen Bezeichnungen gibt.

¹ Hierbei handelt es sich um eine Übersetzung der Autorin der Masterarbeit.

„Божанствена литургија је најважније хришћанско богослужење, средиште свих других црквених служби дневног круга, у односу на које све оне служе као припрема. Но, Литургија није обично богослужење, као све друге службе дневног круга, него Света Тајна, то јест таква свештена радња у којој се верујућима даје освештавајућа благодат Духа Светога. У њој се не само узносе молитве и песме Богу, него се приноси и тајанствена, бескрвна Жртва за спасење људи, и под видом хлеба и вина верујућима се предаје истинско Тело и истинска Крв Господа нашег Исуса Христа. Стога се она назива „Божанском службом“, или „Божанственом литургијом“ (грчки Λειτουργία, од λειτος – друштвени и έργον – дело), као служба која има важан друштвени значај.” (URL 2)

Im vorhergehenden Zitat wird erklärt, dass die Bezeichnungen „göttliche Liturgie“ und „göttlicher Dienst“² synonym für die Heilige Liturgie verwendet werden, da während der Liturgie den Gläubigen der Segen des Heiligen Geistes gegeben und das mysteriöse unblutige Opfer zur Erlösung der Menschheit übergeben wird. Außerdem wird den Gläubigen der wahrhafte Leib und das Blut Christi in Form von Brot und Wein gegeben. Dabei stammt das Wort Liturgie vom griechischen Wort *Λειτουργία* von *λειτος* mit der Bedeutung *gesellschaftlich* und *έργον* mit der Bedeutung *Handlung* ab. Somit wird die Liturgie als Dienst mit einer wichtigen gesellschaftlichen Bedeutung verstanden.

Im selben Zitat wird am Anfang darauf hingewiesen, dass die Liturgie bzw. die göttliche Liturgie der wichtigste christliche Dienst bzw. Gottesdienst ist und somit den Mittelpunkt aller anderen Gottesdienste des Tageskreises darstellt. Wie diese Definition erkennen lässt, ist der Begriff Gottesdienst eigentlich ein Oberbegriff für die Liturgie. Im alltäglichen Gebrauch wird er jedoch auch für die Liturgie verwendet. Die Definition des Begriffs „Gottesdienst“ ist daher folgende:

„Под термином богослужење (култ) обично се сматра начин, којим религиозна заједница исказује своје богопоштовање, - или још, збир свештених обреда и радњи, у којима се на спољашњи начин исказује унутрашња религиозна вера и смерни осећаји. [...] Из овога се види да је уопште спољашња делатност, у којој се постижу и остварују односи божанства према човеку и човека према божанству [...] Затим хришћанско богослужење јесте збир свештенорадњи и обреда или уопште спољашња

2 Hier muss darauf hingewiesen werden, dass der Begriff „Божанска служба“ als „göttlicher Dienst“ übersetzt werden kann und nicht als Gottesdienst, da der Gottesdienst in der serbischen Sprache als „богослужење“ bezeichnet wird.

делатност [...] Израз такве заједнице између Бога и човека и јесте хришћанско богослужење и његов основни део – евхаристија.” (Lebedev 1999:6-7)

Auch hier wird deutlich, dass der Gottesdienst im breiteren Sinne verschiedene Rituale und Handlungen der Priester präsentiert und dass er eine Art der Äußerung der Ehrfurcht der Gläubigen gegenüber Gott ist. Am Ende des Zitats wird noch einmal betont, dass der Gottesdienst die Gemeinschaft zwischen Gott und Menschen darstellt und dass dabei die Eucharistie bzw. die Liturgie den zentralen Bestandteil dieser Gemeinschaft ausmachen. Mit anderen Worten gibt es verschiedene Arten von Gottesdiensten. Die Liturgie bzw. die Eucharistie sind eine davon, obwohl die Liturgie selbst im Volksmund oft auch als Gottesdienst bezeichnet wird.

„Као благодарно сећање на Божанску љубав Господа према палом људском роду, израженој нарочито у приношењу Себе на жртву за грехе људи, Литургија се назива још и „Евхаристијом” (ευχαριστία), што у преводу са грчког значи „благодарење” (URL 2).

„Die Eucharistie ist das Hauptsakrament der Kirche. Man nennt sie das „Sakrament der Sakramente”, denn sie ist das Herzstück des kirchlichen Lebens, das Fundament, auf dem der Bau der Kirche errichtet ist. Ohne Teilnahme an der Eucharistie ist die Erlösung des Menschen, sein Eintritt in das ewige Leben, nicht möglich. [...] Die Eucharistie ist die Erneuerung und Fortführung des Abendmahls, des letzten Mahles Jesu mit den Jüngern, bei dem Er ihnen Seinen Leib und Sein Blut unter der Gestalt von Brot und Wein gab. [...] Mit der Zeit verwandelte sich die Eucharistie aus einem Mahl in einen vollständigen Gottesdienst, der gemäß einer klar vorgeschriebenen liturgischen Ordnung gefeiert wurde. Der Mahlcharakter blieb im Sakrament der Eucharistie bzw. in der Heiligen Kommunion erhalten.” (Alfeyev 2019b:152-153)

Durch dieses Zitat wird deutlich, dass die Liturgie und die Eucharistie in der orthodoxen Kirche als Synonyme verwendet werden. Da die Liturgie die dankbare Erinnerung an die Liebe Gottes gegenüber dem in die Sünde gefallen Menschen durch seine Opferbringung für den Menschen ist, wird sie somit auch Eucharistie (gr. ευχαριστία) genannt, was im Griechischen „Danksagung” bedeutet. Darüber hinaus wird im zweiten Zitat erläutert, dass sich aus der Eucharistie ein ganzer Gottesdienst, die Liturgie, entwickelte. Aus all diesen Gründen werden die Eucharistie und die Heilige Liturgie in der orthodoxen Konfession gleichgesetzt.

3.2. Geschichtlicher Hintergrund

Mit der Schöpfung des Menschen entstand auch die erste Form des Gottesdienstes. Vor dem Fall des Menschen gab es ein gegenseitiges Opfer zwischen Gott und Mensch. Gott gab dem Menschen sich selbst und seine Schätze. Dafür übergab sich der Mensch Gott durch sein Gebet und seine Dankbarkeit (vgl. Lebedev 1999:7).

Nach dem Fall war solch ein Gottesdienst jedoch nicht mehr möglich, da der Mensch sündhaft geworden war und er selbst keine Gabe mehr für Gott sein konnte. Somit änderte sich der Gottesdienst, der im Alten Testament aus dem Lesen der zehn Gebote und anderer Zeilen aus dem Alten Testament, Gebeten, der Segnung der Gläubigen durch einen Priester, Opferbringung und aus Gesang bestand (vgl. Lebedev 1999:8).

Mit Jesus Christus änderte sich auch der Gottesdienst, denn er gründete die Heiligen Mysterien³: die Taufe, die Myronsalbung⁴, die Kommunion, die Busse, das Weihesakrament, die Ehe und die Krankensalbung (vgl. Lebedev 1999:32).

Die Heilige Liturgie, bei der das Heilige Mysterium der Kommunion durchgeführt wird, stammt vom letzten Abendmahl Jesus Christus mit seinen zwölf Jüngern „Petrus (Simon) und sein Bruder Andreas, Jakobus Zebedäus und sein Bruder Johannes, Philippus, Bartholomäus, Thomas, Matthäus der Zöllner, Jakobus Alphäus, Thaddäus, Simon Kananäus und Judas Iskariot“ (Matthäus 10:4-2)⁵ (vgl. Taušev 2012:169).

„И кад јеђаху, узе Исус хљеб и благословивши преломи га, и даваше ученицима, и рече: Узмите, једите; ово је тијело моје. И узе чашу и заблагодаривши даде им говорећи: Пијте из ње сви; Јер ово је крв моја Новогa завјета која се пролијева за многе ради отпуштења гријехова.“ (Matej 26,26-28; Marko 14, 22-24; Luka 22, 19-20)

„Als sie aber aßen, nahm Jesus das Brot, dankte und brach's und gab's den Jüngern und sprach: Nehmet, esset; das ist mein Leib. Und er nahm den Kelch und dankte, gab ihnen den und sprach: Trinket alle daraus;

³ In der orthodoxen Kirche werden die Sakramente als „heilige Mysterien“ bezeichnet.

⁴ Die Myronsalbung erfolgt nach der Taufe. Damit wird der Getaufte gesegnet, um somit Fortschritte im geistlichen Leben zu erzielen. Durch die Myronsalbung bekommt er die Gaben des Heiligen Geistes und das Myron, das aus Duftölen, Wein und Wasser besteht, stellt dabei das Siegel dieser Gaben dar (vgl. Živanović 1934:79).

⁵ srb. Petar (Simon) i njegov brat Andrej, Jakov Zavedejev i njegov brat Jovan, Filip, Vartolomej, Toma, Matej carinik, Jakov Alfejev, Tadej, Simon Kananej i Juda Iskariotski

das ist mein Blut des neuen Bundes, das vergossen wird für viele zur Vergebung der Sünden.”
(Matthäus 26, 26-28; Markus 22-24; Lukas 22, 19-20)

Das Heilige Mysterium der Kommunion wurde also durch Jesus Christus selbst festgelegt. Dies begegnet uns bei allen vier Evangelisten Matthäus (26,26-28), Markus (14, 22-24), Lukas (22,19-20). Der heilige Evangelist Johannes (Johannes 6, 39-48) lässt das aus, was bei den schon genannten drei Evangelisten beschrieben wurde (vgl. Taušev 2012:169-170). „Er zeigt jedoch detailliert die Lehre Jesus Christus über die Unentbehrlichkeit der Kommunion für das ewige Leben” (Übers. aus Taušev 2012:170)⁶.

Der heilige Apostel Paulus fügte in seinem 1. Korintherbrief (11, 23-32) noch das Gebot Christi hinzu:

„Das ist mein Leib, der für euch gegeben wird; **das tut zu meinem Gedächtnis.**” (1 Korintherbrief 11, 23-32)

Neben diesem Gebot erklärte er auch die Bedeutung des Heiligen Mysteriums (vgl. Taušev 2012:170). Durch Jesus Christus kam es daher zur Feststellung des Gottesdienstes des Neuen Testaments. Nachdem der Heilige Geist auf die Apostel herabkam, begannen die Apostel mit ihrer Form der Liturgie (vgl. Lebedev 1999:9). Ihr Gottesdienst bestand aus dem Gebet, dem Lesen von Gottes Worten⁷ und deren Erläuterung, dem Gesang, der Ausübung der Heiligen Mysterien und der Eucharistie (vgl. Lebedev 1999:10-11).

Während im Alten Testament der Gottesdienst vom Hohepriester, den Priestern und den Leviten⁸ durchgeführt wurde, haben die Apostel nach dem Gebot Jesus Christus⁹ die Geistlichen gekürt. Sie haben drei Stufen der Geistlichen bzw. kirchlichen Ämter gegründet: der Episkop¹⁰,

⁶ Hierbei handelt es sich um eine Übersetzung der Autorin der Masterarbeit.

⁷ Dies bezog sich anfangs auf das Lesen von Werken des Alten Testaments und später auch des Neuen Testaments (vgl. Lebedev 1999:10).

⁸ Ein Levit war im Alten Testament ein jüdischer Tempeldiener aus dem Stamm Levi (vgl. URL 3). Moses selbst hat sie nach dem Gebot Gottes gewählt. Sie hatten das Recht, Gott die Opfer zu bringen (vgl. Dimitrijević 1893:35-36).

⁹ Dies bezieht sich auf das Weihesakrament, das, wie bereits erwähnt, als Heiliges Mysterium von Jesu Christi selbst festgestellt wurde.

¹⁰ Die ist gleichzusetzen mit dem Bischof in der katholischen Kirche.

der Presbyter (auch Priester genannt) und der Diakon¹¹ (vgl. Taušev 2012:56ff.). Später wurden die Episkopen vom Volk gewählt und diese haben wiederum die Priester und die Diakonen aufgestellt. Mit der Zeit entstanden auch andere kirchliche Dienste, wie der Ipodiakon¹², Vorleser¹³ und Küster bzw. Sakristan¹⁴. Es gab aber auch sogenannte Diakoninnen in Form von unverheirateten Frauen oder ehrlichen Witwen, die nur einmal verheiratet waren (vgl. Dimitrijević 1893:36-38).

Aus den Werken der heiligen Apostel wird klar, dass es auch zu ihren Zeiten eine bestimmte Ordnung und Form der Priestertätigkeit gab. Am Anfang war diese jedoch nicht so genau geregelt, wie es heute ist (vgl. URL 2).

Die Liturgie hatte anfangs (in den ersten drei Jahrhunderten) noch keine feste Struktur und unterschied sich von Ort zu Ort (vgl. Dimitrijević 1893:44). Die Apostel und die ersten Priester haben die Struktur der Liturgie mündlich an ihre Nachfolger übergeben, da die Christen zu dieser Zeit von den Ungläubigen verfolgt wurden. Auf diese Art wurde auch das Heilige Mysterium vor der Verhöhnung durch die Ungläubigen geschützt (vgl. URL 2). Zu dieser Zeit versteckten sich die Christen in privaten Häusern und Katakomben und hielten dort die Heilige Liturgie ab (vgl. Taušev 2012:30).

Die Apostel versammelten sich zusammen mit den ersten Christen in Jerusalem und feierten die Eucharistie, wobei sie das Alte sowie das Neue Testament zum Gebet lasen und erklärten. Sie lehrten die Gläubigen das Christentum und führten das Heilige Mysterium der Kommunion durch. Nach der Eucharistie folgte das sogenannte *Abendmahl der Liebe*, bei dem die Christen den Armen und Kranken verschiedene Gaben als Zeichen ihrer christlichen Liebe mitbrachten. Die Namen dieser Christen wurden aufgeschrieben und während der Segnung der Gaben zusammen mit den Gebeten gelesen. Obwohl die Liturgie in den ersten Jahrhunderten des Christentums an unterschiedlichen Orten anders durchgeführt wurde, blieb doch die Segnung der heiligen Gaben überall gleich (vgl. Dimitrijević 1893:29f.).

Die älteste Art der Liturgie in der orthodoxen Kirche, die verschriftlicht wurde, stammt vom ersten Bischof (srb. episkop) von Jerusalem, dem heiligen Apostel Jakobus (vgl. URL 2). Er

¹¹ Ihre Aufgaben sind es, den Episkopen und Priestern bei der Heiligen Eucharistie zu helfen, die sie allein nicht machen dürfen. Sie fahren die Gebete der anwesenden Christen zu Gott hinauf und lesen aus dem Evangelium (vgl. Lebedev 1999:92).

¹² Ipodiakonen sind Helfer der Priester (vgl. Lebedev 1999:92).

¹³ Die Vorleser lesen aus der Bibel vor (vgl. Lebedev 1999:92).

¹⁴ srb. Paramonar oder auch crkvenjak

schrieb sie im 4. Jahrhundert, nachdem das Christentum im Römischen Reich den Sieg über die Ungläubigen erungen hatte, so nieder (vgl. URL 2), wie Jesus Christus sie an seine Apostel weitergegeben hatte und wie sie in der ersten Zeit getätigt wurde (vgl. Dimitrijević 1893:30).

Im 2. und 3. Jahrhundert wurde die Liturgie jeden Tag nach den Regeln der Apostel getätigt. Später fand sie aus praktischen Gründen nur noch samstags, sonntags und an den Feiertagen¹⁵ statt, da die Menschen wegen ihrer alltäglichen Verpflichtungen nicht jeden Tag teilnehmen konnten (vgl. Dimitrijevi 1893:30f.).

Unter dem römischen Kaiser Konstantin (306-337) kam es zum Ende der Verfolgung der Christen, da er die Religionsfreiheit zum Gesetz erklärte (vgl. Dimitrijević 1893:48). Somit wurde das Christentum zur Staatsreligion, was einen großen Einfluss auf die Geschichte des christlichen Gottesdienstes hatte (vgl. Lebedev 1999:24).

Es kam zur Erneuerung alter Kirchen und dem Bau neuer (vgl. Dimitrijević 1893:48). Kaiser Konstantin und seine Mutter Helena ordneten selbst den Bau vieler Kirchen in Jerusalem, Bethlehem, Nikomedia, Konstantinopel usw. an (vgl. Lebedev 1999:24).

Die Liturgie begann sich weiterzuentwickeln und es erschienen viele christliche Autoren, die sie mit vielen neuen Gesängen und Gebeten schmückten (vgl. Dimitrijević 1893:48). Die Geistlichen bemühten sich darum, dass der Gottesdienst eine vollkommenere Form, nach dem Vorbild der apostolischen Tradition, erhält. Der Akt der Heiligen Liturgie blieb zwar unverändert, aber er wurde durch neue Gebete erweitert. Es entstanden neue Gesänge wie „Eingeborener Sohn und Wort Gottes“ des Kaisers Justinian, Trishagion¹⁶, Cherubim-Hymnus¹⁷, das Glaubensbekenntnis¹⁸, Troparion¹⁹ und Kondak²⁰ (vgl. Lebedev 1999:24).

¹⁵ Der Begriff *Feiertag* bezieht sich in diesem Kontext auf Tage die verschiedenen Heiligen oder Toten gewidmet waren.

¹⁶ Unter dem Begriff Trishagion wird der Gesang „Heiliger Gott, Heiliger Starker, Heiliger Unsterblicher, erbarme Dich unser“ (URL 23) verstanden. Mit diesem Gesang wird die Dreifaltigkeit (Vater, Sohn und der Heilige Geist) gefeiert (vgl. Rakić 1992:308).

¹⁷ „Der Text des Herubimgesangs drückt den Glauben der Kirche aus, dass am Gottesdienst, der von Menschen auf Erden gefeiert wird, gemeinsam mit ihnen auch die Engel teilnehmen.“ (Alfeyev 2019b:160).

¹⁸ Das Glaubensbekenntnis (auch das Glaubenssymbol genannt) ist die in kurzen, aber genauen Worten zusammengestellte Lehre von dem, was die Christen zu glauben haben.“ (Tamcke 2015:25).

¹⁹ Das Troparion ist ein Lied, das kurz das Ereignis eines Feiertags oder das Leben eines Heiligen darstellt (vgl. Taušev 2012:90).

²⁰ Mit dem Begriff Kondak wird ein kurzes Lied bezeichnet, das wie das Troparion, das Ereignis des Feiertags oder das Leben des Heiligen darstellt. Der Form, dem Inhalt und der Art des Gesangs nach, ist es mit dem Troparion identisch. Es unterscheidet sich davon nur nach dem Platz im Gottesdienst, in dem es gesungen wird (vgl. Taušev 2012:90).

Unter Kaiser Konstantin vergrößerte sich die Anzahl der Tage, an denen ein Ereignis in Bezug auf Jesus Christus, die heilige Maria oder andere Heilige gefeiert wurde. Er machte sie zu gesetzlichen Feiertagen, an denen nicht gearbeitet werden durfte (vgl. Lebedev 1999:25).

Wie bereits erwähnt, haben sich die geistlichen Hüter vor allem darum bemüht, die Liturgie nicht zu verändern, was mit dem Aufkommen der Ketzerei noch strenger verordnet wurde. Somit wurde bereits im 6. Jahrhundert überall die Liturgie Basilius des Großen gehalten, die später von Johannes Chrysostomos gekürzt wurde (vgl. Lebedev 1999:25).

Basilius der Große von Caesarea schrieb seine Liturgie jedoch bereits in der zweiten Hälfte des 4. Jahrhunderts. Wichtig ist, dass er sich dabei nichts selbst ausgedacht hat, sondern die Liturgie, wie sie die Apostel getätigt haben, niedergeschrieben hat. Er nahm allerdings Kürzungen vor, da er eingesehen hatte, dass die Christen in Bezug auf die Religion kein so feuriges Interesse daran zeigten wie früher. Sein größter Verdienst liegt darin, dass er die äußere Form der Liturgie für immer festgelegt hat und die Göttliche Liturgie²¹ in einem vollkommenen Licht darstellte (vgl. Dimitrijević 1893:48f).

Am Ende des gleichen Jahrhunderts lebte auch der Heilige Johannes Chrysostomos oder auch Johannes der Goldmündige, genannt. Genau wie der Heilige Basilius, der Große bemerkte auch er, dass die damaligen Christen nicht mehr so lange während der Liturgie stehen wollten, weshalb er einige Gebete, die der Priester vor dem Altar betet, kürzte. Diese Form der Liturgie kennen die gläubigen Christen auch heutzutage. (vgl. Dimitrijević 1893:50). Auf diese zwei Formen der Göttlichen Liturgie wird im nächsten Kapitel detailliert eingegangen.

Eine weitere Form in der orthodoxen Kirche, die ebenfalls im nächsten Kapitel thematisiert wird, ist die Liturgie der vorgeweihten Gaben des römischen Papstes Gregor des Großen aus dem 6. Jahrhundert, als die römisch-katholische und die östlich-orthodoxe Kirche noch eins waren (vgl. Dimitrijević 1893:52-53).

In der Zeit von Konstantin dem Großen bis zur Trennung in die östliche und westliche Kirche entstanden viele kirchlichen Bücher und wurden bearbeitet, wie das Typikon (die Verfassung) - verfasst vom Mönch Sabas (439-532), das Menologion²² von Johannes von

²¹ Er wurde dabei von Gott selbst geführt. Daher auch die Bezeichnung Göttliche Liturgie (vgl. Dimitrijević 1893:50).

²² „Das Menologion (srb. mesocoslov) ist das nach Monaten geordnete liturgische Buch der orthodoxen Kirche mit Lebensbeschreibungen der Heiligen jedes Monats“ (URL 4).

Damaskus, das Horologion²³ (Stundenbuch) von Johannes von Damaskus und von Theodor Studites ergänzt - das Oktoich²⁴, von Johannes von Damaskus verfasst, und viele weitere Bücher (vgl. Dimitrijević 1893:53ff.).

Bis zur zweiten Hälfte des 11. Jahrhunderts wurde der Gottesdienst, wie er von den Aposteln überliefert wurde, bei allen Christen fast gleich gefeiert. Die westliche und die östliche Kirche begannen aber, sich langsam voneinander zu trennen und es kam somit auch zu Unterschieden in Bezug auf die Liturgie. Mit der Zeit begannen einige westliche Christen, das Glaubensbekenntnis (Credo) anders zu lesen. Sie betonten, dass der Heilige Geist vom Vater und vom Sohn, während bei den östlichen Christen der Heilige Geist nur vom Vater hervorgeht. Die Hostie als Leib Christie wurde bei den westlichen Christen aus Weizenmehl und Wasser in Form von Oblaten hergestellt, während bei den östlichen Christen das Brot aus gesäuertem Weizenmehl und Wasser zubereitet wurde. Daher wird vom ungesäuerten und gesäuerten Brot gesprochen. Diese Abweichungen zwischen der morgenländischen und der abendländischen Kirche begannen also im 6. und endeten in der 2. Hälfte des 11. Jahrhunderts bzw. 1054 mit dem morgenländischen Schisma (vgl. Dimitrijević 1893:61-64).

Nach der Trennung der katholischen und der orthodoxen Kirche haben die Katholiken einige Teile im Gottesdienst verändert bzw. es wurde einiges hinzugefügt und anderes weggelassen. In der orthodoxen Kirche kam es jedoch zu keinen Veränderungen - außer der Erweiterung von kirchlichen Feiertagen, wie z. B. dem Feiertag der Heiligen drei Hierarchen (Basilius der Große, Johannes Chrisostomos und Gregor der Theologe). Außerdem wurden neue kirchliche Lieder eingeführt (vgl. Dimitrijević 1893:69f.). Da es in dieser Arbeit um die Heilige Liturgie der orthodoxen Kirche geht, wird nicht weiter auf die Änderungen der katholischen Kirche eingegangen.

Die Serben und Russen übernahmen das Christentum von den Griechen. Da mit der Zeit auch sie ihre eigenen Brüder und Schwestern hatten, die es verdienten, als Heilige gefeiert zu werden, wurde auch das Menologium erweitert und Gottesdienste öfter gefeiert. So kam es dazu, wenn z. B. die Serben oder die Russen den Gottesdienst zur Feier eines ihrer Heiligen hielten, dass

²³ Das Horologion (srb. časoslov) ist das Buch, das die unveränderlichen Gebete des täglichen Kreises der Gottesdienste beinhaltet bzw. das Ordinarium der Stundengebete. Mit anderen Worten es enthält Gebete für jede Tageszeit (vgl. Lebedev 1999:86).

²⁴ Das Oktoich enthält Kapitel mit veränderlichen Gebeten für jeden Tag des wöchentlichen Kreises der Gottesdienste (vgl. Lebedev 1999:86).

die Griechen und die anderen orthodoxen Christen die Liturgie für den allgemeinen christlichen Heiligen hielten, falls auch sie an diesem Tag nicht ihren eigenen Heiligen zu feiern hatten. So entstanden bei den Serben und Russen wieder neue Lieder für die jeweiligen Heiligen (vgl. Dimitrijević 1893:74f.).

Erwähnenswert ist jedoch, dass bei den Russen der Gottesdienst für ihre Heiligen anfangs nicht in der Kirche gehalten wurde, sondern an dem Ort, wo dieser Heilige verstarb. Das dauerte bis zur Zeit des russischen Oberbischofs (auch Metropolit genannt) Makarije, der in der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts dem kirchlichen Konzil vorschlug, ihre eigenen Heiligen in das Menologium einzuführen. Dies wurde vom Konzil angenommen. Seitdem werden in ganz Russland in allen Kirchen auch zu Ehren russischer Heiliger Liturgien gehalten (vgl. Dimitrijević 1893:75f.).

In diesem Kapitel wurde deutlich, dass es verschiedene Formen der Liturgie (die Liturgie des Heiligen Basilius des Großen, des Heiligen Johannes des Goldmündigen und die Liturgie der vorgeweihten Gaben) gibt. Im folgenden Kapitel wird detailliert auf die Unterschiede zwischen den genannten Liturgien eingegangen. Außerdem wird erklärt, welche Form der Liturgie in dieser Masterarbeit analysiert wird.

3.3. Die Formen der Heiligen Liturgie und ihre Unterschiede

In diesem Kapitel wird detaillierter auf die im vorherigen Kapitel genannten Formen der Heiligen Liturgie (Liturgie Basilius des Großen, Johannes des Goldmündigen und die Liturgie der vorgeweihten Gaben) und deren Unterschiede eingegangen. Dabei wird die Liturgie Johannes des Goldmündigen hervorgehoben und es wird auch erläutert, weshalb gerade diese Form thematisiert wird.

Wie bereits erwähnt, verfasste der Heilige Basilius der Große im 4. Jahrhundert seine Form der Liturgie nach dem Vorbild der heiligen Apostel. Am Ende dieses Jahrhunderts schrieb der Heilige Johannes der Goldmündige seine Liturgie bzw. kürzte einige Gebete von Basilius des Großen ab.

Beide Formen sind auch heute noch im Gebrauch. Der einzige Unterschied zwischen ihnen liegt darin, dass die Hauptgebete, die vom Priester leise gelesen werden, in der Liturgie Basilius

des Großen umfangreicher sind als in der des Heiligen Johannes des Goldmündigen und dass der Gesang gedehnter und langsamer ist. Außerdem muss betont werden, dass die Liturgie Basilius des Großen nur zehnmal im Jahr gehalten wird (vgl. Taušev 2012:232): „am Gedektag des heiligen Basilius des Großen (am 14. Januar nach dem gregorianischen Kalender bzw. am 1. Januar nach dem julianischen Kalender²⁵), an den ersten fünf Sonntagen des Großen Fastens²⁶, am Donnerstag und Samstag der Karwoche, an den Vorabenden oder manchmal an den Feiertagen des Weihnachtsfestes²⁷ und dem Tag der Erscheinung des Herren (Dreikönigstag)“ (Übers. aus Taušev 2012:232)²⁸.

Neben den erwähnten Formen gibt es die Liturgie der vorgeweihten Gaben. Diese Liturgie schrieb der römische Papst Gregor der Große, als die östliche und westliche Kirche eins waren. Sie unterscheidet sich von den beiden beschriebenen Liturgien, denn sie besteht aus dem Abendgottesdienst²⁹, einem Teil der allgemeinen Liturgie, mit Ausnahme des wichtigsten Teils, der Weihe der Heiligen Gaben, und dem Lesen von Gebeten und Psalmen. Diese Liturgie wird mittwochs und freitags während der großen Fastenzeit und am Karmontag, Kardienstag und Karmittwoch gehalten (vgl. Dimitrijević 1893:52f.).

Da die Liturgie die Feierlichkeit und das Glücksgefühl des Gedenkens an unsere Erlösung darstellt, die uns Jesus Christus mit der Heiligen Eucharistie gab, war es verboten, sie unter der Woche in der großen Fastenzeit zu halten. Aus dem Grund, dass die Christen in dieser Zeit verpflichtet waren, zu weinen und wegen ihrer Sünden zu trauern, war es nur samstags und sonntags erlaubt, die Liturgie zu halten. Angesichts der Tatsache, dass sich die Christen unglücklich fühlten, wenn sie nicht an der Eucharistie teilnahmen, wurde ein Teil der geheilten Gaben während der Liturgie samstags und sonntags in der Kirche aufbewahrt, was während der nächsten Woche am Mittwoch und Freitag während des Gottesdienstes ausgegeben wurde. Dieser Gottesdienst bekam daher auch den Namen Liturgie der vorgeweihten Gaben, da diese schon am Samstag oder Sonntag zuvor geweiht wurden (vgl. Dimitrijević 1893:51f.).

²⁵ Der julianische Kalender stammt aus dem Jahr 45 vor Christus. Er wurde von Julius Caesar eingeführt, der auch der Namensgeber war. Somit war dieser Kalender der Vorgänger des gregorianischen Kalenders, der den julianischen Kalender im Jahr 1582 ablöste. Dieser wurde wiederum vom Papst Gregor XIII, dem 8., eingeführt. Bis heute verwenden einige orthodoxen Kirchen weiterhin den julianischen Kalender. Momentan gibt es einen Unterschied von 13 Tagen zwischen dem julianischen und dem gregorianischen Kalender (vgl. URL 5).

²⁶ Mit dem Großen Fasten werden die sieben Wochen vor Ostern bezeichnet (vgl. URL 6).

²⁷ Hiermit ist der 7. Januar nach dem gregorianischen Kalender gemeint.

²⁸ Hierbei handelt es sich um eine Übersetzung der Autorin der Masterarbeit.

²⁹ Dieser Gottesdienst gehört zum täglichen Kreis der Gottesdienste (vgl. Taušev 2012:84).

Die Arbeit bezieht sich im weiteren Verlauf nur auf die Liturgie des Heiligen Johannes des Goldmündigen, da die Liturgie Basilius des Großen und die der vorgeweihten Gaben nur ein paar Mal im Jahr gehalten werden und somit Ausnahmen darstellen. Die Liturgie des Heiligen Johannes des Goldmündigen ist die bis heute am häufigsten gehaltene Form, die allen gläubigen orthodoxen Christen bekannt ist. Daher muss diese Form der Liturgie mit größerer Wahrscheinlichkeit übersetzt bzw. gedolmetscht werden.

4. Struktur und Ablauf der Heiligen Liturgie Johannes des Goldmündigen

Dieses Kapitel befasst sich mit der Struktur und dem Ablauf der Heiligen Liturgie. Dies dient dem besseren Verständnis seitens der Übersetzer und Dolmetscher und erleichtert den Übersetzungs- bzw. Dolmetschprozess. Die Heilige Liturgie besteht aus drei Teilen: der Proskomidie, der Liturgie der Katechumenen (der Ungetauften) und der Liturgie der Gläubigen (vgl. URL 7). Auf die jeweiligen Teile wird in den folgenden Kapiteln näher eingegangen.

Darüber hinaus muss betont werden, dass viele Fachbegriffe aufgegriffen werden, die weiter im Glossar bearbeitet werden.

4.1. Ablauf der Heiligen Liturgie im Überblick

Um die Struktur der Heiligen Liturgie und ihrer einzelnen Teile besser zu verstehen, wird zunächst ein Überblick über den Ablauf gegeben.

Ablauf der Heiligen Liturgie

- ❖ Proskomidie (Vorbereitung des Priesters und des Diakons)
- ❖ Liturgie der Katechumenen (Wortgottesdienst)
 - Eingangssegne
 - Große Ektenie/ Friedensektenie (Fürbittgebet)
 - Stillgebet der ersten Antiphon
 - Erste Antiphon oder Psalm 102

- Kleine Ektenie
- Stillgebet der zweiten Antiphon
- Zweite Antiphon oder Psalm 145
 - Justinianischer Hymnus („Einziggeborener Sohn“)
- Kleine Ektenie
- Stillgebet der dritten Antiphon
- Dritte Antiphon oder „Seeligpreisungen“ des Evangeliums
- Stilles Einzugsgebet des Priesters
- Kleiner Einzug mit dem Evangelienbuch
 - Das Lied „Kommt, lasset uns anbeten und niederfallen vor Christus...“
- Troparion (der Festhymnus, des Sonntags, des Feiertags oder des Heiligen)
- Stillgebet des Trishagions
- Trishagion
- Epistellesung
- Stillgebet vor der Evangeliumslesung
- Evangeliumslesung
- Predigt
- Inständige Ektenie
- Ektenie für die Katechumenen
- Stillgebet für die Katechumenen
- Entlassung der Katechumenen

❖ Liturgie der Gläubigen (Eucharistische Liturgie)

- Ektenie der Gläubigen (Kleine Ektenie) und erstes und zweites Stillgebet (Gebet für die Gläubigen) des Priesters
- Cherubim-Hymnus
- Stillgebet des Cherubim-Hymnus
- Großer Einzug mit den Heiligen Gaben und zweiter Teil des Cherubim-Hymnus

- Vorbereitung und Segnung der Heiligen Gaben
 - Bittektenie
 - Stilles Opfergebet
 - Friedenskuss und Stillgebet des Priesters
- Glaubensbekenntnis
- Apostolischer Segen
- Kanon der Eucharistie/ Anaphoragebet/ Eucharistiegebet/ Darbringung/
Eucharistisches Hochgebet
 - Stilles Eucharistiegebet/ Anaphoragebet des Priesters („Präfation”)
 - Siegeslied
 - Zweiter Teil des Anaphoragebets („Sanctus”)
 - Dritter Teil des Anaphoragebets („Epiklese”) → Gebet zur Herabrufung des
Heiligen Geistes
 - Lied „Dir singen wir”
 - Fortsetzung des stillen Eucharistiegebets
 - Lobpreisung (Megalynarion) der Gottesmutter
 - Stilles Fürbittengebet des Priesters
 - Zweiter Teil des Fürbittengebets und Ende des Kanons der Eucharistie
 - Segen
- Vorbereitung auf die Kommunion
 - Bittektenie
 - Stillgebet des Priesters
 - Vaterunser
 - Segen
 - Hauptbeugungsgebet
 - Stillgebet des Priesters und Broterhöhung
- Kommunion

- Kommunion der Zelebranten
 - Gebet vor der Kommunion der Gläubigen
 - Kommunion der Gläubigen
 - Dankeslied
 - Danksagungsektenie
 - Stillgebet nach der Kommunion aller
- Gebet hinter dem Ambon
- Ende der Liturgie
 - Segen
 - Entlassung
 - Küssen des Kreuzes
 - Empfang des gesegneten Brotes Antidoron
- (vgl. URL 8, vgl. URL 16, vgl. URL 24, vgl. URL 25)

4.2. Die Proskomidie

Dieses Kapitel befasst sich mit dem ersten Teil der Heiligen Liturgie, der Proskomidie. Obwohl die Termini in Bezug auf die Proskomidie nicht im Glossar erscheinen, da es sich hierbei um einen Teil der Liturgie handelt, an dem nur die Geistlichen teilnehmen und der still erfolgt und somit keiner Übersetzung und Dolmetschung bedarf, sollte ihm dennoch Aufmerksamkeit geschenkt werden, da das Verständnis der Proskomidie die Grundlage für die weitere Arbeit mit der Heiligen Liturgie darstellt. Aus diesem Grund wird in diesem Kapitel näher auf die Proskomidie eingegangen. Um die Proskomidie besser zu verstehen, wird zunächst auf folgende Frage geantwortet: Was ist die Proskomidie?

Die Proskomidie, auch Gabenbereitung genannt, stammt eigentlich aus dem Griechischen und bedeutet Darbringung. Während dieses Teils der Liturgie werden die Gaben (heute fünf Brote) bzw. Prospore³⁰ zum Altar gebracht und auf die Weihung vorbereitet (vgl. URL 7).

Dieser Brauch stammt von den frühen Christen, die sonn- und feiertags Brot, Wein und andere Gaben in die Kirche zur Liturgie brachten. Das beste Brot wurde für das Heilige Mysterium der Eucharistie gewählt. Da jedoch immer sehr viele Gaben vorhanden waren, wurde der Rest von allen Christen (vor allem den Armen) nach der Liturgie bei den sogenannten Abendmahlen der Liebe, über die bereits in Kapitel 3.2. die Rede war, verzehrt. Heutzutage wird das Brot nicht mehr von den Gläubigen, vorbereitet und in die Kirche gebracht, sondern von den Ehefrauen der Priester (vgl. URL 7).

Während „für die Proskomidie fünf Prosporen verwendet [werden], die daran erinnern [sollen], dass Christus mit fünf Broten [5.000] Menschen gesättigt hat, [wird] für die Kommunion nur eine von diesen fünf Prosporen verwendet“ (URL 9). Mithilfe einer Lanze nimmt der Priester den mittleren Teil (das Lamm Gottes) aus der ersten Prospore heraus, zum Gedenken an Jesus Christus. Nachdem er ihn von der unteren Seite kreuzförmig angeschnitten hat, legt er ihn auf den Diskos, einen runden Teller. Danach wird im heiligen Kelch Wein mit Wasser vermischt, als Zeichen dafür, „dass aus der Seitenwunde [Jesus Christus] Blut und Wasser geflossen sind“ (URL 9). Aus der zweiten Prospore wird ein „Partikel zu Ehren der Gottesmutter herausgenommen“ (URL 9) und ebenfalls auf den Diskos, rechts vom heiligen Brot, gelegt. Aus der dritten Prospore werden neun Partikel entnommen für „Johannes den Täufer, die Propheten, die Apostel, die heiligen Hierarchen, die Märtyrer, die ehrwürdigen Mönche und Nonnen, die uneigennützigen Wundertäter, für Joachim und Anna, die Eltern der Gottesmutter, sowie für die Heiligen, denen die Kirche geweiht ist, und die Tagesheiligen und für den heiligen Hierarchen Johannes Chrysostomos oder Basilius den Großen, je nachdem, wessen Liturgie an diesem Tag gefeiert wird“ (URL 9). Diese werden auf die linke Seite des Lamms in drei Reihen gelegt. Aus der vierten Prospore werden Partikel für die Gesundheit der Lebenden und aus der fünften für die Verstorbenen genommen. Diese werden in zwei Reihen unter das Lamm gelegt (vgl. URL 7, vgl. URL 9).

³⁰ Der Begriff Prospore stammt aus dem Griechischen und bedeutet wie der Begriff Proskomidie „Darbringung“ (vgl. URL 9).

Nach der Vorbereitung für die Heilige Liturgie „stellt [der Priester] den Asteriskos³¹ auf den Diskos, bedeckt ihn [sowie] den Kelch mit zwei kleinen Decken und danach beide mit dem Velum“ (URL 9), einem viereckigen Tuch. Anschließend beräuchert er die vorbereiteten Gaben. (vgl. URL 9).

4.3. Die Liturgie der Katechumenen

Die Liturgie der Katechumenen ist der zweite Teil, an dem bei den ersten Christen auch die Ungetauften bzw. Ungläubigen und die Büsser teilnehmen durften. Dabei erinnern sich die Anwesenden an alles, was von der Geburt bis zu den letzten Tagen von Jesus Christus passierte. Dies wird durch das Singen von Psalmen, das Lesen von liturgischen Büchern, Gebeten und Riten vollzogen (vgl. URL 7).

Die Liturgie der Katechumenen beginnt nach der Proskomidie und nach den stillen Gebeten des Priesters mit der Öffnung des Vorhangs an der Königstür. Der Diakon kommt aus dem Altar heraus und bittet um Segen für den Beginn des Gottesdienstes. Danach „verherrlicht der Priester in seinem Gebetsruf die Heilige Dreifaltigkeit“ (URL 9). (vgl. URL 7)

Am Anfang liest der Diakon die große Ektenie. Dabei betet er mit den Anwesenden um alles, was für Leib und Seele der Christen notwendig ist. Er betet für die Einheit der verschiedenen orthodoxen Kirchen, für die Reisenden, Kranke, für Leidende, Sklaven usw. Nach der großen Ektenie werden die Lobpsalmen (102. und 145.) gesungen und nach dem zweiten Psalm wird das Lied „Einziggeborener Sohn“, das der byzantinische Kaiser Justinian im 6. Jahrhundert verfasst hat, zu Ehren von Gottes Sohn, Jesus Christus, gesungen. Falls es jedoch um einen Feiertag Jesus Christus geht, dann werden statt dieser Psalmen die Antiphonen gesungen. Nach den Psalmen bzw. den Antiphonen und dem Lied „Einziggeborener Sohn“ erfolgt die Kleine Ektenie und danach wird die dritte Antiphon, die sog. „Seligpreisungen“ des Evangeliums gesungen. Anschließend kommen der Priester und der Diakon mit dem Evangelienbuch aus dem Altar heraus. Der Diakon erinnert die Anwesenden daran, dass in Kürze die Lesung des Evangeliums folgt, worauf der Priester und der Diakon in den Altar hineingehen. Dies wird als kleiner Einzug bezeichnet, der „an

³¹ „Ein Altargerät aus zwei sich kreuzenden Metallbogen als Träger der Decke über dem geweihten Brot (in den Ostkirchen)“ (URL 10).

das erste öffentliche Auftreten Jesus Christi” (URL 9) erinnern soll. Danach wird vom Chor das Lied „Kommt, lasset uns anbeten und niederfallen vor Christus...” gesungen. Schließlich werden das Troparion bzw. „der Festhymnus, des Sonntags, des Feiertags oder des Heiligen” (URL 9) und andere Lieder gesungen. Danach folgt das Lesen der Epistel und des Evangeliums. Die Lesung der Epistel und des Evangeliums führte die Katechumenen bzw. diejenigen, die sich auf die Taufe vorbereiteten, in die orthodoxe Religion ein. Dadurch machten sie sich mit dem Leben Jesus Christus, seiner Kirche und mit der christlichen Lehre bekannt. Während der Lesung des Evangeliums stehen die Anwesenden mit gesenktem Kopf und hören aufmerksam zu. Nach der Verkündung des Evangeliums folgen die Inständige Ektenie bzw. die Ektenie für die Bedürfnisse der Lebenden und die Ektenie für die Katechumenen. Während dieser betet die heilige Kirche für die Ungetauften, die noch keine richtigen Mitglieder der orthodoxen Kirche sind, aber sich darauf vorbereiten, ein Teil von ihr zu werden. Nach dem Gebet für die Katechumenen werden sie aufgefordert, die Kirche zu verlassen, da nun die Liturgie der Gläubigen beginnt. Somit endet auch die Liturgie der Katechumenen (vgl. URL 7, vgl. URL 9).

4.4. Die Liturgie der Gläubigen

Der dritte Teil der Heiligen Liturgie ist die Liturgie der Gläubigen bzw. der Getauften, woran nur sie teilnehmen dürfen (vgl. URL 7). Während dieses Teils erinnern sich die Gläubigen „an das Abendmahl, die Leiden Jesus Christus, seine Bestattung, seine Auferstehung und seine Himmelfahrt” (Übers. von URL 7)³². Die Liturgie der Gläubigen besteht aus vier weiteren Teilen: „[der Übertragung der heiligen] Gaben vom Rüsttisch auf den Altartisch[,] [...] [der] Konsekration³³ der Gaben[,] [...] [der Vorbereitung der] Gläubigen auf die Kommunion [...] und [der Kommunion] [...] [sowie] der Danksagung für die Kommunion und [dem] Schlussegens” (URL 9).

Die Liturgie der Gläubigen beginnt mit dem Aufruf, in Ruhe wieder und wieder zu Gott zu beten. Nach zwei kleinen Ektenien wird der Cherubim-Hymnus mit geöffneter Königstür gesungen, währenddessen der Priester leise betet. Er und der Diakon gehen anschließend zum

³² Hierbei handelt es sich um eine Übersetzung der Autorin der Masterarbeit.

³³ „Liturgische Weihe von Brot und Wein durch Verwandlung in Leib und Blut Christi (entsprechend dem christlichen Glauben)” (URL 11).

Rüstisch und übertragen die heiligen Gaben zur Konsekration auf den Altartisch. Dieser Vorgang nennt sich der Große Einzug, während dem der Priester und der Diakon mit den Gaben aus dem Altar kommen und der Priester „ein Gebet für den Patriarchen, die Bischöfe und alle orthodoxen Christen“ (URL 9) spricht (vgl. URL 7, vgl. URL 9). Danach folgt eine weitere Ektenie, in der Gott gebeten wird, die Gaben zu konsekrieren, wenn dafür die Zeit kommt. Es folgt die Aufforderung zur brüderlichen Liebe und Frieden. Der Diakon ruft zum Hüten der Eingangstür auf, was noch von den frühen Christen stammt. Damals war dieser Aufruf an die Diakone, Ipodiakone und Küster gerichtet, die neben der Eingangstür standen. Sie sollten darauf achten, dass weder jemand der Unwürdigen in die Kirche hineintritt noch jemand von den Gläubigen aus der Kirche hinausgeht, da sie sich stark auf das, was in der Kirche passiert, konzentrieren sollten. Heutzutage erinnert dieser Aufruf die Anwesenden daran, schlechten Gedanken und Eindrücken keinen Eingang in ihr Herz und ihre Seele zu gewähren (vgl. URL 7, vgl. URL 9).

Als nächster Schritt wird der Vorhang der Königstür geöffnet und das Glaubensbekenntnis wird von allen Anwesenden gesprochen (vgl. URL 7). Nach einer Reihe von Gebeten und Liedern gedenkt der Priester des letzten Abendmahls und spricht die Worte, die Jesus Christus selbst ausgesprochen hat: „Nehmet, esset, das ist mein Leib, der für euch gebrochen wird, zur Vergebung der Sünden.“ und: „Trinket alle daraus, das ist mein Blut des Neuen Testaments, das für euch und für viele vergossen wird, zur Vergebung der Sünden.“. Nach einigen Gebeten des Priesters singt der Chor erneut das Lied „Dir singen wir, Dich preisen wir, Dir danken wir, o Herr, und beten zu Dir, unser Gott.“ (vgl. URL 9). Außerdem bittet der Priester in einem Stillgebet „den Herren, seinen Heiligen Geist auf ihn selbst, die Anwesenden und die Gaben zu senden und sie wahrhaftig in den Leib und das Blut des Erlösers zu verwandeln“ (Übers. von URL 7)³⁴. Während der Priester dreimal die Gaben segnet wird in diesem Moment das Heilige Mysterium der Eucharistie durchgeführt. Nach der Konsekration der Gaben folgt die Vorbereitung der Gläubigen auf die Heilige Kommunion. Sie beginnt mit der Bittektie, durch die die Anwesenden ermutigt werden, die heiligen Gaben würdiger und frommer zu erhalten (vgl. URL 7, vgl. URL 9). „Die heilige Kirche betet darum, dass Gott seinen Segen und die Gabe des Heiligen Geistes auf die Anwesenden herabschickt“ (Übers. URL 7)³⁵. Nach der Bittektie folgt ein Ruf des Priesters: „Und mache uns würdig, Gebieter, Dich, den himmlischen Gott, mit Zuversicht, ungerichtet als Vater anrufen zu

³⁴ Hierbei handelt es sich um eine Übersetzung der Autorin der Masterarbeit.

³⁵ Hierbei handelt es sich um eine Übersetzung der Autorin der Masterarbeit.

dürfen und zu sprechen". Das Gebet „Vaterunser" wird anschließend von allen Anwesenden gesungen. Der Diakon ruft: „Lasset uns aufmerken". Der Priester ruft „Das Heilige den Heiligen." Dies bedeutet, dass die heiligen Gaben nur die Gläubigen bzw. die Getauften, die sich durch Fasten, Gebet und Buße auf die Überreichung der Gaben vorbereitet haben, erhalten dürfen (vgl. URL 7, vgl. URL 9). „Der Priester bricht das Lamm in vier Teile [...]" (URL 9). Ein Teil wird in den Kelch mit Wein gelegt und dazu wird heißes Wasser gegossen. Mit dem zweiten Teil wird die Kommunion der Geistlichen durchgeführt und die anderen zwei Teile sind für die Kommunion der Gläubigen bestimmt. Nachdem die Geistlichen die Kommunion erhalten haben ruft der Diakon die Gläubigen auf, heranzutreten. Vor der Kommunion der Gläubigen spricht der Priester ein Gebet, während die Kommunikanten mit gekreuzten Händen auf der Brust auf den Heiligen Kelch zugehen. Die Gläubigen, die das Heilige Mysterium der Kommunion erhalten haben, bekommen auch ein paar Stücke der Prosphore. Nach der Kommunion segnet der Priester die Gläubigen. Der Chor singt danach das Dankeslied und der Diakon spricht eine kleine Ektenie als Dank für die erhaltenen Gaben. Der Priester segnet die Anwesenden im Namen Gottes und spricht das Dankgebet. Am Ende wird das Antidoron³⁶ (das gesegnete Brot) an diejenigen ausgeteilt, die die Heilige Kommunion nicht erhalten haben, da sie sich nicht darauf vorbereitet haben (vgl. URL 7 und URL 9).

5. Die Heilige Liturgie in drei Sprachen

In diesem Kapitel erscheinen der Text der Heiligen Liturgie bzw. die immer gleichbleibenden Teile der Liturgie in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch nebeneinander und in der gleichen Höhe, um ihn so für die Übersetzer und Dolmetscher übersichtlicher zu gestalten und damit die einzelnen Teile der Liturgie in den unterschiedlichen Sprachen leichter miteinander verglichen werden können. Auf diese Weise ist diese Darstellung der Heiligen Liturgie in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch eine Hilfe beim Übersetzen bzw. Dolmetschen. Dabei werden die einzelnen Passagen des Priesters, Diakons und des Chors durch fettgedruckte Schrift hervorgehoben und somit voneinander abgegrenzt. Des

³⁶ Das Antidoron ist eine Erinnerung an die „Abendmahle der Liebe" bei den ersten Christen, die nach der Heiligen Liturgie stattfanden (vgl. URL 7).

Weiteren wird die Heilige Liturgie in den drei Sprachen in einer Tabelle dargestellt, um so den Ablauf der Liturgie sichtbar zu machen.

Wie bereits in den vorherigen Kapiteln erwähnt, handelt es sich hierbei um die Liturgie des Heiligen Johannes Chrysostomos bzw. Johannes des Goldmündigen. Hierbei wird nicht der erste Teil der Liturgie die Proskomidie dargestellt, da, wie bereits erwähnt, dies ein Teil ist, der vom Priester und dem Diakon leise gesprochen wird.

An dieser Stelle soll die Tatsache betont werden, dass die serbischen Priester heute die freie Wahl haben, welche Sprache oder Sprachkombination sie in der Heiligen Liturgie benutzen möchten (vgl. Končarević, 2006:278). Dabei werden meist in der serbischen Liturgie einige Teile auf Kirchenslawisch gesungen bzw. gelesen. Sehr oft sind das die Teile, die der Chor singt. Nach der Analyse der Autorin Končarević ist es sogar empfehlenswert, dass Teile der Liturgie mit einer ausgeprägten didaktischen Funktion sowie gemeinsame Gebete auf der Sprache der jeweiligen kirchlichen Gemeinschaft gelesen und ausgesprochen werden. Im Gegensatz dazu sollten nach Angaben von Končarević Teile der Liturgie, die zur Preisung und dem Ausdruck der Dankbarkeit (Antiphonen, Psalmen, Troparien...) dienen, in der kirchenslawischen Sprache beibehalten werden (vgl. Končarević 2006:286). Andererseits wird die ganze³⁷ Liturgie in der Russisch-Orthodoxen Kirche, wie bereits in Kapitel 2.1. erwähnt, auf Kirchenslawisch gehalten. Hier stellt sich die Frage, warum die kirchenslawische Sprache weiterhin eine so große Rolle spielt.

Der Heilige Nikolaj Velimirović Bischof von Žiža erklärte dies mit den Worten, dass die kirchenslawische Sprache alle Slawen miteinander verbindet. Außerdem würde man sich durch das Übersetzen der liturgischen Bücher in die jeweiligen slawischen Sprachen von den originalen kirchenslawischen Texten entfernen, da keine der slawischen Sprachen so perfekt und reich ist, wie die Kirchenslawische. In der Alltagssprache werden oft Schimpfwörter benutzt. Es wird gestritten und gelästert, wogegen die kirchenslawische Sprache heilig ist und daher dem Gespräch mit Gott dient. Des Weiteren betonte der Heilige Nikolaj Velimirović, dass sich diejenigen, die oft in die Kirche zur Liturgie kommen, an die kirchenslawische Sprache schnell gewöhnen und sie somit auch schnell verstehen können (vgl. URL 12).

³⁷ „In einigen Pfarrgemeinden werden die Apostellesung und das Evangelium in kirchenslawischer und russischer Sprache vorgetragen: Die Erfahrung zeigt, dass 90% der Gemeindemitglieder den Sinn der Apostellesung der Liturgie nicht verstehen.“ (Alfeyev 2019a:188)

Zudem schrieb Stojan Mandić in seinem Werk „Odkrovenje Njegoševo“, dass der italienische Schriftsteller Francesco Carrara in seiner Beschreibung des berühmten Episkopen Petar Petrović Njegoš hervorhob, dass der Episkop auf seine Kritiken der alten kyrillischen Schrift einst betont habe, die Sprache solle mit dem Glauben verbunden sein (vgl. URL 12). Es wird klar, wie wichtig das Kirchenslawische für die Liturgie und den orthodoxen Glauben schon immer war.

Der Metropolit Hilarion Alfeyev hebt in seinem Werk „Geheimnis des Glaubens“ einerseits die kirchenslawische Sprache hervor. Er vergleicht das Lossagen vom Kirchenslawischen mit dem Lossagen von den alten Ikonen und deren Ersetzen durch „verständlichere“ Gemälde, mit dem Verzichten auf den alten Psalmenlesungen und deren Ersetzen durch Rezitationen anderer Texte und mit dem Trennen vom Chorgesang und dem Übergehen zum Spielen von Musikinstrumenten (vgl. Alfeyev 2019a:187). Er zitiert auch den Archimandrit Sophronij (Sacharov), der sagte:

„Die Slaven von der Vorsehung mit einer gesegneten Sprache beschenkt worden, die jahrhundertlang dem Gottesdienst diene, der Heiligen Schrift und dem Gebet, und niemals den niederen Alltagsbedürfnissen. Nein, es besteht keinerlei Notwendigkeit, sie durch die Alltagssprache zu ersetzen, weil das geistliche Niveau unausweichlich sinken und ein unermesslicher Schaden entstehen würde... Alle, die aufrichtig wünschen, an dieser jahrhundertealten Kultur des Geistes teilzuhaben, werden leicht eine Möglichkeit finden, die in erstaunlicher Weise den großen Geheimnissen des Gottesdienstes entspricht.“ (Archimandrit Sophronij (Sacharov) 1985:229f., zitiert nach Alfeyev 2019a:187)

Durch das oben genannte Zitat wird deutlich, dass die Russisch-Orthodoxe Kirche noch kräftiger am Kirchenslawischen festhält als die Serbisch-Orthodoxe Kirche, obwohl in beiden Kirchen die Meinung herrscht, dass das Kirchenslawische eine sakrale Sprache darstellt, die auf keinen Fall vollständig durch die Alltagssprache ersetzt werden sollte.

Zudem vertreten Viele die Meinung, dass es zum Verständnis der Heiligen Liturgie nicht genügt, die liturgischen Texte in die jeweilige zeitgenössische Sprache zu übersetzen. Die Menschen sollten sich vorher ernsthaft mit dem Gottesdienst auseinandersetzen, denn nur so kann die Heilige Liturgie und deren Inhalt wirklich verstanden werden. Außerdem unterscheidet sich die kirchenslawische Sprache von der Serbischen und Russischen nur wenig. Daher ist zum Erlernen des Kirchenslawischen nicht viel Zeit erforderlich (vgl. Alfeyev 2019:187f., vgl. Končarević 2006:280). An den genannten Beispielen lässt sich erkennen, weshalb sich die

kirchenslawische Sprache in der Liturgie bis heute erhalten hat und weshalb es wichtig ist, auch sie in diese Arbeit einzubeziehen.

Die Nutzung einer liturgischen Sprache in verschiedenen Kirchen (in diesem Zusammenhang in der serbischen und russischen Kirche) innerhalb der orthodoxen Konfession betont zwar die enge Verbindung deren Völker, jedoch stellt der Übergang zu den jeweiligen zeitgenössischen Sprachen nicht notwendig einen Angriff auf die Einheit der Kirche dar, da diese durch die Einheit des Glaubens, die Heiligen Mysterien, Gebete u. ä. ausgedrückt wird (vgl. Končarević 2006:282).

Diesbezüglich ist erwähnenswert, dass sogar der Heilige Kyrill und der Heilige Method, die die kirchenslawische Sprache anhand der slawischen Sprache der Völker schufen, kritisiert wurden, als sie die griechischen liturgischen Texte in das Altkirchenslawische übersetzten. Auf diese Kritik antworteten sie, indem sie erklärten, dass Gott allen gleichermaßen Regen und Sonnenschein schenkt und dass Gott kam, um alle Menschen zu retten. Daher sollten auch alle Menschen Gott in ihrer Sprache preisen. Deswegen sollte das Recht aller Menschen, die Gottesdienste in ihrer eigenen Sprache zu haben, nicht in Frage gestellt werden (vgl. Popović 1972:272 nach Končarević 2006:279). Nach Angaben des orthodoxen Theologen Dumitru Staniloae (1992) kommen Menschen Jesu Christi durch die liturgischen Gebete näher, indem die Wörter in den Texten besser verstanden werden (vgl. Končarević 2006:279).

Nicht zuletzt sollte auch die Tatsache erwähnt werden, dass die orthodoxe Kirche schon immer den Standpunkt vertreten hat, Gottesdienste in einer Sprache zu halten, die den Menschen verständlich ist (vgl. Končarević 2006:278). Dieser Meinung war auch der Heilige Justin Popović, der durch seine Übersetzung der Heiligen Liturgie ins Serbische versucht hat, die Liturgie dem modernen Menschen näherzubringen (vgl. Vukašinović 2010:31).

„Јер као што се живот Цркве у целости увек прелива преко граница сваке поједине епохе, органски их спајајући и сједињујући, тако и њен молитвени језик: само је онда истински народни ако је израз континуитета и богатства оправослављене народне душе и народног језика. Као што је смисао Цркве да сваки народ примајући га у себе, обогати својом Пуноћом, тако се она односи и према језику тога народа; примајући га за свој језик којим се обраћа Богу она га надахњује и обогаћује сопственим саборним ризницама и развија његове богодане могућности... Отуда је литургијски језик увек еванђелски, псаламски, молитвени језик у надахнућу Духа Светога, језик богослужења и богослављења, којим се освећује и посвећује народни језик. Тако се и живи народни језик освећује богослужбеном, литургијском употребом...” (Popović 1978:227, zitiert nach Vukašinović 2010:31)

Dieses Zitat vom Heiligen Justin Popović erklärt am besten, wie wichtig die zeitgenössische Sprache in den Gottesdiensten und somit auch in der Heiligen Liturgie ist. So wie die Kirche alle Völker bereichert, die sie aufnimmt, so soll sie auch deren Sprachen aufnehmen, sie bereichern und weiterentwickeln. Auf diese Weise wird die Sprache eines Volkes zu einer heiligen Sprache. Daran wird deutlich, dass nicht nur die kirchenslawische Sprache, sondern auch alle anderen Sprachen als Sprachen der Heiligen Liturgie dienen können.

Anhand dieser Beispiele lässt sich erkennen, dass die kirchenslawische Sprache einerseits weiterhin eine wichtige Rolle spielt, andererseits jedoch die zeitgenössischen Sprachen und das Streben nach einer verständlicheren liturgischen Sprache nicht vernachlässigt werden dürfen. Wie Končarević (2006) erklärt, sollte das Kirchenslawische aus den Gottesdiensten nicht radikal verstoßen werden, man sollte allerdings langsam zur Sprache der jeweiligen Gemeindemitglieder übergehen (vgl. Končarević 2006:286). Aus diesem Grund wird in dieser Arbeit die Heilige Liturgie in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch dargestellt. Darüber hinaus wird in Kapitel 5.3. auf die Unterschiede in den Übersetzungen auf Serbisch und Russisch eingegangen.

5.1. Entwicklung der kirchenslawischen Sprache

Im vorherigen Kapitel wurde die Beziehung der Sprachen Serbisch und Russisch zum Kirchenslawischen erläutert. Trotzdem bleibt die Frage der geschichtlichen Entwicklung des Kirchenslawischen. Das Territorium, in dem die Slawen im 9. Jahrhundert lebten, umfasste im Norden das slawische Fürstentum Karantanien (wahrscheinlich das Gebiet des heutigen Kärnten), das Plattensee-Fürstentum, die ganze Balkanhalbinsel, das Mährerreich, im Osten Bulgarien und im Süden einen großen Teil des heutigen Griechenlands. Dabei gab es damals keinen großen Unterschied zwischen ihren Sprachen. Es kann lediglich von einem dialektischen Unterschied gesprochen werden (vgl. Čigoja 2000:280).

Es gab mehrere misslungene Versuche der Christianisierung der Slawen und der Einführung der Gottesdienste in einer ihnen unbekannten Sprache – Latein. Hierbei muss erwähnt werden, dass zu dieser Zeit die Bekehrung eng mit Macht und Herrschaft verbunden war (vgl.

Čigoja 2000:280). Nach der Hagiographie³⁸ des Heiligen Kyrill bat der Fürst von Mähren Rastislav (842-871) Ende 862 bzw. Anfang 863 den byzantinischen Kaiser Michael III. (842-867), seinem slawischen Volk Gelehrte zu schicken, die dem Volk den christlichen Glauben in ihrer eigenen Sprache näherbringen würden. Auf diese Weise versuchte er, seine Herrschaft in Mähren zu sichern und sein Fürstentum vom lateinischen Klerus unabhängig zu machen. Zu dieser Zeit war die politische von der kirchlichen Unabhängigkeit undenkbar. Der Bitte des Fürsten Rastislav entsprach der byzantinische Kaiser und entsandte die Brüder Konstantin (ca. 826-869; als Mönch nahm er den Namen Kyrill an) und Method (ca. 815-885), die aus Thessaloniki stammten und somit die Sprache der dort lebenden Slawen bzw. deren slawischen Dialekt sprachen (vgl. Nikolić 2008:8f.).

Einigen Quellen zufolge zeigte der Heilige Kyrill noch vor der Mission Interesse für die Alphabetisierung der Slawen. Demzufolge gab es vor der Abreise der Brüder schon ein gewisses Material, das sie dann noch bearbeitet haben. Dies betraf die Schrift für die slawische Sprache und einige kirchliche Bücher, die sie aus dem Griechischen in den slawischen Dialekt aus der Umgebung von Thessaloniki übersetzten und mit denen sie die Reise zu den Slawen in Mähren antraten (vgl. Nikolić 2008:10). So bekamen die Slawen ihre erste Literatursprache und ihre erste glagolitische Schrift (vgl. Čigoja 2000:281). An dieser Stelle sollen auch die verschiedenen Bezeichnungen Slawisch, Altslawisch, Altkirchenslawisch und Kirchenslawisch erläutert werden.

Die Sprache, in die Kyrill und Method die kirchlichen Bücher übersetzten, nannten sie Slawisch. Erst später führte der russische Linguist Fortunatow (1848-1914) die Bezeichnung Altslawisch ein. Wegen ihrer ursprünglichen Anwendung in der Kirche (für die Übersetzung der kirchlichen Bücher und der Gottesdienste) wird sie in der Literatur auch als Altkirchenslawisch bezeichnet. Diese Bezeichnung führte der tschechische Slawist Vondrák ein (vgl. Čigoja 2000:281 und Nikolić 2008:16). Der Terminus Altkirchenslawisch wird auch als der Korrekteste verstanden, da es sich hierbei nicht um eine lebendige Sprache handelte, in der gesprochen wurde, sondern um eine Sprache, die lediglich für liturgische Zwecke und für Übersetzungen christlicher Inhalte aus dem Griechischen diente. Die lebendige Sprache der Slawen konnte zu dieser Zeit die Inhalte der christlichen Religion nicht ausdrücken, da diese dem slawischen Volk und ihrem Heidentum fremd waren. Deswegen führten die Brüder Kyrill und Method eine hohe Anzahl von Wörtern aus der griechischen Literatursprache ins Altkirchenslawische ein. Der Einfluss der griechischen

³⁸ Unter Hagiographie wird die Darstellung des Lebens von Heiligen verstanden.

Literatursprache ist in Bezug auf Lexik, Syntax und Phonetik sichtbar. Dennoch behielt das Altkirchenslawische seine slawische Struktur (das Lautsystem, Deklination, Konjugation zeigen deutlich seinen slawischen Ursprung) (vgl. Nikolić 2008:15, vgl. Čigoja 2000:282).

Die Brüder setzten sich also für den Gottesdienst in der slawischen bzw. altkirchenslawischen Sprache ein, was anfangs auf großen Widerstand seitens des lateinischen Klerus stieß, der der Meinung war, dass dafür nur die drei heiligen Sprachen Hebräisch, Lateinisch und Griechisch erlaubt seien. Aus diesem Grund gingen die Brüder nach Rom, wo ihnen der Papst Hadrian II. erlaubte, die Liturgie in der altkirchenslawischen Sprache zu halten und die kirchlichen Bücher ins Altkirchenslawische zu übersetzen. Trotz der Erlaubnis des Papstes Hadrian II. verlief diese Mission nicht problemlos, da Kyrill 869 in Rom starb und Method, der vom Papst zum Erzbischof ernannt wurde, auf großen Widerstand unter den damaligen Bischöfen stieß, die das Territorium von Mähren für ihr eigenes hielten und ihn deswegen festnahmen und verurteilten. Somit verbrachte der Heilige Method fast drei Jahre in einem Gefängnis in Bayern. Erst auf die Initiative des Papstes Johannes VIII. hin wurde er befreit (vgl. Nikolić 2008:11f.).

Nach dem Tod von Method begann eine schwere Zeit für die Gottesdienste in der altkirchenslawischen Sprache und die Alphabetisierung der Slawen. Der Papst Stephan V. verbot den altkirchenslawischen Gottesdienst. Die Schüler von Kyrill und Method wurden aus dem Land vertrieben. Einige gingen nach Westen (Tschechien), die Anderen ans Adriatische Meer und die Dritten gingen nach Südosten. Somit wurden Mazedonien bzw. das Ufer des Ohridsees eine der wichtigsten Quellen der Alphabetisierung der Slawen. Hier kam es zur Fortsetzung der Tradition von Kyrill und Method. Aus Mazedonien verbreitete sich die altkirchenslawische Sprache und Alphabetisierung nach Bulgarien aus, dessen Bestandteil Mazedonien damals war. Unter dem bulgarischen Kaiser Simeon I. entwickelte sich ein starkes Zentrum der slawischen Alphabetisierung auf seinem Schloss in Preslaw. Dabei entfernten sich die Menschen langsam von der glagolitischen Schrift von Kyrill und Method. Sie wurde durch die kyrillische Schrift ersetzt. In dieser neuen Schrift verbreitete sich die slawische Alphabetisierung weiter nach Russland und auf der anderen Seite nach Westen zu den Serben (vgl. Nikolić 2008:12f.).

Das gemeinsame Altkirchenslawische und die gemeinsame Schrift ermöglichten eine einfachere literarische Wechselbeziehung zwischen den Bulgaren, Serben und Russen. Allerdings entwickelten sich die Sprachen der Bulgaren, Serben und Russen mit der Zeit auseinander, die Sprache deren Gottesdienste blieb aber im Grunde gleich. Dennoch entstanden in der

Kirchensprache bestimmte Unterschiede in Bezug auf die Aussprache und die Schreibweise. Die territoriale Differenzierung und die verschiedenen Lautverschiebungen schufen die sogenannten lokalen Redaktionen des Kirchenslawischen³⁹. In diesem Zusammenhang wird von der mittelbulgarischen, serbo-slawischen, russisch-slawischen, kroatisch-glagolitischen, tschechischen und rumänischen Redaktion gesprochen. Jede Redaktion hatte ihren Einfluss auf das Kirchenslawische. Da es in dieser Arbeit um das Kirchenslawische, Serbisch und Russisch geht, wird nicht näher auf die anderen Redaktionen des Kirchenslawischen eingegangen, da dies ein anderes Thema darstellt (vgl. URL 13 und URL 14).

Anfang des 18. Jahrhunderts lebten die Serben im damaligen Osmanischen Reich sowie auf dem Territorium der damaligen Habsburgermonarchie. Aus diesem Grund wurden kirchliche Bücher aus Russland importiert. Mit ihnen kam auch die russische Redaktion des Kirchenslawischen zu den Serben. Seitdem übernahm die russische Redaktion des Kirchenslawischen das Primat in den Gottesdiensten bei allen orthodoxen Slawen (vgl. URL 15 und URL 13).

Aus all diesen Gründen nimmt die kirchenslawische Sprache in dieser Arbeit einen äußerst wichtigen Platz ein. So, wie die katholische Messe nicht ohne die lateinische Sprache vorstellbar ist, ist auch die Heilige Liturgie der orthodoxen Slawen ohne Kirchenslawisch unvorstellbar. Deshalb ist es nicht verwunderlich, dass Kirchenslawisch die Ausgangssprache und Serbisch und Russisch die Zielsprachen in dieser Arbeit sind.

³⁹ Nach dem Jahr 1100 wird jedoch nicht mehr vom Altkirchenslawischen, sondern vom Kirchenslawischen gesprochen (vgl. URL 14).

5.2. Die Heilige Liturgie in den drei Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch, Russisch

	Kirchenslawisch	Serbisch	Russisch
Liturgie der Katechumenen			
Beginn der Liturgie der Katechumenen und der Eingangssegens	„Диакон: Благослови, владыко.” (Алфеев 2016:12) „Священник: Благословено Царство Отца и Сына и Святаго Духа, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:12) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:12)	„Ђакон: Благослови, Владико.” (Литургикон 2019:35) „Свештеник: Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:35) „Народ: Аминь.” (Литургикон 2019:35)	„Диакон: Благослови, владыка.” (Алфеев 2016:13) „Священник: Благословенно Царство Отца и Сына и Святого Духа, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:13) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:13)
Große Ektenie/ Friedensektenie (Fürbittgebet)	„Диакон: Миром Господу помолимся.” (Алфеев 2016:12) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:12)	„Ђакон: У миру Господу се помолимо,” (Литургикон 2019:35) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:35)	„Диакон: В мире помолимся Господу.” (Алфеев 2016:13) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:13)

	„Диакон: О свышнем мире и спасении душ наших, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:12) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:12) „Диакон: О мире всего мира, благостоянии святых Божиих Церквей и соединении всех, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:14) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:14) „Диакон: О святем храме сем и с верою, благоговением и страхом Божиим входящих вонь, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:14)	„Бакон: За вишњи мир и спасење душа наших, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:35) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:35) „Бакон: За мир свега света, за непоколебљивост светих Божјих Цркава и сједињење свих, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:35) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:35) „Бакон: За овај свети храм и за оне који са вером, побожношћу и страхом Божјим улазе у њега, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:35)	„Диакон: Помолимся Господу о мире свыше и о спасении наших душ.” (Алфеев 2016:13) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:13) „Диакон: Помолимся Господу о мире во всем мире, о прочном положении святых Божьих Церквей и о всеобщем единстве.” (Алфеев 2016:15) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:15) „Диакон: Помолимся Господу об этом святом храме и о тех, кто входит в него с верой, благоговением и страхом перед Богом.” (Алфеев 2016:15)
--	---	--	---

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:14) „Диакон: О великом господине и отце нашем, Святейшем Патриарсе Кирилле, и о господине нашем преосвященнейшем митрополите (или архиепископе, или епископе) имярек, честнем пресвитерстве, во Христе диаконстве, о всем причте и людех, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:14)	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:35) „Бакон: За свјатјејшег патријарха (или високопреосвештенога митрополита, или преосвештеног епископа) нашега (име), за часно презвитерство, у Христу ђаконство, за сав клир и верни народ, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:35, 37)	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:15) „Диакон: Помолимся Господу о великом господине и отцenaшем — Святейшем патриархе Кирилле, и о господине нашем преосвященном митрополите (архиепископе, епископе) таком-то, о почтенных пресвитерах, о диаконах во Христе, обо всех клириках и мирянах.” (Алфеев 2016:15)
	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:16) „Диакон: О богохранимей стране нашей, властех и воинстве ея,	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:37) „Бакон: За благоверни и христољубиви род наш и за све православне	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:17) „Диакон: Помолимся Господу о хранимой Богом стране нашей,

	Господу помолимся.” (Алфеев 2016:16) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:16) „Диакон: О граде сем (или о веси сей, или о святей обители сей), всяком граде, стране и верою живущих в них, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:16) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:16) „Диакон: О благорастворении воздухов, о изобилии плодов земных и	хришћане, да им Господ Бог помогне и да одоле сваком непријатељу и противнику, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:37) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:37) „Бакон: За овај град (или: за ово село; или: за свету обитель ову), за сваки град, крај и оне који са вером бораве у њима, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:37) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:37) „Бакон: За благорастворење ваздуха, за изобилје плодова земаљских и	ее властях и армии.” (Алфеев 2016:17) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:17) „Диакон: Помолимся Господу об этом городе (или: об этом селе, или: об этой святой обители), о каждом городе и стране и о тех верующих, что живут в них.” (Алфеев 2016:17) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:17) „Диакон: Помолимся Господу о благоприятной погоде и здоровом
--	--	--	---

временех мирных, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:16) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:16) „Диакон: О плавающих, путешествующих, недугующих, страждущих, пленных и о спасении их, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:16) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:16) „Диакон: О избавитися нам от всякия скорби, гнева и нужды, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:18)	времена мирна, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:37) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:37) „Бакон: За оне који плове, за путнике, болеснике, паћенике и сужње, и за њихово спасење, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:37, 39) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:39) „Бакон: Да нас избави од сваке невоље, гнева, опасности и тескобе, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:39)	воздухе, о плодородии земли и мирных временах.” (Алфеев 2016:17) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:17) „Диакон: Помолимся Господу о тех, кто находится в плавании или путешествии, кто болеет или страдает, кто оказался в плену, и об их спасении.” (Алфеев 2016:17) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:17) „Диакон: Помолимся Господу о том, чтобы Он избавил нас отвсякой скорби, ненависти и нужды.” (Алфеев 2016:19)
--	--	---

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:18) „Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:18) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:18) „Диакон: Пресвятую, Пречистую, Преблагословенную, славную Владычицу нашу Богородицу и Приснодеву Марию со всеми святыми помянувшие, сами себе и другдруга, и весь живот наш Христу Богу предадим.” (Алфеев 2016:18) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:18)	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:39) „Бакон: Заштити, спаси, помилуй и сачувај нас, Боже, благодаћу твојом.” (Литургикон 2019:39) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:39) „Бакон: Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.” (Литургикон 2019:39) „Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019:35)	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:19) „Диакон: Защити, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоей благодатью.” (Алфеев 2016:19) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:19) „Диакон: Вспомнив о Пресвятой, чистейшей, преблагословенной, славной Владычице нашей Богородице и Приснодеве Марии, — равно как и обо всех святых, вверим себя, друг друга и всю нашу жизнь Христу Богу.” (Алфеев 2016:19) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:19)
--	--	---	--

***Ekphonese⁴⁰ des Priesters, Stillgebet der ersten Antiphon und Ende der großen Friedensektenie
(vgl. URL 16):***

	„Священник: Яко подобает Тебе всякая слава, честь и поклонение, Отцу и Сыну и Святому Духу, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:20) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:20)	„Свештеник: Јер Теби приличи свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:39) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019:39)	„Священник: Ибо Тебе подобает вся слава, честь и поклонение: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:21) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:21)
Erste Antiphon	„Хор: Слава Отцу и Сыну и Святому Духу. И ныне и присно, и во веки веков. Аминь. Благослови, душе моя, Господа, и вся внутренняя моя имя святое Его. Благословен еси, Господи!” (Алфеев 2016:26)	„Народ: Слава Оцу и Сину и Светоме Духу, и сада и увијек и у вијекове вијекова. Благосиљај душо моја Господа и све што је у мени, име свето Његово. Благословен си Господе.” (URL 18)⁴¹	„Хор: Слава Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и вечно. Аминь. Благослови Господа, моя душа, и все мое существо — Его святое имя: Благословен Ты, Господи!” (Алфеев 2016:27)

⁴⁰ „gr., laut gesprochener Schlussteil [...] des sonst leise gesprochenen Priestergebets in der orthodoxen Liturgie” (URL 17).

⁴¹ Dieser Teil wurde im Liturgikon ausgelassen. Deshalb wurde er von der genannten Internetseite übernommen.

Erste kleine Ektenie	„Диакон: Паки и паки миром Господу помолимся.” (Алфеев 2016:28) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:28) „Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:28) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:28) „Диакон: Пресвятую, Пречистую, Преблагословенную, славную Владычицу нашу Богородицу и Приснодеву Марию со всеми святыми помянувшие, сами себе и другдруга, и весь живот наш Христу Богу предадим.”	„Бакон: Опет и опет у миру Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:41) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:41) „Бакон: Заштити, спаси, помилуй и сачувај нас, Боже, благодаћу твојом.” (Литургикон 2019:41) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:41) „Бакон: Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.”	„Диакон: Снова и снова в мире помолимся Господу.” (Алфеев 2016:29) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:29) „Диакон: Защити, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоей благодатью.” (Алфеев 2016:29) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:29) „Диакон: Вспомнив о Пресвятой, чистейшей, преблагословенной, славной Владычице нашей — Богородице и Приснодеве Марии, — равно как и обо всех святых, в верим
------------------------------------	--	---	--

	(Алфеев 2016:28)	(Литургикон 2019:41, 43)	себя, друг друга и всю нашу жизнь Христу Богу.” (Алфеев 2016:29)
	„Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:28)	„Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019:43)	„Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:29)
<i>Ekphonese des Priesters, Stillgebet der zweiten Antiphon und Ende der ersten kleinen Ektenie (vgl. URL 16):</i>			
	„Священник: Яко Твоя держава и Твое есть Царство и сила, и слава, Отца и Сына и Святаго Духа, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:30)	„Свештеник: Јер је твоја моћ, и твоје је Царство и сила и слава, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:43)	„Священник: Ибо Тебе [принадлежит] власть и Твои суть Царство, и сила, и слава, Отцаи Сынаи Святого Духа, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:31)
	„Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:30)	„Народ: Аминь.” (Литургикон 2019:43)	„Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:31)
Zweite Antiphon + Justinianischer Hymnus („Einziggeborener Sohn”)	„Хор: Слава Отцу и Сыну и Святому Духу, и ныне и присно, и во веки веков. Аминь” (Алфеев 2016:32, 34)	„Народ: Слава Оцу и Сину и Светоме Духу, и сада и увијек и у вијекове вијекова.” (URL 18) ⁴²	„Хор: Слава Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и вечно. Аминь.” (Алфеев 2016:32, 34)

⁴² Dieser Teil wurde im Liturgikon ausgelassen. Deshalb wurde er von der besagten Internetseite übernommen.

	<i>Justinianischer Hymnus:</i> „Единородный Сыне и Слове Божий, бесмертен Сый и изволивый спасения нашего ради воплотится от Святыя Богородицы и Приснодевы Марии, непреложно вочеловечивыйся, распныйся же, Христе Боже, смертью смерть поправый, един Сый Святыя Троицы, спрославляемый Отцу и Святому Духу, спаси нас.” (Алфеев 2016:34)	<i>Justinianischer Hymnus:</i> „Јединородни Сине и Речи Божја, бесмртан си, и изволео си да се ради нашега спасења оваплотиш од Свете Богородице и Приснодјеве Марије, и непроменљиво постао си човек; био си распет, Христе Боже, и смрћу смрт сатро; Ти си један од Свете Тројице, прослављан са Оцем и Светим Духом, спаси нас.” (Литургикон 2019:45)	<i>Justinianischer Hymnus:</i> „Единородный Сын и Слово Бога! Ты, будучи бессмертным, согласился — для того, чтобы спасти нас, — воплотиться от Святой Богородицы и Приснодевы Марии; не изменяясь, стал Человеком; и, будучи распят, Христе Боже, Своей смертью растоптал смерть; Ты являешься одним из [Лиц] Святой Троицы и принимаяешь прославление вместе с Отцом и Святым Духом. Спаси нас!” (Алфеев 2016:35)
Zweite kleine Ektenie	„Диакон: Паки и паки миром Господу помолимся.” (Алфеев 2016:34)	„Бакон: Опет и опет у миру Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:45)	„Диакон: Снова и снова в мире помолимся

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:34) „Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:36) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:36) „Диакон: Пресвятую, Пречистую, Преблагословенную, славную Владычицу нашу Богородицу и Приснодеву Марию со всеми святыми помянувшие, сами себе и друг друга, и весь живот наш Христу Богу предадим.” (Алфеев 2016:36)	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:45) „Бакон: Заштити, спаси, помилуй и сачувај нас, Боже, благодаћу твојом.” (Литургикон 2019:45) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:45) „Бакон: Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.” (Литургикон 2019:45)	Господу.” (Алфеев 2016:35) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:35) „Диакон: Защити, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоей благодатью.” (Алфеев 2016:37) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:37) „Диакон: Вспомнив о Пресвятой, чистейшей, преблагословенной, славной Владычице нашей — Богородице и Приснодеве Марии, — равно как и обо всех святых, вверим себя, друг друга и всю нашу жизнь Христу Богу.” (Алфеев 2016:37)
--	--	--	---

	„Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:36)	„Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019:45)	„Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:37)
Stillgebet der dritten Antiphon, Ekphonese des Priesters und Ende der zweiten kleinen Ektenie (vgl. URL 16):			
	„Священник: Яко благ и человеколюбец Бог еси, и Тебе славу возсылаем, Отцу и Сыну и Святому Духу, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:38) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:38)	„Свештеник: Јер си благ и човекољубив Бог, и Теби славу узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:45, 47) „Народ: Аминь.” (Литургикон 2019:47)	„Священник: Ибо Ты — Бог благой и человеколюбивый, и Тебе мы возносим славу: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:39) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:39)
Dritte Antiphon oder „Seeligpreisungen ” des Evangeliums und stilles Einzugsgebet des Priesters	„Хор: ❖ Блажени милостивии, / яко тии помиловани будут. ❖ Блажени чистии сердцем, / яко тии Бога узрят.	„Народ: ❖ Благо милостивима, јер ће бити помиловани — Мт. 5,7. [...] ❖ Благо онима који су чистога срца, јер ће Бога видјети — Мт. 5,8. [...]	„Хор: ❖ Блаженны милостивые, ибо они будут помилованы. ❖ Блаженны чистые сердцем, ибо они узрят Бога.

	❖ Блажени миротворцы, / яко тии сынове Божии нарекутся.	❖ Благо онима који мир граде, јер ће се синовима Божијим назвати – Мт. 5,9. [...]	❖ Блаженны миротворцы, ибо они будут названы сыновьями Бога.
	❖ Блажени изгнани правды ради, / яко тех есть Царство Небесное.	❖ Благо прогнанима правде ради, јер је њихово Царство Небеско – Мт. 5,10. [...]	❖ Блаженны изгнанные за правду, ибо им принадлежит Царство Небесное.
	❖ Блажени есте, егда поносят вам, / и изженут, и рекут всяк зол глагол на вы, лжуще, Мене ради.	❖ Благо вама, ако вас осрамоте и успрогоне и кажу на вас свакојаке рђаве ријечи лажући, мене ради – Мт. 5,11. [...]	❖ Блаженны вы, когда вас поносят, гонят и всячески ложно злословят из-за Меня, -
	❖ Радуйтесь и веселитесь, / яко мзда ваша многа на Небесех.” (Alfeyev 2016:40)	❖ Радуйте се и веселите, јер је велика плата ваша на небесима	❖ Радуйтесь и ликуйте, ибо велика ваша награда на небесах.”

	Мт.5,12. [...]” (URL 18)⁴³ <i>Hier Beginnt schon der kleine Einzug mit dem Evangelium (vgl. URL 18)</i> ❖ „Слава Отцу и Сыну и Святому Духу. / И ныне и присно, и во веки веков. Аминь.” (Алфеев 2016:40)	Мт.5,12. [...]” (URL 18)⁴³ <i>Hier Beginnt schon der kleine Einzug mit dem Evangelium (vgl. URL 18)</i> ❖ „Слава Оцу и Сину и Светоме Духу[,] [...] [и] сада и увек и у векове векова. Амин.” (URL 16)	(Alfeyev 2016:41) <i>Hier Beginnt schon der kleine Einzug mit dem Evangelium (vgl. URL 18)</i> ❖ „Слава Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков. Аминь.” (Алфеев 2016:41)
Kleiner Einzug mit dem Evangelienbuch	„Диакон: Премудрость. Прости.” (Алфеев 2016:44) „Хор: Приидите, поклонимся и припадем ко Христу. Спаси ны, Сыне Божий, воскресый из мертвых, поющая Ти: Аллилуия.” (Алфеев 2016:44)	„Бакон: Премудрост, смерно стојмо!” (Литургикон 2019:51) „Народ: Ходите, поклонимо се и припаднимо Христу; Сине Божји, васкрели из мртвих, спаси нас, који Ти певамо: Алилуја.” (Литургикон 2019:51)	„Диакон: Премудрость. Станем прямо.” (Алфеев 2016:45) „Хор: Придите, поклонимся и припадем ко Христу! Спаси нас, Сын Божий, воскресший из мертвых, — тех, кто воспекает Тебя: «Аллилуия»!”

⁴³ Der Text der Seligpreisungen des Evangeliums erscheint nicht im Liturgikon. Deshalb wurde er von der oben genannten Internetseite zitiert.

			(Алфеев 2016:45)
<i>Troparion, Stillgebet des Trishagions und Ekphonese des Priesters (vgl. URL 16):</i>			
Trishagion	„Священник: Яко Свят еси, Боже наш, и Тебе славу возсылаем, Отцу и Сыну и Святому Духу, ныне и присно,” (Алфеев 2016:48) „Диакон [...]: и во веки веков.” (Алфеев 2016:50) „Хор: Святой Боже, Святой Крепкий, Святой Безсмертный, помилуй нас [...] [Зх].” (Алфеев 2016:50) <i>Hier kommt noch der zweite Teil den Alfeyev ausgelassen hat⁴⁴:</i>	„Свештеник: Јер си свет, Боже наш, [и у Светима обитаваш]⁴⁵, и Теби славу уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек.” (Литургикон 2019:51) „Ђакон: И у векове вијекова.” (Литургикон 2019:51) „Народ: Амин. Свети Боже, Свети Крјепки (Силни), Свети Бесмртни, помилуј нас (Зх). Слава Оцу и Сину и Свјатому Духу и ниње и присно и во вјеки вјеков, амин;	„Священник: Ибо Ты свят, Боже наш, и Тебе мы воссылаем славу: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда,” (Алфеев 2016:49) „Диакон [...]: и во веки веков.” (Алфеев 2016:51) „Хор: Святой Боже, Святой Крепкий, Святой Бессмертный, помилуй нас [...] [Зх].” (Алфеев 2016:51) <i>Hier kommt noch der zweite Teil den</i>

⁴⁴ Aus diesem Grund wurde dieser Teil aus der Internetquelle URL 19 entnommen.

⁴⁵ Dieser Teil, der auf die Übersetzung des Hl. Justin Popović zurückzuführen ist, befindet sich nicht im Liturgikon aber er ist in fast allen anderen Gesangsbüchern der Heiligen Liturgie zu finden (wie auch in *Одговарање на Литургију св. Јована Златоустог*) und stellt eine sehr korrekte Übersetzung aus dem Kirchenslawischen dar, was später detaillierter erklärt wird. Aus diesem Grund fand er Eingang in diese Arbeit.

	„Слава Отцу и Сыну и Святому Духу, и ныне и присно и во веки веков. Аминь. Святой Безсмертный, помилуй нас. Святой Боже, / Святой Крепкий, / Святой Безсмертный, помилуй нас.” (URL 19)	Свјатиј Безсмертниј помилуј нас. Свјатиј Боже, Свајтиј Крјепкиј, Свјатиј Безсмертниј, помилуј нас.” (URL 18)⁴⁶	<i>Alfeyev ausgelassen hat:</i> „Слава Отцу, и Сыну, и Святому Духу, и ныне, и всегда, и во веки веков. Аминь. Святой Бессмертный, помилуй нас. Святой Боже, / Святой Крепкий, / Святой Бессмертный, помилуй нас.” (URL 19)
Epistellesung	„Диакон: Вонмем.” (Алфеев 2016:52) „Священник: Мир всем!” (Алфеев 2016:52) „Чтец: И духови твоему.” (Алфеев 2016:52)	„Бакон: Пазимо!” (Литургикон 2019:55) „Свештеник: Мир свима.” (Литургикон 2019:55) „Читач: И духу твоем.” (Литургикон 2019:57)	„Диакон: Будем внимательны!” (Алфеев 2016:53) „Священник: Мир всем!” (Алфеев 2016:53) „Чтец: И твоему духу.” (Алфеев 2016:53)

⁴⁶ Der Text des Trishagions befindet sich nicht im Liturgikon, da das Liturgikon eigentlich für die Priester und Diakonen gedacht ist. Deshalb wurde das Trishagion, das der Chor singt, von der genannten Internetseite übernommen.

„Диакон: Премудрость.” (Алфеев 2016:52) <i>Der Vorleser sagt laut den Titel der Epistel. (vgl. URL 18)</i> „Диакон: Премудрость.” (Алфеев 2016:54) <i>Der Vorleser liest die Epistel und am Ende ruft der Priester (vgl. URL 18):</i> „Священник: Мир ти.” (Алфеев 2016:54) „Чтец: И духови твоему.” (Алфеев 2016:54) „Диакон: Премудрость.” (Алфеев 2016:56) „Чтец [...]: Аллилуия, аллилуия, аллилуия!”	„Бакон: Премудрост!” (Литургикон 2019:57) <i>Der Vorleser sagt laut den Titel der Epistel. (vgl. URL 18)</i> „Бакон: Пазимо!” (Литургикон 2019:57) <i>Der Vorleser liest die Epistel und am Ende ruft der Priester (vgl. URL 18):</i> „Свештеник: Мир ти.” (Литургикон 2019:57) „Читац: И духу твоем.” (Литургикон 2019:57) „Бакон: Премудрост!” (Литургикон 2019:57) „Читац: Алилуја.” [3x]	„Диакон: Премудрость!” (Алфеев 2016:53) <i>Der Vorleser sagt laut den Titel der Epistel. (vgl. URL 18)</i> „Диакон: Премудрость!” (Алфеев 2016:55) <i>Der Vorleser liest die Epistel und am Ende ruft der Priester (vgl. URL 18):</i> „Священник: Мир тебе.” (Алфеев 2016:55) „Чтец: И твоему духу.” (Алфеев 2016:55) „Диакон: Премудрость!” (Алфеев 2016:57) „Чтец: Аллилуия!” (Алфеев 2016:57)
---	--	--

	(Алфеев 2016:56)	(Литургикон 2019:57)	
Stillgebet des Priesters vor der Evangeliumslesung (vgl. URL 16)			
Evangeliumslesung	„Диакон: Премудрость. Прости. Услышим святого Евангелия.” (Алфеев 2016:60) „Священник: Мир всем.” (Алфеев 2016:60) „Хор: И духови твоему.” (Алфеев 2016:60) „Диакон: От <i>имярек</i> святого Евангелия чтение.” (Алфеев 2016:60) „Хор: Слава Тебе, Господи, слава Тебе.” (Алфеев 2016:60)	„Бакон: Премудрост, смерно стојмо; чујмо свето Еванђеље.” (Литургикон 2019:61) „Свештеник: Мир свима.” (Литургикон 2019:61) „Народ: И духу твоем.” (Литургикон 2019:61) „Бакон: Читање светог Еванђеља од Матеја (или име другог Еванђелисте).” (Литургикон 2019:61) „Народ: Слава Теби, Господе, слава Теби.” (Литургикон 2019:61)	„Диакон: Премудрость! Станем прямо. Послушаем святое Евангелие.” (Алфеев 2016:61) „Священник: Мир всем.” (Алфеев 2016:61) „Хор: И твоему духу.” (Алфеев 2016:61) „Диакон: Чтение святого Евангелия от такого-то.” (Алфеев 2016:61) „Хор: Слава Тебе, Господи, слава Тебе.” (Алфеев 2016:61)

	„Священник: Вонмем.” (Алфеев 2016:60)	„Свештеник: Пазимо!” (Литургикон 2019:61)	„Священник: Будем внимательны!” (Алфеев 2016:61)
<i>Der Diakon liest aus dem Evangelium vor und am Ende singt der Chor (vgl. URL 18):</i>			
	„Хор: Слава Тебе, Господи, слава Тебе!” (Алфеев 2016:60)	„Народ: Слава Теби, Господе, слава Теби!” (Литургикон 2019:61)	„Хор: Слава Тебе, Господи, слава Тебе!” (Алфеев 2016:61)
<i>Predigt des Priesters in Bezug auf das gelesene Evangelium</i>			
Inständige Ektenie	„Священник: Мир ти благовествующему.” (Алфеев 2016:60) „Диакон: И духови твоему.” (Алфеев 2016:60) „Диакон: Рцем вси, от всех души, и от всего помышления нашего, рцем.” (Алфеев 2016:62)	„Свештеник: Мир тебе, благовестителю!” (Литургикон 2019:61) „Диакон: И духу твоему.” (Литургикон 2019:61) „Диакон: Рецимо сви из всех души, и од свеха ума своего, рецимо.” (Литургикон 2019:61)	„Священник: Мир тебе, возвещающему благу весть.” (Алфеев 2016:61) „Диакон: И твоему духу.” (Алфеев 2016:61) „Диакон: Скажем все — от всей души, от всего нашего сознания, — скажем.” (Алфеев 2016:63)

„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:62) „Диакон: Господи Вседержителю, Боже отец наших, молим Ти ся, услыши и помилуй.” (Алфеев 2016:62) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:62) „Диакон: Помилуй нас, Боже, по велицей милости Твоей, молим Ти ся, услыши и помилуй.” (Алфеев 2016:62) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:62) „Диакон: Еще молимся о великом господине и	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:61) „Бакон: Господе Сведержителю, Боже отаца наших, молимо Ти се, услыши и помилуй.” (Литургикон 2019:61) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:61) „Бакон: Помилуй нас, Боже, по великој милости својој, молимо Ти се, услыши и помилуй.” (Литургикон 2019:61, 63) „Народ: Господе, помилуй (трипут).” (Литургикон 2019:61, 63) „Бакон: Још се молимо за благоверни и христољубиви род	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:63) „Диакон: «Господь Вседержитель, Бог наших отцов — мы молим Тебя, услышь и помилуй!» (Алфеев 2016:63) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:63) „Диакон: Помилуй нас, Боже, по Твоей великой милости — мы молим Тебя, услышь и помилуй!»” (Алфеев 2016:63) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:63) „Диакон: Также мы молимся о великом
---	---	--

	отце нашем, Святейшем патриарсе Кирилле, и о господине нашем преосвященнейшем митрополите <i>(или архиепископе, или епископе)</i> <i>имярек</i>, и о всей во Христе братии нашей.” (Алфеев 2016:62) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:64) „Диакон: Еще молимся о богохранимой стране нашей, властях и воинстве ея, да тихое и безмолвное житие поживем во всяком благочестии и чистоте.” (Алфеев 2016:64)	наш и за све православне хришћане.” (Литургикон 2019:63) „Народ: Господе, помилуј (трипут).” (Литургикон 2019:63) „Бакон: Још се молимо за свјатјејшег патријарха (или високопреосвештеног а митрополита, или преосвештеног епископа) нашег (име), и за сву у Христу браћу нашу.” (Литургикон 2019:63)	господине и нашем отце — Святейшем патриархе Кирилле, и о господине нашем Преосвященном митрополите (архиепископе, епископе) <i>таком-то</i> и обо всем нашем братстве во Христе.” (Алфеев 2016:63) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:65) „Диакон: Также мы молимся о нашей хранимой Богом стране, о ее властях и армии, чтобы нам прожить тихую и спокойную жизнь со всем благочестием и чистотой.” (Алфеев 2016:65)
--	---	---	---

„Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:64) „Диакон: Еще молимся о братиях наших, священниках, священномонасах и всем во Христе братстве нашем.” (Алфеев 2016:64) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:64) „Диакон: Еще молимся о блаженных и приснопамятных святейших патриарсах православных (и о благочестивых царех и благоверных царицах) и создателех святого храма сего (<i>или</i> святая обители сея), и о всех прежде почивших отцах и братиях, где	„Народ: Господе, помилуй (трипут).” (Литургикон 2019:63) „Бакон: Још се молимо за браћу нашу, свештенике, ђаконе, и за све у Христу братство наше.” (Литургикон 2019:63, 65) „Народ: Господе, помилуй (трипут).” (Литургикон 2019:65) „Бакон: Још се молимо за милост, живот, мир, здравље, спасење, похођење, опроштај и отпуштење грехова слугу Божјих, браће овога светог храма (у манастиру: ове свете обители).” (Литургикон 2019:65)	„Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:65) „Диакон: Также мы молимся о наших братьях: священниках, иеромонахах, и обо всем нашем братстве во Христе.” (Алфеев 2016:65) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:65) „Диакон: Также мы молимся о блаженных и приснопамятных святейших православных патриархах (и о благочестивых царях и благоверных царицах), и о создателях этого святого храма (<i>или, в</i> <i>монастыре:</i> этой святой обители), и
--	--	---

	лежащих и повсюду, православных.” (Алфеев 2016:64, 66) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:66) „Диакон: Еще молимся о милости, жизни, мире, здравии, спасении, посещении, прощении оставлении грехов рабов Божиих <i>имярек</i> (братии святаго храма сего <i>или</i> братии святыя обители сея <i>и т. д.</i>).” (Алфеев 2016:66)	„Народ: Господе, помилуй (трипут).” (Литургикон 2019:65) „Бакон: Још се молимо за блажене и незаборавне свете патријархе православне, за благочестиве царе и благоверне царице, за осниваче овога светог храма (ако је манастир: свете обитељи ове), и за све до сада преминуле православне оце и браћу нашу који овде почивају, и за православне свуда.” (Литургикон 2019:65)	обо всех прежде почивших наших отцах и братьях — православных, — которые похоронены здесь и повсюду.” (Алфеев 2016:65, 67) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:67) „Диакон: Также мы молимся о милости, жизни, мире, здоровье, спасении, посещении [Тобою], прощении и оставлении грехов рабов Божьих <i>таких-то.</i>” (Алфеев 2016:67)
--	--	--	--

	„Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:66) „Диакон: Еще молимся о плодоносящих и добродетельных во святем и всечестнем храме сем, труждающихся, поющих и предстоящих людех, ожидающих от Тебе великия и богатыя милости.” (Алфеев 2016:66) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:68)	„Народ: Господе, помилуй (трипут).” (Литургикон 2019:65) „Бакон: Још се молимо за оне који плодове доносе и добро творе у светом и свечасном храму овоме, за оне који се труде, који поју, и за присутни народ, који очекује од Тебе велику и богату милост.” (Литургикон 2019:65, 67) „Народ: Господе, помилуй (трипут).” (Литургикон 2019:67)	„Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:67) „Диакон: Также мы молим о благотворителях и украсителях этого святого и почитаемого храма, о тех, кто трудится и поет в нем, и о предстоящем народе, который ожидает от Тебя великих и щедрых милостей.” (Алфеев 2016:67) „Хор: Господи, помилуй (трижды).” (Алфеев 2016:69)
<i>Stillgebet, Ekphronese und Ende der inständigen Ektenie (vgl. URL 16):</i>			
	„Священник: Яко милостив и человеколюбец Бог еси, и Тебе славу возсылаем, Отцу и Сыну и Святому Духу,	„Свештеник: Јер си милостив и човекољубив Бог, и Теби славу уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у	„Священник: Ибо Ты — милостивый и человеколюбивый Бог, и Тебе мы воссылаем славу: Отцу и Сыну и

	ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:68)	векове векова.” (Литургикон 2019:67)	Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков. Аминь.” (Алфеев 2016:69)
	„Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:68)	„Народ: Амин.” (Литургикон 2019:67)	„Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:69)
Ektenie für die Katechumenen	„Диакон: Помолитесь, оглашеннии, Господеви.” (Алфеев 2016:70) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:70) „Диакон: Вернии, о оглашенных помолимся, да Господь помилует их,” (Алфеев 2016:70)	„Бакон: Оглашени, помолите се Господу.” (Литургикон 2019:71) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:71) „Бакон: Верни, помолимо се за оглашене.” (Литургикон 2019:71) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:71)	„Диакон: Оглашенные, помолитесь Господу.” (Алфеев 2016:71) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:71) „Диакон: Верные, помолимся об оглашенных, чтобы Господь помиловал их,” (Алфеев 2016:71)

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:70) „Диакон: огласит их словом истины,” (Алфеев 2016:70) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:70) „Диакон: откроет им Евангелие правды,” (Алфеев 2016:70) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:70) „Диакон: соединит их Святей Своей, соборной и апостольстей Церкви.” (Алфеев 2016:70)	„Бакон: Да их Господ помилује.” (Литургикон 2019:71) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:71) „Бакон: Да их научи речи истине.” (Литургикон 2019:71) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:71) „Бакон: Да им открије Еванђеље правде.” (Литургикон 2019:71) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:71) „Бакон: Да их присаједини својој светој, саборној и апостолској Цркви.” (Литургикон 2019:71)	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:71) „Диакон: научил их Своему истинному слову,” (Алфеев 2016:71) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:71) „Диакон: открыл им Свое праведное Евангелие,” (Алфеев 2016:71) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:71) „Диакон: присоединил их к Своей Святой, вселенской и апостольской
--	---	---	---

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:72) „Диакон: Спаси, помилуй, заступи и сохрани их, Боже, Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:72) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:72) „Диакон: Оглашенные, главы ваша Господеви приклоните.” (Алфеев 2016:72) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:72)	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:71) „Бакон: Спаси, помилуй, заштити и сачувај их, Боже, благодаћу твојом.” (Литургикон 2019:71) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:71) „Бакон: Оглашени, главе своје Господу приклоните.” (Литургикон 2019:71) „Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019:71)	Церкви.” (Алфеев 2016:71) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:73) „Диакон: Спаси, помилуй, заштити и сохрани их, Боже, Своей благодатью.” (Алфеев 2016:73) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:73) „Диакон: Оглашенные, склоните свои головы перед Господом.” (Алфеев 2016:73) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:73)
--	---	--	--

Stillgebet für die Katechumenen, Ekphronese des Priesters und Ende der Liturgie der Katechumenen (vgl. URL 16):

	„Священник: Да и тии с нами славят пречестное и великолепое имя Твое, Отца и Сына и Святаго Духа, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:74) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:74)	„Свештеник: Да и они с нама славе пречасно и величанствено име твоје, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:73) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019:73)	„Священник: Чтобы и они вместе с нами прославляли самое почитаемое и великолепное имя Твое: Отца и Сына и Святого Духа, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:75) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:75)
<i>Entlassung der Katechumenen (vgl. URL 18)</i>			
	„Диакон: Елицы оглашени, изыдите! Оглашени, изыдите! Елицы оглашени, изыдите! Да никто от оглашенных, елицы вернии, [...] паки и паки миром Господу помолимся.” (Алфеев 2016:74)	„Бакон: Ви који сте оглашени, изиђите; оглашени изиђите; ви који сте оглашени изиђите; нико од оглашених (да не остане). А ви који сте верни, опет и опет у миру Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:75)	„Диакон: Все оглашенные, выйдите! Оглашенные, выйдите! Все оглашенные, выйдите! Да не [останется] кто-либо из оглашенных, [но] только верные, [...] снова и снова в мире помолимся Господу.” (Алфеев 2016:75)

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:74)	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:75)	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:75)
Liturgie der Gläubigen			
Ektenie der Gläubigen (kleine Ektenie)	„Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:76) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:76) „Диакон: Премудрость.” (Алфеев 2016:78)	„Ђакон: Заштити, спаси, помилуй и сачувај нас, Боже, благодаћу твојом.” (Литургикон 2019:77) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:77) „Ђакон: Премудрост!” (Литургикон 2019:77)	„Диакон: Защити, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоей благодатью.” (Алфеев 2016:77) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:77) „Диакон: Премудрость!” (Алфеев 2016:79)
<i>Erstes Stillgebet der Gläubigen und Ekphonese des Priesters (vgl. URL 16):</i>			
	„Священник [...]: Яко подобает Тебе всякая слава, честь и поклонение, Отцу и Сыну и Святому Духу, ныне и присно, и во веки веков.” (Alfeyev 2016:78)	„Свештеник: Јер Теби приличи свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:77)	„Священник [...]: Ибо Тебе подобает вся слава, честь и поклонение: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки

			веков.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Хор: Аминь.” (Alfeyev 2016:78)	„ Народ: Амин.” (Литургикон 2019:77)	„ Хор: Аминь.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Диакон: Паки и паки миром Господу помолимся.” (Alfeyev 2016:78)	„ Бакон: Опет и опет у миру Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:77)	„ Диакон: Снова и снова в мире помолимся Господу.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:78)	„ Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:77)	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Диакон: О свышнем миреи спасении душ наших, Господу помолимся.” (Alfeyev 2016:78)	„ Бакон: [...] За вишњи мир и спасење душа наших, Господу де помолимо.” (Литургикон 2019:77)	„ Диакон: Помолимся Господу о мире свыше и о спасении наших душ.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:78)	„ Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:77)	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Диакон: О мире всего мира, благостоянии святых Божиих Церквей	„ Бакон: За мир свега света, за непоколебивост светих Божјих Цркава,	„ Диакон: Помолимся Господу о мире во всем мире, о прочном

	и соединении всех, Господу помолимся.” (Alfeyev 2016:78)	и сједињење свих, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:77)	положении святых Божьих Церквей и о всеобщем единстве.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:78)	„ Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:77)	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:79)
	„ Диакон: О святем храме сем и с верою, благоговением и страхом Божиим входящих вонь, Господу помолимся.” (Alfeyev 2016:80)	„ Бакон: За овај свети храм, и за оне који са вером, побожношћу и страхом Божјим улазе у њега, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:77)	„ Диакон: Помолимся Господу об этом святом храме и о тех, кто входит в него с верой, благоговением и страхом перед Богом.” (Alfeyev 2016:81)
	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:80)	„ Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:77)	„ Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:81)
	„ Диакон: О избавитися нам от всякия скорби, гнева и нужды, Господу помолимся.” (Alfeyev 2016:80)	„ Бакон: Да нас избави од сваке невоље, гнева, опасности и тескобе, Господу се помолимо.”	„ Диакон: Помолимся Господу о том, чтобы Он избавил нас от всякой скорби, ненависти и нужды.” (Alfeyev 2016:81)

	„Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:80) <i>Hier fehlt der folgende Teil bei Alfeyev:</i>⁴⁷ „Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (URL 19) Хор: Господи, помилуй.” (URL 19) Диакон: Премудрость.” (URL 19)	(Литургикон 2019:77,79) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:79) „Бакон: Заштити, спаси, помилуй и сачувај нас, Боже, благодаћу твојом.” (Литургикон 2019:79) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:79) „Бакон: Премудрост!” (Литургикон 2019:79)	„Хор: Господи, помилуй.” (Alfeyev 2016:81) <i>Hier fehlt der folgende Teil bei Alfeyev:</i> „Диакон: Защити, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (URL 19) „Хор: Господи, помилуй.” (URL 19) „Диакон: Премудрость!” (URL 19)
<i>Zweites Stillgebet der Gläubigen und Ekphonese des Priesters (vgl. URL 16):</i>			
	„Священник: Яко да под державою Твоею всегда храними, Тебе славу возсылаем, Отцу	„Свештеник: Да свагда чувани влашћу твојом, Теби славу узносимо, Оцу и Сину	„Священник: Чтобы мы, всегда охраняемые под Твоей властью,

⁴⁷ Da dieser Teil bei Alfeyev fehlt, wurde er von der Internetseite URL 19 übernommen.

	и Сыну и Святому Духу, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:82) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:82)	и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:81) „Народ: Аминь.” (Литургикон 2019:81)	воссылали Тебе славу: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:83) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:83)
Cherubim-Hymnus	„Хор: Иже херувимы тайно образуяще и Животворящей Троицетрисвятую песнь припевающе, всякое ныне житейское отложим попечение.” (Алфеев 2016:82)	„Народ: Ми који херувиме тајанствено изображавамо и Животворној Тројици Трисвету пјесму пјевамо, сваку сада животну бригу оставимо.” (URL 18) ⁴⁸	„Хор: Таинственно изображая херувимов и воспевая Животворящей Троице трисвятую песнь, отложим теперь все житейские заботы -” (Алфеев 2016:83)
<i>Während der Chor den Cherubim-Hymnus singt, liest der Priester leise das Gebet des Cherubim-Hymnus. Der Priester liest danach leise dreimal den ersten Teil des Cherubim-Hymnus und der Diakon dreimal den zweiten Teil (vgl. URL 18).</i>			
Großer Einzug mit den Heiligen Gaben durch die nördliche	„Диакон: Великаго господина и отца нашего Кирилла, Святейшаго патриарха	„Диакон: Благодетели и христолюбиви род хришћански, ктиторе	„Диакон: Великого господина и отца нашего Кирилла, Святейшего

⁴⁸ Da der Text des Cherubim-Hymnus im Liturgikon fehlt, wurde er von der Internetseite (URL 18) übernommen.

Seitentür (vgl. URL 16)	Московского и всея Руси, и господина нашего преосвященнейшаго <i>имярек</i>, митрополита (<i>или</i> архиепископа, <i>или</i> епископа) егоже есть область, да помянет Господь Бог во Царствии Своем всегда, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:90, 92)	и приложнике светога храма овога (ако је манастир: свете обитељи ове) да помене Господ Бог у Цардству своме свагда, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:87) „Свештеник: Свјатјешег патријарха (или високопреосвештеног а митрополита, или преосвештеног епископа) нашега (име), свештенички и монашки ред и сав клир црквени да помене Господ Бог у Цраству своме свагда, сада и увек и у векове векова. [...] Благоверни и христољубиви, православни род наш да помене Господ Бог у Царству своме свагда, сада и увек и у	патриарха Московского и всей Руси, и господина нашего преосвященного митрополита (архиепископа, епископа) <i>такого-то</i> пусть вспомнит Господь Бог в Своем Царстве, постоянно, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:91, 93)
---------------------------------------	---	--	--

	„Священник: Всех вас, православных христиан, да помянет Господь Бог во Царствии Своем, всегда, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:92) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:92)	векове векова. Све вас православне хришћане да помене Господ Бог у Царству своме свагда, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:87, 89) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019:89)	„Священник: Всех вас, православных христиан, пусть вспомнит Господь Бог в Своем Царстве, постоянно, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:93) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:91, 93)
<i>Jetzt singt der Chor den zweiten Teil des Cherubim-Hymnus und währenddessen bereiten der Priester und der Diakon die Heiligen Gaben im Altar vor und segnen sie (vgl. URL 18):</i>			
	„Хор: Яко да Царя всех подыдем, ангельскими невидимо дориносима чинми. Аллилуия, <i>трижды.</i>” (Алфеев 2016:92)	„Народ: Као они који ће примити Цара свих, Анђелским силама невидљиво праћеног. Алилуја, алилуја, алилуја.” (Литургикон 2019:89)	„Хор: Ибо мы принимаем Царя всяческих, Которого незримо сопровождают ангельские полки. Аллилуия, трижды.” (Алфеев 2016:93)
Bittekenie	„Диакон: Исполним молитву нашу Господеви.” (Алфеев 2016:98)	„Ђакон: Допунимо молитву своју Господу.” (Литургикон 2019:95)	„Диакон: Совершим наше моление Господу.” (Алфеев 2016:99)

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:98) „Диакон: О предложенных честных Дарех, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:98) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:98) „Диакон: О святем храме сем и с верою, благоговением и страхом Божиим входящих вонь, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:100) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:100)	„Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:95) „Бакон: За предложене Часне Дарове, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:95) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:95) „Бакон: За овај свети храм, и за оне који са вером, побожношћу и страхом Божјим улазе у њега, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:95) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019:95)	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:99) „Диакон: Помолимся Господу о положенных пред [Ним] почитаемых Дарах.” (Алфеев 2016:99) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:99) „Диакон: Помолимся Господу об этом святом храме и о тех, кто входит в него с верой, благоговением и страхом перед Богом.” (Алфеев 2016:101) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:101)
--	---	---	---

	„Диакон: О избавитися нам от всякия скорби, гнева и нужды, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:100) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:100) „Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:100) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:100)	„Бакон: Да нас избави од сваке невоље, гнева и опасности, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:95) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:95) „Бакон: Заштити, спаси, помилуй и сачувај нас, Боже, благодаћу својом.” (Литургикон 2019:97) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:97)	„Диакон: Помолимся Господу о том, чтобы Он избавил нас от всякой скорби, ненависти и нужды.” (Алфеев 2016:101) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:101) „Диакон: Защити, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоей благодатью.” (Алфеев 2016:101) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:101)
Bittekenie	„Диакон: Дне всего совершенна, свята, мирна и безгрешна, у Господа просим.” (Алфеев 2016:100)	„Бакон: Сав дан савршен, свет, миран и безгрешан, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:97)	„Диакон: Попросим у Господа, [чтобы] весь [этот] день [был] совершенным, святым, полным мира и свободным от грехов.” (Алфеев 2016:101)

„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:100) „Диакон: Ангела мирна, верна наставника, хранителя душ и телес наших, у Господа просим.” (Алфеев 2016:100) „Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:102) „Диакон: Прощения и оставления грехов и прегрешений наших, у Господа просим.” (Алфеев 2016:102) „Хор: Подај, Господи.”(Алфеев 2016:102) „Диакон: Добрых и полезных душам нашим и мира мирови, у	„Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:97) „Бакон: Анђела мира, верног вођу, чувара душа и тела наших, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:97) „Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:97) „Бакон: Опроштај и отпуштење грехова и сагрешења наших, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:97) „Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:97) „Бакон: Добро и корисно душама нашим, и мир свету, од Господа молимо.”	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:101) „Диакон: Попросим у Господа ангела мира — надежного путеводителя и хранителя наших душ и тел.” (Алфеев 2016:101) „Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:103) „Диакон: Попросим у Господа прощения и оставления наших грехов и проступков.” (Алфеев 2016:103) „Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:103) „Диакон: Попросим у Господа хорошего и полезного для наших
--	--	--

	Господа просим.” (Алфеев 2016:102)	(Литургикон 2019:97, 99)	душ, а для мира — мира.” (Алфеев 2016:103)
	„ Хор: Подай, Господи.” (Алфеев 2016:102)	„ Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:99)	„ Хор: Подай, Господи.” (Алфеев 2016:103)
	„ Диакон: Прочее время живота нашего в мире и покаянии скончати, у Господа просим.” (Алфеев 2016:102)	„ Бакон: Остало време живота свога у миру и покајању да проведемо, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:99)	„ Диакон: Попросим у Господа, [чтобы нам] провести оставшееся время нашей жизни в мире и покаянии.” (Алфеев 2016:103)
	„ Хор: Подай, Господи.” (Алфеев 2016:102)	„ Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:99)	„ Хор: Подай, Господи.” (Алфеев 2016:103)
	„ Диакон: Христианския кончины живота нашего, безболезненны, непостыдны, мирны и добраго ответа на Страшнем судищи Христове, просим.” (Алфеев 2016:102)	„ Бакон: Крај живота нашега да буде хришћански, без бола, непостидан, миран, и да добар одговор дамо на страшном Христовом суду, молимо.” (Литургикон 2019:99)	„ Диакон: Попросим у Господа безболезненной, непостыдной и мирной кончины нашей жизни и доброго оправдания на Страшном суде Христа.” (Алфеев 2016:103)

	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:104) „Диакон: Пресвятую, Пречистую, Преблагословенную, славную Владычицу нашу Богородицу и Приснодеву Марию со всеми святыми помянувшие, сами себе и другдруга, и весь живот наш Христу Богу предадим.” (Алфеев 2016:104) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:104)	„Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:99) „Бакон: Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владычицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге, Христу Богу предајмо.” (Литургикон 2019:99) „Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019:99)	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:105) „Диакон: Вспомнив о Пресвятой, чистойшей, преблагословенной, славной Владычице нашей — Богородице и Приснодеве Марии, — равно как и обо всех святых, вверим себя, друг друга и всю нашу жизнь Христу Богу.” (Алфеев 2016:105) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:105)
<i>Stilles Opfergebet des Priesters und die Ekphonese (vgl. URL 16):</i>			
	„Священник: Щедротами Единородного Сына Твоего, с Нимже	„Свештеник: Милосрђем Единороднога Сина твога, са којим си благословен, са	„Священник: Благодаря щедротам Твоего единородного Сына, вместе с Которым

	благословен еси, со Пресвятым и Благим и Животворящим Твоим Духом, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:106) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:106) „Священник: Мир всем.” (Алфеев 2016:106) „Хор: И духови твоему.” (Алфеев 2016:106)	пресветим и благим и животворним твојим Духом, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:99) „Народ: Аминь.” (Литургикон 2019:99) „Свештеник: Мир свима.” (Литургикон 2019:99) „Народ: И духови твоем.” (Литургикон 2019:99)	Ты благословен, [вместе] со Пресвятым, благим и оживляющим Твоим Духом, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:107) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:107) „Священник: Мир всем.” (Алфеев 2016:107) „Хор: И твоему духу.” (Алфеев 2016:107)
Friedenskuss	<i>Ekphonese des Diakons (vgl. URL 20):</i> „Диакон: Возлюбим друг друга, да единомыслием исповемы.” (Алфеев 2016:106) „Хор: Отца и Сына и Святаго Духа — Троицу	<i>Ekphonese des Diakons (vgl. URL 20):</i> „Бакон: Љубимо једни друге да бисмо једнодушно исповедали.” (Литургикон 2019:99, 101) „Народ: Оца и Сина и Светога Духа, Тројицу	<i>Ekphonese des Diakons (vgl. URL 20):</i> „Диакон: Возлюбим друг друга, чтобыв единомыслии исповедовать.” (Алфеев 2016:107) „Хор: Отца и Сына и Святого Духа —

	Единосушную и Нераздельную.” (Алфеев 2016:106)	једносуштну и неразделиву.” (Литургикон 2019:101)	Единосушную и Неразделимую Троицу.” (Алфеев 2016:107)
<i>Stillgebet des Priesters (vgl. URL 16)</i>			
<i>Ekphronese des Diakons (vgl. URL 20):</i>			
	„ Диакон: Двери, двери, премудростию вонмем.” (Алфеев 2016:108)	„ Бакон: Двери, двери, са мудрошћу пазимо!” (Литургикон 2019:103)	„ Диакон: Двери, двери! В мудрости будем внимательны.” (Алфеев 2016:109)
Glaubensbekenntnis	„ Хор: Верую во Единаго Бога Отца Вседержителя, Творцанебуи земли, видимым же всем и невидимым. И во Единаго Господа Иисуса Христа, Сына Божия, Единороднаго, Иже от Отца рожденнаго прежде всех век. Света от Света, Бога истинна от Бога истинна, рожденна, несотворенна, единосушна Отцу, Имже вся быша.	„ Народ: Верујем у једнога Бога Оца, Сведержителя, Творца неба и земље и свега видљивог и невидљивог. И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божијег, Јединородног, од Оца рођеног пре свих векова; Светлост од Светлости, Бога истинитог од Бога истинитог; рођеног, не створеног, једносуштног Оцу, кроз Кога је све постало;	„ Хор: Верую в Единога Бога Отца, Вседержителя, Творца неба и земли, всего видимого и не видимого. И в Единога Господа Иисуса Христа, единородного Сына Божия, рожденного от Отца прежде всех веков — Света от Света, Бога истинного от Бога истинного,— рожденного, [а] не сотворенного, единосушного Отцу, [— Сына,] через

Нас ради человек и нашего ради спасения спшедшаго с небес и воплотившагося от Духа Свята и Марии Девы и вочеловечшася. Распятого же за ны при Понтийстем Пилате, и страдавша, и погребенна. И воскресшаго в третий день по Писанием. И возшедшаго на небеса, и сядуща одесную Отца. И паки грядущаго со славою судити живыми мертвым, Его же Царствию не будет конца. И в Духа Святаго, Господа, Животворящаго, Иже от Отца исходящаго, Иже со Отцем и Сыном спокланяема и сславима, глаголавшаго пророки.	Који је ради нас људи и ради нашег спасења сишао с небеса, и оваплотио се од Духа Светога и Марије Дјеве, и постао човек; И Који је распет за нас у време Понтија Пилата, и страдао и био погребен; И Који је васкрсао у трећи дан, по Писму; И Који се вазнео на небеса и седи са десне стране Оца; И Који ће опет доћи са славом, да суди живима и мртвима, Његовом Царству неће бити краја. И у Духа Светога, Господа, Животворног, Који од Оца исходи, Који се са Оцем и Сином заједно поштује и заједно слави, Који је говорио кроз пророке.	Которого всё произошло. [Который] сошел с небес ради нас, людей и ради нашего спасения, и воплотился от Святого Духа и Девы Марии, и стал Человеком. [Который] был распят за нас при Понтии Пилате, и страдал, и был погребен. И воскрес в третий день, в согласии со [Священным] Писанием. И взошел на небеса, и сидит справа от Отца. И опять придет во славе, чтобы судить живых и мертвых, [и] Царству Которого не будет конца. И в Духа Святого, Господа,
--	---	---

	Во едину Святую, соборную и апостольскую Церковь. Исповедую едино крещение во оставление грехов. Чаю воскресения мертвых и жизни будущего века. Аминь.” (Алфеев 2016:110, 112)	У једну, свету, саборну и апостолску Цркву. Исповедам једно крштење за опроштење грехова. Чекам васкрсење мртвих. И у живот будућег века. Амин!” (Литургикон 2019:103, 105)	оживляющего, Который исходит от Отца, Которому вместе с Отцом и Сыном поклоняются и Которого вместе [с Отцом и Сыном] прославляют, говорившего через пророков. В единую Святую, вселенскую и апостольскую Церковь. Исповедую одно крещение в отпущение грехов. Ожидаю воскресения мертвых и жизни будущего века. Аминь.” (Алфеев 2016:111, 113)
Ekphonese des Diakons:	„Диакон: Станем добре, станем со страхом, вонмем, святое возношение в мире приносить.” (Алфеев 2016:114)	„Ђакон: Стојмо смерно, стојмо са страхом, пазимо да свети Принос у миру узнесемо.” (Литургикон 2019:105)	„Диакон: Станем, как должно, станем со страхом, будем внимательны, чтобы принести в мире святое возношение.” (Алфеев 2016:115)

	„Хор: Милость мира, жертву хваления.” (Алфеев 2016:114)	„Народ: Милост мира, жртву хвале.” (Литургикон 2019:105)	„Хор: Милость мира, жертву хвалы.” (Алфеев 2016:115)
Apostolischer Segen	„Священник: Благодать Господа нашего Иисуса Христа и любви Бога Отца, и причастие Святого Духа буди со всеми вами.” (Alfeyev 2016:114) „Хор: И со духом твоим.” (Alfeyev 2016:114)	„Свештеник: Благодат Господа нашего Иисуса Христа, и љубав Бога и Оца, и заједница Светога Духа, да буде са свима вама.” (Литургикон 2019:105) „Народ: И са духом твојим.” (Литургикон 2019:107)	„Священник: Благодать Господа нашего Иисуса Христа и любовь Бога Отца, и общение Святого Духа да будет со всеми вами.” (Alfeyev 2016:115) „Хор: И с духом твоим.” (Alfeyev 2016:115)
Ekphonese des Priesters	„Священник: Горе имеим сердца!” (Алфеев 2016:116) „Хор: Имамы ко Господу.” (Алфеев 2016:116)	„Свештеник: Горе имајмо срца!” (Литургикон 2019:107) „Народ: Имамо их ка Господу.”(Литургикон 2019:107)	„Священник: Обратим ввысь сердца!” (Алфеев 2016:117) „Хор: Обращаем [их] ко Господу.” (Алфеев 2016:117)
Kanon der Eucharistie/ Anaphoraget/ Eucharistiegebet/ Eucharistisches Hochgebet/ Darbringung			

Beginn des Kanons der Eucharistie	„Священник: Благодарим Господа!” (Алфеев 2016:116)	„Свештеник: Заблагодаримо Господу.” (Литургикон 2019:107)	„Священник: Возблагодарим Господа!” (Алфеев 2016:117)
<i>Mit dieser Ekphonese des Priesters beginnt das stille Eucharistiegebet/ Anaphoragebet des Priesters (bzw. der erste Teil des Gebets – Präfatio), während der Chor singt (vgl. URL 20):</i>			
	„Хор: Достойно и праведно есть — поклоняться Отцу и Сыну и Святому Духу, Троице Единосущней и Нераздельней.” (Алфеев 2016:116)	„Народ: Достојно је и праведно: клањати се Оцу и Сину и Светоме Духу, Тројици једносушној и неразделивој.” (Литургикон 2019:107)	„Хор: [Это] по достоинству и справедливо (поклоняться Отцу и Сыну и Святому Духу — Троице Единосущной и Нераздельной).” (Алфеев 2016:117)
<i>Ende des ersten Teils des Anaphoragebets, Ekphonese des Priesters und das Siegeslied (vgl. URL 20):</i>			
Siegeslied	„Священник: Победную песнь поюще, вопиюще, взывающе и глаголюще.” (Алфеев 2016:118)	„Свештеник [...]: Победничку песму појући, кличући, узвикујући и говорећи.” (Литургикон 2019:109)	„Священник: Воспевающие, восклицающие, вопиющие и произносящие триумфальную песнь.” (Алфеев 2016:119)

	„Хор: Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, исполни небо и земля славы Твоея! Осанна в вышних, благословен Грядый во имя Господне! Осанна в вышних!” (Алфеев 2016:118)	„Народ: Свет, Свет, Свет, Господ Саваот! Пуно је небо и земља славе твоје; Осана на висинама, благословен који долази у име Господње; Осана на висинама.” (Литургикон 2019:109)	„Хор: Свят, Свят, Свят Господь Саваоф! Полны небо и земля Твоей славы! Осанна в вышних, благословен Грядущий во имя Господа! Осанна в вышних!” (Алфеев 2016:119)
<i>Während der Chor das Siegeslied singt, beginnt der zweite Teil des Anaphoragebets, der Sanctus heißt, und er endet mit der Ekphnese des Priesters (vgl. URL 20):</i>			
Ekphonesen des Priesters	„Священник: «Приимите, ядите, сие есть Тело Мое, еже за вы ломимое во оставление грехов.»” (Алфеев 2016:122) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:122) Ekphnese: „Священник: «Пийте от нея вси, сия	„Свештеник: Примите, једите, ово је Тело моје, које се за вас ломи на отпуштење грехова.” (Литургикон 2019:111) „Народ: Аминь.” (Литургикон 2019:111) Ekphnese: „Свештеник: Пијте из ње сви: ово је Крв моја Новогa	„Священник: «Возьмите, ешьте: это Мое Тело, которое ради вас преломляется, во оставление грехов.»” (Алфеев 2016:123) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:123) Ekphnese: „Священник: «Пейте из нее все — это моя Кровь,

	есть Кровь Моя, Новаго Завета, яже за вы и за многия изливаемая, во оставление грехов.»” (Алфеев 2016:122) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:122) „Священник: Твоя от Твоих Тебе приносяще о всех и за вся.” (Алфеев 2016:124)	Завета, која се за вас и за многе излива на отпуштење грехова.” (Литургикон 2019:111, 113) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019:113) „Свештеник: Твоје од Твојих Теби приносећи због свега и за све,” (Литургикон 2019:113)	[Кровь] Нового Завета, которая проливается за вас и за многих, во оставление грехов.»” (Алфеев 2016:123) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:123) „Священник: Принося Тебе Твое из Твоего, согласно всему [этому] и благодаря всему [этому].” (Алфеев 2016:125)
<i>Mit dieser Ekphnese des Priesters endet der zweite Teil des Gebets und es beginnt der dritte Teil oder auch die Epiklese (Gebet zur Herabrufung des Heiligen Geistes)</i> <i>(vgl. URL 20).</i>			
Beginn der Epiklese mit dem Lied „Dir singen wir”	„Хор: Тебе поем, Тебе благословим, Тебе благодарим, Господи, и молим Ти ся, Боже наш.” (Алфеев 2016:124)	„Народ: Тебе пјевамо, Тебе благосиљамо, Теби благодаримо, Господе; и молимо Ти се, Боже наш (велико); и молимо Ти се Боже наш (x2); и молимо	„Хор: Тебя мы воспеваем, Тебя благословляем, Тебя благодарим, Господи, и молимся Тебе, Боже наш.” (Алфеев 2016:125)

		Ти се Боже наш (велико).” (URL 18) ⁴⁹	
<i>Während dieses Lied gesungen wird, setzt der Priester das stille Eucharistiegebet fort, indem der Heilige Geist wegen der Wandlung der Heiligen Gaben in das wahrhaftige Leib und Blut Jesus Christus herabgerufen wird (vgl. URL 20).</i> <i>Das Eucharistiegebet endet mit der Ekphonese des Priesters (vgl. URL 20):</i>			
	„Священник: Изрядно о Пресвятей, Пречистой, Преблагословенней, славней Владычице нашей Богородице и Приснодеве Марии.” (Алфеев 2016:130)	„Свештеник: Особито за пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију!” (Литургикон 2019:119)	„Священник: Особенно же за Пресвятую, чистойшую, самую благословенную и славную нашу Владычицу — Богородицу и Приснодеву Марию.” (Алфеев 2016:131)
<i>Lobpreis bzw. Megalynarion der Gottesmutter (vgl. URL 9):</i>			
	„Хор: Достойно есть яко воистинну блажити Тя, Богородицу, Присноблаженную и Пренепорочную и Матерь Бога нашего.	„Народ: Достојно је ваистину, блаженом звати Тебе, Богородицу, увек блажену и пренепорочну, и	„Хор: Достойное, ибо истинное, дело — восхвалять Тебя, Богородицу, вечно блаженную, самую

⁴⁹ Der Text des Liedes „Dier singen wir“ befindet sich nicht im Liturgikon. Daher wurde er aus der genannten Internetquelle (URL 18) übernommen.

	Честнейшую херувими славнейшую без сравнения серафим, без истления Бога Слова рождшую, сущую Богородицу Тя величаем.” (Алфеев 2016:130, 132)	Матер Бога нашего. Часнију од Херувима и славнију неупоредиво од Серафима, Тебе што Бога Реч непорочно роди, сушту Богородицу величамо.” (Литургикон 2019:119, 121)	непорочную и Мать нашего Бога: Ту, Которая почтеннее херувимов и несравненно славнее серафимов, Которая без истления родила Бога Слово, подлинную Богородицу — Тебя мы возвеличиваем.” (Алфеев 2016:131, 133)
--	---	---	---

Der Priester setzt das stille Gebet, das sogenannte Fürbittengebet bzw. das Gebet für Andere, fort - zuerst für Johannes, den Täufer, die Heiligen Apostel, den Heiligen, dem die Liturgie gewidmet ist, alle Heiligen, Verstorbenen und dann geht er zum Gebet für die Lebenden über, wobei er gegen Ende des Gebets, wenn der Lobpreis fertig gesungen ist, laut das Fürbittengebet fortsetzt und gedenkt dabei den hochheiligen Patriarchen und des regierenden Diözesanbischofs (Episkopen). (vgl. URL 20).

Währenddessen erwähnt der Diakon still die Namen der Verstorbenen (vgl. URL 20).

	„Священник: В первых помяни, Господи, Великаго господина и отца нашего Кирилла, Святейшаго Патриарха Московского и всея Руси, и господина нашего	„Свештеник: Најпре помени, Господе, свјатјејшег патријарха (или високопреосвештеног а митрополита или преосвештеног епископа)	„Священник: В числе первых вспомни, Господи, великого господина и нашего отца Кирилла, Святейшего Патриарха
--	---	--	--

	преосвященнейшаго <i>имярек</i>, митрополита (или архиепископа, или епископа) <i>егоже есть</i> <i>область</i>, ихже даруй святым Твоим церквам в мире, целых, честных, здравых, долгоденствующих, право правящих слово Твоея истины.” (Алфеев 2016:134, 136) „Хор: И всех, и вся.” (Алфеев 2016:136)	нашега (име), и даруј га светим твојим Црквама у миру, читава, часна, здрава, дуговечна и да правилно управља речју Истине твоје.” (Литургикон 2019:123) „Народ: И све и сва.” (Литургикон 2019:123)	Московского и всей Руси, и господина нашего преосвященного митрополита (архиепископа, епископа) <i>такого-</i> <i>то</i>, даруй их Твоим святым церквам [живущими] в мире, сохранными, почтенными, здоровыми, долгожителями, верно преподающими слово Твоей истины.” (Алфеев 2016:135, 137) „Хор: И обо всех [мужчинах] и обо всех [женщинах].” (Алфеев 2016:137)
<i>Danach liest der Priester das Fürbittengebet leise weiter. Dieses Gebet und damit auch der Kanon der Eucharistie endet mit der Ekphonese des Priesters (vgl. URL 20):</i>			
	„Священник: И даждь нам единими усты и едином сердцем славить	„Свештеник: И дај нам да једним устима	„Священник: И дай нам едиными

	и воспевати пречестное и великолепоеИмяТвое, Отцаи Сынаи Святаго Духа, нынеи присно, и во векивеков.” (Алфеев 2016:138) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:138)	и једним срцем славимо и певамо пречасно и величанствено име твоје, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:125) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019:125)	устаи и единым сердцем прославлять и воспевать Твое самое почитаемое и великолепное имя: Отца и Сына и Святого Духа, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:139) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:139)
Segen	„Священник: И да будут милости Великаго Бога и Спаса нашего Иисуса Христа со всеми вами.” (Алфеев 2016:138) „Хор: И со духом твоим.” (Алфеев 2016:138)	„Свештеник: И да буду милости великаго Бога и Спаса нашега Иисуса Христа са свима вама.” (Литургикон 2019:125) „Народ: И са духом твојим.” (Литургикон 2019:125)	„Священник: И да будут милости Великого Бога и Спасителя нашего Иисуса Христа со всеми вами.” (Алфеев 2016:139) „Хор: И с духом твоим.” (Алфеев 2016:139)
Vorbereitung auf die Kommunion			
Bittekenie	„Диакон: Вся святыя помянувшие, паки и паки миром Господу	„Ђакон: Поменувши све свете, опет и опет у миру Господу се	„Диакон: Вспомнив обо всех святых, снова и снова в

	помолимся.” (Алфеев 2016:140) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:140) „Диакон: О принесенных и освященных Честных Дарех, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:140) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:140) „Диакон: Яко да Человеколюбец Бог наш, приемь я во святыи и пренебесный и мысленный Свой жертвенник, в воню благоухания духовнаго, вознисполет нам Божественную благодать и дар Святаго	помолимо.” (Литургикон 2019:125) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:125) „Бакон: За принесене и освежене часне Дарове, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:125) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:125) „Бакон: Да човеколюбиви Бог наш, примивши их у свој свети и наднебески и умни Жртвеник, као мирис миомира духовнаго, ниспошље нам за то божанску благодат, и дар Светога Духа,	мире помолимся Господу.” (Алфеев 2016:141) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:141) „Диакон: Помолимся Господу о принесенных и освященных драгоценных Дарах.” (Алфеев 2016:141) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:141) „Диакон: Помолимся, чтобы наш человеколюбивый Бог, приняв их на Свой святой, высший небес и умосозерцаемый жертвенник в
--	---	--	---

	Духа, помолимся.” (Алфеев 2016:140) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:140) „Диакон: О избавитися нам от всякия скорби, гнева и нужды, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:142)	помолимо се.” (Литургикон 2019:127) „Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:127) „Бакон: Да нас избави од сваке невоље, гнева, опасности и тескобе, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:127)	качестве духовного благовоения, ниспослал нам в ответ Божественную благодать и дар Святого Духа.” (Алфеев 2016:141) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:141) „Диакон: Помолимся Господу о том, чтобы Он избавил нас от всякой скорби, ненависти и нужды.” (Алфеев 2016:143)
<i>Während dieser Bitte liest der Priester ein weiteres Stillgebet, in dem er Gott darum bittet, uns seiner Heiligen Gaben, mit einem reinen Gewissen und zur Vergebung der Sünden würdig zu erweisen (vgl. URL 20).</i>			
Bittekenie	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:142)	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:127)	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:143)

„Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:142)	„Бакон: Заштити, спаси, помилуй и сачувај нас, Боже, благодаћу твојом.” (Литургикон 2019:129)	„Диакон: Защити, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже, Твоей благодатью.” (Алфеев 2016:143)
„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:142)	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019:129)	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:143)
„Диакон: Дне всего совершенна, свята, мирна и безгрешна, у Господа просим.” (Алфеев 2016:142)	„Бакон: Сав дан савршен, свет, миран и безгрешан, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:129)	„Диакон: Попросим у Господа, [чтобы] весь [этот] день [был] совершенным, святым, полным мира и свободным от грехов.” (Алфеев 2016:143)
„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:142)	„Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:129)	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:143)
„Диакон: Ангела мирна, верна наставника, хранителя душ и телес	„Бакон: Анђела мира, верног вођу, чувара душа и тела наших, од Господа молимо.”	„Диакон: Попросим у Господа ангела мира — надежного путеводителя и хранителя наших

	наших, у Господа просим.” (Алфеев 2016:142) „Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:142) „Диакон: Прощения и оставления грехов и прегрешений наших, у Господа просим.” (Алфеев 2016:142) „Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:142) „Диакон: Добрых и полезных душам нашим и мира миру, у Господа просим.” (Алфеев 2016:144)	(Литургикон 2019:129) „Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:129) „Бакон: Опроштај и отпуштење грехова и сагрешења наших, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:129) „Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:129) „Бакон: Добро и корисно душама нашим, и мир свету, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:129)	душ и тел.” (Алфеев 2016:143) „Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:143) „Диакон: Попросим у Господа прощения и оставления наших грехов и проступков.” (Алфеев 2016:143) „Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:143) „Диакон: Попросим у Господа хорошего и полезного для наших душ, а для мира — мира.” (Алфеев 2016:145)
--	---	---	--

	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:144)	„Народ: Подај, Господи.” (Литургикон 2019:129)	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:145)
	„Диакон: Прочее время живота нашего в мире и покаянии скончати, у Господа просим.” (Алфеев 2016:144)	„Бакон: Остало време живота свога у миру и покајању да проведемо, од Господа молимо.” (Литургикон 2019:129)	„Диакон: Попросим у Господа, [чтобы нам] провести оставшееся время нашей жизни в мире и покаянии.” (Алфеев 2016:145)
	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:144)	„Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:129)	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:145)
	„Диакон: Христианския кончины живота нашего, безболезненны, непостыдны, мирны и доброго ответа на Страшнем судищи Христове просим.” (Алфеев 2016:144)	„Бакон: Крај живота нашега да буде хришћански, без бола, непостидан, миран и да добар одговор дамо на Страшном Христовом суду, молимо.” (Литургикон 2019:129)	„Диакон: Попросим у Господа безболезненной, непостыдной и мирной кончины нашей жизни и доброго оправдания на Страшном суде Христа.” (Алфеев 2016:145)

	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:144) „Диакон: Соединение веры и причастие Святого Духа испросивше, сами себе, и друг друга, и весь живот наш Христу Богу предадим.” (Алфеев 2016:144) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:144)	„Народ: Подај, Господе.” (Литургикон 2019:129) „Бакон: Измоливши јединство вере и заједницу Светога Духа, сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.” (Литургикон 2019:129, 131) „Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019:131)	„Хор: Подај, Господи.” (Алфеев 2016:145) „Диакон: Попросив единства [в] вере и общения Святого Духа, передадим себя, друг друга и всю нашу жизнь Христу Богу.” (Алфеев 2016:145) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:145)
<i>Diese Bittektenie endet mit der Ekphonese des Priesters (vgl. URL 20):</i>			
	„Священник: И сподоби нас, Владыко, со дерзновением, неосужденно смети призывать Тебе, Небеснаго Бога, Отца и глаголати” (Алфеев 2016:146):	„Свештеник: И удостој нас, Владыко, да смело и неосуђено смемо призвати Тебе небескога Бога Оца и говорити:” (Литургикон 2019:131)	„Священник: И удостой нас, Владыка, обращаясь к Тебе прямо [и] не подвергаясь [за это] осуждению, смело призывать Тебя, небесного Бога — Отца, и говорить

			так” (Алфеев 2016:147):
Vaterunser	„Хор: Отче наш, Иже еси на небесех! Да святится имя Твое, да приидет Царствие Твое, да будет воля Твоя, яко на небеси и на земли. Хлеб наш насущный даждь нам днесь; и остави нам долги наша, якоже и мы оставляем должником нашим; и не введи нас во искушение, но избави нас от лукаваго.” (Алфеев 2016:148)	„Народ: Оче наш који си на небесима, да се свети име твоје, да дође царство твоје, да буде воља твоја и на земљи као на небу; хлеб наш насушни дај нам данас; и опрости нам дугове наше као што и ми опраштамо дужницима својим; и не уведи нас у искушење, но избави нас од злога.” (Литургикон 2019:131)	„Хор: Отче наш, сущий на небесах! Да святится имя Твое; да приидет Царствие Твое; да будет воля Твоя и на земле, как на небе. Хлеб наш насущный подавай нам на каждый день; и прости нам грехи наши, ибо и мы прощаем всякому должнику нашему; и не введи нас в искушение, но избавь нас от лукавого.” (Алфеев 2016:149)
<i>Das Gebet endet mit der Ekphonese des Priesters (vgl. URL 20):</i>			
	„Священник: Яко Твое есть Царство, и сила, и слава, Отца и Сына и Святаго Духа, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:148)	„Свештеник: Јер је Твоје Царство и сила и слава, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:131)	„Священник: Ибо Тебе принадлежит Царство, и сила, и слава: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во

	„Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:148)	„Народ: Амин.” (Литургикон 2019:131)	веки веков.” (Алфеев 2016:149) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:149)
Segen	„Священник: Мир всем.” (Алфеев 2016:148) „Хор: И духови твоему.” (Алфеев 2016:148)	„Свештеник: Мир свима!” (Литургикон 2019:131) „Народ: И духу твоє.” (Литургикон 2019:131)	„Священник: Мир всем.” (Алфеев 2016:149) „Хор: И твоему духу.” (Алфеев 2016:149)
Hauptbeugungsgebet	„Диакон: Главы ваша Господеви приклоните.” (Алфеев 2016:148) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:150)	„Ђакон: Главе своје Господу приклоните.” (Литургикон 2019:131) „Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019:131)	„Диакон: Склоните свои головы перед Господом.” (Алфеев 2016:149) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:151)
<i>Während der Chor das gedehnt singt, liest der Priester leise das Hauptbeugungsgebet.</i> <i>Dieses geheime Gebet endet mit der Ekphronese des Priesters (vgl. URL 20):</i>			
	„Священник: Благодатию, и щедротами, и человеколюбием	„Свештеник: Благодаћу и милосрђем и човекољубљем Јединороднога Сина	„Священник: По благодати, милостям и любви к людям Твоего единородного Сына,

	Единороднаго Сына Твоего, с Нимже благословен еси, со Пресвятым и Благим и Животворящим Твоим Духом, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:152) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:152)	твога са којим си благословен, са пресветим и благим и животворним Твојим Духом, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019:133) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019:133)	вместе с Которым Ты благословен, [вкупе] со Пресвятым, благим и оживляющим Твоим Духом, теперѣи всегда, и во векивеков.” (Алфеев 2016:153) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:153)
--	---	---	--

Während der Chor Amen gedehnt singt, liest der Priester das geheime Gebet vor der Broterhöhung und der Brotbrechung. Dieses Gebet endet mit der Ekphonese des Diakons (vgl. URL 20).

„Der Diakon, der zu dieser Zeit auf dem Ambon steht, umgürtet sich kreuzweise mit dem Orarion, damit er erstens dem Priester während der Kommunionsspendung bequem assistieren kann, und zweitens, um in Nachahmung der Seraphim seine Ehrfurcht vor den Heiligen Gaben auszudrücken.” (URL 9).

Er beugt sich dreimal und sagt leise: „Gott, sei mir sündigem gnädig” und danach folgt seine Ekphonese (vgl. URL 20):

	„Диакон: Вонмем.” (Алфеев 2016:154)	„Бакон: Пазимо!” (Литургикон 2019:135)	„Диакон: Будем внимательны.” (Алфеев 2016:155)
--	--	---	---

Während der Priester das Brot erhöht, ruft er (vgl. URL 20):			
	„Священник: Святая святым.” (Алфеев 2016:154) „Хор: Един Свят, един Господь Иисус Христос, во славу Бога Отца. Аминь.” (Алфеев 2016:154)	„Свештеник: Светиње светима.” (Литургикон 2019:135) „Народ: Један је свет, је један Господ Исус Христос, у славу Бога Оца. Амин.” (Литургикон 2019:135)	„Священник: Святыня — святым.” (Алфеев 2016:155) „Хор: Один Свят, один Господь — Иисус Христос, в славу Бога Отца. Аминь.” (Алфеев 2016:155)
Kommunion			
	„Während der Kommunion der Geistlichen singt der Chor einen besonderen Vers, der „Kommunionvers” genannt wird, und einen weiteren passenden Gesang.” (URL 9)		
Kommunion der Zelebranten			
Kommunion der Gläubigen	<i>Die Kommunion der Gläubigen beginnt mit der Ekphonese des Diakons (vgl. URL 20):</i> „Диакон: Со страхом Божиим и верою приступите.” (Алфеев 2016:168)	<i>Die Kommunion der Gläubigen beginnt mit der Ekphonese des Diakons (vgl. URL 20):</i> „Ђакон: Са страхом Божјим и вером приступите.”	<i>Die Kommunion der Gläubigen beginnt mit der Ekphonese des Diakons (vgl. URL 20):</i> „Диакон: Подойдите со страхом Божиим и верой.” (Алфеев 2016:169)

	„Хор: Благословен Грядый во имя Господне! Бог Господь и явился нам.” (Алфеев 2016:168)	(Литургикон 2019:147) „Народ: Благословен који долази у име Господње: Бог је Господ и јави се нама. (Литургикон 2019:147)	„Хор: Благословен Грядущий во имя Господне! Бог — Господь, и явился нам.” (Алфеев 2016:169)
--	--	--	---

Die Gläubigen, die sich auf die Heilige Kommunion durch das Fasten und Gebet vorbereitet haben, treten näher mit gekreuzten Händen auf der Brust und wiederholen das Gebet vor der Heiligen Kommunion, das der Priester laut vorsagt (vgl. URL 20):

	„Священник: Верую, Господи, и исповедую, яко Ты еси воистинну Христос, Сын Бога живаго, пришедый в мир грешныя спасти, от нихже первый есмь аз. Еще верую, яко сие есть самое пречистое Тело Твое, и сия есть самая честная Кровь Твоя. Молюся убо Тебе: помилуй мя и прости ми прегрешения моя, вольная и невольная, яже словом, яже делом,	„Свештеник: Веруем, Господе, и исповиедам да си Ти ваистину Христос, Син Бога Живога, Који си дошао у свиет да грешнике спасиш, од којих сам први ја. Још верујем да је ово само пречисто Тело твоје, и ово сама часна Крв твоја. Стога Ти се молим: помилуј ме и опрости ми сагрешења моја, хотимична и	„Священник: Верую, Господи, и исповедую, что Ты воистину Христос, Сын Бога живого, пришедший в мир грешных спасти, из которых я – первый. Ещё верую, что это – самое пречистое Тело Твоё, и это – самая драгоценная Кровь Твоя. Молюсь же Тебе: помилуй меня и прости мне согрешения мои
--	--	--	--

	яже ведением и неведением, и сподоби мя неосужденно причастится пречистых Твоих Таинств, во оставление грехов и в жизнь вечную. Аминь. Вечери Твоея тайныя днесь, Сыне Божий, причастника мя приими; не бо врагом Твоим тайну повем, ни лобзания Ти дам, яко Иуда, но яко разбойник исповедаю Тя: помяни мя, Господи, во Царствии Твоем. Да не в суд или во осуждение будет мне причащение Святых Твоих Таин, Господи, но во исцеление души и тела.” (URL 19)⁵⁰	нехотимична, учињена речју и делом, свесно и несвесно, и удостој ме да се неосуђено причестим пречистим Тајнама твојим на отпуштење грехова и на живот виечни. Прими ме данас, Сине Божији, за причасника Тајне Вечере Твоје, јер нећу казати тајну непријатељима твојим, нити ћу Ти дати целив као Јуда, већ као разбојник исповедам Те: помени ме, Господе, у Царству твоме. Нека ми причешћивање светим Тајнама твојим, Господе, не буде на суд или на осуду, већ на исцељење душе и тела. Амин.” (Литургикон 2019:141, 143)	вольные и невольные, совершённые словом, делом, сознательно и по неведению, и удостой меня не в осуждение причаститься пречистых Твоих Таинств, в прощение грехов и в жизнь вечную. Аминь. Вечери Твоей таинственной участником в сей день, Сын Божий, меня прими. Ибо не поведаю я тайны врагам Твоим, не дам Тебе поцелуя, такого, как Иуда. Но как разбойник исповедаю Тебя: "Помяни меня, Господи, в Царстве Твоём!" Да не в суд и не во осуждение будет мне
--	---	--	--

⁵⁰ Das Gebet vor der Kommunion fehlt bei Alfeyev und wurde deshalb von der genannten Internetseite übernommen.

			причащение пречистых Твоих Таин, Господи, но во исцеление души и тела.” (URL 19)
Während der Kommunion der Gläubigen singt der Chor das Lied „Leib Christi” (vgl. URL 18):			
	„ Хор: Тело Христово приимите, / Источника бессмертного вкусите. Аллилуиа. Трижды.” (URL 19) ⁵¹	„ Народ: Тело Христово примите, извора бессмертного окусите. Окусите и видите да је благ Господ. Алилуја, алилуја, алилуја.” (URL 16) ⁵²	„ Хор: Тело Христово примите, / Источника бессмертия вкусите. [...] Аллилуиа. (3)” (URL 19)
Nachdem die Gläubigen den Leib und das Blut Christi erhalten haben und der Priester den Kelch in den Altar zurückgetragen hat, kommt er wieder heraus auf den Ambon und segnet die Gläubigen (vgl. URL 20):			
Segen	„ Священник: Спаси, Боже, люди Твоя и благослови достояние Твое.” (Алфеев 2016:170)	„ Свештеник: Спаси, Боже, народ вој и благослови наслеђе твоје.” (Литургикон 2019:151)	„ Священник: Спаси, Боже, народ Твой и благослови наследие Твое.” (Алфеев 2016:171)

⁵¹ Der Text des Liedes „Leib Christi” ist bei Alfeyev nicht zu finden. Aus diesem Grund wurde er von der genannten Internetseite übernommen.

⁵² Der Text des Liedes „Leib Christi” befindet sich nicht im Liturgikon. Deshalb wurde er von der genannten Internetseite übernommen.

	„Хор: Видехом свет истинный, прияхом Духа Небеснаго, обретохом веру истинную, Нераздельней Троице покланяемся, Та бо нас спасла есть.” (Алфеев 2016:170) „Священник: Всегда, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:172)	„Народ: Видесмо Светлост истинску; примисмо Духа Небеског; нађосмо веру истиниту, клањамо се нераздельивој Троици, јер нас је Она спасла.” (Литургикон 2019:151) „Свештеник: Свагда, сада и у виєковє виєкова!” (Литургикон 2019:153)	„Хор: Мы видели Свет Истинный, мы приняли Духа Небесного, мы обрели подлинную веру, поклоняясь Неделимой Троице — ибо Она спасла нас.” (Алфеев 2016:171) „Священник: Постоянно, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:173)
Dankeslied	„Хор: Аминь. Да исполнятся уста наша хваления Твоего, Господи, яко да поем славу Твою, яко сподобил еси нас причаститися Святым Твоим, Божественным, Безсмертным и Животворящим Таинам; соблюди нас во Твоей святыни, весь день поучатися правде Твоей.	„Народ: Амин. Нека се испуне уста наша хвале твоје, Господе, да певамо славу твоју, јер си нас удостојио да се причестимо светим твојим, божанским, бесмртним и животворним Тајнама; сачувај нас у твојој светињи, да се сав дан поучавамо правди	„Хор: Аминь. Пусть наши уста наполнятся Твоей хвалой, Господи, чтобы воспевать нам славу Твою, ведь Ты удостоил нас причаститься Твоих Святых, Божественных, бессмертных и оживляющих Тайн. Сохрани нас в Твоей святости, чтобы

	Аллилуия, аллилуия, аллилуия.” (Алфеев 2016:170, 172)	Твојој. Алилуја, алилуја, алилуја.” (Литургикон 2019: 153)	весьдень учиться Твоей истине. Аллилуия, аллилуия, аллилуия.” (Алфеев 2016:171, 173)
Danksagungsekte nie	„Диакон: Прости приимше Божественных, Святых, пречистых, бессмертных, небесных и животворящих, Страшных Христовых Таин, достойно благодарим Господа.” (Алфеев 2016:174) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:174) <i>Bitte (vgl. URL 20):</i> „Диакон: Заступи, спаси, помилуй и сохрани нас, Боже,	„Бакон: Примивши божанске, свете, пречисте, бесмртне, небеске и животворне, страшне Христове Тајне, стојећи смерно, достойно заблагодаримо Господу.” (Литургикон 2019: 155) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019: 155) <i>Bitte (vgl. URL 20):</i> „Бакон: Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас, Боже,	„Диакон: Станем прямо. Приобщившись Божественных, Святых, пречистых, бессмертных, небесных и оживляющих, Страшных Христовых Тайн, достойно поблагодарим Господа!” (Алфеев 2016:175) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:175) <i>Bitte (vgl. URL 20):</i> „Диакон: Помози, спаси, помилуй и сохрани нас Боже,

	Твоею благодатию.” (Алфеев 2016:174) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:174) <i>Übergabe in Gottes Hände (vgl. URL 20):</i> „Диакон: День весь совершен, свят, мирени безгрешениспросивше, сами себе, и друг друга, и весь живот наш Христу Богу предадим.” (Алфеев 2016:174) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:174)	благодаћу Твојом.” (Литургикон 2019: 155) „Народ: Господе, помилуј.” (Литургикон 2019: 155) <i>Übergabe in Gottes Hände (vgl. URL 20):</i> „Бакон: Измоливши сав дан савршен, свет, миран и безгрешан, сами себе, једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.” (Литургикон 2019: 155) „Народ: Теби, Господе.” (Литургикон 2019: 155)	Твоей благодатью.” (Алфеев 2016:175) „Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:175) <i>Übergabe in Gottes Hände (vgl. URL 20):</i> „Диакон: Попросив у Господа, чтобы весь наш день был совершенным, святым, полным мира и свободным от грехов, передадим себя, друг друга и всю нашу жизнь Христу Богу.” (Алфеев 2016:175) „Хор: Тебе, Господи.” (Алфеев 2016:175)
--	--	---	---

Das stille Gebet nach der Kommunion aller und Ekphonese des Priesters (vgl. URL 16):

	„Священник: Яко Ты еси Освящение наше, и Тебе славу возсылаем, Отцуи Сынуи СвятомуДуху, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:176) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:176)	„Свештеник: Јер си Ти освећење наше, и Теби славу уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019: 155) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019: 155)	„Священник: ИбоТы — наше Освящение, и Тебе мы воссылаем славу: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:177) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:177)
Ekphonese des Priesters und Gebet hinter dem Ambon⁵³	„Священник: С миром изыдем.” (Алфеев 2016:176) „Хор: О имени Господни.” (Алфеев 2016:176) „Диакон: Господу помолимся.” (Алфеев 2016:178)	„Свештеник: У миру изиђимо.” (Литургикон 2019: 155) „Народ: У име Господње.” (Литургикон 2019: 155) „Ђакон: Господу се помолимо.” (Литургикон 2019: 155)	„Священник: Выйдем в мире.” (Алфеев 2016:177) „Хор: Во имя Господа.” (Алфеев 2016:177) „Диакон: Господу помолимся.” (Алфеев 2016:179)

⁵³ Dieses Gebet stellt eine kurze Zusammenfassung aller geheimer Gebete dar, die die Gläubigen während der Liturgie nicht hören konnten (vgl. URL 20).

	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:178) <i>Das Gebet hinter dem Ambon:</i> „Священник: Благословляя благословящих Тя, Господи, и освящай на Тя уповающих, спаси люди Твоя и благослови достояние Твое, исполнение Церкве Твоея сохрани, освяти любящих благолепие дому Твоего; Ты тех возпрослави Божественною Твоею силою, и не остави нас, уповающих на Тя. Мир мирови Твоему даруй, церквам Твоим, священником, воинству и всем людям Твоим. Яко всякое даяние благо, и всяк	„Народ: Господе, помилуй.” (Литургикон 2019: 155) <i>Das Gebet hinter dem Ambon:</i> „Свештеник: Господе, Ти благосиљаш оне који Тебе благосиљају, и освећујеш оне који се у Тебе уздају, спаси народ твој и благослови наслеђе твоје, чувај пуноћу Цркве твоје, освети оне који љубе красоту дома твога; Ти их прослави божанском силом твојом, и не остави нас који се у Тебе надамо; даруј мир свету твоме, Црквама твојим, свештеницима и свему народу твоме. Јер сваки добри дар, и сваки савршени поклон одозго је,	„Хор: Господи, помилуй.” (Алфеев 2016:179) <i>Das Gebet hinter dem Ambon:</i> „Священник: Ты, благословляющий благословляющих Тебя, Господи, и освящающий возлож ивших на Тебя надежд у, спаси народ Твой и благослови наследие Твое. Сохрани полноту Своей Церкви, освяти тех, кто любит красоту Твоего дома. Ты прославь их в ответ Своей Божественной силой и не оставь нас, уповающих на Тебя. Даруй мир Твоему миру, Твоим церквам, священнослужителя м, воинству и всему
--	--	---	--

	дар совершен свыше есть, сходяй от Тебе Отца Светов, и Тебе славу, и благодарение, и поклонение возсылаем, Отцу и Сыну и Святому Духу, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:178, 180)	силази од Тебе, Оца Светлости, и Теби славу и благодаренье и поклоњење уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019: 157)	Твоему народу. Ибо всякое даяние доброе и всякий дар совершенный нисходит свыше — от Тебя, Отца Светов, и Тебе мы воссылаем прославление, благодарение и поклонение: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:179, 181)
	„ Хор: Аминь. Буди Имя Господне благословено отныне и до века (трижды).” (Алфеев 2016:180)	„ Народ: Амин. Нека је име Господње благословено од сада и довека. (трипут)” (Литургикон 2019: 157)	„ Хор: Аминь. Да будет Имя Господне благословенно отныне и вовек (трижды).” (Алфеев 2016:181)
Ende der Liturgie	Segen: „ Священник: Благословение Господне на вас, Того благодатию и человеколюбием,	Segen: „ Свештеник: Благослов Господњи нека дође на вас, Његовом благодаћу и човекољубљем,	Segen: „ Священник: Благословение Господа — на вас, по Его благодати и любви к людям,

	всегда, ныне и присно, и во веки веков.” (Алфеев 2016:180, 182) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:182)	свагда, сада и увек и у векове векова.” (Литургикон 2019: 159) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019: 159)	постоянно, теперь и всегда, и во веки веков.” (Алфеев 2016:181, 183) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:183)
<i>Ekphonese des Priesters:</i>			
	„Священник: Слава Тебе Христе Боже, упование наше, слава Тебе!” (Алфеев 2016:182) „Хор: Слава Отцу и Сыну и Святому Духу, и ныне и присно, и во веки веков. Аминь. Господи, помилуй (трижды). Благослови.” (Алфеев 2016:182)	„Свештеник: Слава Теби, Христе Боже, надо наша, слава Теби.” (Литургикон 2019: 159) „Народ: Слава [Отцу и Сыну и Светоме Духу,]⁵⁴ сада и увек [и у векове векова. Амин.]⁵⁵ Господе помилуј (трипута). Оче благослови.” (Литургикон 2019:161)	„Священник: Слава Тебе, Христос Бог — наше упование, слава Тебе!” (Алфеев 2016:183) „Хор: Слава Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда, и во веки веков. Аминь. Господи, помилуй (трижды). Благослови.” (Алфеев 2016:183)
<i>Entlassung:</i>			

⁵⁴ Von URL 16 übernommen.

⁵⁵ Von URL 16 übernommen.

	„Священник: (Воскресый из мертвых) Христос, истинный Бог наш, молитвами Пречистыя Своея Матере, святых славных и всехвалных апостол, и святых имярек (ихже есть храм и ихже есть день), иже во святых отца нашего Иоанна, архиепископа Константина града, Златоустаго, и всех святых, помилует и спасет нас, яко благ и човеколюбец.” (Алфеев 2016:182, 184) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:184)	„Свештеник: Васкрели из мртвих [...] Христос истинити Бог наш, молитвама пречисте своје Матере, светих славних и свехвалних Апостола, светого оца нашега Јована, архиепископа цариградског, светого (чији је храм) и светого (чији је дан), светих и праведних богоотаца Јоакима и Ане, и свих Светих, да нас помилује и спасе као благ и човекољубив.” (Литургикон 2019:161) „Народ: Амин.” (Литургикон 2019:161)	„Священник: (Воскресший из мертвых) Христос, наш истинный Бог, по молитвам Своей чистой Матери, святых и славных апостолов, (имена тех святых, которым посвящен храм, и тех, чья память случилась в текущий день), святого отца нашего Иоанна Златоуста, архиепископа Константинопольско го, и всех святых помилуети спасет нас, ибо Он — благ и човеколюбив.” (Алфеев 2016:183, 185) „Хор: Аминь.” (Алфеев 2016:185)
Küssen des Kreuzes, das der Priester in seiner Hand hält und Empfang des gesegneten Brotes Antidoron (vgl. URL 20).			

5.3. Unterschiede in den Übersetzungen

Da im vorherigen Kapitel der Text der Heiligen Liturgie in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch dargestellt wurde, sollen im folgenden Kapitel die wichtigsten Unterschiede zwischen den Texten der Liturgie in den drei gegebenen Sprachen bearbeitet werden. An dieser Stelle soll betont werden, dass es hierbei nicht um die Vollständigkeit der Analyse des liturgischen Textes geht. Dies ist nicht das Ziel dieser Masterarbeit und stellt ein separates Thema dar. Es werden daher lediglich einige Unterschiede in der serbischen und russischen Übersetzung als Beispiele dargestellt. Eine detaillierte Analyse der Übersetzungen wäre jedoch für die Translationswissenschaft und für die Theologie wünschenswert.

Im nächsten Kapitel werden vier wichtige Unterschiede in der serbischen und russischen Übersetzung der Heiligen Liturgie chronologisch dargestellt. Auf diese Weise soll darauf hingewiesen werden, welchen Herausforderungen sich die Translatoren stellen müssen.

5.3.1. Große Ektenie

Das erste Beispiel wird aus der Großen Ektenie bzw. Friedensektenie gegeben. Es handelt sich um die Bitte nach sauberer bzw. gesunder Luft.

Kirchenslawisch	Serbisch	Russisch
„О благорастворении воздухов , о изобилии плодов земных и временех мирных, Господу помолимся.” (Алфеев 2016:16)	„За благорастворење ваздуха , за изобилје плодова земаљских и времена мирна, Господу се помолимо.” (Литургикон 2019:37)	„Помолимся Господу о благоприятной погоде и здоровом воздухе , о плодородии земли и мирных временах.” (Алфеев 2016:17)

Im obigen Beispiel wird Gott um saubere Luft, um eine Fülle an Früchten der Erde und Zeiten des Friedens gebeten. Die Teile, die hervorgehoben und hier analysiert werden, sind fettgedruckt. Zunächst wird die Aufmerksamkeit dem kirchenslawischen Teil „благорастворении воздухов” geschenkt. Die Übersetzung des Wortes „благорастворение” ist laut des Wörterbuchs des Priesters Sava Petković „sauber” bzw. „gesund” (vgl. Petković 1935:15). Daneben bedeutet „воздух” auf Deutsch Luft. In der serbischen Übersetzung wird deutlich, dass das Wort

„благорастворение“ gar nicht übersetzt wird. Es wird aus dem Original übernommen. Im Gegensatz dazu wird in der russischen Übersetzung „благорастворении воздушных“ als „здоровом воздухе“ übersetzt, was „gesunde Luft“ bedeutet. Hier wird deutlich, dass es sich im russischen Teil um eine korrektere Übersetzung als im serbischen Teil handelt. Jedoch muss erwähnt werden, dass im russischen Teil zusätzlich „благоприятной погоде“ mit der Bedeutung „günstiges Wetter“ hinzugefügt wurde, was im kirchenslawischen Original nicht zu finden ist.

Neben diesem Unterschied gibt es im gegebenen Beispiel einen weiteren. Dabei geht es um den Teil „изобилии плодов земных“ mit der Bedeutung „Fülle an Früchten der Erde“. Die serbische Übersetzung bleibt hier dem Original treu. Übersetzt heißt es „изобилъе плодова земаљских“. Auf der anderen Seite entfernt sich die russische Übersetzung vom Original und übersetzt diesen Teil als „плодородии земли“, was eigentlich „Fruchtbarkeit der Erde“ bedeutet.

Es bleibt zu hoffen, dass in den zukünftigen serbischen Übersetzungen ein serbisches Wort anstelle des kirchenslawischen „благорастворение“ verwendet wird. Denn wie schon Končarević (Kapitel 5) betonte, sollten Teile mit einer didaktischen Funktion sowie gemeinsame Gebete übersetzt und nicht übernommen werden. Ob andererseits die zukünftigen russischen Übersetzer eine andere Lösung für die Übersetzung von „изобилии плодов земных“ finden, bleibt abzuwarten.

5.3.2. Ekphonese des Priesters vor dem Trishagion

Das zweite Beispiel bezieht sich auf die Ekphonese des Priesters vor dem Trishagion.

Kirchenslawisch	Serbisch	Russisch
„Яко Свят еси, Боже наш, и Тебе славу возсылаем, Отцу и Сыну и Святому Духу, ныне и присно,“ (Алфеев 2016:48)	„Јер си свет Боже наш [и у Светима обитаваш] , и Теби славу уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек...” (Литургикон 2019:51)	„Ибо Ты свят, Боже наш, и Тебе мы воссылаем славу: Отцу и Сыну и Святому Духу, теперь и всегда,“ (Алфеев 2016:49)

Im oben gegebenen Beispiel wird auf den ersten Blick deutlich, dass in der serbischen Übersetzung die Ekphonese des Priesters erweitert wurde durch den Teil „и у Светима обитаваш“. Das ist auf den Hl. Justin Popović zurückzuführen. Nach seinen Angaben ist diese

Ekphonese mit dem Teil „и у Светима обитаваши“ in vielen alten handschriftlich verfassten liturgischen Büchern den sogenannten Euchologia⁵⁶ (serbisch und russisch auch Служебник, Литургион), die für die Priester und Diakonen vorgesehen sind und die das, was die Priester und Diakonen machen und sagen müssen, beinhalten (vgl. Vukašinović 2010:34).

Auf Deutsch könnte „и у Светима обитаваши“ mit „in den Heiligen weilst du“ übersetzt werden. Darunter wird eigentlich die Tatsache verstanden, dass der Heilige Geist bzw. Gott überall anwesend ist, aber vor allem in den Heiligen. Somit werden alle Menschen berufen, heilig zu werden, was unter anderem das Ziel aller Menschen sein sollte.

Für die Übersetzungen von Justin Popović ist typisch, dass seine Übersetzungslösungen immer mehrere liturgische Handschriften als Begründung haben. Darüber hinaus zog er das theologische Wissen stets in Erwägung. Aufgrund dessen ist es Theologen erlaubt und es ist sogar wünschenswert, die Entwicklung der Übersetzungen der Liturgie zu verfolgen und gegebenenfalls Korrekturen vorzunehmen (vgl. Vukašinović 2010:40). Das alles zeigt, wie komplex der Übersetzungsprozess der Heiligen Liturgie eigentlich ist. Dies sollte auch den Übersetzern zu denken geben, die den Text der Heiligen Liturgie ins Russische übersetzen, ob dieser Teil auch in der russischen Übersetzung Eingang finden sollte.

5.3.3. Apostolischer Segen

Das dritte Beispiel betrifft den apostolischen Segen, den der Priester vor dem Kanon der Eucharistie spricht.

Kirchenslawisch	Serbisch	Deutsch
„Благодать Господа нашего Иисуса Христа и любви Бога Отца, и причастие Святого Духа буди со всеми вами.“ (Alfeyev 2016:114)	„Благодат Господа нашега Исуса Христа и љубав Бога и Оца и заједница Светога Духа, да буде са свима вама.“ (Литургион 2019:105)	„Благодать Господа нашего Иисуса Христа и любовь Бога Отца, и общение Святого Духа да будет со всеми вами.“ (Alfeyev 2016:115)

⁵⁶ In der katholischen Kirche würde das dem Sakramentar entsprechen.

Im kirchenslawischen Original befindet sich das Wort „причастие” mit der Bedeutung „Gemeinschaft” (Petković 1935: 196). Damit ist eigentlich die Ausgießung des Heiligen Geistes auf die Apostel (Pfingsten) gemeint, da dadurch eine neue Gemeinschaft bzw. die Kirche und somit auch die ewige Gemeinschaft mit Jesu Christi geschaffen wurde (vgl. URL 21). Aus diesem Grund ist die serbische Übersetzung „заједница”, was auch „Gemeinschaft” bedeutet, eine passende Übersetzung. Andererseits wird in der russischen Übersetzung fehlerhaft das Wort „общение” mit der Bedeutung „Kommunikation” benutzt. Aus der oben gegebenen Erklärung wird sofort deutlich, dass es sich hierbei nicht um die Kommunikation, sondern um die Gemeinschaft handelt. Daher wäre in diesem Fall „сообщество” eine passendere Lösung für die russische Übersetzung, was auch „Gemeinschaft” bedeutet.

5.3.4. Dankeslied

Das vierte und somit letzte Beispiel an herausgesuchten Unterschieden bezieht sich auf das Dankeslied.

Kirchenslawisch	Serbisch	Russisch
„Да исполнятся уста наша хваления Твоего, Господи, яко да поем славу Твою, яко сподобил еси нас причаститися Святым Твоим, Божественным, Безсмертным и Животворящим Таинам; соблюди нас во Твоей святости, весь день поучатися правде Твоей. Аллилуия, аллилуия, аллилуия.” (Алфеев 2016:170, 172)	„Нека се испуне уста наша хвале твоје, Господе, да певамо славу твоју, јер си нас удостојио да се причестимо светим твојим, божанским, бесмртним и животворним Тајнама; сачувај нас у твојој светињи, да се сав дан поучавамо правди Твојој. Алилуја, алилуја, алилуја.” (Литургикон 2019: 153)	„Пусть наши уста наполнятся Твоей хвалой, Господи, чтобы воспевать нам славу Твою, ведь Ты удостоил нас причаститься Твоих Святых, Божественных, бессмертных и оживляющих Тайн. Сохрани нас в Твоей святости, чтобы весь день учиться Твоей истине . Аллилуия, аллилуия, аллилуия.” (Алфеев 2016:171, 173)

Hier gab es in der russischen Übersetzung einen eindeutigen Fehler, denn das kirchenslawische Wort „правда” hat nicht die Bedeutung „Wahrheit”, wie das russische Wort „правда” oder „истина”. Hier wurde also das Kirchenslawische „правда” mit dem Russischen

„правда“ gleichgestellt, was nach Angaben einiger kirchenslawischer Wörterbücher ein Fehler ist. Die Bedeutung des Kirchenslawischen „правда“ ist nämlich „Gerechtigkeit“ (vgl. Nikolić 2008:289). Diesbezüglich wäre eine adäquatere russische Übersetzung „справедливость“, was ebenfalls Gerechtigkeit bedeutet. In der serbischen Übersetzung ist dieser Fehler nicht zu finden. Dort wurde „правда“ aus dem Originaltext mit „Gerechtigkeit“ übersetzt.

Anhand der vier gegebenen Beispiele wird deutlich, dass sich mit der Übersetzung der Heiligen Liturgie ins Russische nicht ausreichend und detailliert auseinandergesetzt wurde, was wiederum mit der Abneigung der Russisch-Orthodoxen Kirche gegenüber der Übersetzung der Heiligen Liturgie in die zeitgenössische russische Sprache zu erklären ist. Die Diskussionen in Bezug auf die Übersetzung der Heiligen Liturgie ins Russische werden jedoch weiterhin geführt. Somit bleibt die Hoffnung, dass in Zukunft der Übersetzung der Heiligen Liturgie ins Russische mehr Aufmerksamkeit geschenkt wird.

5.4. Übersetzung der Heiligen Liturgie in Bezug auf die Tradition der Bibelübersetzung von Eugene Nida

Wie in Kapitel 2.1. erwähnt, stellt die Übersetzung der liturgischen Texte einen eher unerforschten Bereich dar. Im Gegensatz dazu wurde der Bibelübersetzung große Aufmerksamkeit geschenkt. Um zur Forschung der Übersetzung der Heiligen Liturgie einen kleinen Beitrag zu leisten, widmet sich dieses Kapitel dem Vergleich der Bibelübersetzung mit der Übersetzung der Heiligen Liturgie. Dabei wird die Bibelübersetzung von Eugen Nida bzw. seine dynamisch-äquivalente Übersetzungstheorie betrachtet und mit der Übersetzungsweise der liturgischen Texte verglichen.

Es wird darauf hingewiesen, dass es „für Nida keine besondere Theorie bzw. keine theologisch oder philosophisch gewonnene Grundlage der Bibelübersetzung gibt, sondern nur für das Übersetzungshandwerk allgemeingültige bzw. soziolinguistische Grundsätze, denen zufolge sich eine Übersetzung in erster Linie an die Eigentümlichkeiten ihrer Empfänger und in zweiter Linie an die ihrer Ausgangstexte anzupassen hat, wenn sie erfolgreich kommunizieren will“ (Felber 2013:142). Nida stellt also „die gegenwärtigen gesprochenen und geschriebenen (Ziel-) Sprachen in den Vordergrund und nicht die Bibel oder ihre kirchliche Verkündung“ (Felber

2013:144). Im Gegensatz dazu wurde durch die Kapitel 2.1., 5. und 5.1. deutlich, dass die zeitgenössischen (Ziel-)Sprachen keinen so großen Wert wie die (Ausgangs-)Sprache Kirchenslawisch haben. Man insistiert - vor allem in der Russisch-Orthodoxen Kirche – am Erlernen der Ausgangssprache Kirchenslawisch. Des Weiteren werden in der Serbisch-Orthodoxen Kirche einige Teile der Liturgie auf Serbisch und andere auf Kirchenslawisch gesungen. Auf diese Weise passt sich der Text der Liturgie weder auf die Eigentümlichkeiten der Empfänger noch auf ihre Ausgangstexte an. Andererseits gibt es sowohl in der russischen als auch in der serbischen Kirche Befürworter der Übersetzung der liturgischen Texte in die zeitgenössische Sprache. Einer von ihnen ist Justin Popović (Kapitel 5). Er bemühte sich nicht nur, die Heilige Liturgie zu übersetzen, sondern er verfolgte auch das Ziel, die liturgischen Texte in eine zeitgenössische und den Rezipienten verständliche Sprache zu übertragen. Das vollständige Verständnis der Heiligen Liturgie stand für ihn im Vordergrund. Damit lässt sich auch die Meinung Nidas, dass die „geschriebenen oder gesprochenen Texte einen sprachlichen Code darstellen, die eine Nachricht oder eine Bedeutung übertragen, verbinden“ (Felber 2013:144). Mit anderen Worten:

„Die Funktion eines Textes in einer ausgangssprachlichen Situation soll in eine äquivalente Funktion in einer zielsprachlichen Situation übersetzt werden. Der Empfänger einer Übersetzung soll verstehen und reagieren wie der Empfänger des Originals (dynamisch-äquivalente Übersetzungstheorie). (...) Die Autoren des Originals wollten verstanden werden – also muss auch die Übersetzung verstehbar sein“ (Felber 2013:146).

Die Tatsache, dass die Übersetzung genauso wie das Original verständlich sein sollte, bezieht sich auch auf die Übersetzung der Heiligen Liturgie. Die Autoren der Heiligen Liturgie wollten, dass die Menschen den Inhalt der Liturgie verstehen, um sie so Gott näherzubringen. Wie schon Justin Popović sagte, kann der orthodoxe Glaube nicht verstanden werden, wenn die Heilige Liturgie nicht verstanden wird. Aus diesem Grund sind gute Übersetzungen der Heiligen Liturgie gefragt. Wenn jedoch Wörter aus dem Kirchenslawischen übernommen und nicht adäquat übersetzt werden (z. B. „благопастование“ in der serbischen Übersetzung – Kapitel 5.3.1), ist ein vollständiges Verständnis nicht möglich. Denn „Worte zusammenzufügen, die der Leser nicht versteht, hat keinen Zweck“ (Felber 2013:147). Dabei sollte betont werden, dass Nidas größtes Bemühen der Überwindung von Missverständnissen galt (vgl. Felber 2013:147).

Nach Nida „sind die Wortbedeutungen veränderlich bzw. den Wörtern nicht immanent. So sind Übersetzer im Grundsatz nicht an bestimmte Begriffe und Sprachtraditionen gebunden, sondern können das zu Übersetzende immer noch anders formulieren, um die erstrebte Äquivalenz (der Reaktionen) herzustellen“ (Felber 2013:152f.). In Bezug darauf könnte auch das kirchenslawische Wort „благорастворение“ ins Serbische entsprechend übersetzt werden. Dies wurde jedoch in der russischen Übersetzung erfolgreich gemeistert durch „здоровом воздухе“. Somit wurde auch die Äquivalenz hergestellt.

Außerdem befinden sich lebendige Sprachen in einem ständigen Veränderungsprozess. Deshalb ist „es möglich, nicht nur neue Gedanken in alte Worte zu fassen, sondern auch neue Worte zu prägen“ (Felber 2013:155). Dies rechtfertigt die Tatsache, dass, obwohl die kirchenslawische Sprache mehr Wörter als die Serbische und Russische hat, trotzdem eine äquivalente Übersetzung entstehen kann. Es ist nicht wichtig Worte, sondern Funktionen oder Bedeutungen beim Übersetzen zu bewahren (vgl. Felber. 2013:155).

Dennoch stellt die Übersetzung der liturgischen Texte keine einfache Aufgabe dar. Hier spielen nicht nur die Verständlichkeit, sondern auch die Metrik und die Singbarkeit eine wichtige Rolle. Die Übersetzung der Heiligen Liturgie muss sowohl einen Linguisten als auch einen Musiker bis hin zu einem durchschnittlichen Menschen zufriedengeben. Um den gesamten Text der Liturgie in die zeitgenössische Sprache zu übersetzen, bedarf es einer langjährigen Zusammenarbeit von Theologen, Philologen – Experten für Kirchenslawisch und Griechisch, für die slawische und die alte serbische bzw. russische Literatur und für die Stilistik der serbischen bzw. russischen Sprache. Darüber hinaus müsste auch der kirchliche Gesang bekannt sein. Die Übersetzer müssten also in das geistliche, emotionale und intellektuelle Wesen der Autoren der Originaltexte eindringen, um so die höchste Reichweite der Geistlichkeit in der zeitgenössischen Sprache wiederzugeben (vgl. Stefanović 1969, 106-108 in Končarević 2006:284).

Bei diesem Übersetzungsprozess könnte jedoch auch die Übersetzungstheorie Nidas von großem Nutzen sein und sollte dabei auf jeden Fall in Erwägung gezogen werden. Denn durch Nidas Theorie könnten viele Missverständnisse und Kommunikationshindernisse vermieden werden.

6. Terminologie

Im folgenden praktischen Teil der Masterarbeit nimmt das Glossar zur Heiligen Liturgie in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch mit einer zusätzlichen Übersetzung der Termini auf Deutsch die zentrale Rolle ein. Dieses Glossar soll, wie bereits im theoretischen Teil der Arbeit erwähnt, für Übersetzer bzw. Dolmetscher ein Ausgangsmaterial beim Übersetzen und Dolmetschen der Heiligen Liturgie sein, deren Terminologie ein eher unerforschtes Gebiet darstellt.

Um das Glossar und somit auch die Terminologie selbst verständlicher zu gestalten, werden im folgenden Kapitel wichtige Wörter, wie Begriff, Benennung, Gegenstand und Definition, näher erläutert. Anschließend wird auf die Gestaltung und den Aufbau des Glossars eingegangen, um eine schnelle und gezielte Suche bei Übersetzungs- bzw. Dolmetschaufträgen zu ermöglichen. Danach folgt das Glossar mit den Termini aus der Heiligen Liturgie.

6.1. Begriffserklärung

Die Terminologielehre beschäftigt sich unter anderem mit der Normung von Termini. Dabei sollte erwähnt werden, dass die Terminologie den wissenschaftlichen, technischen oder institutionellen Wortschatz darstellt, worauf sich wiederum die normierende Beschäftigung mit Fachsprachen bezieht (vgl. Roelcke 2010:114). Dabei gilt das wissenschaftliche Interesse der Terminologiearbeit einerseits der Ausarbeitung und dem Vergleich von Begriffssystemen und andererseits der Festlegung von einzel- und mehrsprachlichen terminologischen Systemen (vgl. Roelcke 2010:118). Hierbei spielen die Ausdrücke Begriff, Benennung, Gegenstand und Definition eine wichtige Rolle. Da die Abgrenzung zwischen diesen Ausdrücken die Terminologiearbeit erleichtert, wird in diesem Kapitel der Arbeit darauf eingegangen.

Mithilfe des sogenannten semiotischen Dreiecks der amerikanischen Linguisten Ogden und Richards lässt sich der Zusammenhang zwischen den Ausdrücken Begriff, Bezeichnung und Gegenstand in einfacher Form darstellen:

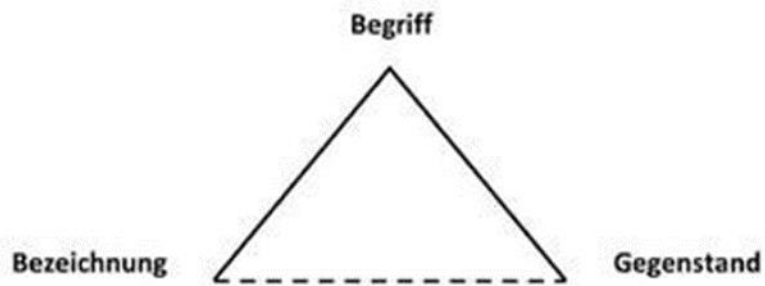

Abbildung 1: semiotisches Dreieck nach Arntz/Picht/Schmitz (2014:41)

Wie Abbildung 1 zeigt, nimmt der Begriff die bedeutendste Stelle ein. Er wird in der DIN 2342 als „Denkeinheit definiert, die aus einer Menge von Gegenständen unter Ermittlung der diesen Gegenständen gemeinsamen Eigenschaften mittels Abstraktion gebildet wird“ (Arntz, Picht, Schmitz 2014:40). Diese Definition wird in der Norm durch die Anmerkung ergänzt, dass Begriffe einerseits nicht an einzelne Sprachen gebunden sind, und andererseits von der Kultur einer Sprachgemeinschaft beeinflusst werden (vgl. Arntz, Picht, Schmitz 2014:49). Hierbei sollte auch die Wüstersche Definition erwähnt werden. Sie besagt, dass „ein Begriff das Gemeinsame, das Menschen an einer Mehrheit von Gegenständen feststellen und als Mittel des gedanklichen Ordners („Begreifens“) und darum auch zur Verständigung verwenden ist. Mit anderen Worten ist der Begriff ein Denkelement“ (vgl. Arntz, Picht, Schmitz 2014:49). Eine ähnliche Definition findet sich in der österreichischen Grundsatznorm „Terminologie – Allgemeine Grundsätze für Begriff und Bezeichnung“ (ÖNORM A 2704, 1990:4): „Begriffe dienen dem Erkennen von Gegenständen, der Verständigung über Gegenstände sowie dem gedanklichen Ordnen von Gegenständen. Ein Begriff kann auch durch Verknüpfung von anderen Begriffen gebildet werden“ (Arntz, Picht, Schmitz 2014:49). In allen diesen Definitionen wird der Begriff als Denkeinheit verstanden, wobei innerhalb einer Kultur Eigenschaften verschiedener Gegenstände als Gemeinsamkeiten erkannt und zu einer Gruppe hinzugefügt werden. Auf diese Art unterscheiden sich die Denkeinheiten der Menschen in Bezug auf unterschiedliche Kulturen und weisen somit verschiedene Begriffsinhalte auf.

Im Gegensatz dazu ist eine Benennung laut DIN 2342 „eine sprachliche Bezeichnung eines Allgemeinbegriffs aus einem Fachgebiet“ (Arntz, Picht, Schmitz 2014:115). Aus diesem

Grund kann die Benennung im Gegensatz zum Begriff nicht unabhängig von einer Sprache betrachtet werden.

Begriffe können daher zwischen den Menschen nicht direkt ausgetauscht werden. Aus diesem Grund wird jedem Begriff eine Benennung zugeordnet, die der gedanklichen Vorstellung aller Personen entspricht, die die jeweilige Fachsprache beherrschen (vgl. Gaus 1995:57).

In Bezug auf Begriff und Benennung sollte auch die Definition erwähnt werden. Dieser Ausdruck wurde 1997 von Suonuuti als Erweiterung des klassischen semiotischen Dreiecks vorgeschlagen (vgl. Arntz, Picht, Schmitz 2014:41).

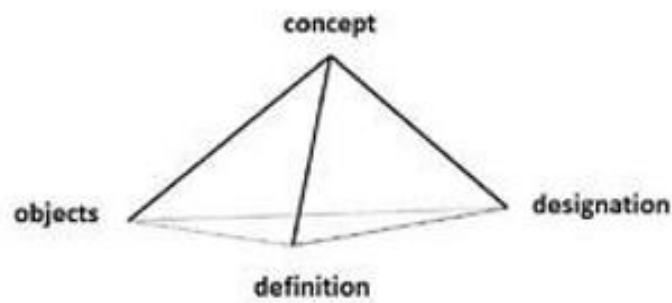

Abbildung 2: erweitertes semiotisches Dreieck nach Arntz/Picht/Schmitz (2014:42)

Für die Terminologielehre und die Terminologearbeit sind Definitionen von großer Bedeutung, da bei Definitionen die Begriffe im Mittelpunkt stehen, die sprachlich beschrieben werden. Dementsprechend ist die Definition laut DIN 2342 eine „Begriffsbestimmung mit sprachlichen Mitteln“ (vgl. Arntz, Picht, Schmitz 2014:63). Dabei hat die Definition nach DIN 2330 folgende Funktion:

„Beim Definieren wird ein Begriff mit Hilfe des Bezugs auf andere Begriffe innerhalb eines Begriffssystems festgelegt und beschrieben und damit gegenüber anderen Begriffen abgegrenzt. Die Definition bildet die Grundlage für die Zuordnung einer Benennung zu einem Begriff; ohne sie ist es nicht möglich, einem Begriff eine geeignete Benennung zuzuordnen.“ (Arntz, Picht, Schmitz 2014:63)

Anhand dieser Definition wird deutlich, dass die Definition den Zusammenhang zwischen Begriff und Benennung darstellt. Diese eindeutige Zuordnung von Benennungen zu ihren Begriffen stellt die Voraussetzung für eine zuverlässige Terminologearbeit dar (vgl. URL 22).

Darüber hinaus ist für eine adäquate Definition sowohl die Kürze als auch die Zielgruppe entscheidend. Definitionen sollen nämlich „so kurz wie möglich und so ausführlich wie nötig sein, d. h. alle wesentlichen Begriffs- und Unterscheidungsmerkmale beinhalten“ (URL 22). Hierbei sollte auch auf die Zielgruppe geachtet werden, da es von großer Bedeutung ist, ob die Rezipienten aus Experten oder Laien in Bezug auf das jeweilige Fachgebiet bestehen. Anhand dieser Merkmale sowie der oben bearbeiteten Ausdrücke wird das Glossar zusammengestellt.

6.2. Gestaltung des Glossars

Bei der Gestaltung eines Fachwortglossars sollte darauf geachtet werden, dass es nicht aus willkürlich ausgesuchten Termini zusammengestellt wird. In Bezug auf die Auswahl der Termini spielt das Ziel der Bildung des jeweiligen Glossars eine wichtige Rolle. Dabei werden die Einträge aufmerksam ausgesucht und systematisch strukturiert. Diesbezüglich ist das Ziel dieser Masterarbeit die Erstellung einer Datenbank für Übersetzer und Dolmetscher, die beauftragt werden, zum Thema der orthodoxen Heiligen Liturgie Übersetzungen anzufertigen bzw. zu dolmetschen. Darüber hinaus dient ihnen diese Datenbank dazu, sich vor dem Translationsauftrag das notwendig dazugehörige Wissen anzueignen bzw. sich in das Thema einzuarbeiten. Damit diese Datenbank richtig benutzt wird, werden im folgenden Kapitel Informationen zum Umfang, zum Inhalt, zur Zielgruppe, zum Aufbau und zur Gliederung des Glossars gegeben.

6.2.1. Umfang, Inhalt und Zielgruppe des Glossars

Das in Kapitel 6.3. dargestellte Glossar besteht aus 114 Termini in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch. Die im Glossar eingetragenen Termini wurden aus der orthodoxen Heiligen Liturgie des Johannes Chrysostomos bzw. den typischen, immer gleichbleibenden und den laut gesprochenen (nicht geheimen) Teilen dieser Liturgie entnommen. Es soll diesbezüglich noch einmal darauf hingewiesen werden, dass dabei dem ersten Teil der Liturgie der Proskomidie und damit deren Termini keine nähere Aufmerksamkeit geschenkt wird,

da diese ebenso zu den still gesprochenen, sogenannten geheimen Teilen bzw. Gebeten gehören. Da die Bearbeitung der Termini dieses Teils der Liturgie bzw. dieser Gebete den Rahmen der Arbeit sprengen würde und darüber eine separate Arbeit geschrieben werden könnte, werden diese Termini nicht weiterbearbeitet. Sie werden somit nicht im nachfolgenden Glossar erscheinen.

Des Weiteren sind Übersetzer und Dolmetscher, die im Bereich der theologischen Fachsprache nicht beheimatet sind, jedoch den Translationsauftrag einen Text aus der orthodoxen Theologie, vor allem in Bezug auf die Heilige Liturgie und in ihrer Sprachkombination Serbisch oder Russisch zu erfüllen haben, die Zielgruppe des Glossars. Zudem dient dieses Glossar ebenso zur Vertiefung in das besagte Thema für Übersetzer und Dolmetscher, die sich für dieses Thema interessieren und sich ein bestimmtes Wissen für mögliche zukünftige Translationsaufträge aneignen wollen.

6.2.2. Aufbau des Glossars

In diesem Kapitel wird kurz der Aufbau des Glossars dargestellt. Dabei ist das Glossar so aufgebaut, dass sich die jeweiligen Fachbegriffe in den Sprachen Kirchenslawisch, Serbisch und Russisch in der Tabelle untereinander befinden, damit sie auf diese Weise leichter miteinander verglichen werden können. Dies gilt auch für die Synonyme, Definitionen, Kontexte und deren Quellen. Darüber hinaus stehen die Fachtermini nicht nur untereinander, sie sind auch farblich betont.

Kirchenslawisch/ Deutsch	
Synonym	
Quelle	
Serbisch	
Synonym	
Quelle	
Definition	
Quelle	
Kontext	
Quelle	
Russisch	
Synonym	
Quelle	

Definition	
Quelle	
Kontext	
Quelle	

In Kapitel 5 wurde die kirchenslawische Sprache bereits näher erläutert. Diesbezüglich wurde deutlich, dass es sich hierbei um eine Sprache handelt, die nur in den Büchern und somit auch in den Gottesdiensten der orthodoxen Slawen verwendet wird. Es ist daher eine Sprache, die in der alltäglichen Kommunikation nicht genutzt wird. Mit anderen Worten ist dies- genau wie das Lateinische - keine lebende Sprache. Aus diesem Grund werden in der Tabelle die Definitionen und Kontextbeispiele der jeweiligen Fachtermini in der Sprache Kirchenslawisch nicht gegeben. Ein weiterer Grund, weshalb in dieser Arbeit auf die Definitionen und Kontextbeispiele im Kirchenslawischen verzichtet wird, ist die Tatsache, dass Übersetzer und Dolmetscher die kirchenslawische Sprache nie als Zielsprache, sondern nur als Ausgangssprache haben werden.

In Bezug auf die Sprachen Serbisch und Russisch werden zu den Fachtermini entsprechende Definitionen und Kontextbeispiele gegeben. Zu jeder Definition und zu jedem Kontextbeispiel wird auch die jeweilige Quelle angegeben. Hierbei soll betont werden, dass die Kontextbeispiele nicht aus dem Text der Heiligen Liturgie entnommen werden, sondern aus anderen Texten, um so auf ihre Nutzung auch außerhalb dieses Textes hinzuweisen.

Des Weiteren erscheint in der Tabelle an einigen Stellen die Kategorie des Synonyms mit der entsprechenden Quellenangabe. Darüber hinaus werden in der Tabelle alle Termini mit der adäquaten deutschen Übersetzung erscheinen, da dies eine Arbeit ist, die auf Deutsch verfasst wird.

6.2.3. Gliederung des Glossars

Dieses Glossar besteht aus drei Bereichen: Mitwirkende bei der Heiligen Liturgie, Teile der Heiligen Liturgie und Texte der Heiligen Liturgie. Der erste Teil des Glossars beinhaltet insgesamt acht Termini. In Bezug auf die Mitwirkenden bei der Heiligen Liturgie lässt sich zwischen den Geistlichen, den Kirchendienern und den anderen Mitwirkenden bei der Heiligen Liturgie unterscheiden. Dementsprechend werden die Termini im ersten Teil des Glossars in

hierarchischer Reihenfolge - beginnend mit den Geistlichen, über die Kirchendiener, bis hin zu den anderen Mitwirkenden - erscheinen.

Hierbei soll erwähnt werden, dass in der orthodoxen Kirche drei sogenannte Niveaus der Geistlichen existieren: 1. das höchste Niveau - der Episkop, das mittlere Niveau - der Priester und das niedrigste Niveau - der Diakon. Jedes Niveau hat seine Varianten. Beim Episkop wird z. B. zwischen dem Patriarchen (dem Oberhaupt der Kirche), dem Archiepiskopen (dem älteren, verdienstvollem Episkopen), dem Metropoliten (dem Episkopen einer Metropole oder einer Hauptstadt) und dem Vikar (dem Helfer von Episkopen, die eine vielbewohnte Diözese verwalten) unterschieden. Andererseits heißen Priester, die große Gemeinden und Dome verwalten, Protoiereus oder Protopriester (Erzpriester). Hofpriester oder Patriarchen-Priester tragen den Ehrennamen Presbyter (Kirchenvorsteher). Außerdem heißen Mönche, die die Priesterweihe empfangen haben, Priestermönche, wobei Klostervorsteher Hegumenen (Äbte) genannt werden und jene Klostervorsteher, die die größten und glorreichsten Klöster leiten, heißen Archimandriten. Des Weiteren heißen ältere Diakonen, die in den Domen tätig sind, Protodiakone. Mönche mit der Diakon-Weihe werden Ierodiakone und die älteren unter ihnen auch Archidiakone genannt. Anhand dieser Beispiele wird deutlich, dass die Titel nicht nur nach der Position in der Kirche vergeben werden, sondern auch für einen langjährigen Dienst oder besondere Verdienste als eine Art Preis oder Auszeichnung für pflichttreue Geistliche. Hierbei muss jedoch erwähnt werden, dass es nach dem Segen keinen Unterschied zwischen dem Patriarchen, Metropoliten, Archiepiskopen oder Episkopen sowie zwischen den unterschiedlichen Titeln unter den Priestern oder den Diakonen gibt. Daher wird nur zwischen drei Niveaus unter den Geistlichen unterschieden (vgl. Taušev 2012:58-59). Aus diesem Grund werden auch im folgenden Glossar nur die drei Niveaus der Geistlichen Eingang finden.

Der zweite Bereich des Glossars umfasst 38 Termini, die von den kirchenslawischen Benennungen chronologisch ausgehend im Glossar erscheinen, um auch auf diese Weise den Ablauf der Heiligen Liturgie im Blick zu behalten. Anschließend folgt der dritte und umfangreichste Bereich des Glossars mit 68 Termini. Diese Termini wurden aus den typischen, immer gleichbleibenden und laut gelesenen Teilen der Heiligen Liturgie entnommen. Da die meisten Begriffe mehrmals während der Heiligen Liturgie wiederholt werden, werden diese Termini in diesem Bereich - ausgehend von der kirchenslawischen Sprache - alphabetisch (nach

dem kyrillischen Alphabet) geordnet. Da in diesem Kapitel der Aufbau des Glossars deutlich gemacht wurde, widmet sich das nächste Kapitel dem Glossar selbst.

6.3. Glossar

6.3.1. Mitwirkende bei der Heiligen Liturgie

Kirchenslawisch/ Deutsch	Епископ/ Episkop
Synonym	Владыка/ Wladika
Quelle	Petković, Sava prota. Rečnik crkvenoslovenskog jezika. 1935. Sremski Karlovci: Srpska manastirska štamparija u Sremskim Karlovcima, S. 30.
Serbisch	Епископ
Synonym	Владика
Quelle	http://www.pravoslavna-srbija.com/Pravoslavljje/Pojmovnik/Pojmovnik.htm [Stand: 25.06.2020]
Definition	„Према самоме првобитном уређењу цркве Божије на земљи, епископ је био старешина хришћанске заједнице. [...] Управо на богослужењу епископ је пуноправни и независни давалац благодатних дарова. С тога је он први и главни вршилац богослужења, тако да богослужење, које се врши без његовог присуства или без његовог благослова, не може бити признато за правилно. Управо епископу, као наследнику апостолске власти, припада право да обавља тајну свештенства, да освећује миро за тајну миропомазања и престоле, или антиминос, за вршење тајне евхаристије. На послетку епископ је виши слуга речи Божије.”
Quelle	Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 91.
Kontext	„На крају, услед све већег пораста броја хришћана, апостоли, који више нису могли лично свуда да постављају ђаконе и презвитере, установили су нови, виши чин у Цркви – „епископе”, којима су предаду пуноту своје власти – власт не само да поучавају, свештенодејствују и управљају, него да и сами посвећују презвитере и ђаконе и надзиру њихово држање.”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 57.
Russisch	Епископ
Synonym	Владыка
Quelle	https://azbyka.ru/vladyka [Stand: 25.06.2020]
Definition	„Епископ (от греч. епискоπος – блюститель) – высшая степень священноначалия в Церкви, третья степень священнического служения, следующая после диакона и пресвитера.

	Епископ – преемник апостолов, имеющий благодатную власть совершать все семь таинств Церкви, приемлющий в таинстве рукоположения благодать архипастырства – благодать управления Церковью. Епископская степень священной иерархии Церкви есть высшая степень, от которой зависят все прочие степени священноначалия (пресвитер, диакон) и низшего клира.”
Quelle	https://azbyka.ru/episkop [Stand: 25.06.2020]
Kontext	„Епископом в первом послании апостола Петра называется сам Иисус Христос — «блуститель душ наших». ”
Quelle	https://www.pravmir.ru/episkop/ [Stand: 25.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Священник/ Priester
Synonym	1) Їерей 2) Пресвитер/ Presbyter
Quelle	1) http://www.orthodic.org/word/13817 [Stand: 25.06.2020] 2) http://www.orthodic.org/word/11698 [Stand: 25.06.2020]
Serbisch	Свештеник
Synonym	1) Јереј 2) Презвитер
Quelle	1) https://svetosavlje.org/liturgika/6/ [Stand: 25.06.2020] 2) Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 91.
Definition	„Презвитер је вршилац богослужења и зависи од епископа. Кроз тајанствено епископско рукоположење презвитер добија благодат и право да учи хришћане, да врњи све црквене службе за хришћане, а нарочито тајну крштења и евхаристије и да благосиља хришћане. ”
Quelle	Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 91.
Kontext	„Свештеник (ако је саборно служење онда и други свештеници) произноси помињање стојећи на колеји лицем окренут ка народу, а на крају помињања кретолико осењује народ предметом који држи у рукама.”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/32/?pismo=cir [Stand: 25.06.2020]
Russisch	Священник
Synonym	Иерей, Пресвитер
Quelle	https://azbyka.ru/svyashhennik [Stand: 25.06.2020]
Definition	„Священник -священнослужитель второй степени священства, совершающий по данной ему благодати все богослужения и таинства (за исключением хиротонии и освящения мира и антиминов).”
Quelle	https://azbyka.ru/svyashhennik [Stand: 25.06.2020]

Kontext	„По завершении богослужения священник обратился к присутствующим со словом.”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/5675844.html [Stand: 19.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Диакон/ Diakon
Serbisch	Ђакон
Definition	„Име ђакон, по употреби која се налази у Светом Писму Новог Завета, означава сваког слободног служитеља цркве. У том смислу то име даје се и апостолима. У правом смислу оно означава трећи степен црквене јерархије. Према своме првобитном значењу ђакони су били служитељи при трпези Господњој, тј. при вршењу литургије. Они су такође били служитељи речи Божије. Прави круг њихових богослужбених радњи одређује се тачним смислом њихове првобитне установе. Они помажу, да епископ и презвитер врше евхаристију, но сами не врше тајне, осим крштења у крајњем случају. Они узносе молитве хришћана и читају јеванђеље.”
Quelle	Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 91-92.
Kontext	„Да се не враћамо на обред благодарења за светлост, приметимо да се у најстаријим молитвословима и у руским служебницима изношење светиљке и возлас "Светлост Христова просвећује све" ставља у дужност ђакону, што одговара пракси првих векова хришћанства.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/liturgija_predjeosvecenih_darova_elementi_nikolaj_uspenski [Stand: 19.08.2020]
Russisch	Диакон
Definition	„Диакон (греч. διάκονος – служитель) – первая степень священнослужителя в Церкви, следующая перед пресвитером и епископом. Диакон есть первая ступень в священной иерархии (священноначалии). Диакон имеет благодать непосредственно участвовать в совершении священником или архиереем таинств, но не может совершать их самостоятельно (кроме Крещения, которое могут при необходимости совершать и миряне). Во время богослужения диакон приготавливает священные сосуды, возглашает ектении и т.п. Поставление в диаконы совершается архиереем через рукоположение.”
Quelle	https://azbyka.ru/diakon [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Звание диакона в христианской Церкви установлено апостолами, которые для служения трапезе в Иерусалимской общине предложили избрать семь человек «изведанных, исполненных Святого Духа и мудрости».”
Quelle	https://azbyka.ru/diakon [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Иподиакон/ Subdiakon
Serbisch	Ипођакон
Definition	„Ипођакон – то је помоћник ђакона на архијерејској служби. Он помаже архијереју да се обуче, доноси му посуду за прање руку, дикирије и трикирије, и уопште прислужује архијереју током богослужења.”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 59.
Kontext	„Ако дубље погледамо и све припремне службе су залог свештеничке службе појац, ипођакон, а ђаконска служба је примање завјета и служба, која је везана директно за олтар.”
Quelle	http://spc.rs/sr/vladika_joanikije_chuvamo_temelje_crne_gore [Stand: 28.06.2020]
Russisch	Иподиакон
Definition	„Иподиакон – помощник диакона, высшая степень церковнослужителя, (низший клирик наиболее высокой степени). [...] Иподиакон прислуживает при епископе во время его богослужения и священнодействий, готовит его облачение, подает дикирий и трикирий, открывает царские врата.”
Quelle	https://azbyka.ru/ipodiakon [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Иподиаконы стоят у входных дверей из притвора в храм: первый — справа, с мантией, второй и жезлоносец (посошник) — слева.”
Quelle	https://azbyka.ru/ukazaniye-dlya-svyashhenno-cerkovnosluzhitelej-pri-arhierejskom-sluzhenii [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Пономарь/ Küster
Synonym	Параекклисиарх
Quelle	http://www.orthodic.org/word/10178 [Stand: 28.06.2020]
Serbisch	Црквењак
Synonym	Параеклисијарх, палилац кандила
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 59.
Definition	„Црквењак [...] – то је црквени служитељ постављен при олтару, који додаје кадионицу, пали кандила, пали и носи свеће, звони у звона.”

Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 59.
Kontext	„Свеће у храму и олтару, осим на Престолу и Жртвенику, пали црквењак.”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/8/ [Stand: 28.06.2020]
Russisch	Пономарь
Synonym	Параекклисиарх, алтарник
Quelle	https://azbyka.ru/ponomar [Stand: 28.06.2020]
Definition	„Пономарь – 1) (алтарник) помощник священнослужителей при богослужении; 2) (в раннехристианские времена (и сейчас в некоторых монастырях)) — лицо, в обязанности которого входило наблюдать за храмом (в том числе не допускать в него неверных, отлученных и др.), поддерживать храм в порядке, запира́ть и отпира́ть его в надлежащее время, возжигать свечи и т. п.”
Quelle	https://azbyka.ru/ponomar [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Священник весь задерганный, забеганный, он боится что-то опустить, что-то забыть, и он не молится в это время так, как должен был бы молиться, а вот суетится. Пономарь берёт на себя эту суету, и он суетится, а священник молится. Это очень важно.”
Quelle	https://azbyka.ru/o-ponomaryah [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Чтец/ Lektor
Serbisch	Чтец
Definition	„Име чтец добијају клирици чија је дужност да на богослужењу читају Свето Писмо, осим Јеванђеља. Од старине они су такође били чувари свећених књига. Њима је спадало у дужност да пале свеће у олтару и да носе свећњаке у време богослужења пред свештенослужитељима, онда када то устав прописује.”
Quelle	Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 92.
Kontext	„Читач, односно чтец који ће читати ”Апостол” (текстални избор из Светог Писма Новог Завета писан од стране Апостола), прима од свештеника благослов и одлази на средину храма, док појци певају прокимен, одређени стих из Светог Писма Старог завета.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/sveta-liturgija-objasnjenje-i-poredak/ [Stand: 28.06.2020]
Russisch	Чтец
Definition	„Чтец – низший чин православного клира, низшая степень церковнослужителя. В чтецы посвящает епископ через хиротесию. Служение чтеца – чтение во время богослужения богослужебных

	текстов (Апостол, шестопсалмие, кафизмы, седальны, каноны, часы и др.). Чтец – первое посвящение мирянина (лаика) в клирики, за которым может следовать посвящение в иподиакона, а потом рукоположения во диакона, пресвитера и епископа.”
Quelle	https://azbyka.ru/chtec [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Богобоязненный чтец должен всегда памятовать, что он возглашает славословия и молитвы за себя и за всех молящихся в храме, где всегда невидимо присутствует Сам Бог, Его Пречистая Матерь, Ангелы и святые. Господь Сердцеведец ведает чувство и отношение, с каким чтец совершает свои обязанности.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Germogen_Shimanskij/nastavlenie-tserkovnomu-chtetsu/ [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Верујай/ Gläubige
Serbisch	Вијерник
Definition	„Бити верник значи бити уверени присталица неког учења, доктрине, идеологије.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=542&Itemid=380 [Stand: 09.08.2020]
Kontext	„Било је и суза радосница, а један верник се већ јавио да приложи обнову тог црквеног барјака, литије.”
Quelle	http://spc.rs/sr/hramovna_slava_u_vinkovcima [Stand: 09.08.2020]
Russisch	Верующий
Definition	„Поскольку быть верующим, в самом возвышенном смысле этого слова, означает не только верить в существование Бога и всего, что составляет предмет христианского вероучения, но и жить полнотой христианской жизни, постольку понимаем, что вера достижима лишь в рамках общецерковной жизни (подразумевающей участие в храмовых богослужениях, Таинствах и т. д.), в рамках жизни во Христе.”
Quelle	https://azbyka.ru/vera [Stand: 09.08.2020]
Kontext	„Не может быть подлинной религиозной жизни без покаяния, без осознания своих грехов, а если человек не осознает своих грехов, то его нельзя назвать верующим.”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/5602140.html [Stand: 19.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Хор/ Chor
Serbisch	Хор
Definition	„Хор, архитектура у старо-хришћанским базиликама. Издужени, четвороугаони простор, ограђен ниском оградом у средњој лађи

	испред олтара, за време богослужења намењен за појце и ниже свештенство. Хор у музици је група певача који изводе неко музичко-вокално дело у коме сваку посебну партију пева унисоно неколико једнородних гласова.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 366.
Kontext	„Литургијско сабрање је појањем увеличао хор под диригентском палицом г. Милијановића, проф. Црквеног Појања у Богословији Светог Саве.”
Quelle	http://spc.rs/sr/svi_episkopi_svetog_arhijerejskog_sabora_srpskepravoslavne_crkve_sluzili_svetu_liturgiju_u_hramu_sv [Stand: 09.08.2020]
Russisch	Хор
Definition	„Хор – (архитектура) в древнехристианских базиликах, продолговатое четырехугольное, обнесенное невысокой стенкой, пространство среднего корабля пред алтарем, назначенное во время богослужения для певчих и низшего духовенства. Хор (музык.) соединение певцов, исполняющих совместно какое-нибудь музыкально-вокальное произведение, в котором каждая отдельная партия поется несколькими однородными голосами в унисон.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyi-pravoslavnyi-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/3715 [Stand: 09.08.2020]
Kontext	„Литургию и молебен сопровождало пение хора собора в полном составе.”
Quelle	http://eparchia.patriarchia.ru/db/text/5675046.html [Stand: 19.08.2020]

6.3.2. Teile der Heiligen Liturgie

Kirchenslawisch/ Deutsch	Проскомидия/ Proskomidie
Serbisch	Проскомидија
Definition	„Проскомидија је грчка реч. На српском језику значи „приношење”. Она је припремни чин за евхаристијско жртвоприношење. Некад је она била други део на светој литургији и извршавала се после литургије оглашених. Данас се она свршава пред литургијом оглашених, било за време јутрења, било за време часова.”
Quelle	Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 82.
Kontext	„Проскомидија се обавља тајно у олтару, уз затворене Царске двери и навучену завесу.”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/30/ [Stand: 28.06.2020]
Russisch	Проскомидия

Definition	„Проскомидия (от греч. <i>προσκομιδή</i> (проскомиди) — принесение; <i>προσκομίζω</i> (проскомизо) — приносить) — первая часть литургии, на которой совершается приготовление вещества (хлеба и вина) для таинства Евхаристии. Проскомидия совершается священником на жертвеннике, при закрытом алтаре, вполголоса.”
Quelle	https://azbyka.ru/proskomidiya [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„На главном церковном богослужении — Литургии, на её 1-й части — проскомидии, священник вынимает из просфор частицы о здравии и упокоении христиан, за которых подавались записки.”
Quelle	https://azbyka.ru/proskomidiya [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Оглашенный/ Katechumenen
Serbisch	Оглашени
Synonym	Катихумени
Quelle	https://svetosavlje.org/objasnjenje-svete-bozanske-liturgije/ [Stand: 28.06.2020]
Definition	„Оглашени су били људи који су се припремали за крштење, за прелазак у хришћанску веру. Црква их је пре крштења поучавала у науци Христовој, па је допуштала оглашенима или катихуменима (катихизирати – значи поучавати у вери) и покајницима, као и Јеврејима и многобожцима, да присуствују овом делу Литургије, да би упознали веру Христову. [...]”
Quelle	https://svetosavlje.org/objasnjenje-svete-bozanske-liturgije/ [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Током временског периода који претходи светом Крштењу Црква, уз одговарајућу поуку, припрема оглашене да постану њени чланови.”
Quelle	https://svetosavlje.org/tumacenje-bozanstvene-liturgije/40/ [Stand: 28.06.2020]
Russisch	Оглашенный
Synonym	Катихумени
Quelle	https://azbyka.ru/m-oglashennye [Stand: 28.06.2020]
Definition	„Оглашенные (греч. <i>κατηχούμενοι</i> (катихумени) — получившие устное наставление, оглашенные) – лица, наставляемые в православной вере или уже получившие предварительное устное наставление (оглашение), готовящиеся к принятию Крещения.”
Quelle	https://azbyka.ru/oglashennye [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Раньше это оглашение длилось продолжительное время, перед его началом над оглашенными прочитывались специальные молитвы.”
Quelle	https://foma.ru/kto-takie-oglashennyye.html [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Литургия оглашенных/ Liturgie der Katechumenen
Serbisch	Литургија оглашених
Definition	1) „Други део Литургије, који се већ савршава јавно пред народом присутним у храму, назива се „литургијом оглашених”, пошто је на њему било дозвољено присуство „оглашених”, то јест оних који су се тек припремали за примање Христове вере, али још увек нису били крштени.” 2) „Литургија оглашених, у Цркви првих векова, састојала се из певања псалма, читања Светог писма, проповеди и молитава за оглашене и покајнике. Ово и данас, са малим изменама, сачињава Литургију оглашених.”
Quelle	1) Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i>. 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 184. 2) https://svetosavlje.org/objasnjenje-svete-bozanske-liturgije/ [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Убрзо после читања јеванђеља завршава се Литургија оглашених, јер су читање Светог писма и проповед за оглашене били најважнији.”
Quelle	https://svetosavlje.org/objasnjenje-svete-bozanske-liturgije/ [Stand: 28.06.2020]
Russisch	Литургия оглашенных
Definition	„Литургия оглашенных содержит воспоминание о выходе Христа на общественную проповедь и о самой проповеди Евангелия. Свое название она получила от древней практики оглашения, то есть научения основам веры, готовящихся принять Крещение. Поэтому первая часть Божественной литургии (от мирной ектении до чтения Евангелия) носит в основном учительный характер.”
Quelle	http://www.eparhia-saratov.ru/Articles/liturgiya-oglashennykh [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Литургия оглашенных начинается с возгласа священника: „Благословенно Царство Отца и Сына и Святого Духа”.”
Quelle	http://www.pravpokrov.ru/Articles/index/708 [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Ектения/ Ektenie
Serbisch	Јектенија
Definition	„Јектеније су врста молитава које се непрестано употребљавају на богослужењу. Име „јектенија” означава дуго, усрдно мољење и узето је из врло старог доба. Према својој садржини јектеније обухватају све битније потребе хришћанског живота; према своме спољашњем саставу јектеније су низ кратких, завршних молби, од којих се свака пропраћа кратком молитвом: Господе помилуј, или:

	подај Господе. Молбама претходи позивање хришћана на молитву; низ молби завршава се возгласом, који обично садржи благосиљање и прослављање Господа.”
Quelle	Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 35.
Kontext	„Јектеније обично изговара ђакон са амвона или долеје пред иконостасом, лицем окренутим на исток.”
Quelle	Макариополски, Николај епископ. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 90.
Russisch	Ектения
Definition	„Ектения (от греч. ἐκτενής (ἐκτεσία) (протяженное, сугубое (моление)) – название особой формы совместного моления на церковных богослужениях, когда диакон (или священник, если нет диакона) возглашает определенные молитвенные прошения, а хор, на каждое прошение, отвечает (поёт) «Господи, помилуй» или «Подай, Господи».”
Quelle	https://azbyka.ru/ekteniya#ekt2 [Stand: 28.06.2020]
Kontext	„Схемой любой ектении является прошение священника – иерея или диакона как ходатая перед Господом за народ, обращенное к Богу.”
Quelle	http://www.pravpokrov.ru/Articles/index/29348 [Stand: 28.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Великая ектения/ große Friedensektenie
Synonym	Мирная ектения
Quelle	Алфеев, Иларион Волоколамский (под общей редакцией митрополита). <i>Божанственная литургия святителя Иоанна Златоуста с параллельным переводом на русский язык</i> . 2016. Москва: Издательский дом „Никея“, С. 12.
Serbisch	Велика јектенија
Synonym	Свеопшта/ Мирна јектенија
Quelle	Макариополски, Николај епископ. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 91.
Definition	„Велика јектенија чини почетак заједничке молитве Цркве. У њеним прозбама (молитвама, молбама) уочавамо поредак мољења као истинску хришћанску хијерархију вредности. Кроз велику јектенију човек учи да се моли са Црквом, да прима њену молитву као своју, да се моли као целокупно Тело Христово. [...]”
Quelle	Purić, Jovan episkop dr. <i>Liturgija</i> . 2009. Beograd: Metoh manastira Ostrog, S. 63.
Kontext	„Почиње мирна или велика јектенија са следећим речима: „У миру Господу се помолимо”.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/doslednost_simvolika_liturgije [Stand: 29.06.2020]
Russisch	Великая ектения

Synonym	Мирная ектения
Quelle	https://azbyka.ru/ekteniya#ekt2 [Stand: 29.06.2020]
Definition	„Великая ектения иначе называется «мирною» (потому что в ней часто испрашивается людям мир). Великая ектения состоит из 12 прошений или отделов.”
Quelle	https://azbyka.ru/ekteniya#ekt2 [Stand: 29.06.2020]
Kontext	„Великая (мирная) ектения. Она называется так потому, что является, во-первых, самой продолжительной по времени, а во-вторых, выражает всю полноту благ, которые падшее человечество осмеливается просить у Бога.”
Quelle	http://www.pravpokrov.ru/Articles/index/29348 [Stand: 29.06.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Тайные молитвы/ Stillgebete
Serbisch	Тајне молитве
Definition	„У протекла готово два миленијума, свештеници су се током божанствених служби Господу обраћали на два начина. Неке молитве изговаране су наглас, тако да их чује сав сабрани народ. Друге су узношене нечујно и оне се тичу свештеника и Бога. Ове молитве се различито помињу као „нечујне молитве“, „тајне молитве“ или (што је најприхватљивије) „мистичне молитве“.”
Quelle	https://svetosavlje.org/svestenosluzitelj-jerej-ili-pastor/
Kontext	„Када ђаконa нема, свештеник кади сам, након што прочита тајну молитву.”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/32/
Russisch	Тайные молитвы
Definition	„Тайные молитвы (греч. Μυστικὴ просеυχή — таинственные молитвы) – молитвы догматического содержания, которые священник тихо читает в алтаре при совершении литургии, не вслух для всех предстоящих в храме, а про себя или вполголоса, пока хор поет очередное песнопение или диакон произносит ектению.”
Quelle	https://azbyka.ru/tajnye-molitvy
Kontext	„И приносится она священником о себе самом, из глубины своей немощи и личного недостойнства. Это – единственная во всем чине литургии по-настоящему тайная молитва, достойная того, чтобы читать ее всегда шепотом, по памяти, про себя.”
Quelle	http://donskoi.org/content/molitvy-svyashhennika

Kirchenslawisch/ Deutsch	Антифони/ Antiphonen
Serbisch	Антифони

Definition	„Антифонама су се првобито називали псалми које наизменично поју хорови из обе певнице. Касније се антифоном називао и стих који се понављао после произношења стиха из псалма (такозвана похвална песма). Великој јектенији следе три антифона и три молитве. Антифон је псалам или песма коју певају наизменично две певнице или две стране сабрања верних. За одређене дане, периоде и празнике одређени су посебни антифони. Они уопште значе посебно величање (хвалу).”
Quelle	Purić, Jovan episkop dr. <i>Liturgija</i> . 2009. Beograd: Metoh manastira Ostrog, S. 76.
Kontext	„После велике јектеније певају се псалми, који се зову антифони, јер их по правилу певају две певнице наизменично, тј. антифоно.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/doslednost_simvolika_liturgije [Stand: 01.07.2020]
Russisch	Антифоны
Definition	„Антифоны (от греч. ἀντί — против и φωνή — звук, голос — противогласие) – особые песнопения, используемые в богослужбной, литургической практике Церкви, которые предписывается исполнять поочередно двумя хорами, расположенными один напротив другого.”
Quelle	https://azbyka.ru/antifony [Stand: 01.07.2020]
Kontext	„Антифоны в настоящее время поются на праздничной вечерне, праздничной или воскресной утрени, на литургии Иоанна Златоуста и Василия Великого (а также на изобразительных).”
Quelle	https://days.pravoslavie.ru/Life/slovar2137.htm [Stand: 01.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Псалом/ Psalm
Serbisch	Псалам
Definition	„Псалм – побожна песма у славу Божју; нарочито: 150 похвалних песама Старог завета које се приписују цару Давиду.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 149.
Kontext	„Кратка молитвословља, Символ вере, Оче наш, псалми, поједини стихови из Светога Писма, немногоречите молитве и потпуно отсуство тропара - такав је састав ових древних правила.”
Quelle	http://spc.rs/sr/o_predjeosvecenoj_liturgiji_nikolaj_uspenski [Stand: 01.07.2020]
Russisch	Псалом
Definition	„Псалмы (от греч. ψαλμός (псалмос) – хвалебная песнь (от греч. ψάλλω – бряцать по струнам, славить); мн. число– ψαλμοί (псалмой), на иврите – тхиллим — славословия) – священные молитвенные песни, написанные, по вдохновению Святого Духа (по преимуществу пророком Давидом (X век до Р.Х.)) и собранные в одну книгу, называемую Псалтирь – (она составляет часть Библии). В этимологическом отношении значение слова «псалмы»

	объясняется тем, что пение псалмов обычно сопровождалось игрой на музыкальных инструментах. Всего в Псалтирь входит 150 псалмов.”
Quelle	https://azbyka.ru/psalmy [Stand: 01.07.2020]
Kontext	„Пророк Давид оставил после себя великое наследие — псалмы.”
Quelle	http://www.pravoslavie.ru/103817.html [Stand: 01.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Малая ектения/ kleine Ektenie
Serbisch	Мала јектенија
Definition	„Мала јектенија је скраћена велика јектенија.”
Quelle	Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 35.
Kontext	„После друге мале јектеније он улази у олтар, осећује се крсним знамењем и поклони према горњем месту, затим се поклони свештенику.”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 187.
Russisch	Малая ектения
Definition	„Малая ектения представляет собой сокращение великой ектении [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/ekteniya#ekt4 [Stand: 01.07.2020]
Kontext	„Она начинается словами „Паки и паки миром Господу помолимся”, то есть „Еще и еще миром Господу помолимся”.”
Quelle	http://www.pravpokrov.ru/Articles/index/29348 [Stand: 01.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Блаженны/ Seeligpreisungen des Evangeliums
Synonym	Блаженство
Quelle	http://www.orthodic.org/word/3156 [Stand: 01.07.2020]
Serbisch	Блажени
Synonym	Блаженства
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 186.
Definition	„Трећи антифон се састоји од блаженстава, која је Господ изговорио на почетку Његове проповеди, изговорена на Гори (Мат. 5:3 – 12). Блаженства се певају као стохови заједно са

	одговарајућим песмама из канона било из Октоиха, било из Минеја, било из Триода.”
Quelle	Макариополски, Николај епископ. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 94 – 95.
Kontext	„Јер је циљ Спаситељевог учења о Блаженствима, научити људе да живот осете и доживе као блаженство.”
Quelle	https://svetosavlje.org/evandjelska-blazenstva/2/ [Stand: 01.07.2020]
Russisch	Блаженны
Synonym	Блаженства
Quelle	https://azbyka.ru/blazhenny [Stand: 01.07.2020]
Definition	„Блаженны – 1) евангелские стихи о блаженствах, обетованных Господом Иисусом Христом за различные добродетели (Мф.5:3-12); 2) тропари или стихиры, имеющие перед собой эти стихи и исполняемые вслед за ними на Божественной Литургии, согласно Уставу. Блаженны поются третьим антифоном Литургии в воскресенья и некоторые из праздников, на изобразительных и некоторых других службах.”
Quelle	https://azbyka.ru/blazhenny [Stand: 01.07.2020]
Kontext	„В Нагорной проповеди, рассказывая о том, как должен строить свою жизнь христианин, Спаситель дает девять заповедей блаженства.”
Quelle	http://www.pravoslavie.ru/104825.html [Stand: 01.07.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Малый вход/ kleiner Einzug
Serbisch	Мали вход
Definition	„Мали вход представља крштење и почетак Спаситељеве проповеди. (...) На Малом входу носе свећу, иза ње Јеванђеље а даље иде свештеник. Свећа означава претечу Господњег, Јована Крститеља. Јеванђеље означава самога Исуса Христа. „Господу се помолимо” – возглашава ђакон који носи Јеванђеље. Он га подиже увис, у славу Свете Тројице која се јавила при крштењу Господа Исуса Христа.”
Quelle	https://svetosavlje.org/bit-sa-gospodom-na-svetoj-liturgiji-tumacenje-bozanstvene-sluzbe/14/ [Stand: 09.08.2020]
Kontext	„Томе је претходио свечани „Мали вход”, уношење Св. Писма у олтар, које је наглашавало његов значај за хришћане као народ послушан Речи.”
Quelle	http://spc.rs/sr/bogosluzenje_vaspitanje_po_sv_jovanu_zlatoustom [Stand: 09.08.2020]
Russisch	Малый вход
Definition	„Малый вход служит изображением выступления Господа Иисуса Христа на проповедь во время Его земной жизни. Одновременно этот Вход является символическим выражением теснейшего

	общения молящихся в храме со своим Господом. В этот момент мы должны взирать на Евангелие как на Самого Господа Иисуса Христа.”
Quelle	https://www.truechristianity.info/library/chudo_svyatogo_prichashcheniya/chudo_svyatogo_prichashcheniya_009_3.php [Stand: 09.08.2020]
Kontext	„На малом входе митрополит Игнатий ко дню всех Вологодских святых за усердное служение Церкви Христовой удостоил иеродиакона Павла (Довбуша) права ношения двойного ораря.”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/5656838.html [Stand: 09.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Евангелие/ Evangelienbuch
Serbisch	Јеванђеље
Definition	„Јеванђеље - Под именом јеванђеља разуме се зборник четворице јеванђелиста, који се с тога понекад назива и четворојеванђеље. Читање јеванђеља одређено је свакога дана, изузимајући првих пет дана седмица великог поста и два дана сирне недеље. Сва четири јеванђеља, једно за другим, прочитају се у току године. За богослужбену употребу свако јеванђеље, осим обичне поделе на главе и стихове, дели се још и на тзв. зачала. [...]”
Quelle	Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužnju Pravoslavne crkve</i> . 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 82 – 83.
Kontext	„За пажљиво читање Апостола и Јеванђеља припремају нас возгласи: „Вонмем (пазимо!) и „Премудрост, прости, чујмо Свето Јеванђеље”.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/doslednost_simvolika_liturgije [Stand: 01.07.2020]
Russisch	Евангелие
Definition	„Евангелие напрестольное - богослужебная книга, содержащая текст Четвероевангелия (т.е. четырех Евангелий - от Матфея, от Марка, от Луки и от Иоанна) и расписание евангельских богослужебных чтений. Текст Четвероевангелия разделен на зачала. Чтение Евангелия входит в богослужения литургии, праздничной утрени, царских часов и некоторые другие. За исключением времени чтения, напрестольное Евангелие всегда находится в алтаре на престоле.”
Quelle	https://lib.pravmir.ru/library/readbook/123#sel=70:31,70:31 [Stand: 01.07.2020]
Kontext	„Вынос Евангелия и его чтение — один из самых торжественных моментов православного богослужения, согласно заповеди Иисуса Христа «проповедуйте Евангелие всей твари» (Мк.16:15), оно читается во время утрени, всенощного бдения, Божественной Литургии, молебнов на некоторых церковных Таинствах и требах.”
Quelle	https://azbyka.ru/evangelie [Stand: 01.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Тропарь/ Troparion
Serbisch	Тропар
Definition	„Тропар (грч. тропарион, од трόπος – нарав, образац, или трόπαи – трофеј, знак победе, или трέπω – обраћам) песма која у кратким, али упечатљивим, цртама представља догађај празника или живот светогa [...].”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 90.
Kontext	„Док се певају тропари, свештеник тихо чита молитву, у којој моли опроштај грехова за себе и све који стоје у храму, који од Бога моле снагу да би Му могли праведно служити.”
Quelle	https://svetosavlje.org/objasnjenje-svete-bozanske-liturgije/ [Stand: 01.07.2020]
Russisch	Тропарь
Definition	„Тропарь (от греч. тропáριον (тропарион) – тон, лад, мелодия) – краткое песнопение, в котором раскрывается сущность церковного праздника или прославляется святой (святые).”
Quelle	https://azbyka.ru/tropar [Stand: 01.07.2020]
Kontext	„Древнейшее христианское упоминание тропаря находим в уставе Великой Константинопольской церкви; это – единственное песнопение древневизантийского богослужения.”
Quelle	https://azbyka.ru/tropar [Stand: 01.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Трисвятое /Trishagion
Serbisch	Трисвето
Definition	„Трисвето, назив молитве: „Свети Боже, свети Крепки, свет Бесмртни, смилуј се на нас”. Т. је састављена од слављења анђела-серафима: „свет” (Ис. 6, 3) и назива лица Пресвете Тројице: „Боже, Крепки, Бесмртни”, узетих из Св. писма. Како указује св. Јован Златоусти, Т. је молитва старог порекла, из времена старохришћанске цркве. Од V века молитва се почиње користити у православној цркви.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 308.
Kontext	„Трисвета песма је део литургијских молитви како Истока, тако и Запада, а њене изворе налазимо у Светом Писму, и она је једна од најторжественијих богослужбених песама које величају Пресвету Тројицу.”
Quelle	http://spc.rs/sr/sveti_angeli_u_bogosluzhenju_crkve [Stand: 01.07.2020]
Russisch	Трисвятое

Definition	„Трисвятое - молитва „Святый Боже, Святый Крепкий, Святый Бессмертный, помилуй нас“. Обращена ко всем трем лицам Святой Троицы. [...] С V в. входит в широкое богослужбное употребление. Трисвятое находится в составе начала обычного, поется перед чтением Апостола на литургии, в конце великого славословия на утрене и др.”
Quelle	https://lib.pravmir.ru/library/readbook/123#sel=70:31,70:31 [Stand: 01.07.2020]
Kontext	„На вечернем богослужении – это чтение паремий (отрывков из Ветхого Завета), а на Литургии – пение Трисвятого и чтение Апостола.”
Quelle	https://azbyka.ru/parkhomenko/foto/znakomstvo-s-pravoslavnyim-hramom/gornee-mesto/1/image/fotor1420/ [Stand: 01.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Апостол/ Epistel
Serbisch	Апостол
Definition	„Књига Апостол садржи Дела светих апостола, седам саборних посланица и четрнаест посланица светог апостола Павла, а понекад и Откривење, које се код нас на богослужењима не чита. Књига Дела апостолских и Посланице подељене су на главе. Осим тога, читав апостол подељен је на зачала (осим Откривења, пошто се оно не чита). Рачунање ових зачала је једно и јединствено за читаву књигу Апостол. [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 82.
Kontext	„Читац, односно чтец који ће читати „Апостол” (текстални избор из Светог Писма Новог Завета писан од стране Апостола), прима од свештеника благослов и одлази на средину храма, док појци певају прокимен, одређени стих из Светог Писма Старог завета.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/sveta-liturgija-objasnjenje-i-poredak/ [Stand: 03.07.2020]
Russisch	Апостол
Definition	„Апостол – священно-богослужбная книга, включающая часть Священного Писания Нового Завета, а именно: Деяния св. Апостолов 7-мь посланий соборных и 14-ть — апостола Павла, со специальной разметкой на зачала (фрагменты для упорядоченного чтения во время богослужения).”
Quelle	https://azbyka.ru/apostol [Stand: 03.07.2020]
Kontext	„Во время пения «Трисвятого», или стихов поемых вместо него, чтец благословляется у иерея, и исходит с книгою „Апостол” на средину церкви, в среду народа, как бы к народам всего мира, сеять Слово Христа в сердца людей.”

Quelle	https://azbyka.ru/chtecu-bogoslužebnoj-knigi-apostol [Stand: 03.07.2020]
---------------	---

Kirchenslawisch/ Deutsch	Чтение Апостола/ Epistellesung
Serbisch	Читање Апостола
Definition	„Читање Апостола симболизује апостолску проповед. Који се апостол чита ког дана, указано је на крају богослужбене књиге Апостол. Једно упутство дато је по недељама и данима седмице, почев од Недеље Свете Пасхе, док друго представља Месецослов, који указује на читање апостола у празничне дане и дане спомена светих, према датумима и месецима у години. Кад се поклопи неколико празника, читају се један за другим неколико апостола, али не више од три, при чему се два читају „под зачало.[...]” [„Тј. читају се два зачала (апостолска или јеванђељска) као једно, тј. без повишавања гласа или паузе између њих”].
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 194-195.
Kontext	„За време док се чита Апостол, ђакон кади свети олтар, иконостас и сав народ са солеје, а свештеник се моли Богу да озари срца наша светлошћу богопознања, да бисмо разумели јеванђељску проповед и да усади у нас страх за испуњење божанствених заповести.”
Quelle	Makarioplski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.l.], S. 99.
Russisch	Чтение Апостола
Definition	„Чтение Апостола [символизирует] собою апостольскую проповедь. Какое апостольское чтение в какие дни читается, на это имеется указатель в конце богослужбной книги «Апостол». Один указатель по неделям и дням седмицы, начиная от Недели Святой Пасхи; другой – Месяцеслов, указывающий апостольские чтения в дни праздничные и памяти святых по числам и месяцам года. При совпадении нескольких празднеств читается подряд один за другим несколько Апостольских чтений, но не больше трех, причем два читаются под зачало. (Указание Устава – «под зачало» означает, что два зачала – Апостольские или Евангельские читаются как бы одно, без повышения голоса, без паузы между ними). [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_8 [Stand: 05.07.2020]
Kontext	„Во время чтения Апостола пономарь подает диакону кадило.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/books/23202-pravoslavnoe-bogoslužhenie-prakticheskoe-rukovodstvo-dlja-klirov-i-mirjan-chast-1/6_6 [Stand: 05.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Чтение Евангелия/ Evangeliumslesung
Serbisch	Читање Јеванђеља
Definition	„Читање Јеванђеља је врх и суштина Светог Писма, које у себи садржи све одгонетке твари, тј. њене логосе. Само читање Св. Јеванђеља на богослужењу, начелно посматрано, јесте симбол „свршетка века”, а засебно посматрано, открива остварење врлина помоћу моралне философије, односно представља „сабирање и усмеравање многих и различитих логоса” ка самоме Логосу, кроз созерцање природе, које припремљује пут за богословску мистологију. Мистологија, дакле, у читању Св. Јеванђеља исказује крај земаљског убеђења као крај чулног света, односно „уклања им телесно мудровање (Рим. 8,6) као неки чулни свет”.”
Quelle	Tupeša, Nenad. <i>Blagodat bogosluženja: simbolička tumačenja liturgije izabranih istočnih otaca i crkvenih pisaca od IV do VII veka. Knj. 1.</i> 2018. Foča: Pravoslavni bogoslovski fakultet Sveti Vasilije Ostroški, S, 117.
Kontext	„Убрзо после читања Јеванђеља завршава се Литургија оглашених, јер су читање Светог Писма и проповед за оглашене били најважнији.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/sveta-liturgija-objasnjenje-i-poredak/ [Stand: 03.07.2020]
Russisch	Чтение Евангелия
Definition	„Вынос Евангелия и его чтение — один из самых торжественных моментов православного богослужения, согласно заповеди Иисуса Христа «проповедуйте Евангелие всей твари» (Мк.16:15), оно читается во время утрени, всенощного бдения, Божественной Литургии, молебнов на некоторых церковных Таинствах и требах. Для этой цели используется специальное богослужбное (напрестольное или требное) Евангелие.”
Quelle	https://azbyka.ru/evangelie [Stand: 03.07.2020]
Kontext	„Святитель Феофан Затворник называл чтение Священного Писания „духовной трапезой” и говорил о том, что „чтение Евангелия есть лучшее чтение”.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/104722.html [Stand: 03.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Проповедь/ Predigt
Serbisch	Проповијед
Synonym	Поука
Quelle	Živanović, Aleksandar. <i>Nauka o bogosluženju pravoslavne crkve ili Pravoslavna liturgika za IV razred srednjih škola.</i> 1934. Osijek: Štamšparija A. Rota, S. 9.
Definition	„Са читањем речи Божије тесно је везана поука. Када се реч Божија прочита, треба да се народу протумачи и да се даде из ње поука.

	Поука се обично даје на св. Литургији. У стара времена је поука била поред св. Тајне прочешћа најважнији део св. Литургије. Поука се онда давала одмах после прочитаног цв. Јеванђеља, да би је оглашени који нисму смели стојати с вернима на целој св. Литургији, могли чути.”
Quelle	Živanović, Aleksandar. <i>Nauka o bogoslužju pravoslavne crkve ili Pravoslavna liturgika za IV razred srednjih škola</i> . 1934. Osijek: Štamšparija A. Rota, S. 9.
Kontext	„Празничну проповед у цркви произнео је протојереј-ставрофор Милан Пантелић, архијерејски намесник шабачки.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/sveti_vasilije_ostroshki_proslavljen_u_kasarskim_livadama_kod_shapca [Stand: 05.07.2020]
Russisch	Проповедь
Definition	„Проповедь – наставление, разъясняющее основы истинной веры и благочестивой жизни. Распространение христианства неразрывно связано с проповедью. Сам Иисус Христос проповедовал Свое учение среди еврейского народа. Им были избраны 12 апостолов, а затем еще 70 учеников для проповеди Евангелия. Их благовестие миру принято называть апостольской проповедью. В деле христианской проповеди потрудились отцы и учителя Церкви, многие из которых были выдающимися проповедниками. Проповедь священника – неотъемлемая часть православного богослужения.”
Quelle	https://azbyka.ru/propoved [Stand: 05.07.2020]
Kontext	„Главным моментом для проповеди по-прежнему была литургия, и именно ее подготовительная часть, литургия оглашенных, как это показывает целый ряд бесед св. Иоанна Златоуста и др., часто напоминающих слушателям только что слышанные ими литургийные возгласы и молитвы.”
Quelle	https://azbyka.ru/propoved [Stand: 05.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Сугубая ектения/ inständige Ektenie
Serbisch	Сугуба јектенија
Definition	„Сугуба јектенија (сугуба значи удвојена, а јектенија означава низ повезаних молитви) са њеном завршном молитвом – Молитвом усредног мољења – различита је од Велике јектеније; њена сврха је да се моли за актуелне и непосредне потребе сабрања.”
Quelle	Purić, Jovan episkop dr. <i>Liturgija</i> . 2009. Beograd: Metoh manastira Ostrog, S. 100.

Kontext	„После читања Јеванђеља произноси се сугуба јектенија.”
Quelle	https://svetosavlje.org/bogoslužbeni/osnove-pravoslavnog-bogosluženja/12/ [Stand: 05.07.2020]
Russisch	Сугубая ектения
Definition	„Вторая ектения называется «сугубой», то есть усиленную, потому что на каждое прошение, произносимое диаконом, певчие отвечают тройным „Господи помилуй”. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/ekteniya#ekt2 [Stand: 05.07.2020]
Kontext	„Следует сугубая ектения, за которой совершается моление о священноначалии Церкви, о стране и гражданских властях, совершается поминовение имен о здравии. ”
Quelle	http://pravpokrov.ru/Articles/Index/32937 [Stand: 05.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Ектения о оглашенных/ Ektenie für die Katechumenen
Serbisch	Јектенија за оглашене
Definition	„[Јектенија за оглашене] представља мољење за „оглашене”, то јест за оне који се спремају да приме свету Христову веру, али још нису крштени. [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 200.
Kontext	„Затим се произноси јектенија за оглашене. Тај део код неких ствара недоумицу. Заиста, пракса оглашавања (припрема за крштење), која је постојала у раној Цркви, сада не постоји.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/doslednost_simvolika_liturgije [Stand: 05.07.2020]
Russisch	Ектения об оглашенных
Definition	„[Ектения об оглашенных] представляет собою моление об „оглашенных”, то есть о тех, которые готовятся к принятию св. Христовой веры, но еще не крещены. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_8 [Stand: 05.07.2020]
Kontext	„Однако Восточные Церкви, а также Русская Церковь фактически удерживали в последовании Божественной литургии ектению «об оглашенных» и в средние века, и сохранили её вплоть до нашего времени.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/38328.html [Stand: 05.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Литургия верных/ Liturgie der Gläubigen
Serbisch	Лиургија вијерних
Definition	„Литургија верних има тајноизвршијући карактер. За време ове литургије збива се свето евхаристијско жртвоприношење и тајна светог причешћа. Она је тајна људског спасења. Собзиром на сакраментални карактер овог дела свете литургије, на њој могу да присуствују и на њој могу да учествују само посвећени, тј. они који су примили свето крштење. Због тога оглашенима и другима који нису били крштени није се дозвољавало да присуствују на литургији верних. Литургија верних је заједничност у молитвама, у вери, у љубави и у ломљењу хлебова (Дела 2:42), тј. у приношењу свете бескрвне евхаристијске жртве и у светој тајни, тј. учешћу у акту светог причешћа – мистично – реалном сједињавању са Самим Господом Исусом.”
Quelle	Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 103.
Kontext	„Кад су, на позив свештеника, оглашени изашли из храма, почиње трећи део Литургије, коме могу присуствовати само верни, због чега се и назова Литургија верних.”
Quelle	http://www.atlantasrbs.com/learnmore/SvetaSluzba.htm#20 [Stand: 05.07.2020]
Russisch	Литургия верных
Definition	„Окончив объяснение той части Литургии, которая носит название литургии оглашенных, мы приступаем теперь к изложению содержания и значения третьей важнейшей части, так называемой литургии верных. Так называется она потому, что к слушанию её допускались в древности только верные, т. е. уже принявшие Св. Крещение.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Grigoriy_Djachenko/o-liturgii/2 [Stand: 05.07.2020]
Kontext	„По окончании ектении возглашается «Елицы (т.е. все те кто) оглашеннии, изыдите...», а это значит, что завершается литургия оглашенных и начинается литургия верных, на которой могут присутствовать только члены Церкви, т.е. православные христиане.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/obyasnenie-bozhestvennoj-liturgii/ [Stand: 19.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Херувимская песнь/ Cherubim-Hymnus
Serbisch	Херувимска пјесма
Definition	„Ова песма почела је у цркви да се употребљава у шестом веку, у време византијског цара Јустина II. Уведена је у богослужење са сврхом да се верни – у време одласка црквених служитеља ка

	жртвенику ради преношења дарова на свети Престо – слушајући певање ове песме испуне најпобожнијим осећајима и спреме за достојно примање Цара свих.”
Quelle	Purić, Jovan episkop dr. <i>Liturgija</i> . 2009. Beograd: Metoh manastira Ostrog, S. 115.
Kontext	„После возгласа друге мале јектеније одмах се отварају Царске двери и појци почињу да спорим и отегнутим напевом певају такозвану Херувимску песму.”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/32/ [Stand: 05.07.2020]
Russisch	Херувимская песнь
Definition	„Херувимская песнь – песнь, которая поется на Литургии Иоанна Златоуста и Василия Великого (кроме дней великого Четвертка и Великой Субботы) во время совершения Великого входа. Составлена и введена в употребление в VI в. в Византии.”
Quelle	https://azbyka.ru/xeruvimskaya-pesn [Stand: 05.07.2020]
Kontext	„Херувимская песнь — в византийском обряде (православие и грекокатолицизм) песнопение, которое поётся на Литургии.”
Quelle	https://bolshoevozneseenie.ru/20450-xeruvimskaya-pesn-2/ [Stand: 05.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Великий вход/ großer Einzug
Serbisch	Велики вход
Definition	„[...] Велики вход [је] свечано преношење припремљених Светих Дарова са Жртвеника на Престо, где се они постављају на раширени антиминис. [...] Символички, Велики вход представља одлазак Господа Исуса Христа на добровољна страдања и крсну смрт. [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 204.
Kontext	„Зато за време великог входа, гледајући преношење часних дарова са највећом побожношћу и поштовањем приклањамо главе, као да крај нас пролази сам Господ Исус Христос, идући на муке и страдања, ради нас и наших грехова и зато треба да у себи понављамо „Сети ме се Господе у царству Твоме”. (Лк. 23,42).”
Quelle	https://sites.google.com/site/pravoslavnaveronauka/our-mission/svetaliturija [Stand: 06.07.2020]
Russisch	Великий вход
Definition	„[...] Великий вход [...] есть торжественное перенесение уготованных Святых Даров с жертвенника на Престол, где они поставляются на раскрытый антиминс. [...] Символически Великий вход изображает шествие Господа Исуса Христа на вольные страдания и крестную смерть. [...]”

Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_8 [Stand: 06.07.2020]
Kontext	„Во время великого входа священник молитвенно поминает главу Церкви, у нас это Патриарх, епископов, священников, просит у Бога помощи для всех православных христиан и всех, кто находится в храме.”
Quelle	https://radiovera.ru/velikiy-vhod-grecheskaya-liturgiya.html [Stand: 06.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Просительная ектения/ Bittekenie
Serbisch	Прозбена јектенија
Definition	1) „Прозбена јектенија се састоји од шест прошења, у којима се просе „добре и корисне ствари”.” 2) „И ако је свака јектенија молбена (просительна), ипак се тим именом назива она у којој се уместо обичног припева („Господе помилуј”), пева: подај, Господе.”
Quelle	1) Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i>. 1983. Niš: [o.I.], S. 106. 2) Lebedev, Pjotr. <i>Nauka o bogoslužju Pravoslavne crkve</i>. 1999. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske, S. 35.
Kontext	„После приношења Дарова следи прозбена јектенија која представља припрему верујућих за најважнији део литургије – њихово освећење.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/sveshtenik_pavle_gumerov_doslednost_simvolika_liturgije [Stand: 06.07.2020]
Russisch	Просительная ектения
Definition	„Просительная ектения состоит из ряда прошений, оканчивающихся словами „у Господа просим”, на которые певчие отвечают словами: „подай Господи”. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/ekteniya#ekt3 [Stand: 06.07.2020]
Kontext	„Во время просительной ектении священник читает в алтаре тайную „Молитву проскомидии, по поставлении божественных даров на святей трапезе”.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_13 [Stand: 06.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Лобзание мира/ Friedenskuss
Serbisch	Цјелив мира
Synonym	Пољубац мира
Quelle	Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 108.

Definition	„[...] Ово целивање означава не само помирење, него и потпуно унутрашње јединство и јединомислије, услед чега се непосредно потом објављује Символ вере. [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 209.
Kontext	„Сви смо се сабрали у храму Светог великомученика Георгија, који је саборни храм Цариградске Патријаршије и ту смо заједно исповиједили једнога Бога Оца и Сина и Духа Светога, подијелили цјелив мира међу нама изговоривши ријечи Христос је међу нама, јесте и биће, причестили се заједно.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/mitropolit_amfilohije_osvestao_crkvu_svetog_vasilija_ostroskog_u_zeti [Stand: 06.07.2020]
Russisch	Целование мира
Synonym	Лобзание мира
Quelle	Алфеев, Иларион Волоколамский (под общей редакцией митрополита). <i>Божанственная литургия святителя Иоанна Златоуста с параллельным переводом на русский язык</i> . 2016. Москва: Издательский дом „Никея“, С. 107.
Definition	„[...] Это целование знаменует собой не только одно примирение, но и полное внутреннее единение и единомыслие, почему непосредственно вслед за этим и возглашается Символ веры. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_13 [Stand: 06.07.2020]
Kontext	„Затем следует целование мира с пением аспасмос (от греч. ἀσπασμός - любовь), особых гимнов, к-рые обычно поет хор на литургии перед анафорой (...).”
Quelle	http://www.pravenc.ru/text/2459045.html [Stand: 06.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Glaubensbekenntnis
Serbisch	Символ вјере
Definition	„Символ вере – веровање, сажето изложено учење, кратка формула вере, која обухвата основне догмате.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 162.
Kontext	„Симбол вере је установљен на Васељенском сабору.”
Quelle	https://www.crkvaub.rs/vesti/molitve/simbol-vere [Stand: 06.07.2020]
Russisch	Символ веры
Definition	„Символом веры называется краткое и точное изложение основ христианского вероучения, составленное и утвержденное на 1-м и 2-м Вселенских Соборах.

	Символ веры – не молитва (а исповедание веры). Ибо он не содержит обращений к Богу, Пресвятой Богородице, Ангелам или святым.”
Quelle	https://azbyka.ru/simvol_very [Stand: 06.07.2020]
Kontext	„Исторически Символ веры возник из приготовления новообращенных, т. е. вновь уверовавших, готовящихся ко вступлению в Церковь, к таинству крещения.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/simvol-very/ [Stand: 06.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Апостольское провещение/ apostolischer Gruß
Serbisch	Апостолски поздрав
Definition	„[...] Овим речима они који се моле траже од сваког лица Пресвете Тројице нарочити дар: од Сина – благодат, од Оца – љубав, од Духа Светога – општење или заједницу са Њим. [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 212.
Kontext	„Овај апостолски поздрав је сачуван са неким малим изменама готово у свим древним литургијама.”
Quelle	Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 114.
Russisch	Апостольское приветствие
Definition	„[...] В этих словах молящимся испрашивается от каждого лица Пресвятой Троицы особый дар: от Сына – благодать, от Отца – любовь, от Духа Святого – общение или причастие Его. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_13 [Stand: 07.07.2020]
Kontext	„Освященный Архиерейский Собор, состоявшийся в Москве, в Храме Христа Спасителя 2-5 февраля 2013 года, обращается ко всем вам со словами апостольского приветствия: «Благодать вам и мир от Бога, Отца нашего, и Господа Иисуса Христа. Всегда по справедливости мы должны благодарить Бога за вас, братия, потому что возрастает вера ваша, и умножается любовь каждого друг ко другу между всеми вами» (2 Фес. 1:2).”
Quelle	https://www.sobor.de/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=55&lang=ru [Stand: 07.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Анафора/ Kanon der Eucharistie/ Eucharistiegebet/
Serbisch	Канон Евхаристије
Synonym	1) Анафора 2) Евхаристијска молитва

Quelle	1) Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužnja Pravoslavne crkve</i>. 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 211. 2) Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužnja Pravoslavne crkve</i>. 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 212.
Definition	„После Символа вере и неколико припремних возгласа започиње најважнији део Божанствене литургије који се назива „Канон Евхаристије”, или „Анафора” (од грчког <i>αναφέρω</i>, што значи „уносим”), јер се у том делу Литургије и савршава сама Света Тајна Евхаристије, или претварања Светих Дарова у Тело и Крв Христову, кроз њихово узношење и освећење приликом читања нарочите евхаристијске молитве. Ова евхаристијска молитва је заправо једна, али се чита тајно и неколико пута прекида возгласима који се произносе наглас. У централном делу ове молитве савршава се „Узношење Светих Дарова”, услед чега се тај најважнији део Литургије назива још и „Анафора”.”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužnja Pravoslavne crkve</i>. 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 211.
Kontext	„Од тога момента почиње Канон Евхаристије тј. канонски, по правилу установљени поредак самог освећења дарова, најважнији део Литургије, када се дарови литургијског хлеба и вина претварају у Тело и Крв Спаситеља.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/sveta-liturgija-objasnjenje-i-poredak/ [Stand: 07.07.2020]
Russisch	Евхаристический канон
Synonym	Анафора, Евхаристическая молитва
Quelle	https://azbyka.ru/anafora [Stand: 07.07.2020]
Definition	„Анафора (от греч. <i>ἀναφορά</i> — возношение) — 1) центральная молитва Божественной литургии; нередко называемая евхаристическим каноном, содержащая благодарения Богу и прошение совершить чудо преложения хлеба и вина в Тело и Кровь Христовы; 2) (иногда) вся Литургия верных. Свое название – «Анафора» (в переводе с греческого «возношение»), молитва получила оттого, что во время ее чтения священнослужители «возносят» (в определенные моменты даже в прямом смысле) Евхаристические Дары Богу Отцу. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/anafora [Stand: 07.07.2020]
Kontext	„Чтобы объяснить ее, естественно обратиться к самому началу Евхаристической молитвы, то есть к Тайной вечере.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Ivan_Karabinov/evharisticheskaja-molitva-anafora/ [Stand: 07.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Победная серафимская песня/ Siegeslied
Serbisch	Побједна песма
Definition	„[Победна песма је] композиција анђеоске трисвете песме и песме хвале коју, коју је раздрагани народ некада певао Христу приликом Његовог свечаног уласка у Јерусалим (Мат. 21:9).”
Quelle	Макариополски, Николај епископ. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Ниш: [о.І.], S. 118.
Kontext	„Оци Цркве из следећих времена, као што су Амвросије и Златоуст говоре о Серафимској химни као о закључној химни у благодарственој евхаристијској молитви.”
Quelle	http://www.tolmach.org/Liturgika.pdf [Stand: 19.08.2020]
Russisch	Победная серафимская песня
Definition	„Эту победную Серафимскую песнь, которую слышали в святых виденьях своих пророки, подхватывает весь лик певцов, унося мысли молящихся к незримым небесам и заставляя их вместе с серафимами повторять: <i>Свят, Свят, Свят Господь Саваоф</i> , и облетая вместе с серафимами престол Божественной славы. И так как в то же время вся церковь ожидает в эти минуты сошествия Самого Бога, грядущего принестись в жертву за всех, то к Серафимской песне, раздающейся в небесах, присоединяется песнь еврейских отроков, которою они встретили вшествие Его во Иерусалим, подстилая ветви по пути: <i>Осанна в вышних, благословен грядый во имя Господне, осанна в вышних!</i> Ибо Господь взойти готовится во храм, как в таинственный Иерусалим. [...]”
Quelle	https://aldebaran.ru/author/gogol_nikolayi/kniga_razmyishleniya_o_boj_estvennoyi_liturgii/read/pagenum-8/ [Stand: 19.08.2020]
Kontext	„Серафимская песнь исповедует этот наш величайший догмат.”
Quelle	https://predanie.ru/book/74291-hleb-nebesnyy-propovedi-o-bozhestvennoy-liturgii/ [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	- / Präfation
Serbisch	Префацио
Definition	„Овај први део евхаристијске молитве, који се завршава анђеоским славословљем, говори првенствено о творачкој делатности Бога Оца и носи назив „Префацио (лат. Praefatio – уводне речи), [...]” „У Литургији светог Јована Златоустог ова тајна молитва започиње речима: „Достојно је и праведно Тебе певати, Тебе благосиљати, Тебе хвалити, Теби благодарити...” У њој свештеник благодари Богу за сва Његова добротина, како за она која су нам знана,

	тако и за незнана, а нарочито за стварање света, промишљање о њему, милосрђе према људском роду и, као круну свих добротинастава Божијих – за искупљујући подвиг Јединородног Сина Божијег. На крају првог дела ове молитве свештеник благодари Господу зато што је изволео да прими ову службу из наших руку, иако пред Њим непрестано стоје анђелске силе које Му узносе хвалу и прослављају Га. [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 213-214.
Kontext	„Анафора се састоји од пет делова: уводног (префацио), у коме се истичу сва Божја добротинаства и за која се исказује дужна благодарност Богу; (...)”
Quelle	Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 112.
Russisch	Префацио
Definition	„Эта первая часть евхаристической молитвы, заканчивающаяся ангельским славословием, говорит преимущественно о творческой деятельности Бога Отца и носит название «Префацио», [...]” „В этой молитве (Praefatio) священник благодарит Бога за все Его благодеяния, как ведомые нам, так и неведомые, а в особенности за творение мира, за промышление о нем, за милосердие к роду человеческому, и как венец всех благодеяний Божиих, – за искупительный подвиг Единородного Сына Божия. В конце первой части этой молитвы священник благодарит Господа за принятие сей службы от рук наших, несмотря на то, что ангельские силы, непрестанно предстоящие Богу и воссылающие Ему хвалу, прославляют Его. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_8 [Stand: 07.07.2020]
Kontext	„Далее идет Praefatio (Префацио, от лат. вступление). Это тайная священническая молитва «Достойно и праведно Тя пети...» и возглашение священника «Победную песнь...».”
Quelle	https://pravlife.org/ru/content/iz-chego-sostoit-evharisticheskiy-kanon [Stand: 07.07.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	- / Sanctus
Serbisch	Санктус
Definition	„[...] други део евхаристијске молитве назива се „Санктус (лат. Sanctus – Свет)” и прославља искупљујући подвиг ваплоћеног Сина Божијег, [...]”

	„Свештеник у том тренутку чита други део тајне евхаристијске молитве, Sanctus, који започиње речима: „Са овим блаженим силама...” Овај део молитве представља подсећање на искупљујући подвиг Христов, а завршава се возглашавањем самих установљујућих речи Свете Тајна из Јеванђеља: „Узмите, једите, ово је Тело Моје, које се ради вас ломи за отпуштење грехова” и: „Пијте из ње сви: ово је Крв Моја Новог Завета, која се ради вас и ради многих пролива за отпуштење грехова” (Мт.26,26-28; Мк. 14,22-24 и Лк. 22,19-20).”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 214.
Kontext	„Ова намера се нарочито јасно осећа у делу Златоустове литургије после санктуса (анђеоске песме “Свет, Свет, Свет”).”
Quelle	https://otacmilic.com/arhiepiskop-georgije-vagner-zlatoustova-liturgija-i-sveti-jovan-zlatoust%E2%88%97/ [Stand: 07.07.2020]
Russisch	Санктус
Definition	„[...] вторая часть евхаристической молитвы, называемая „Санктус”, прославляет искупительный подвиг воплотившегося Сына Божия, [...]” „Священник же читает в это время вторую часть тайной евхаристической молитвы – Sanctus'a, начинающуюся словами: „С сими и мы блаженными силами...” В этой части молитвы вспоминается искупительный подвиг Христов, и она заканчивается возглашением вслух самых установительных евангельских слов таинства: Приимите, ядите, сие есть тело мое, иже за вы ломимое, во оставление грехов. И – Пийте от нея вси: сия есть кровь моя новаго завета, яже за вы и за многия изливаемая во оставление грехов (Матф. 26, 26–28; Мк. 14, 22–24 и Лук. 22, 19–20).”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_8 [Stand: 07.07.2020]
Kontext	„Потом следует Sanctus (Санктус, от лат. святой). Здесь поется хором ангельское славословие «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф» и читается священническая молитва «С сими и мы блаженными силами...».”
Quelle	https://pravlife.org/ru/content/iz-chego-sostoit-evharisticheskiy-kanon [Stand: 07.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	- / Epiklese
Serbisch	Епиклеза
Definition	„[...] трећи део [евхаристијске молитве], који садржи призив Духа Светога носи назив „Епиклезис”, или Епиклеза.”

	„[...] „Молитва епиклезе Духа Светога на Литургији, која се понавља у свим Светим Тајнама, показује да Црква литургијски исповеда своју веру у Духа Светог, као у освештавајућу и савршујућу силу, и да се у свакој Светој Тајни понавља Педесетница. Молитва епиклезе је, као и целокупно наше литургијско богословље, молитвено исповедање познатог догмата о Духу Светом....” [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 214, 217.
Kontext	„Није никоме засметало ако је нешто током Св. Литургије било разнолико (читање Царе Небески једном; Апостол читан од чтеца-Епископа; изговор Тропара Трећег часа /пре Молитве Епиклезе;/ (...))”
Quelle	http://arhiva.eparhija-zahumskohercegovacka.com/?q=node/1253 [Stand: 07.07.2020]
Russisch	Епиклезис
Definition	„[...] третья часть евхаристической молитвы содержащая в себе призывание Св. Духа, носит название „Эпиклезис”, или Эпиклезы.” „[...] «Молитва эпиклезы Св. Духа, на литургии, повторяемая во всех таинствах, показывает, что Церковь литургически исповедует свою веру в Духа Святого, как силу освятельную и совершительную, что в каждом таинстве повторяется Пятидесятница. Молитва эпиклезы есть, как и все наше литургическое богословие, молитвенное исповедание известного догмата о Духе Святом.... » [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_8 [Stand: 07.07.2020]
Kontext	„Epiclesis (Эпиклезис, от лат. и греч. призывание). Часть названа так потому, что священник призывает Святого Духа на вещество Таинства Евхаристии (хлеб, вино и воду) для того, чтобы милосердный и любящий Господь преложил их в Тело и Кровь Христовы. [...]”
Quelle	https://pravlife.org/ru/content/iz-chego-sostoit-evharisticheskiy-kanon [Stand: 07.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Достојно еѣт/ Lobpreisung (Megalynarion) der Gottesmutter
Serbisch	Достојно јест
Definition	„Химна Достојно јест упућена је Богомајци. Први њен део чини откривење арханђела Гаврила светогорском монаху. Арханђел је то

	тада по први пут певао, заједно са већ познатим ирмосом Часнију од Херувима (...)”
Quelle	https://svetosavlje.org/tumacenje-bozanstvene-liturgije/75/ [Stand: 09.08.2020]
Kontext	„На овај возглас појди певају песму у част Мајке Божије: „Достојно је ваистину да блаженом зовео Тебе, Богородицу...”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/32/ [Stand: 07.07.2020]
Russisch	Достојно есть
Definition	„Достојно есть [греч. Ὁσιόν ἔστιν; слав.], одно из наиболее известных правосл. песнопений во имя Пресв. Богородицы. Текст «Д. е.» представляет собой развернутую похвалу Богородице и состоит из 2 частей, приписываемых разным гимнографам: припева-величания и ирмоса (...).”
Quelle	http://www.pravenc.ru/text/180367.html [Stand: 07.07.2020]
Kontext	„И они решили читать молитву Пресвятой Богородице по новому правилу, начиная с «Достојно есть...», подобно тому, как пропел ее архангел Гавриил.”
Quelle	https://www.eg-online.ru/article/101470/ [Stand: 07.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Ходатайственная молитва/ Fürbittengebet
Serbisch	Заступничка молитва
Synonym	Ходатајствена молитва
Quelle	https://teoloskipogledi.spc.rs/sr/L.2017/3/3:intercessory-prayer-intercession [Stand: 08.07.2020]
Definition	„Заступничка молитва сведочи о томе да света Црква својим молитвама освештава све стране људског живота, и као истинска мајка пред милосрђем Божијим брижно заступа људе у сваком њиховом делу и потреби. [...]”
Quelle	Taušev, Averkije Pavlovič. <i>Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve</i> . 2012. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog, S. 219.
Kontext	„Почетак ходатајствене молитве јасно говори који је циљ Литургије за њене учеснике.”
Quelle	https://teoloskipogledi.spc.rs/sr/L.2017/3/3:intercessory-prayer-intercession [Stand: 08.07.2020]
Russisch	Ходатайственная молитва
Definition	„Ходатайственная молитва свидетельствует о том, что св. Церковь освящает все стороны человеческой жизни своими молитвами, как истинная мать заботливо и попечительно ходатайствует перед милосердием Божиим о всех делах и нуждах людей.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_13 [Stand: 08.07.2020]
Kontext	„Положение ходатайственной молитвы определяет в них все.”

Quelle	https://lib.pravmir.ru/library/readbook/2413 [Stand: 08.07.2020]
--------	---

Kirchenslawisch/ Deutsch	Отче наш/ Vaterunser
Synonym	Молитва Господня
Quelle	Алфеев, Иларион Волоколамский (под общей редакцией митрополита). <i>Божественная литургия святителя Иоанна Златоуста с параллельным переводом на русский язык</i> . 2016. Москва: Издательский дом „Никея“, С. 146.
Serbisch	Оченаш
Synonym	Молитва Господња
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 101.
Definition	„Оченаш, Молитва Господња, изговорена устима Самога Господа Исуса Христа. Она је изложена у св. Јеванђељу по Матеју 6,9-13 и по Луки 11,2-4. Господ је у Проповеди на гори научио своје ученике да се моле кратком, сли обухвстном молитвом. „Оче Наш” се састоји из призивања (Оче Наш, Који си на небесима), седам молиби и слављења (јер је Твоје Царство и сила и слава у векове) (Мт. 6,13). За време заједничког богослужења црква наређује да се слављење изговара овако: „Јер је Твоје царство и сила и слава – Оца и Сина и Светога Духа”. Овде се призива биће Бога, које се састоји од Три Лица – Оца, Сина и Св. Духа. Молитва Господња се изговара у току заједничког богослужења, у литургији верних, после освећења св. Дарова. Апостолске одлуке захтевају да је, осим тога, свако изговара три пута на дан, а по Тертулијану и пре јела. Црквени оци су склони да речи „хлеб наш насушни дај нам данас” тумаче тако што им придају тајно значење молбе за евхаристију достојне само крштенима, верницима.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 101.
Kontext	„Ова јектенија се завршава свечаним читањем молитве Господње – Оче наш.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/sveta-liturgija-objasnjenje-i-poredak/ [Stand: 08.07.2020]
Russisch	Отче наш
Synonym	Молитва Господня
Quelle	https://azbyka.ru/otche-nash [Stand: 08.07.2020]
Definition	„Отче наш — молитва Господня, данная Иисусом Христом (Мф.6:9-13), и, в сокращённом виде, (Лк.11:2-4). Молитва Господня состоит из призывания, семи прошений и славословия.”
Quelle	https://azbyka.ru/otche-nash [Stand: 08.07.2020]
Kontext	„Вариант Евангелия от Матфея получил всеобщее распространение в христианском мире как главная христианская молитва, причём

	использование Отче наш в качестве молитвы восходит к самым ранним христианским временам.”
Quelle	https://bolshoevozneseenie.ru/3419-otche-nash/ [Stand: 08.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Главопреклонная молитва/ Hauptbeugungsgebet
Serbisch	Молитва главоприклоњења
Definition	„Главоприклоњење молитва, тајна молитва коју чита јереј после речи ђакона: „Главе наше Господу приклонимо”. У овој молитви јереј износи Богу посебну молитву од мирјана. Ова се молитва завршава возгласом.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 247.
Kontext	„По Апостолским Установама и на крају Литургије имамо молитву главоприклоњења, која је сличне садржине са данашњим.”
Quelle	https://svetosavlje.org/da-nam-budu-jasnija-neka-pitanja-nase-vereknjiga-ii/48/ [Stand: 09.07.2020]
Russisch	Главопреклонная молитва
Definition	„Главопреклонная молитва [греч. εὐχή τῆς κεφαλοκλισίας], молитва, во время чтения к-рой священником народ совершает главопреклонение. В богослужении древней Церкви склонение головы как знак принятия заключительного благословения предстоятеля перед отпустом было очень распространено; со временем во мн. традициях установились соответствующие молитвы для таких главопреклонений в конце различных служб. В правосл. богослужении Г. м. обычно предваряются возгласом диакона: Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν (Главы наша Господеви преклоним).”
Quelle	http://www.pravenc.ru/text/165057.html [Stand: 09.07.2020]
Kontext	„Затем следовала главопреклонная молитва и, если вечерня совершалась на воскресный день, то по возгласе „Буди держава царствия Твоего...” пели стиховные стихиры и совершалась лития.”
Quelle	https://lib.pravmir.ru/library/readbook/3753 [Stand: 09.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Причащение/ Kommunion
Serbisch	Причешће
Definition	„Причешће, најважнија хришћанска тајна коју је установио сам Исус Христос. Причешће је дозвољено свим члановима цркве после дуже припреме постом и покајањем. Православна црква саветује причешће и новорођенчадима (причешћујући их самом Крвљу Исуса Христа.). Причешћем они који се причешћују постају „једно тело” са Исусом Христом, исти по крви са Њим, христоносци, учесници божанске природе. Поучењу цркве, тело и Крв Христова,

	које окусе верници, истовремено су жртва умилоствљена која се приноси Богу за живе и мртве. Ова жртва је потпуно истоветна са крсном жртвом, разликујући се од ње само по начину и условима приношења жртве.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 190.
Kontext	„Причешћу се приступа тек онда пошто се верник исповедио.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=170&Itemid=165 [Stand: 09.07.2020]
Russisch	Причащение
Definition	„Причащение есть таинство, в котором верующий под видом хлеба и вина, вкушая самого тела и крови Христовой, таинственно соединяется со Христом и получает залог вечной жизни. Таинство это установлено было самим Иисусом Христом на последней тайной вечери. Благословив приготовленный хлеб, Он преломил его по числу учеников и, раздавая им, сказал: <i>приимите, ядите, сие есть тело Мое, которое за Вас предается</i> ; потом, взяв чашу и воздав хвалу Богу, подал им, говоря: <i>пейте из нее все. Ибо сие есть кровь Моя нового завета, за многих изливаемая во оставление грехов. Сие творите в Мое воспоминание</i> (Мф. XXVI, 26–29, Мк. XIV, 22–25, Лк. XXII, 19–21). Причащение необходимо каждому христианину для спасения. Об этом ясно говорит Иисус Христос: <i>истинно, истинно говорю вам: если не будете есть плоти Сына человеческого и пить крови Его: то не будете иметь в себе жизни</i> (Ин. VI, 53).”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Nikifor/biblejskaja-entsiklopedija/3201 [Stand: 09.07.2020]
Kontext	„По приобщении священнослужителей и по окончании пения киновника происходит причащение мирян.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Averkij_Taushev/liturgika/3_2_13 [Stand: 09.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Заамвонная молитва/ Gebet hinter dem Ambon
Serbisch	Молитва заамвона
Definition	„Молитва заамвона, назив је добила по месту читања (за амвоном – међу народом). Ова молитва је првенствено кратко понављање најважнијих возгласа и молитви које тихо читају архијереј и свештеник. Уведена је у литургију да би се верници упознали са тајнама литургијске молитве свештеника. (...) Да би је изговарао, свештеник треба да сиђе са предолтарског узвишења (солеје) чије се округло узвишење назива амвон.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 43.

Kontext	„По окончању Заамвоне молитве појци три пута певају: „Буди имја Господње благословено отниње и до вјека” („Нека је благословено име Господње од сада и довека”).”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/32/ [Stand: 09.07.2020]
Russisch	Заамвомвонная молитва
Definition	„Заамвомвонная молитва [εὐχή ὀπισθάμβωνος, в рукописях также встречаются наименования εὐχή ἐπισθάμβωνος или τῆς ἀπολύσεως], молитва, читаемая священником в конце Божественной литургии, перед Пс 33. (...) Для чтения 3. м. священник выходит из алтаря, спускается к народу и лицом к востоку (в совр. греческой практике священник становится не напротив царских врат, а немного в стороне, перед иконой Спасителя) произносит слова молитвы. Чтение 3. м. предваряется возгласом диакона «Господу помолимся» и ответом хора «Господи, помилуй».»
Quelle	http://www.pravenc.ru/text/182389.html [Stand: 09.07.2020]
Kontext	„Примерно с VIII века, а может быть, и раньше, появилась традиция читать в это время заключительную молитву, которая так и стала называться: <i>Заамвонная</i> .»
Quelle	https://azbyka.ru/parkhomenko/foto/bogosluzheniya/liturgiya/prichastie-i-okonchanie-liturgii/1/image/fotor6707 [Stand: 09.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Отпуст/ Entlassung
Serbisch	Отпуст
Definition	„Отпуст, последњи део православног богослужења, када се после јутарње или вечерње „отпуштају” верници. Свештеник стаје крај царских двери, лицем окренут према народу и оглашава отпуст. О. Се разликује према томе да ли је празник или радни дан, јутрења или вечерња. Уопштено говорећи, О. Се карактерише речима: „Христос истинити Бог наш – молитвама своје Своје Пречисте Мајке и светих (следе имена) да нам се смиљује и спаси нас као благ и човекољубив”. Отпуст се дели на мали и велики.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 100
Kontext	„Као одговор на ово тражење благослова, архијереј или свештеник се код Царских двери окреће лицем према народу и произноси отпуст (отпусти се штампају на одговарајућем месту у Службнику), где после светих апостола на првом месту спомиње светог Јована Златоустог или светог Василија Великог, у зависности од тога чија је Литургија служена, а такође и светог коме је посвећен храм и светог који се тога дана слави.”
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/32/ [Stand: 09.07.2020]
Russisch	Отпуст
Definition	„Отпуст – заключительное (от слова «отпускать») благословение народа священнослужителем, произносимое им по окончании

	богослужения. Отпуст содержит краткое прошение о милости Божией. Отпусты содержатся в Служебнике. Различаются великие, малые, праздничные и отпусты Страстной седмицы. В будние дни отпуст начинается словами « <i>Христос, истинный Бог наш...</i> », в воскресенье – « <i>Воскресый из мертвых, Христос, истинный Бог наш...</i> ».”
Quelle	https://azbyka.ru/otpust [Stand: 09.07.2020]
Kontext	„В отпущении обычно вспоминаются Божия Матерь, святитель, чья литургия совершалась, святые храма и дня.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/31445.html [Stand: 09.07.2020]

6.3.3. Texte der Heiligen Liturgie

Kirchenslawisch/ Deutsch	Аллилуйя/ Halleluja
Serbisch	Алилуја
Definition	„Алилуја, хвалите Господа. Ова реч се често среће у Давидовим псалмима и на разним другим местима Старог и Новог завета. Сав Псалтир, који претежно садржи хваљење и слављење Бога, зове се књига хваљења. (...) Алилуја се певала као самостална песма у стара времена, а и сада се користи у хришћанској цркви.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 54.
Kontext	„Свака песма почиње одговарајућим јој по редоследу словом алфавита - кондак се завршава псаломским: алилуја, а икос архангелским поздравом Богомајци: радуј се.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/peta_nedelja_posta_gluvna [Stand: 09.07.2020]
Russisch	Аллилуйя
Definition	„Аллилуйя (аллилуиа) (древнеевр. הַלְלֹּיָהּ, hallēlûyāh; греч. ἀλληλουῖα – «хвалите Яхве», то есть «хвалите Господа») – в ветхозаветном богослужении восхваление Бога. Оно начинается и заканчивается некоторыми из псалмов (например, (Пс. 112-117). (...) В христианское богослужение входит с древнейших времен и в восхвалениях Святой Троицы повторяется трижды, поскольку относится к каждому из Лиц Святой Троицы. Во время богослужения «аллилуйя» звучит в особо значимые моменты, например, на Литургии: при Малом входе, на Херувимской, перед чтением Евангелия, после Причащения.”
Quelle	https://azbyka.ru/alliluiya [Stand: 09.07.2020]
Kontext	„До XV века в восточных церквях велись постоянные споры, сколько раз петь «Аллилуйя», пока Ефросин Псковский

	не отпавио к Константинополюскому патриарху и привез ответ, что «Хвала Богу» поется один раз.”
Quelle	http://molitva-info.ru/duhovnaya-zhizn/slovo-allilujya-v-pravoslavii.html [Stand: 09.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Алтарь/ Altar
Serbisch	Олтар
Definition	„Олтар – у православној цркви четвороугаони сто на једном, четири или пет стубова (ногу), најважнији део олтарског простора у коме се врши еухаристија, симболички представља сто са Тајне вечере, али и Христосов престо, крст, распеће и гроб Христосов; подигнут: узлажење и Христова патња на брегу; (...)”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 126.
Kontext	„Томе је претходио свечани „Мали вход”, уношење Св. Писма у олтар, које је наглашавало његов значај за хришћане као народ послушан Речи.”
Quelle	http://spc.rs/sr/bogosluzenje_vaspitanje_po_sv_jovanu_zlatoustom [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Алтарь
Definition	„Алтарь (от лат. alta и ага – возвышенный жертвенник) – восточная, главная часть храма, в которой находятся престол, жертвенник, епископская или священническая кафедра.”
Quelle	https://azbyka.ru/altar [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„Архиерей целует крест, дает его для целования духовенству, затем священник возвращает крест в алтарь.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/78930.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Амвон/ Ambon
Serbisch	Амвон
Definition	„Амвон, узвишени најчешће полуокругли и на средину храма истурени средњи део <i>солеје</i> , насупрот царских врата, са кога ђакон чита јектеније и јеванђеље, а свештеник или проповедник проповеда окупљеном народу. Амвон, према речима св. Германа, патр. цариградског, означава <i>камен</i> , који је одвалио анђеоло од гроба Господњег и са кога је благовестио мироносицама о васкрсењу Исуса Христа. Пошто се на амвон пењу само свештеници и шакони, представљајући анђела, и читају на њему Јеванђеље, није дозвољено ником другом да се тамо попне. Ипођакони и чтеци кад читају апостолске посланице не узлазе на амвон, већ стају на његове ступенице.”

Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 57.
Kontext	„Архиђакон, држећи кадионицу, говорио је возглас: „Светлост Христова просвећује све” и са осталим ђаконима се пење на амвон.”
Quelle	http://spc.rs/sr/liturgija_predjeosvecenih_darova_elementi_nikolaj_uspe_nski [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Амвон
Definition	„Амвон – возвышенная, большей частью полукруглая и выдвинувшаяся в середину храма, средняя против царских врат часть солеи, откуда диакон возглашает ектению, читает евангелие, а священник или вообще проповедник говорит поучения предстоящему народу. Амвон, по словам Св. Германа, патр. Цареградского, знаменует у св. гроба Господня камень, который отвалил ангел и с которого он благовестил мироносицам о воскресении Иисуса Христа. Так как на амвон восходят только священники и диаконы, изображая ангела, и на нем читают евангелие, то на амвон и не дозволено всходить никому другому. Иподиаконы и чтецы, при чтении апостольских посланий не всходят на амвон, а становятся на ступень его.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovskij-entsiklopedicheskij-slovar-tom-1/376 [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„Дальше, если это вечерня, то архиерей поднимается на амвон, целует иконы, благословляет народ и входит в алтарь.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/78930.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Аминь/ Amen
Serbisch	Амин
Definition	„Амин, јеврејска реч: заиста, тачно, нека тако буде. Користи се различито, на пример: 1) као потврда истинитости и непроменљивости речи које се изговарају; 2) исто тако – потврда Божијих просуђивања и опредељења; 3) као сведочанство истинитости и неоспоривости божанствених обећања; 4) за означавање истинитог дуга, хвале и слављења Бога; 5) у знак сагласности, такође и жеље да се испуне обећања; 6) као завршни облик молитве за потврђивање њене истине, са надом да ће бити услышана; 7) као сама истина у њеном оваплоћењу и оличењу – сам Господ наш Исус Христос; 8) као закључак и крај књиге.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 60.
Kontext	„Приликом резања колача и преливања вином, обично се говори: „Колач ломили, Бога молили, колач преливали вином, дом се преливао миром, животом, здрављем и сваким добром, амин Боже дај”.”

Quelle	https://svetosavlje.rs/krsna-slava/ [Stand: 10.07.2020]
Russisch	Аминь
Definition	„Аминь – слово это, с еврейского: истинно, верно, да будет, употребляется различно, наприм.: 1) в подтверждении истины и непреложности произносимых слов; 2) также – судов и определений Божьих; 3) в удостоверение истины и непреложности божественных обетований; 4) для означения истины долга, хвалы и славословия Богу; 5) в знак согласия, также желания исполнения обещания; 6) как заключительная форма молитвы в подтверждение её истины с надеждою услышания; 7) как самая истина в её воплощении и олицетворении – сам Господь наш Иисус Христос; 8) как заключение и конец книги.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovskij-entsiklopedicheskij-slovar-tom-1/381 [Stand: 10.07.2020]
Kontext	„После чтения последней (4-й) молитвы священник, взяв младенца на руки, творит им образ креста, — сперва пред вратами храма (в притворе), — произнося слова: «Воцерковляется раб Божий (или раба Божия) (имя) во имя Отца и Сына и Святаго Духа, аминь».”
Quelle	http://st-georgiy-dgrad.cerkov.ru/2013/11/08/miropomazanie/ [Stand: 10.07.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Ангел/ Engel
Serbisch	Анђео
Definition	„Анђео, анђели. Реч анђео у јеврејском означава посланика, а у грчком – весника. У Св. Писму се употребљава у односу на: а) самог Бога и Господа Исуса Христа; б) и на људе. Тако се израиљ назива весником, пророци се називају анђелима, Христов претеча се зове анђелом, свештеници се зову анђелима, епископи цркава и др. Су весници – људи; в) чак и на бездушне ствари, чиреве, казне, стихије, које Бог шаље људима, као своје веснике. Али у правом смислу те речи анђелима се зову у Св. Писму бића која је створио Бог, бића виша од човека, бестелесна, духовна, која су обдарена вишим умом, слободном вољом и великим моћима, која увек стоје пред Божјим престолом, служе Богу и славе га, бића која су послана човеку да му служе за спасење. Много је анђела и различитог су карактера. Сем добрих анђела, постоје и зли анђели, отпадници од Бога. О њима такође често говори Св. Писмо, али као о непријатељима нашег спасења.”

Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 68.
Kontext	„На заједничкој светој Служби, светој Литургији, где су присутни сви Божји Анђели и сви Свети, и где се спомињу сви наши живи и упокојени, па тек онда и у дому своме.”
Quelle	http://spc.rs/sr/o_krsnoj_slavi [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Ангел
Definition	„Ангелы (ἄγγελος — греч. «вестник») — бесплотные духи, обладающие разумом и свободной волей, осознанно избравшие путь послушания и служения Богу, активные участники Божественного Промысла. Ангельский мир был сотворен прежде устройства видимого мира (Быт.1:1). Изначально все они были созданы добрыми. Впоследствии часть из них злоупотребили свободой произволения и отпали от Бога. Другие же ангелы остались верными своему Создателю и своему изначальному предназначению. После этого падшие ангелы были низвержены с Небес, а светлые утвердились в добре и любви к Богу. Если говорить в общих чертах, жизнь светлых ангелов состоит в совершенствовании, прославлении Бога (Ис.6:3) и служении Ему.”
Quelle	https://azbyka.ru/angel [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Ангелы – духи бесплотные, невидимые для наших глаз, и потому помощь их зачастую невидимая.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/117370.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Антидор/ Antidoron
Serbisch	Антидор
Synonym	Нафора
Quelle	https://svetosavlje.org/liturgika/32/ [Stand: 09.07.2020]
Definition	„Антидор, (грчки – уздарје), део је просфоре из које је извађен св. Агнец ради обављања тајне св. Причешћа. Дели се верницима после св. литургије.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 70.
Kontext	„Народу су подељене нафора и освећена водица, домаћице су делиле свима по парче колача, а у трпезарији конака припремљена је трпеза љубави.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/64028.html [Stand: 09.07.2020]
Russisch	Антидор
Definition	„Антидор (греч. antidoron, от anti - против, вместо, и doron - дар). Разрезанная на части просфора, которую раздают народу, по окончании литургии.”

Quelle	https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/4609/%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%98%D0%94%D0%9E%D0%A0 [Stand: 09.07.2020]
Kontext	„Ведь антидор участвовал в проскомидии и из него заготавливался агнец для Тела Христова.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/106466.html [Stand: 09.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Апосто́лы/ Apostel
Serbisch	Апостоли
Definition	„Апостол – грчка реч која значи посланик, гласник, онај који је послан; посредник преко кога се изражава воља онога ко шаље поруку. Према синоптичким јеванђељима, Исус је тако назвао својих дванаест првих ученика, којима је касније, после Јудиног издајства и самоубиства, прикључен и Павле, као једнак дванаесторици; Нови завет такође указује и на друге особе као на апостоле: Матеја, Варнаву и друге, тзв. Мале апостоле, из реда седамдесеторице ученика који су се убрзо прикључили првој дванаесторици; (...)”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 20-21.
Kontext	„Али ми данас, за четрдесетодневни његов помен, у коме се сабирају сви дани његовог земног живота, могли бисмо мирне душе да кажемо и за њега оно што је он говорио за апостола Павла.”
Quelle	http://spc.rs/sr/ugledajte-se-na-mene-kao-sto-se-ja-ugledah-na-hrista [Stand: 06.08.2020]
Russisch	Апосто́лы
Definition	„Апостолы (от греч. ἀπόστολος — посланник, посол) – ближайшие ученики Господа Иисуса Христа, избранные Им и посланные для благовестия о Царствии Божьем и устроения Церкви.”
Quelle	https://azbyka.ru/apostoly [Stand: 06.08.2020]
Kontext	„Апостолы толковали ветхозаветные пророчества, свидетельствующие, что Помазаннику Божию — Христу надлежит умереть и воскреснуть, и объясняли, что все эти пророчества сбылись на Иисусе.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/104478.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Бессмер́тие/ Unsterblichkeit
Serbisch	Бесмртност
Definition	„Бесмртност, једно од сталних веровања људског рода. Она је исто тако стара колико и сам човек и његова религија. Ова вера постоји од првобитног времена и од тада се чува у људском роду. (...) Истина бесмртности душе постоји у нама у облику непосредног убеђења и, заједно са истином постојања Бога, чини један од

	суштинских елемената религије. Сви су народи старог и новог света признавали загробно постојање човека у овом или оном облику. Убеђење о загробном животу је суштински елемент у свакој религији и повезано је са учењем о Богу и моралу. (...)”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 129.
Kontext	„Јер је осетио да је сав пут између смрти и бесмртности пређен, да је Господ Христос тај који даје човеку силе и моћи да побеђује сваку смрт, сваки грех, сваког ђавола.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/petrovdan-12-jul-dan-svetog-petra-i-pavla/ [Stand: 22.07.2020]
Russisch	Бессмертие
Definition	„Бессмертие — 1) одна из сторон Божественной беспредельности, выражающаяся в том, что Бог всегда был есть и будет, вне зависимости ни от кого и ни от чего (Исх.3:14); блаженное бессмертие есть следствие соединения с Богом, Который «единый имеющий бессмертие» (1Тим. 6:16); 2) естественная особенность, вложенная Богом в некоторые из Его творений, поддерживаемая Божественной благодатью; характеризующаяся невозможностью физической смерти в силу естественных причин (в настоящее время такая способность принадлежит ангелам, человеческим душам); 3) особенность, имеющая открыться во всех людях в отношении их душевно-телесного состава, при кончине мира (1Кор.15:35-44); 4) аллегорически понимаемое продолжение жизни человека после смерти: в истории, сердцах и памяти людей.”
Quelle	https://azbyka.ru/bessmertie [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„Ощущать Бога в себе постоянно, во всякой мысли, во всяком ощущении, во всяком поступке — это и есть бессмертие.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/65363.html [Stand: 22.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Благоговение/ Frömmigkeit
Serbisch	Побожност
Definition	„Побожност, према дефиницији покојног еп. Теофана (бившег владимирског), „права побожност је стално, искрено и свеобухватно стање у духу једне праве и свете вере”.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 141.
Kontext	„«Нарочито ме радује тиха побожност која се осјећа код вјерног народа, али и велики број дјечице који својим мирним приласцима Светој чаши, у потпуном реду и достојанству, свједоче вјеру Православну, којом се напајају заједно са родитељима у овоме

	Светом храму», између осталог поручио је владика Константин у својој проповједи, честитајући храмовну славу.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/u_frankfurtu_proslavljena_slava_hrama_sveti_luka [Stand: 11.07.2020]
Russisch	Благоговение
Definition	„Благоговение 1) чувство священного трепета перед Богом, связанное с осознанием Его беспредельного величия, доверием к Нему как к Всеблагому Творцу и Промыслителю, чувством личной причастности к реализации Его замыслов о мире; 2) глубокое почтение, оказываемое святым Божиим как Его верным рабам и нашим ходатаям; 3) чувство священного трепета перед святыней. Истинное благоговение перед Богом бывает связано с такими проявлениями, как возвышение духа, смирение, упование, самоотвержение.”
Quelle	https://azbyka.ru/blagogovenie [Stand: 11.07.2020]
Kontext	„Благоговение является внешним проявлением веры.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/113389.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Благословение/ Segen
Serbisch	Благослов
Definition	„Благослов, реч која означава: благослов у правом смислу (Еф. 1, 3); благотворност (2. Кор. 9, 5); изобиље, које долази од Божјег благослова (2. Кор. 9, 6); благодејање сиромашнима; дозвола коју добијају од старијег, на пример, ђакон од свештеника, калуђер од игумана. Благослов је спољни знак преношења благодати Св. Духа, даје се крстом, Јеванђељем, свећом, иконом, хлебом и сољу. Именословни благослов се даје руком, чији су прсти тако састављени да представљају главна слова имена Исуса Христа: Ис. Хс. Јереј благосиља само десном руком, архијереј са обе.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 142.
Kontext	„На почетку свечаности, после благослова патријарха српског г. Иринеја, Прво београдско певачко друштво је, под управом диригента Светлане Вилић, отпевало „Оче наш” и „Боже правде”, после чега је протојереј-ставрофор Петар Лукић, старешина Саборне цркве и председник ПБПД, поздравио присутне и прочитао Новогодишњу поруку Његове Светости.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=886 [Stand: 22.07.2020]
Russisch	Благословение
Definition	„Благословение – 1) действие Божие, выражающееся в низведении особых благостей, милостей на человека, (группу людей, семью, род. народ и т. п.);

	2) священнодействие, совершаемое пастырем (архипастырем), направленное на призывание Божественной благодати, Божественной помощи; 3) разрешение пастыря, духовного наставника на совершение предполагаемого действия, поступка, на выбор образа поведения подопечного; 4) одобрение (пример: родительское благословение на брак сына с такой-то невестой); 5) (Бога) хвала Богу (см. напр. Великое славословие).”
Quelle	https://azbyka.ru/blagoslovenie [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„Благословение сопряжено с передачей реальной силы.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/57896.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Бог/ Gott
Serbisch	Бог
Definition	„Бог је основни појам у религијама, врховно духовно биће и створитељ света. Истовремено, то је и средишњи појам културне историје човечанства, незаобилазан у свести сваког појединца, а тиме и основа целокупне људске културе и традиције. У свим религијама основни циљ човека је обожење. Словенска реч бог одговара староиндијској bhagas и иранској бага, са основним значењима 'богатство', 'обилје', 'господар', 'бог', 'онај који даје благо', 'благо'. Према хришћанском схватању Бог је нематеријалан, нестворен, вечан. У Светом писму се, између осталог, говори о томе да је Бог невидљив, безграничан и недостижан, неизменљив, неизмеран и свеприсутан, свезнајући, свемоћан, разуман и премудар, праведан, свет, трпелив, љубав и пун љубави, благ, дарежљив, милосрдан, праведан, пун славе и величанства, бесмртан, савршен. Он је сведржитељ, врховни владалац неба и земље, живи дух са најсавршенијим разумом и творац света. Духовни (анђели), материјални (природа) и духовно-материјални (човек) свет Бог је створио ни из чега. О њему људи знају кроз откривење (непосредно), преко одређених изабраних људи, и посредно, преко створене природе и њених закона. Међутим, суштина Бога је недоступна људима и анђелима. Бог се јавља као један, али у Новом завету јасно се разликују лица Свете тројице, Отац, Син, Свети дух, који имају једну, заједничку божанску суштину и један узрок постојања, личност Бога Оца. Веровањем у тројичност бића Бога хришћанство се разликују од свих осталих монотеистичких религија. [...]"
Quelle	http://www.pojmovnik.etno-institut.co.rs/b/bog.php [Stand: 27.08.2020]

Kontext	„Такви су малобројни на земаљској кугли, али због њих сунце греје и Бог нам даје благослов да живимо, да имамо све што нам је потребно за живот.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/sedam_godina_od_upokojenja_starca_tadeja [Stand: 27.08.2020]
Russisch	Бог
Definition	„Бог — Творец вселенной, Отец наш Небесный. Бог есть Чистейший Всесовершеннейший Дух, выше и совершеннее Которого никого и ничего нет и быть не может. Божественное откровение учит понимать духовность Божию как то, что Бог: — абсолютно бестелесен; — безмерно обладает полнотой всех личностных совершенств (разумом, волей и др.). Бог как Дух отличается от всех прочих существ вообще тем, что они все ограничены и по бытию и по силам и, следовательно, более или менее несовершенны, а Он есть Дух неограниченный или беспредельный во всех отношениях, иначе – всесовершенный.”
Quelle	https://azbyka.ru/bog [Stand: 30.08.2020]
Kontext	„«Бог обращается к человеку шепотом любви, а если он не услышан — то голосом совести. Если человек не слышит голоса совести — то Бог обращается через рупор страданий» (Клайв Льюис).”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/5683799.html [Stand: 30.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Богородица/ Gottesgebälerin
Synonym	Дева Мария, Божья Матерь, Богоматерь/ Jungfrau Maria, Mutter Gottes, Gottesmutter
Quelle	http://www.orthodic.org/?searchCs=&searchRu=%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%8C&go.x=0&go.y=0&type=ru [Stand: 22.07.2020]
Serbisch	Богородица
Synonym	1) Дјева Марија 2) Божја Мајка 3) Богомајка
Quelle	1) Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 29. 2) Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 128. 3) http://www.spc.rs/sr/prepodobni_justin_tshelijski_o_presvetoj_bogorodici [Stand: 22.07.2020]
Definition	1) „Богородица, почасни назив Пресвете Дјеве Марије, која је родила Богочовека.”

	2) „Марија Пресвета Дева, мајка Господа Исуса Христа, ћерка праведника Јоакима и Ане.”
Quelle	1) Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 153. 2) Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 29.
Kontext	„Догађај овог дана представља се на икони: скуп Апостола, а међу њима и Света Дјева Марија Богородица, и над главама сваког по један пламичак као ватрени језик.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/pedesetnica [Stand: 22.07.2020]
Russisch	Богородица
Synonym	Дева Марија, Божья Матерь, Богоматерь
Quelle	https://azbyka.ru/bogorodica [Stand: 22.07.2020]
Definition	„Богородица (Дева Марија, Божья Матерь, Богоматерь) – дочь праведных Иоакима и Анны; Матерь Господа Иисуса Христа; Приснодева; лучшая из когда-либо живших людей (не считая Её Божественного Сына, который, собственно, является не простым человеком, но Богочеловеком).”
Quelle	https://azbyka.ru/bogorodica [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„С престола каждого конкретного храма Богородица слышит все возносимые к Ней мольбы, отсюда же Она подает Свою благодатную помощь.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/656.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Бог Отец/ Gott der Vater
Serbisch	Бог Отац
Definition	„Бог Отац је Надвремени Узрочник постојања Сина и Светога Духа. То не значи да је Отац временски старији од Сина и Духа. Син и Дух су савечни Богу, али имају свој надвремени узрок у Оцу. Реч “отац”, управо означава оног од кога нешто почиње; извор; нешто што је прво; првенство; старешинство; началство.”
Quelle	https://crkvauobrenovcu.rs/Veronauka/veronauka-zasto-zena-ne-moze-da-bude-svestenik-2019 [Stand: 30.08.2020]
Kontext	„На гори Тавору, као и на реци Јордану три године раније, Бог Отац потврђује да је Исус Син Божји.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/preobrazenje_gospodnje [Stand: 30.08.2020]
Russisch	Бог Отец
Definition	„Бог Отец одно из Лиц (Ипостасей) Святой Троицы, Как и все Лица (Ипостаси) Святой Троицы, Причина бытия Сына и Святого Духа. Бог Отец обладает свойствами присущими только Богу. Как и все Лица (Ипостаси) Святой Троицы, Бог Отец равночестен в Своем Божественном достоинстве Сыну и Святому

	Духу. Как и все Лица (Ипостаси) Святой Троицы Бог Отец единосущен Им, обладает единой Божественной сущностью (природой) с Сыном и Святым Духом. Как и всем Лицам (Ипостасям) Святой Троицы Ему воздается единое и нераздельное поклонение, то есть поклоняясь Богу Отцу, христиане поклоняются вместе с Ним Сыну и Святому Духу, постоянно имея в виду Их общее Божество, единую Божественную сущность. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/bog-otec [Stand: 30.08.2020]
Kontext	„Бог Отец творил все Своим Словом, то есть Единородным Сыном, при содействии Святого Духа.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/104596.html [Stand: 30.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Bepa/ Glaube
Serbisch	Bјepa
Definition	„Вера је, по апостолској речи, потврда невидљивих ствари , тј. Убеђеност у невидљиво, као у очигледно. За разлику од физичког света, који се непосредно види нашим очима, Бог је (као и наша душа) невидљиво Биће. (...) Вера је врлина (а уједно и обавеза), зато што је она слободно признање постојања невидљивог Бога и истинитости свега што нам је саопштено у Откривењу. (...) Дакле, вера се тиче суштине душе, она произилази из дубине нашег бића, покреће ум, вољу и осећање, и није само хладно признање, нити чак само вероватна претпоставка, већ је енергично, ватрено и потпуно убеђење које не захтева вештачке логичке доказе за истинитост Тога у чему ми живимо, и крећемо се, и јесмо.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 194.
Kontext	„То што разумни признају везу између Бога и човека није довољно, јер је дело без вере, мртво, тако је и вера без дела мртва.”
Quelle	https://www.crkvaub.rs/vesti/najbolji-vaspitac/sta-je-vera-u-boga-prvi-deo [Stand: 11.07.2020]
Russisch	Вера
Definition	„Вера – 1) добровольный союз между Богом и человеком; 2) христианская добродетель, внутренняя убеждённость человека в существовании Бога, сопряженная с высшей степенью доверия к Нему как Благому и Мудрому Вседержителю, с желанием и готовностью следовать Его благой воле; 3) сухое согласие разума с фактом существования Бога; знание о Боге и Его воле, не сопровождающееся желанием её исполнять (бесовская вера) (Иак.2:19); 4) религиозный культ, верование (ложное).

	На древнееврейском языке слово «вера» звучит как «эмуна» – от слова «аман», верность. «Вера» – понятие очень близкое к понятию «верность, преданность». Вера же есть осуществление ожидаемого и уверенность в невидимом (Евр.11:1). «Без веры угодить Богу невозможно» (Евр.11:6). Христианство – «вера, действующая любовью» (Гал.5:6).”
Quelle	https://azbyka.ru/vera [Stand: 11.07.2020]
Kontext	„Именно горячая вера в Бога (доверие Ему), жизнь, соответствующая этой вере, чудеса, совершаемые именем Господа Иисуса, позволили апостолам привести к вере во Христа все племена и народы.”
Quelle	http://st-georgiy-dgrad.cerkov.ru/2019/04/26/pasxalnoe-privetstvie-preosvyashhennogo-diodora-episkopa-melekesskogo-i-cherdaklinskogo-vsem-vernym-chadam-russkoj-pravoslavnoj-cerkvi-moskovskogo-patriarxata-v-predelax-melekesskoj-i-cherdaklinskoj/ [Stand: 11.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Вечный живот/ ewiges Leben
Serbisch	Вјечни живот
Definition	„Након последњег Суда, који ће се десити приликом Другог доласка Христовог, започеће Вечни Живот. То ће се доживети на два начина: као вечни рај и вечни пакао. Св. Максим Исповедник би вечни рај назвао „вечним добробићем”, а пакао „вечним злобићем”. У сваком случају и рај и пакао су „вечно биће”, али се разликују као врста искуства, у складу са стањем личности.”
Quelle	http://www.pravoslavni-odgovor.com/Crkva_Hristova/vecni_zivot_mitr.Vlahos.htm [Stand: 06.08.2020]
Kontext	„У препуном храму прочитана је посланица Патријарха српског, а затим су се верни причестили Крвљу и Телом Живог Господа Иисуса Христа и тако, у заједници, посведочили своју веру у вечни живот и Васкрсење.”
Quelle	http://spc.rs/sr/patrijarh_srpski_g_pavle_sluzio_vaskrsnju_liturgiju_u_b_eogradskoj_sabornoj_crkvi [Stand: 06.08.2020]
Russisch	Вечная жизнь
Definition	„Вечная жизнь – 1) жизнь праведников, которая откроется после всеобщего воскресения и важнейшей особенностью которой будет блаженство о Господе, блаженный покой (в данном значении понятие «жизнь» уже, чем понятие «существование», которое можно относить как к праведникам, так и к духовно мертвым грешникам, ибо подразумевает полноту полноценного человеческого бытия); 2) (иногда, в некотором понимании) жизнь как непрестанное, бессмертное существование, которое откроется

	для всех без исключения людей после всеобщего воскресения мертвых.”
Quelle	https://azbyka.ru/vechnaya-zhizn [Stand: 06.08.2020]
Kontext	„Молясь перед этим образом, мы получаем от Господа, через небесное предстательство преподобного, все потребное для нашей временной и вечной жизни.”
Quelle	http://eparchia.patriarchia.ru/db/text/5672592.html [Stand: 06.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Возглас/ Ekphonese
Serbisch	Возглас
Definition	„Возглас, завршне речи свештеничке молитве, тајно твореће, које он изговара узвишеним гласом и тиме као да саопштава присутнима због чега се може надати испуњењу онога за шта се моли.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 223.
Kontext	„Само Вечерње не почиње уобичајеним „Благословен Бог наш”, већ литургијским возгласом „Благословено Царство...” На тај начин, нагласак целе службе стављен је на ишчекивање Царства Божјег, исту ону наду која обележава читав Велики пост.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=312 [Stand: 22.07.2020]
Russisch	Возглас
Definition	„Возглас – краткое молитвословие, провозглашаемое священником или епископом во время богослужения или моления (некоторые возгласы являются завершением тихо читаемой молитвы). [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/vozglas [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„После ектении и возгласа священника поется (чаще всего всем народом) молитва Господня – «Отче наш».”
Quelle	https://pravoslavie.ru/31445.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Вознесение Господне/ Christi Himmelfahrt
Serbisch	Вазнесење Господње
Synonym	Спасовдан
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 173.
Definition	„Пошто је распет на Крст и сахрањен у гробници, након три дана Господ наш, Исус Христос васкрсну из мртвих и јави се својим ученицима, једанаесторици светих апостола. Са њима је провео 40 дана овде на земљи поучавајући их како да шире Његову веру и

	хришћанско учење. Када прође тих 40 дана, повео их је све са собом на Маслинску Гору и рекао им је: „Тако је писано, тако је требало бити, да Христос пострада и да устане из мртвих трећи дан и да се проповеда покајање у име Његово и опроштење грехова по свим народима, почевши од Јерусалима, а ви сте сведоци свему томе. Јер је Јован крстио водом, а ви ћете крштавати Духом Светим, не дуго после ових дана. И гле, ја ћу послати обећање Оца Својега на Вас, а Ви седите у граду Јерусалиму док се не обучете у Силу са висине”. Овим речима Он заврши разговор са њима, благосиља их и поче да се уздиже на небо, а њих остави да сачекају силазак Духа Светога. Апостоли су стајали и немо гледали за Њим, док није сасвим ишчезао. Апостоли су стајали и немо гледали за Њим, док није сасвим ишчезао. Утом им се обратише Анђели Божи са речима: „Што стојите и гледате? Како сте видели да Господ одлази на небо, тако ће Он опет доћи да суди живима и мртвима и онда царству Његовом неће бити краја”. У знак сећања на овај догађај наша Црква слави Спасовдан, тј. Дан Спаса нашег, Господа Исуса Христа.”
Quelle	https://www.crkvaub.rs/vesti/zitija-svetih/vaznesenje-gospodnje-spasovdan-3 [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Вазнесење Господа са земље на небо исто је тако велико изненађење за људе као што је Његово спуштање с неба на земљу и рођење у телу било изненађење за ангеле.”
Quelle	http://spc.rs/sr/spasovdan_vaznesenje_gospodnje [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Вознесение Господне
Definition	„Вознесение Господне — 1) Переселение Господа Иисуса Христа с земли на Небо, в Дом Отца, состоявшееся по завершении Им дела Искупления человека, на сороковой день по Воскресении; 2) Дванадесятый Церковный Праздник, установленный в честь Вознесения Спасителя, торжественно отмечаемый на сороковой день после Пасхи).”
Quelle	https://azbyka.ru/voznesenie-gospodne [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Вознесение Господне имеет непреходящую роль и как образ обожения каждого верующего во Христа.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/30582.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Воплощение / Menschwerdung Gottes
Serbisch	Оваплоћење Сина Божјег
Definition	„Оваплоћење – учење, догмат вере који је донео Никејски Сабор, по коме се друго лице Свете Тројице, Син Божији, оваплотио од Духа Светога и Марије Дјеве и постао човек; једна од највећих тајни хришћанства. Усељење Бога у тело (човеково).”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 125.

Kontext	„Али оно што би требало хришћани да знају у вези са овим догађајем то је да оваплоћење Сина Божијег, тај силазак Бога у свет и јединство са човеком значи, у ствари, сједињење створене природе са Богом, без кога сједињења природа не може да постоји.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/episkop_ignjatijepravoslavljaje pred velikim iz azovom [Stand: 21.08.2020]
Russisch	Боговоплощение
Definition	„Боговоплощение — вочеловечивание Сына Божьего, заключавшееся в восприятии в Его Божескую Ипостась человеческого естества, осуществлённое ради спасения человека (и мира); событие, не имеющее равных в истории, принципиально изменившее отношения между Богом и людьми.”
Quelle	https://azbyka.ru/bogovoploshhenie [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„Пусть будет боговоплощение предустановленным до сотворения мира и неким образом соединено с целью сотворения мира, что видно из многих мест (также из приведенных выше) Священного Писания.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/za-chto-raspyat/ [Stand: 22.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Воскресение мертвых / Auferstehung der Toten
Serbisch	Васкрсење мртвих
Definition	„Васкрсење мртвих, по учењу цркве, следи за другим доласком Исуса Христа који је рекао: „Мртви ће чути глас Сина Божјег и, чувши га, живеће”. Васкрсење мртвих, по учењу апостола Павла, догодиће се у магновењу. Бог ће својом снагом васкрснути мртве нетрулежне, а тело васкрслог неће бити по својој суштини такво какво је било за живота. Оно ће бити нераспадљиво, духовно и бесмртно, због тога њему неће бити потребна храна, пиће, одећа, ни брачне везе и односи. Оно ће бити лако, зрачиће светлошћу, слично телу Спаситеља. Тела нечасних људи такође треба да буду продуховљена и бесмртна, али ће они истовремено бити мрачни, безобразни и, као окорели грешници, сугерисаће одвратност. Земљу коју је Бог дао човеку да управља њом и коју је Бог проклео због људског греха, при Васкрсењу мртвих, када се људи ослободе својих грехова, подвргнуће се поново таквој катастрофи попут оне која се догодила за време Ноја, а затим ће се помоћу ватре претворити у ново небо и нову земљу, на којој ће живети истина.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 186-187.
Kontext	„Васкрсењем Господа Христа Богочовека неопходност васкрсења мртвих је постала сасвим природна и логична.”
Quelle	https://svetosavlje.org/dogmatika-pravoslavne-crkve-tom3-2/67/ [Stand: 24.07.2020]

Russisch	Воскресение мёртвых
Definition	„Воскресение мёртвых (греч. ἀνάστασις — ана́стасис, «восстановление» или «восстание») – восстановление физических тел людей в новом состоянии, имеющее наступить со вторым пришествием Иисуса Христа. Воскресение мертвых, по словам апостола Павла, произойдет во мгновение ока (1Кор. 15:52). Прологом воскресения мертвых является воскресение Нового Адама – Богочеловека Иисуса Христа. Своим крестным подвигом и смертью, а затем последующим воскресением Господь преобразил человеческое естество и открыл путь воскресения всем людям.”
Quelle	https://azbyka.ru/voskresenie-mertvyh [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Примечательно, что в ответ на упрёк по поводу субботы Христос исповедовал Себя Богом (Ин. 5:18-27), проповедал воскресение мёртвых и Свою власть над смертью.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/63011.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Воскресение Христова/ Auferstehung Jesu Christi
Serbisch	Васкрсење Исуса Христа
Definition	1) „Васкрсење, корен – скр, отуда искра, нешто што гори, блиста. Руска реч боље од других преноси снагу, живост, блесак живота који је победио смрт. Обично се васкрсење схвата као подизање из мртвих, оживотворење. У црквеним књигама то је „недеља”, пошто се у тај дан забрањује бављење свакидашњим пословима. Ради успомене на излазак Христов из гроба, први дан у седмици назван је васкрсење (недеља) – празник који су установили св, апостоли уместо старозаветне суботе.” 2) „Васкрсење Исуса Христа, истина на којој се заснивају сва наша хришћанска веровања и наде.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 185.
Kontext	„То да је смрт већ побеђена показује нам догађај на којем се заснива хришћанска вера и то је догађај који се збио у историји – Васкрсење Господа Исуса Христа из мртвих.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/o-bogocoveku-gospodu-nasem-isusu-hristu/ [Stand: 24.07.2020]
Russisch	Воскресение Христова
Definition	„Воскресение Христова — 1) воссоединение Души Христа с Его Телом, последовавшее на третий день после Его смерти (по человеческому естеству); победа Христа над смертью; событие, составившее содержание одной из главных истин христианства (1Кор.15:14); о ней повествуют все четыре евангелиста (Мф.28:6), (Мк.16:6), (Лк.24:6), (Ин.20:6-9); 2) главный предмет Праздника

	Праздников Христианской Церкви, самый первый христианский праздник (именуется также Пасхой).”
Quelle	https://azbyka.ru/voskresenie-xristovo [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Поэтому для верующих людей воскресение Христово есть источник постоянной радости, несмолкающего ликования, достигающего своей вершины в праздник святой христианской Пасхи.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/tserkov-prazdnuet-hristovo-voskresenie/ [Stand: 24.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Вседержитель/ All- oder Weltherrscher
Serbisch	Сведржитель
Definition	„Сведржитель је тај који влада свиме, који над свиме има власт; (...)”
Quelle	https://svetosavlje.org/pouke-oglasiteljne-i-tajnovodstvene/11/ [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Хтјели су да прогутају Јагње Божије, али нису могли, јер је Он Бог Творац и Сведржитель овог свијета и човјека у њему.”
Quelle	http://spc.rs/sr/poruka_mitropolita_nikolaja_povodom_pocetka_bozicnog_posta [Stand: 24.07.2020]
Russisch	Вседержитель
Definition	„Вседержитель — 1) имя Единого Бога, Пресвятой Троицы, смысл которого состоит в том, что всё существующее, видимый и невидимый мир, содержится Божественной властью и всемогуществом; понятие Вседержитель сближается по значению с понятием «Царь царствующих, Господь господствующих» (1Тим.6:15); 2) имя Господа Иисуса Христа; подчеркивающее, что любое Владычное действие, инициируемое Богом Отцом, происходит через Единородного Сына; 3) (Господь Вседержитель) иконографический образ Спасителя, отличительными особенностями которого служат: благословляющий жест, книга (либо свиток) в левой руке.”
Quelle	https://azbyka.ru/vsederzhitel [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„То что нам совсем непонятно, невероятно – Богу легко, потому что Он Вседержитель.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/71583.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Господь/ Herr
Serbisch	Господ
Definition	„Наиме, прасловенска именица Господ још у старословенском периоду претрпела је својеврсну сакрализацију значења. Тако, поред свог примарног значења „господар, старешина“, ова реч у

	старословенским текстовима развија и ново, секундарно значење „Господ (Бог)“ . Полазећи од чињенице да је Бог наш господар, односно наш Отац и старешина, а да смо ми, истовремено, Његова деца, тј. Његове слуге (исп. и форме раб Божији, слуга Божији), стари Словени лексеми Господ почињу употребљавати и у новој, сакралној димензији, за означавање самога Бога.”
Quelle	https://crkvauobrenovcu.rs/Veronauka/zasto-za-boga-kazemo-gospod [Stand: 30.08.2020]
Kontext	„Господ је, браћо и сестре, за нас верујуће све. Он је хлеб живота, Он је вода жива, Он је светлост, Он је пастир добри.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/patrijarh_pavle_verujuci_u_gospoda_ostvarujemo_smisao_zivota [Stand: 30.08.2020]
Russisch	Господь
Definition	„Господь – имя Божие, применимое как к Святой Троице, так и к каждому Божественному Лицу. Выражает истину абсолютной власти Бога-Творца над своим творением.”
Quelle	https://azbyka.ru/gospod [Stand: 30.08.2020]
Kontext	„А святой апостол Петр, когда познал величие Божие, стал свидетелем чуда, когда Господь наполнил не только сеть его рыбами, но и сердце восхищением.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/77524.html [Stand: 30.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Господи, помилуй!/ Herr, erbarme dich!
Serbisch	Господи, помилуј!
Definition	„Молитва „Господе, помилуј!” најкраћа је међу молитвама. Она је битни саставни елемент сваког нашег богослужења. (...) Молитва „Господе, помилуј!” саставни је део свих древних литургија. Нађена је у Римској литургији и то на грчком писму: „Кирије елејсон!” Речи „Господе, помилуј!” значе: „Господе, буди милостив!”, „Господе, смилуј се!”, „Господе, опрости и помози!”. Тако вапије Богу душа сваког човека који се налази у невољи и онемоћалости. Молитва „Господе, помилуј!” с једне стране је израз наше немоћи, а с друге – сазнање грешности наше. Ова молитва једне и друге варијанте позната је под називом „Исусова молитва” - „Господе, Исусе Христе, Сине Божји, помилуј ме грешног!”.”
Quelle	Макариополски, Nikolaj episkop. Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije. 1983. Niš: [o.l.], S. 91.
Kontext	„Епископ, узимајући украшени крст изнад своје главе (или ако је то велики крст, изнад својих рамена), наставља да иде до центра храма где, као да кроз њега он представља његов благослов, људи свечано поју "Господи помилуј" не мање од пет стотина пута.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/krka_br_33_casopis_eparhije_dalmatinske [Stand: 30.07.2020]
Russisch	Господи, помилуй!

Definition	„«Господи, помилуй!» (греч. κύριε ἐλέησόν) – 1) древнейшая молитва, обращенная к Богу о ниспослании милости, прощения грехов (Пс.40:5); 2) краткий вариант иисусовой молитвы.”
Quelle	https://azbyka.ru/gospodi-pomiluj [Stand: 30.07.2020]
Kontext	„Кроме троекратного прочтения правила, преподобный Серафим говорил о том, что человек в первой половине дня должен почти все время читать Иисусову молитву или, если окружают люди, в уме «Господи, помилуй», а после обеда вместо Иисусовой молитвы – «Пресвятая Богородице, спаси мя, грешного».”
Quelle	https://pravoslavie.ru/101210.html [Stand: 30.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Грех/ Sünde
Serbisch	Гријех
Definition	„Грех, апостол Јован каже: „Ко чини грех, чини преступ: и грех је преступ”. Апостол Павле сматра да је Адамов грех „непокорност вољи Божјој”, „преступ” против моралног закона Божјег, откривеног или природног. Кршење закона, Божје заповести, може бити двојачко: или урадити управо супротно од онога што је у закону, или не испунити практичне захтеве из закона.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 256.
Kontext	„Истакао је да смо сви ми уписни у војску Светог Архистратига Михаила својим крштењем и да војујемо и ратујемо, током свог земног живота, против зла и греха.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=810 [Stand: 24.07.2020]
Russisch	Грех
Definition	„Грех – причина извращения человеческого естества вследствие отпадения человека от Бога, впадения его в противоестественное (нижеестественное) состояние. С другой стороны, грех рассматривается и как следствие извращения человеческого естества (подвергшегося порче в результате грехопадения прародителей). Грех есть беззаконие как нарушение норм (закона, порядка) человеческого бытия, определенных Богом. «Грех есть добровольное отступление от того, что согласно с природой, в то, что противоестественно (противоприродно)» (св. Иоанн Дамаскин). Грех есть уклонение от цели назначенной человеку по природе (блаж. Феофилакт Болгарский). Слово грех – перевод греческого слова «ἁμαρτία», которое буквально означает: промах или непопадание в цель. Грех и есть такое проявление человеческих возможностей, которое не соответствует цели человеческого существования, противоречит предназначению человека, как созданного по образу и подобию Божьему.”

Quelle	https://azbyka.ru/grex [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Шестой Вселенский Собор прямо определяет грех – как болезнь души.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/kak-vyglyadit-grex/ [Stand: 24.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Дары Святыя/ Heilige Gaben
Serbisch	Свети Дарови
Definition	1) „Верујемо и исповедамо да су евхаристијски дарови – хлеб и вино – промењени у Тело и Крв Христову молитвом Цркве, и деловањем и силом Светога Духа. [...]” 2) „Свети Дарови представљају умилоствљујућу жртву за све упокојене у православној вери и нади на милосрђе Божије.”
Quelle	1) https://teologija.net/beleska-o-zajednickoj-kasicici-za-pricesce/ [Stand: 21.08.2020] 2) https://svetosavlje.org/bogoslužbeni/osnove-pravoslavnog-bogosluženja/12/ [Stand: 21.08.2020]
Kontext	„Света трпеза и свети сасуди у којима се држе свети Дарови, покривени су тамним покровцима.”
Quelle	http://spc.rs/sr/liturgija_predjeosvecenih_darova [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Дары Святыя
Definition	„Дары Святыя – хлеб и вино, освященные и преложные в Тело и Кровь Христовы во время совершения литургии. В Богочеловеке Иисусе Христе заключено две природы – Божественная и человеческая. В каждой частичке Святых Даров, сохраняющих вид хлеба и вина, Господь Иисус Христос таинственно пребывает и по человеческому и по Божественному естеству. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/dary-svyaty [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„После того как они причастятся, Святыя Дары будут заготовлены для всех сегодняшних причастников и погружены в Чашу.”
Quelle	http://xn----6kccyarboqpbbgd3crc.xn--p1ai/obyasnenie-liturgii-prezhdeosvyashhennyh-darov/ [Stand: 26.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Душа/ Seele
Serbisch	Душа
Definition	„Душа, према учењу Светог писма, човек се састоји из тела и душе (Пост. 2, 7 ; Мт. 10, 28). Душа оживљава тело, надахњује га. Без ње тело је прах и зато душу у Библији често називају дахом живота, духом живота или, једноставно, духом. Душа не потиче од тела , већ представља ону посебну снагу која претвара прах у живу материју и има свој извор у Богу.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 301.

Kontext	„Као да је његова неумрла душа, јер душа никада не пропада, учинила да сви забораве на време.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/samo-dela-ljubavi-ostaju-vece-posveceno-prof-vladeti-jeroticu/ [Stand: 10.07.2020]
Russisch	Душа
Definition	„Душа. – Человек, согласно учению Св. Писания, состоит из тела и души (Быт. 2:7; Мф. 10:28). Душа оживляет тело, одухотворяет его, без нее тело – прах, а потому душа в Б. часто называется ды-ханием жизни, духом жизни или просто духом. Душа не происходит от тела, а представляет собою ту особую силу, ко-торая обращает прах в живое суще-ство и имеет свой источник в Боге.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovskij-entsiklopedicheskij-slovar-tom-1/1433 [Stand: 10.07.2020]
Kontext	„Мы общаемся с Богом через нашу душу и через наш дух.”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/5651161.html [Stand: 10.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Единородный Сын/ eingeborener Sohn
Serbisch	Јединородни Син
Definition	„Господ Исус Христос је Јединородни Син Божији, тј. Он је јединствени Син Бога Оца, рођен из Суштаства Очевог, као светлост од светлости. Од истинитог Бога - Оца рађа се, такође истинити Бог -Син, и рађа се пре свих векова, тј. пре сваког времена - од вечности, тако што са Оцем вечно, увек јесте Син (а такође и Свети Дух), једнаке суштине са Оцем („једносушног оцу”).”
Quelle	http://www.dobrodrvo.orthodox.ru/PRAVOSLAVLJE/ZAKON%20BOZIJ/GLAVNI/04%20-%20O%20VERI%20I%20ZIVOTU%20HRISCANSKOM/HTML/O%20VERI/003.htm [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„У божанском миру између Бога и Пресвете Богородице, оствареног у тајни Благовести, зачео се Јединородни Син Божији као Мир и Љубав Божија и родио се у тишини витлејемске пећине.”
Quelle	http://spc.rs/sr/bozicna_poslanica_2007_godine [Stand: 22.07.2020]
Russisch	Единородный Сын
Definition	„Единородный Сын — одно из имён Сына Божьего, второй Ипостаси Пресвятой Троицы, подчеркивающее, что Бог Отец вечно рождает и вечно имеет одного Сына (а не двух, трёх или более), который есть Слово Божье, Божья Сила и Божья Премудрость (1Кор.1:24).”
Quelle	https://azbyka.ru/edinorodnyj-syn [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„Единородный Сын Божий и уничижил Себя для того, чтобы преобразить человеческую природу в Себе Самом первом и через Себя снова возвести ее в ту красоту изначальную (Толкование на Евангелие от Иоанна. Творения. Ч. 15. С. 97–98).”

Quelle	https://pravoslavie.ru/5837.html [Stand: 20.08.2020]
--------	---

Kirchenslawisch/ Deutsch	Единосушие / Wesensgleich
Serbisch	Једносуштни
Definition	„Једносуштни, истог бића са неким, нпр. У Символу вере у другом члану читамо: Једносуштног Оцу, тј. Сина Божјег, који са Оцем има једну суштину. Ова реч „једносуштни” прихваћена је и потврђена на Првом васељенском сабору у Никеји, као оповргнуће неистинитог мудровања аријеваца.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 394.
Kontext	„Онај, Који је од Бога, Бог Логос, јединородни Син од Оца, једносуштни Оцу, Сушти од Суштог, превечни Логос неизрециво рођени од Оца без мајке, пре свих векова, Он Сам се у последње дане рађа од кћери човечије, од Марије Дјеве, без оца, рађа се оваплоћени Бог, поневши од ње позајмљено тело и поставши човек који није био, остајући при том Бог који је свагда био, да би спасао свет.”
Quelle	http://spc.rs/sr/sveti_jefrem_sirijski_beseda_na_preobrazenje_gospoda_i_boga_spasitelja_naseg_isusa_hrsta [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Единосушие
Definition	„Единосушие (греч. ὁμοουσιότης ; лат. consubstantialitas) – ключевое понятие православного богословия, отражающее единство природы Лиц Пресвятой Троицы, а также единство человеческой природы Иисуса Христа и всех людей.”
Quelle	https://azbyka.ru/edinosushhie [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„После кончины первого христианского благоверного императора Константина Великого императорский престол занял его сын Констанций, который уклонился в ересь Ария, отрицавшего единосущие Сына Божия с Отцом.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/cerkov-vspominaet-yavlenie-na-nebe-kresta-gospodnya-v-ierusalime/ [Stand: 26.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Жертва/ Opfer
Serbisch	Жртва
Definition	„Жртва – чин жртве у Старом завету симболизује човеково признање божанске надмоћи. Код Јевреја има посебно значење: живот ваља увек више волети него смрт; жртвовање живота, то јест мучеништво, вредело је само ако је реч о жртвовању смртног живота да би се посведочио виши живот у јединству Бога.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik.</i> 2012. Beograd: Prosveta, S. 71-72.

Kontext	„С њима су приношена два јагњета као жртва измирења, и све то је уздизано пред Господа и давано свештеницима; будући да су хлебови били квасни, нису могли да буду принесени на олтару (жртвенику).”
Quelle	http://spc.rs/sr/pedesetnica [Stand: 05.08.2020]
Russisch	Жертва
Definition	„Жертва — 1) священное приношение чего-либо или кого-либо в дар Единому и Истинному Богу, совершаемое в рамках религиозного обряда; 2) приношение кого-либо или чего-либо в дар ложным богам или демонам, осуществляемое в рамках языческих или демонических культов; 3) то же, что жертвоприношение; 4) внутренний добровольный отказ человека от чего-либо во имя Единого и Истинного Бога; 5) добровольный отказ человека от чего-либо во имя кого-либо, не обладающего Божественным достоинством; 6) Искупительные Страдания и смерть Господа Иисуса Христа на Кресте; Сам Господь Иисус Христос.”
Quelle	https://azbyka.ru/zhertva [Stand: 05.08.2020]
Kontext	„А и правда, если сказать, что жертва – это только когда отнимаешь у себя и добровольно отдаешь другому что-то для себя очень значимое, то, в таком случае, жертва может оказаться вообще без любви.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/60235.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Зло/ Böse
Serbisch	Зло
Definition	„Зло - супротно добру; физичко или морално расуло; све што се не слаже с вољом Божијом (Јн 3,19-20). Физичко зло је оно којем се угрожава физички опстанак човека (Јов главе 1 и 2). Морално зло је расуло на моралном пољу које настаје из грешне склоности човекове (Јак 1,13-15). Делујући по слободној вољи човек можда изабрати или оно што је добро или што је зло. Бог није творац или узрочник зла, али га допушта, да би се обзнанила његова правда у његовој казни и милости у праштању зла.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Biblijski rečnik</i> . 2002. Beograd: Zlatousti, S. 71-72.
Kontext	„Зло је рођено у свету анђeosком.”
Quelle	https://srpska.pravoslavie.ru/131339.html [Stand: 06.08.2020]
Russisch	Зло
Definition	„Зло – помысл, мысль, действие, поступок разумно-свободного тварного существа, противоречащие Божественной воле (Божьему благоволению) и ведущее к отпадению от Бога.

	Зло есть уклонение воли тварных существ от того состояния, в которое поставил их Бог, в состояние неестественное и противоположное. Зло вошло в мир по причине грехопадения, которое произошло вначале в мире бесплотных духов, а затем в человеческом роде.”
Quelle	https://azbyka.ru/zlo [Stand: 06.08.2020]
Kontext	„В этом смысле зло есть противление Богу как абсолютному Добру, противление Божиим заповедям и установлениям, в том числе и собственной совести, как вложенному от Бога в нашу душу нравственному закону.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/129806.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Иоаким и Анна/ Joachim und Anna
Serbisch	Јоаким и Ана
Definition	1) „Јоаким, отац Пресвете Деве Марије, човек дубоко прожет духом љубави, пун поштовања према Богу и милосрдан према сиромашнима. Према црквеној песни, Јоаким и његова жена су „кипели од богатства врлина”, а по моралним квалитетима „превазилазили све земаљске родитеље”.” 2) „Ана, мајка Пресвете Деве Марије. По предању, била је ћерка свештеника. Живела је у браку са св. Јоакимом. Дуго је била неплодна и тек у касним годинама родила је Пресвету Деву. Због тога се св. Ана и св. Јоаким родитељима Богородице.”
Quelle	1) Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 414. 2) Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 62.
Kontext	„Када се Пресветој Деве Марији навршише три године од рођења, доведоше је родитељи њени свети, Јоаким и Ана, из Назарета у Јерусалим, да је предаду Богу на службу према ранијем обећању своме.”
Quelle	http://spc.rs/sr/vavedenje [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Иоаким и Анна
Definition	1) „Иоаким – отец пресвятой Девы Марии, человек глубоко проникнутый духом благоговейной любви к Богу и милосердия к бедным. По выражению церковной песни, Иоаким и его жена «кипели богатством добродетелей» и нравственными качествами «превосходили всяких родителей земных».”

	2) „Анна – мать Пресвятой Девы Марии. По преданию, она была дочерью священника, в браке со св. Иоакимом долго была бесплодной, и уже в зрелом возрасте родила Пресвятую Деву, за что и именуются она и св. Иоаким родителями Богородицы.”
Quelle	1) https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovskij-entsiklopedicheskij-slovar-tom-1/2351 [Stand: 07.08.2020] 2) https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovskij-entsiklopedicheskij-slovar-tom-1/438 [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„Согласно Преданию, Иоаким и Анна были благочестивой четой царского рода, жили в Иерусалиме (по другой версии: в Назарете), но до преклонного возраста не имели детей.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/ioakim-i-anna/ [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Исповедь/ Beichte
Serbisch	Исповијест
Definition	„Исповијест, човеково сазнање свих грешних мисли и дела, кајање због тога уз обећање да ће их исправити. Исповест врши се пред свештеником, уз тајну исповести.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 361.
Kontext	„У овим данима радосне туге, најбољи лек за повратак Оцу јесу покајање и исповест, молитва и заједничарење са Васкрслим Христом.”
Quelle	http://spc.rs/sr/ispovest_svestenstva_temnickog_namesnistva_u_varvarinu [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Исповедь
Definition	„Исповедь (Таинство покаяния) – Таинство Православной Церкви, в котором искренне исповедующий грехи свои при видимом изъявлении прощения от священника невидимо разрешается от грехов Самим Богом. Принимает исповедь священник или архиерей.”
Quelle	https://azbyka.ru/ispoved [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Там на всех крупных городских приходах обязательно есть духовник, есть специальная исповедальня, люди, кто желает, записываются на Исповедь, приходят в назначенное время, и духовник ждет их в исповедальне и принимает Исповедь.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/117000.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Иисус Христос/ Jesus Christ
-------------------------------------	------------------------------------

Serbisch	Исус Христос
Definition	„Исус Христос, према Јеванђељу Син Божији, Друго Лице Св. Тројице, по вечном божанском савету оваплоћен ради спасења грешног људског рода од Пресвете Деве Марије и позаповести Архангела Гаврила добио име Исус, тј. Спаситељ. Христос значи помазаник. Ово име је усвојено као име оваплоћеног Сина Божјег, Другог Лица Св. Тројице, јер је он спасао пало човечанство у три главне службе – као пророк, првосвештеник и цар.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I. 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 363.
Kontext	„Господ Исус Христос постао је учесник нашег страдања и смрти да би ми постали учесници Његовог васкрсења и вечног и блаженог живота.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/vaskrsnja_cestitka_patrijarha_srpskog_pavla_verni_cima_rimokatolicke_evangelisticke_i_reformatorske_c [Stand: 30.08.2020]
Russisch	Иисус Христос
Definition	„Иисус Христос – Богочеловек (Совершенный Бог и вместе Совершенный Человек), Сын Божий, воплотившийся ради Спасения людей, Спаситель, Мессия (Помазанник); Вторая Ипостась Пресвятой Троицы. Имя Иисуса Христа несет в себе глубочайший смысл, являясь своеобразным кратким символом христианской веры. Иисус – греческая форма еврейского слова «Иешуа», что значит помощь Бога, или Спаситель. Христос – греческое слово, означающее «Помазанник», на еврейском звучащее как Машиах – Мессия.”
Quelle	https://azbyka.ru/iisus-khristos [Stand: 30.08.2020]
Kontext	„После смерти Иисус Христос Воскресший вселяется среди апостолов; когда хочет, является им, показывает Свое тело, ест с ними, Своим показывает раны на руках и ногах, – и только после этого контакта или услышав Его голос, как в случае с Марией Магдалиной, Иисуса узнают, понимают, что Он – Та же Самая Личность.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/120868.html [Stand: 30.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Клир/ Klerus
Serbisch	Клир
Definition	„Клир (грч. Жреб), свештенство или један његов део код хришћана. У Новом завету ово је био назив за апостоле, а касније се ова реч почела употребљавати у значењу „свештенство“ коме је „жребом” припало да служи Богу. Неки ову реч користе као назив за све хришћане, тј. Оне који су „жребом” издвојени од осталих људи. У II и III веку К. Је назив за лица која су се одлучила да служе Богу. Обухватајући својим значењем тада целокупно свештенство, клир

	такво своје значење није заувек задржао. У IV веку из појма К. Изузети су епископи, презвитери и ђакони. На Западу под клиром су се подразумевали свештенослужитељи, тј. Сва лица са вишим звањем, почевши од ђакона. Касније се на Истоку састав клира променио: из клира је био изузет епископ. У овом свом облику овај појам је дошао потом у Русију.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 534.
Kontext	„Представљајући мотиве на одеждама, који карактеришу све српске крајеве од Далмације до Косова и Метохије, али и аборицинске фолклорне детаље, Владика је истакао да су одежде већ икона преображенбог света и да се зато клир облачи у лепе и сјајне одежде да би показали на богослужењу изображену реалност.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/otvorena_izlozba_svestenickih_odezdi_i_crkvenog_veza [Stand: 11.07.2020]
Russisch	Клир
Definition	„Клир (от греч. Κληρος (клирос) – отломок чего-либо, использовавшийся в качестве жребия; наследство, владение (название церковного служения жребием встречается в Св. Писании (Деян. 1:17-25)) – 1) особый разряд членов Церкви — священнослужителей и церковнослужителей; 2) совокупность представителей этого разряда; 3) «наследие Божье», священное собрание (христиан) (1Пет.5:3).”
Quelle	https://azbyka.ru/klir [Stand: 11.07.2020]
Kontext	„Московский клир, за исключением насельников ставропигиальных монастырей в священном сане, к настоящему времени состоит из 1 688 человек: из них 25 архиереев, 1 277 священников и 386 диаконов.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/patriarh-rasskazal-o-stroitelstve-novyih-hramov-v-moskve/ [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Крещение/ Taufe
Serbisch	Крштење
Definition	„Крштење, Света тајна. Једна од св. хришћанских тајни, заправо прва, спољашњи акт примања у црквену заједницу.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 584.
Kontext	„Дакле, најстарије елементе у чинопослдовању Литургије Пређеосвећених Дарова представљају: 1.) поучавање оглашених и оних који се спремају за крштење, које је почињало у другој половини дана и продужавало се до наступања вечери.”
Quelle	http://spc.rs/sr/liturgija_predjeosvecenih_darova_elementi_nikolaj_uspe_nski [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Крещение

Definition	„Крещение – одно из семи Таинств Церкви – духовное рождение (Ин.3:5). После Крещения человек становится членом Церкви, и может принимать участие в Церковных Таинствах. Участвуя в Таинстве Святого Крещения человек через троекратное погружение в воду с призыванием Бога Отца и Сына и Святого Духа очищается от грехов, умирает для жизни греховной, духовно рождается для жизни во Христе, усыновляется Богу, вводится в общение с Церковью; [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/kreshhenie [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Крещением Господним установлено таинство крещения – священнодействие, посредством которого человек, омываясь от первородного греха и воссоединяясь с Богом, рождается в жизнь вечную.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/kreshhenie-a-zachem/ [Stand: 26.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Кровь Христова/ Blut Christi
Serbisch	Крв Христова
Definition	„На Тајној Вечери Господ није дао Своје право Богочовечанско Тело и Крв Својим ученицима да једу и пију, већ им је дао освештани хлеб и вино, и рекао им да је то Тело Његово и Крв Његова. И ове дубоко тајанствене речи његове, ми као и све речи Христове, прихватамо као безусловну Истину. Он је Себе назвао Хлебом Живота, који је сишао са неба, и хлеб који је Он преломио на вечери Телом Својим, а вино, дато ученицима – истинском Крвљу Својом.”
Quelle	https://svetosavlje.org/sveto-pricesce/ [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„У сазнању, дакле, Апостола Павла и првих хришћана Црква као заједница и тело христово поистовећује се са Евхаристијом као „заједницом тела и крви Христове”.”
Quelle	http://spc.rs/sr/evharistija_u_istocnoj_crkvi [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Кровь Христова
Definition	„Тело и Кровь Христовы (см. Дары Святыя) – хлеб и вино, освященные и преложные на литургии в Тело и Кровь Иисуса Христа.”
Quelle	https://azbyka.ru/telo-i-krov-xristovy [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„Божественная Евхаристия, приношение безкровной жертвы и причащения ее, освящает и укрепляет ее участников, делает вкушающих Тело и Кровь Христовы истинными членами Тела Его Церкви.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/80050.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	-/ Logos
-------------------------------------	-----------------

Serbisch	Логос
Definition	„Логос – појам који је у Новом завету често превођен као „слово”; писац четвртог јеванђеља поистовећује Исуса са божанским логосом, који у исто време ствара и открива; друго лице Свете Тројице, рођен од Оца пре свих векова, једносуштан са њим; у времену рођен од Богородице и Духа Светог; као такав, једне је суштине и природе са људима (Богочовек).”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 103-104.
Kontext	„Према томе, пошто Спаситељ није само човек, нити је чаробњак, нити је какав демон, него је Својим Божанством и измишљотине песника, и опсене демона, и мудрост Јелина оповргао и засенио, јасно је, а то сви и исповедају, да је Он заиста Син Божији,[1] односно, Логос и Мудрост и Сила Очева.”
Quelle	http://spc.rs/sr/slava_tebi_gospode_sto_si_se_rodio [Stand: 06.08.2020]
Russisch	Логос
Definition	„Логос (от греч. λόγος (логос) — слово, мысль) – 1) Слово Отца, Бог Слово, Сын Божий, вторая ипостась Святой Троицы; 2) наименование, прилагаемое в богословии к Божественным идеям (замыслам) о мире. Греческое логос, традиционно переводимое как слово, имеет широчайший спектр значений, в т.ч.: 1) речь, изречение; условие, договор, рассказ, история, сочинение; положение в философском учении; дело; 2) счёт (число); соотношение, пропорция, соразмерность; вес; забота; 3) разум, разумное основание, причина, смысл, понятие...”
Quelle	https://azbyka.ru/logos [Stand: 06.08.2020]
Kontext	„Апостол Иоанн обращается с проповедью к людям эллинистического мира и потому говорит о Христе как о Логосе.”
Quelle	https://pravoslavie.ru//70837.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Милость/ Gnade
Serbisch	Милост
Definition	„Савршенство хришћанске добродетељи, па стога и људске у обновљеној природи, јесте благодатно Богоподражавајуће милосрђе, које се у хришћанину производи развијањем Божанске благодати која му је дата на крштењу и одгајена заповестима. Од таквог милосрђа јавља се духовна чистота; она се храни и живи њиме.”
Quelle	https://svetosavlje.org/enciklopedija-pravoslavnog-duhovnog-zivota/16/#06 [Stand: 09.08.2020]
Kontext	„Постило се у свакој невољи и тузи, при ратној опасности и страдању, увек када је требало измолити Божју милост.”

Quelle	https://sites.google.com/site/pravoslavnaveronauka/proba [Stand: 10.07.2020]
Russisch	Милость
Definition	„Милость — 1) проявление милосердия кем-либо; акт милосердия; 2) благодеяние в отношении кого-либо, чего-либо (пример: Божьи милости); 3) великодушное отношение к кому-либо, чему-либо.”
Quelle	https://azbyka.ru/milost [Stand: 10.07.2020]
Kontext	„Милость становится условием веры, условием религиозной жизни.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/76017.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Мир/ Friede
Serbisch	Мир
Definition	„Мир је савршени Божји дар и као такав одозго је, долази од Оца светлости (Јак. 1:17) и због тога треба да буде измољаван. (...) Постоје два вида мира: унутрашњи и спољашњи. Унутрашњи мир је пре свега измирење с Богом; он је благодатно стање човекове душе које претпоставља одсуство свега, што нарушава наш душевни мир: злобе, јарости, освете, зависти, мржње, страха, грешних страсти и др. Дародавалац тог благодатног мира је Кнез мира – Господ Исус (Ис. 9:6). Пред растанак од Својих ученика, Господ им је предао мир Свој (Јов. 14:27). Мир Божји уноси блажени спокој у наше смућене душе. Спољашњи, објективни, политички мир се састоји у одсуству сукоба, раздора, неорганизованости, збуњености и несигурности, међусобних зађевица и ратова међу људима појединачно и међу људским душтвама и народима. Оба ова облика мира – унутрашњи и спољашњи – предмет су мољења велике јектеније.”
Quelle	Makariopolski, Nikolaj episkop. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 92.
Kontext	„Задатак Универзитета је да се приликом проучавања религија оствари дијалог који ће помоћи свима да се успостави мир у свету, да се истакне морал и праведност у савременом друштву.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/delegacija_iz_irana_u_patrijarsijskom_dvoru [Stand: 10.07.2020]
Russisch	Мир
Definition	„Мир — 1) все созданные Богом творения в их совокупности; 2) среда обитания человека, где господствует грех (1Ин. 2:15); 3) состояние общества (группы лиц, коллектива, общности, общины), характеризующееся отсутствием вражды (конфликтов, войны); 4) внутреннее состояние человека, характеризующееся ощущением близости Бога, покоя, отсутствием проявления греховных позывов. Библейское понимание слова «мир» двояко. (...)

	Слово «мир» несёт в себе разные значения, а в церковнославянском языке имеет и два разных написания. «Мир», с которым мы призваны приносить свою молитву Богу, обозначает покой сердца в Боге – в противовес тому миру, который «лежит во зле» (1Ин. 5:19) и часто обозначает всю совокупность греха. После грехопадения человека этот мир перестаёт быть Божиим, уходит от Бога. Но Бог так любит человека, что Сам приходит в этот мир, «чтобы всякий верующий в Него не погиб, но имел жизнь вечную» (Ин. 3:16). И посреди падшего мира человек может обрести мир Христов, быть с Богом.»
Quelle	https://azbyka.ru/mir [Stand: 10.07.2020]
Kontext	„Даже в дни праздников, когда уставом за трапезой полагалось вино, отец Симеон мог встать и предложить тост «за мир во всём мире».»
Quelle	https://www.pravmir.ru/za-mir-vo-vsyom-mire/ [Stand: 10.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Молитва/ Gebet
Serbisch	Молитва
Definition	„Молитва је у религији једна од најкарактеристичнијих манифестација унутрашњег богопоштовања. Обично се молитва означава као разговор човека с Богом. Кроз молитву душа дише; кроз њу човек улази у општење са својим Првоизвором и Саздателем – Богом. Човек у молитви открива Богу своје радости и жалости, своје потребе и жеље.”
Quelle	Макариополски, Николај епископ. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije</i> . 1983. Niš: [o.I.], S. 12.
Kontext	„Утолико пре, таква осећања рађала је у нама заједничка молитва и заједничко служење свете Литургије.”
Quelle	http://spc.rs/sr/beseda_patrijarha_vaseljenskog_vartolomeja_na_opelu_n_ovoprestavljenom_patrijarhu_srpskom_pavlu [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Молитва
Definition	„Молитва – обращение человека к Богу или к Его святым (Богородице, ангелам, душам праведников) как к нашим ходатаям перед Богом, с целью покаяния, хвалы, испрашивания милостей или благодарения. Молитва есть возношение ума и сердца к Богу, это духовная пища, необходимая душе как воздух телу. Молитвы не вычитывают, а творят или совершают.”
Quelle	https://azbyka.ru/molitva [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Впрочем, святитель Игнатий, сам опытно прошедший все ступени молитвенного делания, подсказывает, какой же должна быть правильная молитва, а точнее, каков должен быть внутренний настрой молящегося человека.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/32462.html [Stand: 20.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Новый Завет/ Neues Testament
Serbisch	Нови завет
Definition	„Нови завет, богословски термин који има два значења: 1) савез између Бога и човека и 2) збир књига које говоре о свом савезу. У првом значењу Н. завета је утврђивање везе између Бога и човека. По томе, човек, искупљен од природног греха и његових последица добровољном крсном смрћу Христа, као Спаситеља света, прелази из робовског подзаконског стања у слободно стање синовства и благодати и добија могућност да постигне морално савршенство, неопходно за спасење. Н. завет има своје одговарајуће законодавство које је изразио Исус Христос у својој Проповеди на гори. У другом значењу Н. завет представља зборник књига које излажу сву историју оснивања новозаветне цркве и основе учења њеног закона.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 84.
Kontext	„Нови завет је савршенији од Старога завета не само по ширини љубави према свима људима него и по јачини љубави: Хришћанин воли свога ближњег не само као самога себе него и више од себе самога.”
Quelle	http://spc.rs/sr/dve_najvece_zapovesti [Stand: 05.08.2020]
Russisch	Новый Завет
Definition	„Новый Завет – богословский термин имеет два значения: 1) договор между Богом и человеком и 2) собрание книг, выражающих этот договор. В первом значении Н. Завет есть установление между Богом и человеком, по которому человек, искупленный от первородного греха и его последствий добровольной крестной смертью Христа, как Спасителя мира, переходит из рабского подзаконного состояния в свободное состояние сыновства и благодати и получает возможность достижения нравственного совершенства, которое необходимо для спасения. Н. Завет имеет соответствующее ему законодательство, выраженное И. Христом в своей Нагорной проповеди. Во втором значении Н. Завет представляет собрание книг, излагающих всю историю основания новозаветной церкви и основы ее вероучения.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/1704 [Stand: 05.08.2020]
Kontext	„Их послания внесены в канон Нового Завета, и доныне мы слышим их голос, читая их во время богослужения, внимая их призывам.”
Quelle	http://eparchia.patriarchia.ru/db/text/5662829.html [Stand: 05.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Опарь/ Orarion
-------------------------------------	-----------------------

Serbisch	Ораp
Definition	„Ораp – у Православној цркви одежда ђакона; уска трака која се пребацује преко левог рамена и чијим подизањем ђакон означава тренутак за одређену богослужбеу радњу или молитву.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 127.
Kontext	„Узбуђена од страха, и молећи се за своје другарице, она подиже к небу своје уплакane очи, и угледа на висини светлоносног анђела, опасаног светлим ораpом.”
Quelle	https://priateljboziji.com/%d1%81%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%b0-%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%be%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%82%d0%be%d0%bb%d0%bd%d0%b0-%d0%bd%d0%b8%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%81%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%b8%d1%82-2/ [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Ораpь
Definition	„Ораpь – принадлежность богослужебного облачения диакона и иподиакона – длинная узкая лента. Диакон носит ораpь на левом плече – один конец спускается на грудь, другой на спину. [...] Ораpь является символическим изображением благодатных дарований диакона как священнослужителя. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/orar [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„Иподиакон изображает служение Ангелов; поэтому ему при посвящении дается ораpь, которым он опоясывается крестообразно, для изображения крыльев, которыми закрываются Херувимы, предстоя Престолу Божию.”
Quelle	http://st-georgiy-dgrad.cerkov.ru/2013/11/08/svyashhenstvo/ [Stand: 07.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Осанна/ Hosanna
Serbisch	Осна
Definition	„Осана (јевр. Хошиана – „спаси”), код Јевреја молитвени усклик у изузетно свечаним приликама. Овим ускликом је народ поздрављао Христа Спаситеља за време Његовог свечаног уласка у Јерусалим, изражавајући тиме своје веровање у срећу, добро и спасење кроз њега.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 97.
Kontext	„Деца су му махала и поздрављала га <i>Осана</i> , благословен који долази у име Господње.”
Quelle	http://spc.rs/sr/izlozba_vaskrsnjih_jaja_radova_ucenika_osnovnih_skola_sa_cukarice [Stand: 05.08.2020]
Russisch	Осанна

Definition	„Осанна – еврейск. слово гашиана – означает «спаси же» и является у евреев молитвенным восклицанием в особо торжественных случаях. Этим криком приветствовал народ Христа Спасителя во время Его торжественного въезда в Иерусалим, выражая этим свою надежду на счастье, благополучие и спасение чрез Него.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/1840 [Stand: 05.08.2020]
Kontext	„Господа окружают толпы людей, которые постилают свои одежды, срезают ветви с пальм, кричат «осанна», приветствуя Его, как в древности встречали полководцев-триумфаторов, возвращавшихся после великой победы.”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/4442497.html [Stand: 05.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Покаяние/ Buße
Serbisch	Покајање
Definition	„Покајање, једна од седам хришћанских Тајни које је установио Господ Христос. Хришћанин се искрено и срдечно каје због греха својих и намерава да исправи свој живот са вером у Христа и са надом на Његову милост. Усмено износи своје грехе пред свештеником, који га такође усмено ослобађа његових греха. При видљивом изјављивању опроста од стране свештеника, покајника невидљиво ослобађа греха сам Христос, па он поново постаје невин и освећен, као после крштења. У почетку се П. састојало само у спољашњем очишћењу жртвама. Касније су пророци захтевали при П. и унутрашње промене, у виду одлуке живети исправније. У јеванђељу се П. Већ схвата као препород, потпуна измена бића. У апостолским временима било је две врсте П: 1) тајно, пред свештеником и 2) јавно, пред целом црквеном заједницом.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 145.
Kontext	„Пост припрема душу за покајање.”
Quelle	http://spc.rs/sr/o_velikom_postu [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Покаяние
Definition	„Покаяние (от греч. μετάνοια (метанойя) — перемена сознания, переосмысление, прозрение) — 1) глубокое раскаяние, сокрушение о грехах, характеризующее печалью и скорбью, вызванной уязвлением совести, но главное, живым ощущением разлучения с Богом; сопровождаемое твердым желанием очищения, преобразования жизни; упованием и надеждой на Господа. В широком смысле под покаянием подразумевается фундаментальная перемена в жизни: от произвольно-греховной, самолюбивой и самодостаточной – к жизни по заповедям Божиим, в любви и стремлении к Богу.

	2) Таинство Церкви, в котором, по искреннем исповедании грехов перед лицом священника, грешник по милосердию Божию силой Божественной благодати освобождается от греховной нечистоты. Покаяние – изменение внутренней и внешней жизни человека, заключающееся в решительном отвержении греха и стремлении проводить жизнь в согласии со всесвядой волей Бога.”
Quelle	https://azbyka.ru/pokayanie [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Покаяние - это начало христианской новой жизни, или христианского нового бытия, бытия во Христе.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/45156.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Понтий Пилат/ Pontius Pilatus
Serbisch	Понтије Пилат
Definition	„Пилат (Понтије или Понтијски), римски прокуратор, намесник Палестине у време овоземаљског живота Христова. За време његове управе у Јудеји су се догодили главни догађаји Јеванђеља: иступање Јована Крститеља на проповед и сва делатност Исуса Христа. Он је, по речима световних писаца тога времена, изложио Христа погубљењу. П. је био самнитског порекла. Свој високи положај је достигао прљавим путем. Живео је у Кесарији, а у Јерусалим је долазио само на велике празнике и због важних послова. Прославио се својом суровошћу и неправичношћу, које су изазивале непријатељство становника према њему. Мислећи да ће предавањем Христа смрти примирити своје непријатеље, сложио се на ово, иако нерадо, али његов циљ није био постигнут. Непријатељи су га потказали цару Калигули, који га је уклонио са дужности. П. је себи одузео живот. По другој легенди, он је био прогнан у Галију, где је и умро.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 134.
Kontext	„Како се испоставило, градња пута је започета и завршена за време Понтија Пилата, а могуће да се то десило по његовом налогу.”
Quelle	https://rs.sputniknews.com/svet/201910211121059105-u-jerusalimu-otkrivena-ulica-koju-je-sagradio-pontije-pilat/ [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Понтий Пилат
Definition	„Пилат (Понтий или Понтийский) – римский прокуратор, правитель Палестины во время земной жизни Христа. Во время его правления Иудеей совершились все главные события Евангелия: выступление Иоанна Крестителя с проповедью и вся общественная деятельность Иисуса Христа, он же, по словам светских писателей того времени, предал Христа казни. П. был самнитского происхождения; своего высокого положения достиг нечистым путем; жил он в Кесарии, приезжая по большим праздникам и для важных дел в Иерусалим; прославился П. своей жестокостью и

	несправедливостью, что навлекло на него вражду населения. Думая, что преданием смерти Христа он примирит своих врагов, он согласился на это неохотно, и цель его не была достигнута. Враги донесли о нем императору Калигуле, который отстранил его от должности. П. лишил себя жизни. По другой легенде он сослан был в Галлию, где и скончался Жизнь.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/2098 [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Понтий Пилат сначала подвергся суду своей совести.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/3004.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Пост/ Fastenzeit
Serbisch	Пост
Definition	„Пост – код хришћана уздржање од различитих искушења ради духовног и моралног усавршавања.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 141.
Kontext	„Веселимо се сада и радујмо се. да би увећала наше радовање, света Црква је у ове дане одредила пост као извесну врсту ограничења.”
Quelle	http://spc.rs/sr/slava_tebi_gospode_sto_si_se_rodio [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Пост
Definition	„Пост – аскетическая практика, состоящая в воздержании тела от пищи животного происхождения (также и от перенасыщения и услаждения постной пищей) и сладострастия, а души от злых помыслов, дел и слов; время сугубого покаяния и трезвения. Цель поста состоит в борьбе со страстью чревоугодия, которая лежит в основе 5-ти из 8-ми основных страстей, поэтому борьбе с ней и уделяется такое большое внимание. Пост есть также средство выявления страстей, и стяжания добродетелей, в первую очередь добродетели воздержания.”
Quelle	https://azbyka.ru/posty-pravoslavnoj-cerkvi [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„Пост (правда, как диету) рекомендуют даже светские врачи, отмечая благотворное воздействие на организм временного отказа от животных белков и жиров.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/36495.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Потир/ Kelch
Serbisch	Путир
Definition	„Путир – света чаша: златна или сребрна чаша у коју се сипа вино разблажено водом, којим се верници причешћују; литургијски олтарски предмет, носи епитет свети, јер се у њему вино и хлеб благодатним деловањем претварају у истинито тело, у крв Исусову.

	Симболично представља Христову чашу пружену ученицима на Тајној вечери, као и пехар у који је, након Христовог разапињања прикупљена крв потекла из Његових рана.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 151.
Kontext	„Затим се неосвећено вино и вода сипају у путир, и свети сасуди се покривају, као што се ради на пуној Литургији.”
Quelle	http://spc.rs/sr/liturgija_predjeosvecenih_darova [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Потир
Definition	„Потир (от греч. потѣр (потир), потѣрион (потерион) — чаша) — особая Чаша из благородного металла, на высоком подножии, в которую на литургии вливается вино, пресуществляемое, затем, в истинную Кровь Христову, и из которой причащаются верные — священнослужители и миряне.”
Quelle	https://azbyka.ru/potir [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„Есть мнения некоторых литургистов, что возношение Агнца, раздробление Его и опускание Частицы «Иисус» в потир означают соответственно поднятие Христа для распятия на Крест, само распятие и Воскресение.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/66180.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Премудрость/ Weisheit
Serbisch	Премудрост
Definition	1) По Јову (28:12-27) Премудрост је божански атрибут преко којег Бог ствара и влада стварима. Њу човек не може достићи својим трудом, али му га је Бог зато преко Мојсијевих Закона приближио (Мојсије, 4:6-8). Напокон, у Књизи Мудрости (7:22-8:1) описана је као „дах силе Божије, и чист одвир славе Свемогућег“ (7:25), као „дах разборит“ (7:22) која је „повјереница знања Божијег, избиралица дјела Његових“ (8:4). 2) Као и Свети Дух, Премудрост је божанска енергија и једна од Ипостаси Свете Тројице. Сагласно речима Сц. Григорија Паламе „као што кажемо да је сила и премудрост заједничка Оцу и Сину и Светом Духу, исто тако да је Сила и Премудрост самоипостасни Син Очево“.
Quelle	1) http://zlatousti.org/clanakview/index?id=85 [Stand: 24.07.2020] 2) http://www.crkva-kassel.de/%D0%BC%D1%83%D0%BA%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%88%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BC%D1%83%D0%B4%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82-%D0%B8-

	%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%83%D0%B4%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82/ [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Управо кроз лечења која нам медицина пружа видимо деловање премудрости Божије.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=543&Itemid=381 [Stand: 24.07.2020]
Russisch	Премудрость
Definition	„Премудрость — 1) существенное свойство Троицкого Бога; всеведение Божье по отношению к действиям, выражающееся в том, что Бог от вечности знает все Свои действия, все Свои цели и лучшие средства для достижения целей; знает, как распорядиться этими средствами наилучшим образом, знает о результатах всех Своих действий; 2) Божественное имя, преимущественно соотносимое с Сыном Божиим; 3) высшая степень человеческой мудрости.”
Quelle	https://azbyka.ru/premudrost [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Премудрость Божья – это понятие, которое объединяет Господа и Его творение.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/40449.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Приснодева/ Immerjungfrau
Serbisch	Приснодјева
Definition	„(...) Приснодјевство тј. да је прије, за вријеме и послије рођења била и остала Дјева.”
Quelle	http://www.crkva-kassel.de/%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%88%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D1%87%D0%B5%D1%9A%D0%B0-%D0%BE-%D0%B1%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%86%D0%B8/ [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„Вера Цркве у Приснодјевство Пресвете Богородице плод је благодатног тумачења еванђељских текстова од стране заједнице Цркве која је у лику Марије препознала оно најузвишеније што је људски род икада могао понудити своме Творцу, а то је чист сасуд љубави, посвећености и послушности вољи Божијој.”
Quelle	http://spc.rs/sr/bratsha_sestre_isusa_hrista [Stand: 22.07.2020]
Russisch	Приснодева
Definition	„Приснодество — богословский термин, прилагаемый Православною Церковью к Божьей Матери и указывающий на то, что Она была Девой до Рождества, сохранила его в Рождестве и после Рождества Господа Иисуса Христа.”
Quelle	https://azbyka.ru/prisnodevstvo [Stand: 22.07.2020]

Kontext	„Приснодева Марија до 14 лет пребывала в Храме, где служила Богу молитвой и постом.”
Quelle	http://molitva-info.ru/calendar/blagoveshhenie-presvyatoj-bogoroditsy.html [Stand: 22.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Распятие/ Kreuzigung
Serbisch	Распеће
Definition	„Распеће, веома мучно, а уједно и срамно погубљење коме су Римљани подвргавали најтеже злочинце. Овој казни био је подвргнут Исус Христос, па се зато његово изображење на крсту зове распеће.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 204.
Kontext	„Тај пут Богочовека води нас сигурно у Преображење, у светлост и славу Тавора, макар и ишао поново преко Голготе, праћен издајом људи, клеветама и злостављањима, ругањем и распећем.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=190 [Stand: 24.07.2020]
Russisch	Распятие
Definition	„Распятие – исторический факт казни на Кресте, незаконно осуждённого Богочеловека Иисуса Христа. Иисус Христос принял Крестные Страдания и смерть добровольно, в целях Божественного Домостроительства, ради Искупления людей, спасения рода человеческого.”
Quelle	https://azbyka.ru/raspyatie [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Распятие – один из важнейших поступков, раскрывающих смысл миссии Христа.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/raspyatie-kak-marker-na-puti-v-ray/ [Stand: 24.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Саваоф/ Zebaot
Serbisch	Саваот
Definition	„Саваот (јевр. – сила, војска), један од библијских назива Бога, често се среће код пророка и у псалмима (<i>Господ Саваот</i>). Овим термином одређује се својство Бога као Владике свих сила неба и земље, пошто према библијској представи, звезде и друга небеска тела представљају „војску” чији је заповедник Бог – „Господ сила” (1. Цар. 17, 45; Пс. 23, 10; 1, 24 и др.). Мишљење да под речју С. Треба подразумевати, какосматрају неки научници, „Бога рата” није основано, пошто се назив С. у Библији односи на епоху мирног развоја јеврејског народа, када он није водио ратове.”

Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 218.
Kontext	„И скупљаше се на његовом гробу мноштво Јевреја и узношаху они тамо своје молитве Богу Саваоту, коме слава кроза све векове.”
Quelle	https://priateljboziji.com/%d1%81%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%80%d0%be%d0%ba-%d1%98%d0%b5%d0%b7%d0%b5%d0%ba%d0%b8%d1%99-2/ [Stand: 05.08.2020]
Russisch	Саваоф
Definition	„Саваоф (евр. «цеваот» буквально «(Господь) Воинств», множественное число от «цава» – воинства) – одно из имен Бога, подчеркивающее такое Его свойство, как всемогущество, а также то, что Он — Владыка мира. В Библии воинствами называются войска (например, в Исх.6:26; Чис.31:53), звезды и планеты, ангелы (Втор.4:19, 17:3; Дан.8:10; 3Цар.22:19; 2Пар.18:18; срав. Ис.24:21). Имя Божие Господь Саваоф отражает Божественную власть над всеми силами земли и неба. Имя Божие Саваоф приложимо ко всем Лицам Святой Троицы, на что прикровенно указывает пророк Исайя: Свят, Свят, Свят, Господь Саваоф! вся земля полна славы Его (Ис.6:3).”
Quelle	https://azbyka.ru/savaof [Stand: 05.08.2020]
Kontext	„В 1597 году по велению царя Федора Иоанновича чудотворную икону перевезли в Москву и украсили изображениями Господа Саваофа и ветхозаветных пророков.”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/726887.html [Stand: 05.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Святая Троица/ Heiligendreifaltigkeit
Serbisch	Света Тројица
Definition	„Света Тројица – догма утврђена на црквеним саборима IV века; хришћанско поимање Бога: Бог је један по суштини, силни и вечни енергијама, а тројичан по лицима: Отац, Син и Дух Свети; јединство бића Божјег не укида тројичност лица и тројичност не укида јединство.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 157.
Kontext	„Света Тројица која је од вечности љубав створи свет, играјући се, у најсуптилнијем смислу те речи.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/ekologija_%E2%80%93_izazov_za_hriscane [Stand: 24.07.2020]
Russisch	Святая Троица
Definition	„Святая Троица (греч. Αγία Τριάδα, лат. Trinitas) – Бог, единый по существу и троичный в Лицах (Ипостасях); Отец, Сын и Святой Дух.

	Бог Отец, Бог Сын и Бог Дух Святой – Единый и единственный Бог, познаваемый в трех равнославных, равновеликих, не сливающихся между Собой, но и нераздельных в едином Существо, Лицах, или Ипостасях.”
Quelle	https://azbyka.ru/svyataya-troica [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Святая Троица имеет общее существо, но при этом Личности обладают уникальной особенностью.”
Quelle	http://molitva-info.ru/duhovnaya-zhizn/ipostas-v-pravoslavii.html [Stand: 24.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Святы́е/ Heilige
Serbisch	Свети
Definition	„Свети - одабран, правоверујући. Тако се називају Јудејци за разлику од незнабожаца (2. Мак. 15, 24), хришћани за разлику од Јудејаца и незнабожаца (Ефс. 1, 1). Одвојен за високо поштовање, благословен (Изл. 23, 4), посвећен (О. 4, тач. 3, тр. 3), свесавршен, праведан (о Богу), који живи по правилима прописаним вером. О радњама: заснован на правилима вере, свети, угодник Божји који се наслађује вечним блаженством. Наравно, ова реч је пре хришћанства имала друго значење, другачије од оног које му ми данас дајемо. Ова реч је код наших предака означавала: јак, чврст, висок, а затим: светао, блистав, неокаљан, чист, свети, поштован. Речи: светлост, боја, цвет, свети – сродне су и значе сјај.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 236.
Kontext	„Прецизније речено, жеља нам је да се усредсредимо на три аспекта ове теме: слушање и проповед Речи Божије кроз Свето Писмо; виђење Речи Божије у природи и изнад свега у лепоти икона и, на крају, додир и примање Речи Божије кроз заједницу са светима и у светотајинском животу Цркве.”
Quelle	http://spc.rs/sr/obraćanje_patrijarha_konstantinopoljskog_g_vartolomeja_o_reci_bozjoj [Stand: 22.07.2020]
Russisch	Святы́е
Definition	„1) Святы́е – лик мужей и жен, благоугодивших Богу в том или ином роде жительства и подвига и причисленные Православной Церковью к лику святых, т.е. канонизированные. К ним относятся праведные, преподобные, святители, патриархи, мученики, пророки, апостолы, благоверные, блаженные, бесребреники, исповедники и др. 2) В Новом Завете святыми называются все христиане. Сначала применяемое к членам первохристианской общины Иерусалима, в особенности к небольшой группе, собравшейся на Пятидесятницу (Деян. 9:13; 1Кор. 16:1), это название стало применяться к братьям

	в Иудее (Деян. 9:31-41), а затем и ко всем верующим (Рим. 16:2; 2Кор.1:1; 13,12).”
Quelle	https://azbyka.ru/svyatyte [Stand: 22.07.2020]
Kontext	„Матерь Божия, все святые, небесное воинство Архангелов, Ангелов и всех Небесных Сил бесплотных также составляют единую Церковь со всеми нами.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/104596.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Святой Дух/ Heiliger Geist
Serbisch	Свети Дух
Definition	„Дух Свети је Треће Лице или Трећа Ипостас Свете, јединосушне, животворне и неразделиве Тројице. Он превечно исходи од Бога Оца (Јн. 15, 26), обитава у Сину (Рим. 8, 9), шаље у свет Сина (Јн. 15, 26). Он је истинити Бог (Дела 5, 3, 4), једна суштина са Богом Оцем од којег Он исходи ван времена. Једнак је по свом достојанству Оцу и Сину (Мт. 28, 19). Њему се клањају и славе га једнако са Њим. Он је једина суштина Богу-Оцу и Богу-Сину (1. Јн. 5, 7; Јн. 10, 30). Са изузетком личних особина Бога-Оца и Бога-Сина, Дух Свети има све божанске особине и дела, нпр. Свезнајући (Јн. 14, 26), свуда присутан је (Рим. 8, 9) вечан (Јн. 14, 16), свемоћан (1. Кор. 12, 7), творац (Јов. 33, 4), старање, промишљање о свету (Пс. 103, 30), твори чуда (Мт. 12, 28). Личне особине Светог Духа: Бог, Дух Свети, исходи од Оца (Јн. 15, 26).”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 300.
Kontext	„Једноставно тако што је Бог Отац одувек волео свога Сина и свога Светога Духа, зато је Бог љубав.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/o-bogocoveku-gospodu-nasem-isusu-hristu/ [Stand: 09.07.2020]
Russisch	Святой Дух
Definition	„Святой Дух – Третье (в традиционном, условно принятом способе перечисления Божеских Лиц) Лицо (Ипостась) Святой Троицы, истинный Бог, единосущный и равнославный Отцу и Сыну. Святой Дух — Одно из Лиц Пресвятой Троицы, Единого и Неделимого Бога; Выразитель Слова Отца (Сына Божьего), предвечно сопутствующий Ему, являющийся Его Чистейшим Образом; отличается от Отца тем, что вечно исходит от Него (тогда как Сам Отец — безначален, ни от Кого не исходит и не рождается), а от Сына — тем, что имеет Свое бытие не через рождение (от Отца), а через исхождение (см. подробнее: Догмат о Пресвятой Троице). Как и все Лица (Ипостаси) Святой Троицы, Святой Дух обладает свойствами, присущими только Богу. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/m-svyatoj-dux [Stand: 09.07.2020]

Kontext	„Все здесь посредством Господа нашего Иисуса Христа, апостолов либо отцов Церкви, движимых Святым Духом, увязано в стройное гармоничное единое целое, которое, впрочем, имеет свою структуру, соединенную словно живой организм, и ведет к главной цели – спасению и обожению человека.”
Quelle	https://pravlife.org/ru/content/iz-chego-sostoit-evharisticheskiy-kanon [Stand: 09.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Священное Писание/ Heilige Schrift, Bibel
Synonym	Библия
Quelle	http://www.orthodic.org/?searchCs=&searchRu=%D0%91%D0%B8%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D1%8F&go.x=0&go.y=0&type=ru [Stand: 26.07.2020]
Serbisch	Свето Писмо
Synonym	Библија
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 238.
Definition	„Библија, збир књига Старог и Новог завета, које црква сматра богонадахнутим, тј. Да су је писали свети људи уз помоћ Духа Божјег.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 132.
Kontext	„Свето писмо је записано Откривење Божије.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/sveto_pismo [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Священное Писание
Synonym	Библия
Quelle	https://azbyka.ru/bibliya [Stand: 26.07.2020]
Definition	„Библия (от греч. βιβλία – книги) или Священное Писание – собрание Книг (Ветхого и Нового Заветов), составленных по вдохновению Святого Духа (т.е. Бога) через избранных, освященных от Бога людей: пророков и апостолов. Собрание и возведение в единый канон книг совершено Церковью и для Церкви.”
Quelle	https://azbyka.ru/bibliya [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Дух Святой по обетованию Спасителя ниспослан и пребывает только в Церкви, поэтому и Священное Писание, как богодухновенное слово Божие, имеет смысл и значение только в Церкви.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/71186.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Серафими/ Seraph
---------------------------------	-------------------------

Serbisch	Серафими
Definition	„Серафими, један од девет анђеоских чинова. Пророк Исаија представља С. као највиши степен небеске јерархије. У његовим виђењима они су представљени као да окружују престо Бога. Имају људски лик и сваки по шест крила. С два покривају лице, с два – ноге, с два – лете и непрестано певају песму: „Свјат, свјат, свјат Господ Саваот, сва земља пуна је славе Његове“. Што се тиче порекла самог имена серафими, оно није довољно објашњено. Једни сматрају да води порекло од јеврјејске речи – пламтети, а други – од речи бити славан, величанствен.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 248.
Kontext	„Ти чинови су следећи: шестокрили Серафими, многоочити Херувими и богоносни Престоли, Господства, Силе и Власти, Начала, Архангели и Ангели.”
Quelle	http://spc.rs/sr/sv_arhistratig_mihail_ostale_sile_nebesne_bestelesne [Stand: 06.08.2020]
Russisch	Серафимы
Definition	„Серафимы – один из девяти ангельских чинов. Пророк Исаия изображает С. как высшую степень небесной иерархии; в его видении они изображаются окружающими престол Бога; имеют человеческий образ и каждый – по шести крыльев; двумя закрывают лицо, двумя – ноги, двумя – летают и непрерывно воспевают песнь: «свят, свят, свят Иегова воинств, вся земля полна славы Его». Что касается происхождения самого имени – Серафимы, то оно не достаточно объяснено – одни производят от еврейского слова – гореть, другие – от слова – быть знатным, величественным.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/2807 [Stand: 06.08.2020]
Kontext	„Ближайшие к Престолу Божию суть шестокрылатые Серафимы, как видел в видении своем святой Исайя пророк.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/angely/ [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Сын Божий/ Sohn Gottes
Serbisch	Син Божији
Definition	„Син Божји, Син Човечији, тако се у Речи Божјој, по својој двојакој природи, назива Господ наш Исус Христос. Син Божји је назван по свом Божанству, по Божанској природи, по јединству своме са Богом Оцем, а Син Човечји – по људскости, по својој човечанској природи, по јединству Његове човечанске природе са нашом и Његовим понижавајућим стањем, у коме је Он био овде на земљи иако је, свакако, његова човечанска природа изнад наше, с обзиром да је Он безгрешан.”

Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik</i> , Tom II. 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 257.
Kontext	„Па кад престане све што је човечанско и кад остану само речи Христове, свакоме је јасно да је привремено то што је престало, а да Онај Који остаје јесте истински Јединородни Логос, Бог и Син Божији.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/slava_tebi_gospode_sto_si_se_rodio [Stand: 30.08.2020]
Russisch	Сын Божий
Definition	„Сын Божий – Логос (от греч. λόγος (логос) – слово, мысль), Бог Сын, Слово Божие, вторая Ипостась Святой Троицы. Как и все Лица (Ипостаси) Святой Троицы, Сын Божий обладает всеми Божественными свойствами. Как и все Лица (Ипостаси) Святой Троицы, Сын Божий равночестен в Своем Божественном достоинстве Отцу и Святому Духу. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/syn-bozhij [Stand: 30.08.2020]
Kontext	„И слово Божие, и писания святоотеческие настаивают на том, что Христос есть воплотившийся Сын Божий, Единосущный Богу Отцу.”
Quelle	https://pravoslavie.ru//5837.html [Stand: 30.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Соборная Церковь/ Kathedrale
Synonym	Соборный храм
Quelle	Petković, Sava prota. <i>Rečnik crkvenoslovenskog jezika</i> . 1935. Sremski Karlovci: Srpska manastirska štamparija u Sremskim Karlovcima, S. 308.
Serbisch	Саборна црква
Synonym	Саборни храм
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik</i> , Tom II. 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 217.
Definition	„Саборни храм или сабор, служи за обављање богослужења свештенства неколико цркава. Према приоритету, саборима се називају катедрални храмови у епархијским градовима, такође и главни храмови у градовима уопште, као и у неким насељима, затим храмови у великим манастирима. Посебан значај имају храмови у престоницама.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik</i> , Tom II. 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 217.
Kontext	„Највећи хришћански празник - Васкрсење Господа Исуса Христа, молитвено је прослављен и у Саборној цркви, на пасхалном јутрењу и Светој Литургији, 19. априла 2020. године.”
Quelle	https://www.saborna-crkva.com/index.php?option=com_content&task=view&id=895 [Stand: 24.07.2020]

Russisch	Соборная Церковь
Synonym	Соборный храм
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/2976 [Stand: 24.07.2020]
Definition	„Соборный храм или собор – так называется храм, служащий для совершения богослужений духовенством нескольких церквей. По преимуществу соборами именуются кафедральные храмы в епархиальных городах. Затем, соборами именуются главные храмы в городах вообще и в некоторых селениях, храмы в больших монастырях и, наконец, имеющие особенное значение храмы в столицах.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/2976 [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„С духовной точки зрения военная соборная церковь выступила как преемница того древнего храма.”
Quelle	https://pokrovgradno.org/ru/publication/istiriya-sobora-Koyal [Stand: 24.07.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Спасение/ Erlösung
Serbisch	Спасење
Definition	„Спасење – гр. Soteria; дело којим Бог – оваплоћењем, смрћу и васкрсењем Исуса Христа поново човека доводи у стање лично заједнице са Собом; средства којима се достиже спасење јесу вера у света учења, морална послушност, ритуални поступци, сакраментално учење, медитација, аскеза и лично поверење у Господа нашег и Спаситеља Исуса Христа; у апосолутном смислу, представља превазилажење свих препрека, ограничења и противречности које одликују људску личност, победу човека над самим собом и својим страстима и гресима; оно је коначно и не захтева никакво понављање, оно је улаз у царство Божје, у коме је победа над грехом и смрћу потпуна. Спасење није заслуга по својој суштини, већ представља лични приступ човека питањима обновљења своје грехом болесне душе.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 166-167.
Kontext	„Вино је један од основних симбола у Хришћанству, и увек симболише Крв Исуса Христа, невину Крв проливену за наше спасење.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/krsna-slava/ [Stand: 10.07.2020]
Russisch	Спасение
Definition	„Спасение (от греч. «σωτηρία» — избавление, сохранение, целение, спасение, благо, счастье) — 1) Промыслительное действие Всесвятой Троицы, направленное на соединение человека и Бога, избавление его от власти диявола,

	греха, тленности, смертности, приобщение к вечной блаженной жизни в Царстве Небесном (Пс.23:5); 2) деятельность Сына Божьего, воплотившегося ради воссоединения человека и Бога, Искупления его от греха, освобождения от рабства диаволу, тленности, смертности; создавшего Церковь, непрестанно заботящегося о ней как её неизменный Глава (Лк.2:11); 3) деятельность человека, осуществляемая при содействии Отца и Сына и Святого Духа, направленная на уподобление Богу и духовное единение с Ним, приобщение к вечной блаженной жизни (Тит.3:5-7); 4) действия святых, направленные на оказание той или иной помощи грешникам.”
Quelle	https://azbyka.ru/spasenie [Stand: 10.07.2020]
Kontext	„Но наше спасение не «зарабатывается», оно достигается не посредством каких-то наших дел – наше спасение может совершиться только лишь по милости и благодати Божией.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/108750.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/Deutsch	Страх Божий
Serbisch	Страх Божији
Definition	„Страх Божји, означава једну од великих човекових врлина и обавеза, а има разна значења: а) страх, бојазан, страх од казне Божје као нижи степен врлине страха Божјег, б) чуђење, трепет, ужас пред велики догађај; в) побожност, побожан живот, г) савршена чистота и светост живота, као виша степен страха Божјег који се шири до непостојања страха Божјег, до његове идентификације са савршеном, синовском љубављу према Богу.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 280.
Kontext	„Она је осетила радост велику, коју јој је саопштио архангел Божји, али страх Божји закључавао је ту радост дубоко у срцу њеном.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/sveti_vladika_nikolaj_o_presvetoj_bogorodici [Stand: 11.07.2020]
Russisch	Страх Божий
Definition	„Страх Божий – благоговейное отношение к Богу, проявляемое в осознании и ощущении Божественного присутствия, боязни оскорбить Бога греховным помыслом или поступком, формируемое и поддерживаемое в человеке при содействии благодати Божией. Слово «страх» (греч. φόβος) в древнегреческом языке не имело значения боязни (греч. τρόμος), но означало уважение.”
Quelle	https://azbyka.ru/strax-bozhij [Stand: 11.07.2020]

Kontext	„Если страхом Божиим человек уклоняется от всякого зла, то страх Божий – это первое препятствие на пути греха, не дающее греху проникнуть в нашу душу.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/98057.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Страшный Суд/ Jüngstes Gericht
Serbisch	Страшни суд
Definition	„Страшни суд, по хришћанском веровању, то је суд који ће уследити после краја света, на коме ће Судија бити Син Божји који долази да „у слави суди живима и мртвима”. После тога ће праведници поћи у царство небеско, а грешници ће бити осуђени на вечне муке у паклу.”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 280.
Kontext	„«Помолимо се заједно да нам свима Бог да снагу, и онима са већим одговорностима, да свима буде добро и да сви заједно станемо на страшни суд Господњи као добра и у љубави сабрана дјеца Божја», рекао је отац Рафаило.”
Quelle	http://spc.rs/sr/mitropolit_amfilohije_sluzio_u_manastiru_podmaine [Stand: 26.07.2020]
Russisch	Страшный Суд
Definition	„Страшный Суд – последний, всеобщий Суд Божий над миром, который состоится при втором Пришествии Господа Иисуса Христа (при этом все мертвые люди воскреснут, а живущие изменятся (1Кор.15:51-52), и каждому будет определена вечная участь по его делам (Мф.25:31-46, 2Кор.5:10), словам (Мф.12:36) и помышлениям.”
Quelle	https://azbyka.ru/strashnyj-sud [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Новый Завет утверждает, что в преддверии конца света и Страшного Суда сердца одних людей завладеет беспечность, а сердца других наполнятся бодростью ожидания и беспокойством.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/114968.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Таинства/ Mysterien
Serbisch	Свете тајне
Definition	„Свете тајне – духовни дарови који се добијају од Бога молитвеним призивом и дејством Духа Светога; делотворни знаци благодати који се преносе путем материјалне стварности. Постоји седам главних Светих тајни: крштење, миропомазање, евхаристија, тајна брака, тајна свештенства, тајна покајања (исповести), тајна јелеосвећења.”

Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 157.
Kontext	„Ко се не крсти није достојан да прими ни остале Свете тајне.”
Quelle	https://sites.google.com/site/pravoslavnaveronauka/bogosluzena-1 [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Таинства
Definition	„Таинства — священнодействия, совершаемые в лоне Вселенской Православной Церкви (в данном отношении исключение составляет Таинство Крещения), в результате которых верующим, по мере их веры, преподаются определенные Дары Святого Духа, осуществляется единение с Богом, причём, настолько полно, насколько это возможно в условиях земной жизни, с учётом характера Таинств и личной веры участников. Под таинствами в православном богословии понимаются священнодействия, в которых происходит встреча Бога с человеком и наиболее полно, насколько возможно в земной жизни, осуществляется единение с Ним. В таинствах благодать Бога нисходит на нас и освящает все наше естество — и душу, и плоть — приобщая его к Божественному естеству, оживотворяя, обоготворяя и воссозидавая в жизнь вечную. В таинствах мы получаем опыт неба и предвкушаем Царство Божье, к которому всецело приобщиться, то есть войти в него и жить в нем, можно лишь после смерти. В настоящее время в Православной Церкви принято считать таинствами Крещение, Евхаристию, Миропомазание, Покаяние, Священство, Брак и Елеосвящение; все остальные священнодействия относят к числу обрядов. [...]”
Quelle	https://azbyka.ru/tainstva [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„В древности члены первохристианской общины сами приносили перед литургией все нужное для Таинства: хлеб и вино.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/105005.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Тело Христово/ Leib Christi
Serbisch	Тијело Христово
Definition	„Тело Христово, тако се назива св. хлеб претворен за време божанствене литургије у право Тело Христово.”
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 293.
Kontext	„А они отуђеници, који су изашли ван Цркве, и који верују само у материјално и негирају све духовно, потпуно су неспособни да верују у то да нам се под видом хлеба и вина даје Тело Христово и Крв Његова.”
Quelle	https://svetosavlje.org/sveto-pricesce/ [Stand: 05.08.2020]
Russisch	Тело Христово

Definition	„Тело Христово – так именуется св. хлеб, пресуществленный на божественной литургии в истинное Тело Христово.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/polnyj-pravoslavnyj-bogoslovsko-entsiklopedicheskij-slovar/3388 [Stand: 05.08.2020]
Kontext	„Царь Салимский Мелхиседек, который принес хлеб и вино в дар Аврааму, стал прообразом того священства Христа, которое реализуется в Церкви — прежде всего, в таинстве Евхаристии, где под видом хлеба и вина преподается верующим Тело и Кровь Христовы.”
Quelle	http://www.patriarchia.ru/db/text/5645930.html [Stand: 05.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Херувимы/ Cherubim
Serbisch	Херувими
Definition	„Херувими – према хришћанском учењу о анђелима и анђелској хијерархији, припадници анђелског реда – управника. Поред непрестаног слављења Бога, имају задужење да изливају премудрост, разумевање и да просвећују. Сматрају се посебно блиским Богу. Према Књизи пророка Језекиља, чувари су Раја и знак Божије присутности, а на основу псалама Господ седи на херувимима (18, 10; 99;1), што је непосредно утицало на представе у којима је Христос приказиван како седи на њима.”
Quelle	https://www.cudo.rs/%D1%83-%D1%81%D1%83%D1%81%D1%83%D1%80%D0%B5%D1%82-%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%B0-%D0%BA%D0%BE-%D1%81%D1%83-%D1%85%D0%B5%D1%80%D1%83%D0%B2%D0%B8%D0%BC%D0%B8/ [Stand: 24.07.2020]
Kontext	„Пред њом трепте Херувими и Серафими, јер је неизречено узвишенија од Херувима и драгоценија и скупоченија од Серафима.”
Quelle	http://spc.rs/sr/avva_justin_sve_sto_je_gospod_hristos_ucinio_u_ovome_svetu_od_nje_je [Stand: 24.07.2020]
Russisch	Херувимы
Definition	„Херувим. Слово херувим встречается в первый раз в кн. Бытия в следующих словах: И поставил (Бог) на востоке сада Едемского херувима с пламенными мечом, по изгнании Адама и Евы из Рая, чтобы охранять путь к древу жизни (III, 24). Затем говорится о херувимах при устройении Скинии во времена пророка Моисея (Исх. XXV, 18-22) и при создании храма Соломонова (III Цар. VI, 27, VIII, 6-7, II Пар. III, 10-13). Изображение их в образе человеческого, но с крыльями, и поставление этих изображений во Святая Святых над Ковчегом

	Завета и очистилищем, с преклоненными к нему лицами, дает нам видеть, что они, как высшие духовные существа, удостоены особенной близости к Богу, предстоят престолу Его, благоговейно служат Ему, всегда готовы исполнить волю Его, проникая в тайны нашего спасения (Исх. XXV, 18-22, I Пет. 1, 12). В Псалмах Давида (XVII, 11, LXXIX, 2), у пророка Исаии (XXXVII, 15) и у других свящ. писателей (I Цар. IV, 4, II Цар. VI, 2, XXII, 11, IV Цар. XIX, 15, I Пар. XIII, 6, 8) Господь представляется восседающим на херувимах, чем дается также видеть их особенную близость к Богу. Пророки Моисей и Иезекииль и еванг. Иоанн говорят о них как о действительных существах, и они поставляются вместе с ангелами и в числе ангелов (Пс. CIII, 3-4, XVII, 11, Апок. IV, 6-9, V, II). Херувимы составляют особенный высший чин в небесной иерархии, отличный от ангелов (Апок. V, 11, 14, VII, 11). Они представляются самыми приближенными к Богу умными силами, одаренными от Бога особенными совершенствами и имеющими свое особенное служение. Херувим охраняет таинственное древо жизни в саду Эдемском, херувимы осеняют Ковчег Завета и чистилище, проникая в тайны спасения (Евр. IX, 5). Херувимы окружают престол Вседержителя и Агнца на небесах и неумолчно день и ночь прославляют бесконечные совершенства Его не только в великом деле творения, но и нашего искупления. В них полнота высшей жизни и высшее отражение славы Божией (Апок. IV, 6, 8, Иез. XXVIII, 14). В небесной иерархии Дионисия Ареопагита они поставляются подле серафимов в первом лике, занимая, таким образом, второе место в ряду девяти чинов ангельских.”
Quelle	https://azbyka.ru/otechnik/Nikifor/biblejskaja-entsiklopedija/4217 [Stand: 26.07.2020]
Kontext	„Херувимы изображались с лицами человека, льва, тельца и орла: „Изображены были львы, волы и херувимы, а выше и ниже львов и волов - развесистые венки” (3 Цар 7. 29); (...)”
Quelle	https://pravoslavie.ru/1456.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Царские врата/ Königstür
Serbisch	Царске двери
Definition	„Царске двери – света врата, у Православној цркви двокрилна врата на иконостасу са представом Благовести; врата само за посвећена, свештена лица.”
Quelle	Gavrić, Tomislav/ Janković, Miloš. <i>Mali pravoslavni pojmovnik</i> . 2012. Beograd: Prosveta, S. 188.

Kontext	„Међу њима се налазе и иконе из 17. века, царске двери као и део улазне капије.”
Quelle	http://spc.rs/sr/obnova_hilandara_izlozba_u_galeriji_sanu_24_mart_2_maj [Stand: 07.08.2020]
Russisch	Царские врата
Definition	„Царские врата – врата, находящиеся посредине иконостаса. Называются так потому, что чрез них, во время совершения литургии, выносятся Святые Дары – выходит к верующим сам Господь, Царь Славы.”
Quelle	https://azbyka.ru/tsarskie_vrata [Stand: 07.08.2020]
Kontext	„В центре иконостаса — Царские Врата, расположенные напротив престола.”
Quelle	https://www.pravmir.ru/ikonostas-svoimi-rukami/ [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Царствие Божие/ Reich Gottes
Synonym	Царствие небесное
Quelle	http://www.orthodic.org/word/17821 [Stand: 10.07.2020]
Serbisch	Царство небеско
Synonym	Царство Божије, Царство Христово
Quelle	Rakić, Radomir protodakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II.</i> 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 379.
Definition	„Царство Божје је и Царство небеско (Мат. 19:23 – 24). Оно почиње од земље и свршава се на небу, тј. У другом, невидљивом, будућем свету. За разлику од земаљских царстава, Божје царство нема одређених географских, етничких и временских граница. Оно је универзално царство, свуда присутно, вечно. Оно је за све људе без обзира на расно, народно и племенско порекло, или друштвени положај; оно је царство и за сва времена. (...) А сам назив „Царство Божје“ показује, да је оно царство, у коме ће царевати Бог, да је оно царство мира, правде, слободе и љубави, царство благодати.”
Quelle	Макариополски, Николај епископ. <i>Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije.</i> 1983. Niš: [o.I.], S. 88.
Kontext	„Није лако достићи Царство небеско и није лако достићи спасење.”
Quelle	http://www.spc.rs/sr/krstovdanska_beseda_episkopa_dalmatinskog_fotija [Stand: 10.07.2020]
Russisch	Царство Божие
Synonym	Царство Небесное
Quelle	https://azbyka.ru/carstvo-bozhie-nebesnoe [Stand: 10.07.2020]
Definition	„Царством Божьим 1) — Царство Небесное, область обитания светлых ангелов и почивших о Господе святых (людей); 2) Церковь Христова; 3) действие благодати Святого Духа в уверовавшем в Иисуса Христа человеке; 4) (иногда) весь мир, как находящийся под властью Надмирного Царя, Бога.

	Во всей полноте Царство Божье откроется после Второго Пришествия Христова.”
Quelle	https://azbyka.ru/carstvo-bozhie-nebesnoe [Stand: 10.07.2020]
Kontext	„А когда мы достигнем этого состояния и когда вся наша внутренняя жизнь будет подчинена Евангелию, тогда и внешние наши действия будут добрыми, богоугодными, тогда все наше существо войдет в Царство Божие.”
Quelle	https://pravoslavie.ru/47966.html [Stand: 21.08.2020]

Kirchenslawisch/ Deutsch	Церковь/ Kirche
Serbisch	Црква
Definition	„Реч црква потиче од грчког еκκλησία и значи сабрање, и од јеврејског кагал – збир. Руска реч <i>Церковь</i> од грчког куριαков значи дом Господњи. Реч Црква се користи у Св. Писму у различитим значењима: а) понекад значи кућу, зграду, место где се окупљају они који верују у Христа и Бога (вид. Нпр., 1. Кор. 14, 33 – 35; 11, 18 – 22; и др.); б) понекад значи заједницу, или сваки други скуп различитих људи; в) понекад реч значи свети, религиозни скуп ради вршења заједничког богослужења, поучавања Божјем закону, ради молитве, приношења жртве, и сл. (...) На основу Божје Речи, можемо извући тачан појам цркве Христове: она је заједница људи који верују у Христа, које спаја Божја Реч, Свето начело и тајне под невидљивим управљањем самог Господа и Духа Божјег, ради вечног живота и спасења, заједница коју је уредио са, Бог (Еф. 1, 22 – 23; 2, 10, 21 – 22; 4, 3 – 6, 11 – 13).”
Quelle	Rakić, Radomir protođakon profesor. <i>Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II</i> . 1992. Novi Sad: Pravoslavna reč, S. 380 – 381.
Kontext	„Духовним рађањем се осмишљава свако рађање на земљи и зато Црква улази у све поре живота, од колевке до гроба, и на тај начин освештава род људски како на личном тако и на породичном, свенародном и свецрквеном плану.”
Quelle	https://svetosavlje.rs/ivandan-7-jul/ [Stand: 10.07.2020]
Russisch	Церковь
Definition	„1) В самом полном смысле понятие Цѣрковь Христова подразумевает собрание, возглавляемое Господом Иисусом Христом, включающее светлых ангелов, ветхозаветных праведников, выведенных Спасителем из ада в Царство Небесное, всех православных христиан, живущих и умерших (Лк.20:38), соединенных между собою верою и любовью во Христе. (...) 2) Церковью называется также сообщество людей, верующих во Христа, имеющее свою иерархическую и организационную структуру.

	3) В самом узком и буквальном смысле церковью называется храм Божий (в этом случае слово «церковь» принято писать с маленькой буквы).”
Quelle	https://azbyka.ru/cerkov [Stand: 10.07.2020]
Kontext	„Тех, кто провел его достойным образом, Святая Церковь приглашает к вселенской радости Христова Воскресения.”
Quelle	http://st-georgiy-dgrad.cerkov.ru/2019/04/26/pasxalnoe-privetstvie-preosvyashhennogo-diodora-episkopa-melekesskogo-i-cherdaklinskogo-vsem-vernym-chadam-russkoj-pravoslavnoj-cerkvi-moskovskogo-patriarxata-v-predelax-melekesskoj-i-cherdaklinskoj/ [Stand: 10.07.2020]

7. Schlussfolgerung

Die vorliegende Masterarbeit setzte sich zum Ziel, die wichtigsten kirchenslawischen, serbischen und russischen Termini aus den typischen, immer gleichbleibenden und laut gesprochenen Teilen der Heiligen Liturgie herauszusuchen und deren entsprechende Übersetzungen ausführlich zu erforschen. Dieses Ziel wurde durch das dargestellte Glossar erreicht, das insgesamt 114 Termini umfasst. Dadurch wurde den Translatoren ein Ausgangsmaterial zur Unterstützung bei zukünftigen Aufträgen in diesem Bereich bereitgestellt. Dabei ist es wichtig, die Begriffe beim Translationsprozess adäquat zu gebrauchen, um Fehler zu vermeiden (siehe Kapitel 5.3.). Darüber hinaus wurden im Kapitel 5.2. die immer gleichbleibenden und laut gesprochenen Texte der Heiligen Liturgie nebeneinander dargestellt, um zukünftige Translationsprozesse für die Translatoren zusätzlich zu erleichtern.

Des Weiteren soll betont werden, dass es für die Übertragung des ganzen Textes der Heiligen Liturgie in eine andere Sprache ratsam wäre, das Wesen der Liturgie selbst, deren Struktur und Ablauf näher zu recherchieren. Die vorliegende Arbeit soll diesbezüglich einen Beitrag leisten, da in ihr auch das Wesen der Liturgie, deren Struktur und Ablauf im ersten Teil der Arbeit dargestellt wurden. Da sich die Arbeit jedoch nur mit den typischen laut gesprochenen und immer gleichbleibenden Teilen der Liturgie befasst, ist an dieser Stelle darauf hinzuweisen, dass eine zusätzliche Recherche im Bereich der sich ändernden sowie der leise gesprochenen Teile (Stillgebete des Priesters) von großer Bedeutung wäre. Es wäre dabei unter anderem wünschenswert, wenn die Translationswissenschaft dem Bereich der (orthodoxen) Theologie mehr Aufmerksamkeit schenken würde. Zu guter Letzt soll das Zitat des Heiligen Vaters Justin Popović, das diese Arbeit bereits eingeleitet hat, noch einmal an dieser Stelle erwähnt werden, um die Arbeit auf den Punkt zu bringen.

„Wer die Heilige Liturgie nicht versteht, versteht somit nicht den orthodoxen Glauben.“ (Hl. Vater Justin Popović)

Mit anderen Worten: Wenn die Heilige Liturgie in einer Sprache gehalten wird, die nicht verstanden wird, kann somit auch nicht der Glauben verstanden werden, was ebenfalls die Übersetzung der Heiligen Liturgie in die jeweilige zeitgenössische Sprache notwendig macht. Diese Arbeit stellt einen kleinen Schritt in diese Richtung dar.

Abbildungsverzeichnis

Abbildung 1: semiotisches Dreieck nach Arntz/Picht/Schmitz (2014:41).....	111
Abbildung 2: erweitertes semiotisches Dreieck nach Arntz/Picht/Schmitz (2014:42).....	112

Literaturverzeichnis

Primärliteratur

АЛФЕЕВ, Иларион Волоколамский (под общей редакцией митрополита) (2016).

Божественная литургия святителя Иоанна Златоуста с параллельным переводом на русский язык. Москва: Издательский дом „Никея“.

Литургикон: Божанствена литургија св. оца нашега Јована Златоуста (2019). Манастир Светог Преображења, Милтон, Канада: Источник прес, издавачка кућа Епархије канадске.

Одговарање на Литургији св. Јована Златоустог. С благословом Његовог Преосвештенства Епископа зворничко-тузланског Господина Василија. Српска православна епархија зворничко-тузланска (Hrsg.)

Sekundärliteratur

ALFEYEV, Metropolit Hilarion (2019a). *Geheimnis des Glaubens. Einführung in die orthodoxe dogmatische Theologie.* 3., verbesserte Auflage. Münster: Aschendorff Verlag.

ALFEYEV, Metropolit Hilarion (2019b). *Katechismus. Kleine Wegbegleitung im orthodoxen Glauben.* 2. Auflage. Münster: Aschendorf Verlag.

ARNTZ, Reiner / PICHТ, Heribert / SCHMITZ, Klaus-Dirk (2016). *Einführung in die Terminologiearbeit. Studie zu Sprache und Technik.* Hildesheim: Georg Olms.

ЋIGOJA, Brankica (2000). Nastanak i struktura srpskog književnog jezika. In: Institut za srpski jezik SANU (Hrsg.) *Naš jezik*, knj. 33. Beograd: Institut za srpski jezik SANU.

DIMITRIJEVIĆ, Dragutin (1893). *Istorijski razvitak bogoslužjenja u pravoslavnoj crkvi: temat rađen u IV razredu Bogoslovije, nagrađen od profesora Bogoslovije*. Kragujevac: Štamparija Andre Jovanovića.

FELBER, Stefan (2013). *Kommunikative Bibelübersetzung. Eugene A. Nida und sein Modell der dynamischen Äquivalenz*. Deutsche Bibelgesellschaft.

GAUS, Wilhelm (1995). *Dokumentations- und Ordnungslehre. Theorie und Praxis des Information Retrieval*. Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag.

GAVRIĆ, Tomislav/ JANKOVIĆ, Miloš (2012). *Mali pravoslavni pojmovnik*. Beograd: Prosveta.

KONČAREVIĆ, Ksenija (2006). *Jezik i pravoslavna duhovnost: studije iz lingvistike i teologije jezika*. Kragujevac: Kalenić.

LEBEDEV, Pjotr (1999). *Nauka o bogoslužjenju Pravoslavne crkve*. Sremski Karlovci: Srpski Sion, časopis Pravoslavne eparhije sremske.

MAKARIOPOLSKI, Nikolaj episkop (1983). *Sveta Evharistijska žrtva: objašnjenje pravoslavne liturgije*. Niš: [o.I.].

NIKOLIĆ, Svetozar (2008). *Staroslovenski jezik*. Beograd: Bard-Fin.

PETKOVIĆ, Sava prota (1935). *Rečnik crkvenoslovenskog jezika*. Sremski Karlovci: Srpska manastirska štamparija u Sremskim Karlovcima.

PURIĆ, Jovan episkop (2009). *Liturgija*. Beograd: Metoh manastira Ostrog.

RADOVIĆ, Amfilohije (2011). *Liturgija i podvižništvo: studije, eseji, članci, prikazi i besjede*. Cetinje: Svetigora.

RAKIĆ, Radomir protođakon (2002). *Biblijski rečnik*. Beograd: Zlatousti.

RAKIĆ, Radomir protođakon (1992). *Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom I*. Novi Sad: Pravoslavna reč.

RAKIĆ, Radomir protođakon (1992). *Veliki pravoslavni bogoslovski enciklopedijski rečnik, Tom II*. Novi Sad: Pravoslavna reč.

ROELCKE, Thorsten (2010). *Fachsprachen*. Berlin: Erich Schmidt.

TAMCKE, Martin (Hrsg.) (2015). *Filaret von Moskau: Ausführlicher christlicher Katechismus der rechtgläubigen, katholischen, morgenländischen Kirche*. Berlin: Verlag der Weltreligionen.

TAUŠEV, Averkije Pavlovič (2012). *Blagosloveno Carstvo Oca i Sina i Svetoga Duha: tumačenje Svete liturgije i svih bogoslužjenja Pravoslavne crkve*. Beograd: Pravoslavna misionarska škola pri hramu Svetog Aleksandra Nevskog.

TUPEŠA, Nenad (2018). *Blagodat bogoslužjenja: simbolička tumačenja liturgije izabranih istočnih otaca i crkvenih pisaca od IV do VII veka. Knj. 1*. Foča: Pravoslavni bogoslovski fakultet Sveti Vasilije Ostroški.

VUKAŠINOVIĆ, Vladimir (2010). Preводи Svete Liturgije oca Justina Popovića. In: Šijaković, Bogoljub (Hrsg.) *Srpska teologija u dvadesetom veku: istraživački problemi i rezultati. Zbornik radova, knj. 5*. Beograd: Pravoslavni bogoslovski fakultet, 30-41.

ŽIVANOVIĆ, Aleksandar (1934). *Nauka o bogoslužjenju pravoslavne crkve ili Pravoslavna liturgika za IV razred srednjih škola*. Osijek: Štamšparija A. Rota.

Online Quellen

URL 1: Perović, Gojko otac (2019). Sveti Vasilije Ostroški u službi Svete Trojice. [Videoclip 29'42"]

https://www.youtube.com/watch?v=Cemn_b6Ly2M [Stand: 03.02.2020]

URL 2: Taušev, Averkije Pavlovič (2008). Liturgika. Svetosavlje.org.

<https://svetosavlje.org/liturgika/28/?pismo=cir> [Stand: 15.11.2019]

URL 3: Duden.

<https://www.duden.de/rechtschreibung/Levit> [Stand: 19.01.2020]

URL 4: Duden.

<https://www.duden.de/rechtschreibung/Menologion> [Stand: 25.01.2020]

URL 5: Julianischer Kalender. Druckstdu.de.

https://www.druckstdu.de/Lexikon/Julianischer_Kalender/ [Stand: 26.01.2020]

URL 6: Thomas Zmija- Horjanyj. Die große Fastenzeit und das Fest der lichten Auferstehung unseres Herrn und Erlösers Jesus Christus.

<https://www.orthodoxe-kirche-albstadt.de/aus-dem-kirchenjahr/die-gro%C3%9Fe-fastenzeit-und-die-vorbereitenden-wochen/> [Stand: 26.01.2020]

URL 7: Taušev, Averkije Pavlovič (2008). Liturgika. Svetosavlje.org.

<https://svetosavlje.org/bogosluzbeni/osnove-pravoslavnog-bogosluzenja/12/?pismo=lat> [Stand: 28.01.2020]

URL 8: Pravoslavlje u Čileu (2017). Sveta liturgija sa objašnjenjima.

<http://www.pravoslavie.cl/sr/sveta-liturgija-sa-objasnjenjima/> [Stand: 03.02.2020]

URL 9: Freundeskreis Russisch-orthodoxe deutschsprachige Gemeinde der Heiligen Kyrill und Method. Die Liturgie.

<http://www.deutsch-orthodox.de/unser-glaube/die-liturgie/> [Stand: 28.01.2020]

URL 10: Duden.

<https://www.duden.de/rechtschreibung/Asteriskos> [Stand: 30.08.2020]

URL 11: Duden.

<https://www.duden.de/rechtschreibung/Konsekration> [Stand: 30.08.2020]

URL 12: Sveti oci o crkvenoslovenskom jeziku (2013). Srpsko-rusko udruženje „Pravoslavna porodica”.

<http://xn--80aaaahbp6awwhfaeihkk0i.xn--c1avg.xn--90a3ac/ctenie/crkvenoslovenski-jezik/189-2013-10-07-13-54-24> [Stand: 28.04.2020]

URL 13: Ivić, Pavle (2017). Istorija srpske kulture. SANU.

<http://www.isj.sanu.ac.rs/2017/08/29/o-srpskom-jeziku/> [Stand: 22.09.2020]

URL 14: Holzer, Georg. Altkirchenslawisch. Universität Klagenfurt.

<https://eeo.aau.at/wwwg.uni-klu.ac.at/eeo/Altkirchenslawisch.pdf> [Stand: 22.09.2020]

URL 15: Zorica, Slavko protojerej stavrofor (2016). Važnost i značaj crkvenoslovenskog jezika. Svetosavlje.org.

<https://svetosavlje.org/vaznost-i-znacaj-crkvenoslovenskog-jezika/> [Stand: 01.05.2020]

URL 16: Eparhija niška. Bogoslužbeni vodič: Liturgija sa odgovaranjem.

https://mm.eparhijaniska.rs/bogosluzbenivodic/pdf/liturgija_sa_odgovaranjem.pdf [Stand: 10.03.2020]

URL 17: Wörterbuch Theologisches Fach- und Fremdwörterbuch (2011). issuu.

<https://issuu.com/audio2brain/docs/01--woerterbuch--theologisches-fach--und-fremdwoer>
[Stand: 12.04.2020]

URL 18: Svetosavska omladinska zajednica Eparhije banjalučke: Božanstvena liturgija Svetog Jovana Zlatoustog.

http://www.sozeb.org/soz_stari/bl/pdf/liturgija.pdf [Stand: 07.03.2020]

URL 19: Православная энциклопедия „Азбука веры”. Переводы Св. Писания и Богослужебных текстов: о. Амвросий (Тимрот).

<https://azbyka.ru/bogoslužhenie/liturgiya/lit02.shtml> [Stand: 07.04.2020]

URL 20: Taušev, Averkije Pavlovič (2008). Liturgika. Svetosavlje.org.

<https://svetosavlje.org/liturgika/32/?pismo=lat> [Stand: 22.03.2020]

URL 21: Silazak Svetog Duha na apostole – Pedesetnica – Duhovi – Trojičindan. Saborni hram Hrista Spasitelja. Banja Luka.

https://hhsbl.org/index.php?option=com_content&view=article&id=443%3A2015-05-31-20-39-16&catid=3%3A2012-07-06-14-59-59&Itemid=27&lang=sr [Stand: 23.09.2020]

URL 22: KÜDES (2018). Empfehlungen für die Terminologiarbeit.

http://www.cotsoes.org/sites/default/files/KUEDES_Empfehlungen_fuer_die_Terminologiarbeit_Bern_2018.pdf [Stand: 15.05.2020]

URL 23: Lexikon. Trishagion. Gottesdienst.

<https://www.herder.de/gd/lexikon/trishagion/> [Stand: 30.09.2020]

URL 24: Божественная Литургия по чину свт. Иоанна Златоуста. Азбука веры.

<https://azbyka.ru/library/bozhestvennaja-liturgija.shtml> [Stand: 17.08.2020]

URL 25: Петровский, Сергей. Порядок совершения Святой и Божественной Литургии св. Иоанна Златоуста. Опыт перевода с церковнославянского языка на язык русский. Азбука веры.

https://azbyka.ru/otechnik/Sergej_Petrovskij/porjadok-sovershenija-svjatoj-i-bozhestvennoj-liturgii-sv-ioanna-zlatousta/#0_27 [Stand: 30.08.2020]

Abstract

Die vorliegende Arbeit setzt sich mit der Heiligen Liturgie der orthodoxen Kirche durch die Translations- und Terminologiewissenschaft auseinander. Auf diese Weise soll der Translationsprozess von Übersetzern und Dolmetschern mit der Sprachkombination Serbisch und Russisch in Bezug auf die Fachtermini der Heiligen Liturgie erleichtert werden. Diesbezüglich wurden Texte der Heiligen Liturgie in serbischer Sprache aus dem Liturgikon und in kirchenslawischer und russischer Sprache von Alfeyev genommen. Dabei wurde der liturgische Text in den drei Sprachen untersucht und die wichtigsten Termini (insgesamt 114 Einträge) der typischen, immer gleichbleibenden Teile des liturgischen Textes in einem Glossar mit adäquaten Definitionen und Kontextbeispielen dargestellt.

Die Masterarbeit soll Translatoren die Heilige Liturgie und deren Terminologie näher bringen, um somit aufwendige Recherchen vor einem Übersetzungs- bzw. Dolmetschauftrag zu vermeiden. Dieses Thema der Translation der Heiligen Liturgie wurde in der Translationswissenschaft nur wenig erforscht. Aus diesem Grund wäre es wichtig, wenn es in diese Richtung - außer diesem kleinen Beitrag - noch weitere Arbeiten gäbe.